

УНІВЕРСИТЕТ імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, м. БИДГОЩ (ПОЛЬЩА)
WESTERN MACEDONIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES (ГРЕЦІЯ)
MODERN COLLEGE OF BUSINESS & SCIENCE (OMAN)
БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, м. МІНСЬК
НУКУСЬКА ФІЛІЯ ТАШКЕНТСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ, м. НУКУС (УЗБЕКИСТАН)

І МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

19 березня 2018 р.

Дніпро
2018

Організаційний комітет:

Б. І. Холод – доктор економічних наук, професор, президент Університету імені Альфреда Нобеля, голова оргкомітету;

Т. М. Болгар – доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародних інансів, обліку та оподаткування Університету імені Альфреда Нобеля, заступник голови.

Члени оргкомітету:

Євангелос Сіскос – віце-ректор Технологічного освітнього інституту Західної Македонії, професор кафедри ділового адміністрування (Греція);

Пшемислав Жулковський – директор Інституту соціальних наук Вищої школи економіки в Бидгощі (Польща);

И. Н. Русак – кандидат економічних наук, доцент кафедри національної економіки і державного управління «Білоруський державний економічний університет» (Білорусь);

В. В. Коваленко – доктор економічних наук, професор кафедри банківської справи Одеського національного економічного університету;

Г. Ф. Москалик – доктор філософських наук, професор кафедри педагогіки, психології та філософії Кременчуцького національного університету імені М. В. Остроградського, директор департаменту освіти Кременчуцької міської ради;

Г. О. Крамаренко – доктор економічних наук, професор кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування Університету імені Альфреда Нобеля;

П. Й. Атамас – кандидат економічних наук, професор кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування Університету імені Альфреда Нобеля;

М. М. Вакулич – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування Університету імені Альфреда Нобеля;

В. М. Вареник – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування Університету імені Альфреда Нобеля;

З. С. Пестовська – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування Університету імені Альфреда Нобеля, секретар.

Проблеми і перспективи сучасного розвитку фінансів, обліку та банківської діяльності: I Міжнародна науково-практична конференція: матеріали конференції, Дніпро, 19 березня 2018 р. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. – 400 с.

ISBN 978-966-434-417-0

У збірнику матеріалів конференції розміщені тези доповідей учасників, які досліджують актуальні питання інституціональних засад функціонування фінансової системи, формування цифрової економіки, сучасні проблеми діяльності банків на ринку фінансових послуг, особливості пенсійної реформи, важливість фінансової освіти населення протягом всього життя та модернізації професійної підготовки фахівців у сфері бізнес-аналізу і міжнародних стандартів.

УДК 336.01:330.1

Відповідальна за випуск:

Т. М. Болгар, доктор економічних наук, доцент,
зав. кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування.

Посвідчення державної реєстрації УкрІНТЕІ № 49 від 07.02.2018 р.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

Przemysław Ziółkowski. Regionalna Sieć Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyzszej Szkoły Gospodarki.....	9
Yemin Ahmad Mattar, Oxana Chorna. Impact of globalization on Oman.....	11
Абдуллаев Т. Информационные технологии как фактор экономического роста	14
Батир А. Р. Питання організації обліку і контролю витрат на оплату праці	16
Борисенко К. А. Влияние краткосрочных кредитов на объем выручки от реализации продукции сельскохозяйственных предприятий Могилевской области Республики Беларусь	18
Бугайова Н. В. Управління прибутком підприємств України в сучасних умовах.....	20
Васильев В. Д. Вплив банків на пропорційність розвитку регіонів України	23
Высокоморная Ю. А. Особенности формирования выручки от реализации продукции растениеводства в зависимости от принадлежности организаций к различным экономико-географическим типам.....	26
Гарцусва О. С. Техніко-економічний аналіз товариства з обмеженою відповідальністю «ТЕКТУМ С»	29
Гончарук Є. М. Критична оцінка діяльності ТОВ «БІ.ФРАТЕЛЛІ».....	31
Джумабаева Н. Инфраструктура международного транзита	32
Джумабаева Н. Конкурентоспособность в мировой экономике.....	34
Дубініна М. В., Ксьонжик І. В. Інституціональні засади функціонування системи державних закупівель.....	36
Жереп К. О. Сучасний стан впливу іноземного капіталу на банківський сектор України	39
Зубарева О. О. Аналіз фінансового стану ТДВ «Інститут Дніпродіпротранс»... ..	42
Ибрагимова З. Ф. О некоторых аспектах адаптации задач и показателей целей устойчивого развития ООН к российским условиям	44
Иванова П. И. Финансовое планирование на железнодорожном транспорте и направления его совершенствования	46
Карчева Г. Т., Карчева І. Я. Оцінка рівня розвитку цифрової економіки в країнах Євросоюзу.....	47
Кебурия А. Р. Управленческий анализ эффективности использования материальных ресурсов на железнодорожном транспорте	51
Кириченко А. Н. Современные подходы к оценке управления оборотным капиталом организации.....	52
Корніленко Ю. Ю. Аналіз поліграфічно-видавничої галузі на прикладі результатів ТОВ «Панір Інвест»	55
Костюк М. Г. Моніторинг економічного потенціалу на торговому ринку Дніпропетровської області.....	57
Кохан А. Н. Взаимосвязь обеспеченности ресурсами сельскохозяйственных организаций района с финансовыми результатами... ..	60

Кошман С. А. Особливості аналізу результатів діяльності структурних підрозділів ПАТ «УКРАЇНСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ» на прикладі локомотивного депо	63
Лебедєва Д. О. Фінансовий стан підприємства та перспективи його вдосконалення	67
Маркова Д. А. Валютна інтервенція на зовнішніх валютних ринках	70
Махамед А. А. Роль довгосрочних кредитів в формуванні виручки от реализации продукции унитарных предприятий региона	72
Мулінська Г. В. Періодизація історичного розвитку обліку витрат	74
Назаренко Р. Д. Пенсійна реформа і роль цільових пенсійних фондів в її реалізації	77
Наказной В. В. Аналіз фінансової стійкості товариства з обмеженою відповідальністю «ПРОСТОР»	81
Осташевська І. В. Власний капітал – найважливіший чинник економічного зростання підприємства	82
Пархоменко В. О. Особливості медичного страхування в Україні: критична оцінка перспектив	85
Перова Д. В. Аналіз діяльності ТОВ «Торговий дім «Агроальянс» та шляхи її поліпшення	86
Пиржанов П., Примбетов С. Стратегическое планирование развития городов	88
Пластун О. Л. Частотний аналіз надреакцій фондового ринку як індикатор кризових явищ	91
Погрібна В. В. Аналіз показників ринку залізничних перевезень	94
Прядко Н. В. Совершенствование системы управления запасами на железнодорожном транспорте	96
Русак И. Н. Устойчивое развитие на местном уровне в Республике Беларусь ...	97
Самодуров О. М. Важливість логістичного аудиту при управлінні розрахунками з постачальниками	99
Семенов А. Ю., Дрофа А. О., Ключник Т. В. Теоретичні засади управління фінансовою безпекою держави	103
Сергєєва О. С. Сучасні тенденції розвитку бізнес-планування у банках України	106
Сергієнко І. В. Аналіз фінансової діяльності товариства з додатковою відповідальністю «Інститут Дніпродіпротранс»	109
Серікова А. А. Аналіз та групування підприємств машинобудівної галузі України за рівнем управління фінансовими ресурсами	111
Солонецький Д. О. Методологічні засади управління кредитоспроможністю підприємства	114
Толстих Т. К. Аналіз фінансового стану Товариства з обмеженою відповідальністю «КОДАКИ ТРЕЙД»	117
Третяк О. Ю. Рационалізація інформаційного забезпечення розрахунків з покупцями підприємства	119
Шкроб Я. М. Управління оборотним капіталом у загальній системі управління підприємством	122
Шорец Т. В. Мотивация в системе бюджетирования на железнодорожном транспорте	124
Ярьоменко Ю. В. Впровадження національної рейтингової оцінки банків	128

СЕКЦІЯ 2. ПРОЕКТУВАННЯ, МОДЕЛЮВАННЯ І КОНСТРУЮВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ У ЗМІСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

Andreienko M. I. Behavioral finance in the modern economy. Influence on Ukrainian and foreign financial markets	131
Kizyma T. O., Siskos Evangekos. Perspectives for development of cultural and artistic industries in Ukraine: financial aspects.....	134
Vakulich M. Theoretical methodology of investment climate rating evaluation: main position	136
Багнюк А. С. Анализ образа современного лидера: основы формирования личности в университете	138
Джумабаева Н. Современные модели природопользования в условиях глобализации	139
Сторов А. Є. Проблеми фінансово-економічного характеру на тимчасово окупованих територіях України	142
Козаченко Л. А. Модернізація професійної підготовки фахівців в Україні у сфері бізнес-аналізу	145
Лазебна С. І. Фінансово-господарська характеристика фермерського господарства «Обрій».....	148
Москалик Г. Ф. Створення умов для фізичної доступності осіб з обмеженими фізичними можливостями до здобуття освіти	152

СЕКЦІЯ 3. ФІНАНСОВО-БАНКІВСЬКІ ТА АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ: ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Fursova V. A. Accounting of the refinancing indicator in domestic methods of assessing the financial stability of bank	156
Абрамова В. І. Інформаційне забезпечення фіскальної служби в Україні	158
Бойко А. О. Аналіз діяльності ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК».....	161
Борулько Б. С. Перспективи розвитку КП «ДНІПРОВИДОКАНАЛ»	164
Будка Л. Б. Банківське кредитування домогосподарств у сучасних умовах розвитку національної економіки	167
Водоп'янова Д. О. Критична оцінка стану та перспектив розвитку банківської системи України в контексті глобалізаційних змін	170
Галушкіна А. В. Мінімізація кредитного ризику як основа стабільної банківської системи України	172
Горб М. В. Фінансово-економічна характеристика ПАТ «ПУМБ»	174
Думанська Д. М. Особливості внутрішнього фінансового контролю бюджетної програми на державному підприємстві	177
Івахненко В. О. Напрями інвестиційної діяльності комерційних банків України	179
Кавун В. В. Перспективи розвитку підприємств віконного виробництва	182
Кальченко А. О. Ефективність використання активів у ТОВ «КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «КВІТЕНЬ».....	183
Касса А. П. Особливості сучасних процесів розвитку банківської системи України	186

Коваленко В. В. Координація грошово-кредитної та фінансової політики та їх вплив на економічне зростання в Україні	189
Колодзів О. М., Плєсхун І. В. Вдосконалення методичного підходу з оцінки ризикованості операцій клієнтів банку	191
Колопац С. К. Прогнозування прибутку ТОВ «Домінанта прінт» з використанням методу кореляційно-регресійного аналізу.....	194
Коробченко М. О. Теоретичні підходи авторів до визначення сутності поняття «банківські ресурси» та їх структури.....	198
Котлярук Р. В. Актуальні питання удосконалення складання банківської звітності.....	200
Кравченко А. С. Організація внутрішнього контролю витрат підприємства ...	203
Левченко І. С. Державне казначейство України та зарубіжних країн	206
Макоткіна О. В. Аналіз основних нормативів ліквідності ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»	209
Огородник В. В. Роль банків з державною участю в організації фінансової взаємодії з підприємствами в Україні.....	212
Остапенко К. О. Вплив інформаційної економіки на розвиток банківської діяльності	215
Пивоварова Г. Б. Заходи покращання кредитного рейтингу юридичної особи на прикладі ПАТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ».....	219
Понікаров В. Д., Федорищева О. А. Перспективи розвитку системи пенсійного забезпечення в Україні	222
Пшенична А. А. Банківські резерви: порядок їх формування в банках України	225
Семенко О. О. Оцінка кредитоспроможності позичальника: зарубіжний досвід ...	228
Терещенко М. В. Аналіз фінансових показників ТОВ «БОНТОЙ»	230
Хорошилов С. К. Аналіз існуючих підходів до визначення сутності поняття «Управління фінансовими ресурсами підприємства»	233
Шаповал К. А. Основні тенденції та проблеми центрів надання адміністративних послуг в Україні.....	236
Ящук Х. М. Функції та розвиток державних банків в Україні.....	239

СЕКЦІЯ 4. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА ІННОВАЦІЇ У ФІНАНСОВІЙ, БАНКІВСЬКІЙ, СТРАХОВІЙ, ОБЛІКОВІЙ І ПОДАТКОВІЙ СФЕРАХ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ТА ДОСЯГНЕННЯ ПЕРЕДОВИХ КРАЇН СВІТУ

Атамас П. Й. Модернізація бухгалтерського обліку в державному секторі України: історія і сучасність.....	243
Ворона О. С. Необхідність і проблеми впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в Україні	245
Гнатенко Д. О. Застосування зарубіжного досвіду управління податковим боргом в Україні	248
Дем'яненко А. Л. Стратегія присутності державних банків на ринку країн світу.....	251
Деркач Ю. Б., Нікіфорова К. В. Валютна політика України в умовах інтеграції у світовий фінансовий простір	254
Діденко А. О. Впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності на залізничному транспорті в Україні.....	257

Друз'єва С. П. Розробка моделі аудиту ефективності розрахунків з оплати праці.....	260
Дугенець М. С. Економічне обґрунтування підвищення прибутку підприємства	263
Євтушенко Я. С. Оцінка ефективності використання оборотних коштів ТОВ «Нива».....	265
Заволока І. О. Міжнародний досвід регулювання платоспроможності та ліквідності банків.....	269
Золотаренко Ю. В. Напрями підвищення ефективності діяльності ТОВ «ГК-ГРУПП».....	271
Іщенко С. В. Система оцінки внутрішнього контролю на торговельних підприємствах	273
Каменєв О. В. Проблеми реформування на Укрзалізниці.....	277
Кочкова А. В. Напрями вдосконалення обліку та аудиту використання бюджетних коштів органами судової влади	280
Лесінська В. С. Аналіз та аудит фінансової звітності ТОВ «ВСМПО ТИТАН УКРАЇНА».....	283
Лугова О. І. Застосування справедливої вартості в обліку і звітності відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності.....	284
Міллер В. М. Особливості обліку та аудиту на торговельних підприємствах	287
Макшанова Н. В. Концепція бухгалтерського інжинірингу	289
Маркова Ю. В. Сутність основних засобів як невід'ємної та особливо важливої частини підприємства.....	292
Мельникова Д. О. Аналіз та аудит прямих витрат на виробництво продукції ТОВ «РОЯЛ ПРИНТ».....	294
Мішков В. О. Аналіз і аудит розрахунків з постачальниками і підрядниками ТОВ «Брускердо»	296
Мосійчук І. Б. Особливості організації обліку поточних зобов'язань на підприємствах малого бізнесу	299
Обловацкая А. С. Применение электронного счета-фактуры в Республике Беларусь: плюсы и минусы.....	302
Остапенко М. В. Заробітна плата в бюджетних установах	305
Павленко Ю. В., Погорелов М. Г. Особливості організації та методики бухгалтерського обліку у бюджетних установах	308
Піддубна В. Г. Формування інноваційної моделі банку майбутнього	310
Пожаровская Т. О. Различия признания доходов и расходов в белорусском законодательстве и МСФО	313
Рак Л. А. Розробка методики та організації обліку основних засобів виробничого підрозділу «Дніпровське територіальне управління» філії «Центр будівельно-монтажних робіт та експлуатації будівель і споруд» ПАТ «Укрзалізниця».....	316
Резцова М. І. Шляхи підвищення конкурентоспроможності ТОВ «Метиздон» ..	318
Руснак А. А. Глобальные вызовы и формирование цифровой экономики	322
Селищева Є. В., Суржик П. М. Розвиток системи обліку бюджетних установ.....	325
Сердюк К. В. Удосконалення системи контролю необоротних активів на підприємстві.....	328
Сивцова А. В. Особенности учета затрат на производство с учетом требований международных стандартов.....	330

Сирцева С. В., Чебан Ю. Ю., Пісоченко Т. С. Основні підходи щодо формування облікової політики підприємства за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку і фінансової звітності	334
Скрипкин В. А. Варианты определения справедливой стоимости при оценке биологических активов и сельскохозяйственной продукции по международным стандартам финансовой отчетности (МСФО).....	337
Тарасенко А. Л. Сравнение учета нематериальных активов по международным стандартам финансовой отчетности в Республике Беларусь	340
Трінсва О. Д. Розробка алгоритму заповнення анкет при проведенні аудиту на підприємстві	343
Ходусенко Ю. А. Особливості організації обліку праці та розрахунків із заробітної плати в бюджетних установах.....	345
Чернецька О. В., Саванчук Т. М. Облікова політика відповідно до МСФЗ: особливості формування	348
Чібісова В. Ю. Операції з рефінансування як дійовий інструмент регулювання ліквідності банків в Україні.....	351
Шабаров В. В. Оптимальні організаційно-правові форми господарювання у сільському господарстві: досвід Німеччини.....	354
Шайнога Ю. В. Інноваційно-технологічний підхід у забезпеченні сталого розвитку вітчизняної економіки	357

СЕКЦІЯ 5. ПІДСУМКИ 25-РІЧНОГО РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ДУМКИ В УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

Болгар Т. М. Необхідність контролю держави за діяльністю колекторських компаній зі стягнення проблемної кредитної заборгованості.....	361
Вареник В. М. Оцінка рейтингу професій фінансиста і бухгалтера: вітчизняний та світовий досвід	364
Дришлюк Н. Д. Роль Університету у формуванні лідерського потенціалу суспільства: аналіз розвитку фінансової думки сучасної молоді	368
Каліцева О. С. Міжнародні фінансові організації та їх роль у міжнародних розрахунках	369
Ковальова К. О. Проблеми обліку дебіторської заборгованості на вітчизняних підприємствах.....	372
Кочерга Д. М. Ісламський банкінг та особливості його функціонування	374
Крамаренко Г. А. Цифровые платформы – технологическая основа новой экономики.....	377
Кучер В. Г. Обґрунтування необхідності врахування морального ризику при здійсненні депозитних операцій банками.....	380
Ліманенко Ю. О. Сучасний фінансовий інвестиційний клімат України.....	384
Пестовська З. С. Майбутнє фінансової освіти	388
Чёрный М. В. Современный бухгалтер: нюансы профессии.....	391
Шамрай Д. А. Історичні аспекти інвентаризації	393
Шушура Я. Д. Попит на спеціальність «Облік і оподаткування» в Україні.....	395

Przemysław Ziółkowski,
*Doc. WSG, Dyrektor Instytutu Nauk Społecznych WSG (Polska,
Bydgoszcz)*

REGIONALNA SIEĆ UNIWERSYTETÓW TRZECIEGO WIEKU WYŻSZEJ SZKOŁY GOSPODARKI

Wydłużanie się życia ludzkiego przyczyniło się do powstawania ośrodków dydaktycznych dla osób starszych. Jednym z nich są uniwersytety trzeciego wieku. W Polsce obecnie działa ich ponad pół tysiąca. Priorytetowym celem ich działalności jest włączenie osób starszych do systemu kształcenia poprzez systematyczne prowadzenie atrakcyjnych zajęć umożliwiających poznawanie różnych zakresów wiedzy, nauki i kultury. Oceniając znaczenie uniwersytetów trzeciego wieku, warto odnieść się do opinii słuchaczy – osób starszych. Edukacja pełni ważną rolę w ich życiu. Nie tylko jednak korzystają oni z zajęć dydaktycznych, ale także poznają nowych ludzi, biorą udział w wielu aktywnościach, poszerzają swoje zainteresowania oraz pomagają innym.

Starzenie się jest procesem naturalnym. Okres starości nie powinien być powodem wycofywania się z życia towarzyskiego, kulturalnego czy społecznego, ponieważ może doprowadzić emeryci spędzają swój wolny czas na pilnowaniu wnuków, na obowiązkach domowych oraz przeznaczają go na sen i wypoczynek. Zapominają natomiast, że jest to najlepszy moment na rozwijanie swojej pasji, spełnianie marzeń o studiach czy zdobycie nowych umiejętności. To także idealny czas na podtrzymanie przyjaźni z lat młodości czy nawiązywanie nowych znajomości z ludźmi ze swojego otoczenia.

Zachowanie aktywności przez seniorów zapobiega poczuciu marginalizacji i izolacji. Wiedza i umiejętności zdobyte w wieku dojrzałym dają poczucie satysfakcji i zwiększają poziom własnej wartości. Do najpopularniejszych form aktywizacji intelektualnej seniorów zaliczane są właśnie tworzone dynamicznie w ostatnich latach uniwersytetu trzeciego wieku.

Uniwersytet trzeciego wieku należy do systemu kształcenia ustawicznego i realizuje cel główny i cele szczegółowe. Celem głównym jest szeroko rozumiana edukacja. Natomiast cele szczegółowe to rozwój osobisty

sluchaczy, upowszechnianie wiedzy z zakresu różnych dziedzin, poprawa jakości życia oraz usprawnianie i aktywizowanie w sferze fizycznej, psychicznej i społecznej [1]

Edukacja osób starszych powinna przede wszystkim poprawiać jakość życia seniorów. Powinna uwzględniać zdobyte doświadczenia, umożliwiać ich przekazywanie oraz ułatwiać życie codzienne. Edukacja może pomóc seniorom w aspektach życia:

- zaspokaja potrzeby poznawcze, daje poczucie przynależności do grupy, poznanie nowego kręgu znajomych chroni przed poczuciem osamotnienia;
- podnosi samoocenę i poczucie własnej wartości;
- może pomóc osobom starszym w powiększeniu dochodów, poprzez odpowiednie znalezienie się na rynku pracy, który uprzednio opuścili, może umożliwić pozyskanie nowych umiejętności i wykorzystanie nowych możliwości zarobkowych;
- pomaga w zmaganiu się z codziennością życia; nowe umiejętności pozwalają na lepsze funkcjonowanie w życiu, pomagają rozwiązywać problemy życiowe i podejmować decyzje oraz dostosować się do zmieniających się warunków życia;
- umożliwia pomaganie innym; ludzie starsi mogą również uczyć innych, np. dzieci, wnuki;
- pomaga w uwolnieniu się od stereotypów; pozwala na rozwój i budowanie tożsamości.

Można powiedzieć, że uniwersytety trzeciego wieku pozwalają na zaspokojone takich potrzeb jak m. in.:

- potrzeba samokształcenia,
- potrzeba poznawania środowiska,
- potrzeba poszerzania wiedzy i umiejętności,
- potrzeba wykonywania społecznie użytecznych działań,
- potrzeba bycia uznanym za część społeczeństwa, grupy,
- potrzeba wypełnienia wolnego czasu,
- potrzeba utrzymywania więzi towarzyskich,
- potrzeba stymulacji psychicznej i fizycznej.

Do motywacji uczestnictwa w uniwersytetach trzeciego wieku zaliczyć można także możliwość realizacji młodzieńczych marzeń, które były dotychczas nie do pogodzenia z życiem zawodowym i obowiązkami wobec rodziny [2].

Zadaniem rządu oraz jednostek samorządu terytorialnego powinno być w dalszym ciągu systematyczne wspieranie uniwersytetów trzeciego wieku. Seniorzy są bowiem liczną i bardzo ważną grupą w społeczeństwie. Potencjał, jakim dysponują, wpływa na rozwój kulturalny społeczeństwa[3].

Literatura

1. Bielawska A. i inni, Uniwersytet Trzeciego Wieku – edukacja zawsze na czasie, „Nowiny Lekarskie”, 2012, 1 (81).
2. Kacprzak M., Edukacja seniorów priorytetem krajowym, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych”, 2007, 2 (57), s. 59-61.
3. Osak K., Ziółkowski P., Regionalna sieć uniwersytetów trzeciego wieku WSG (2007-2017), 2017, s. 139.

Yemin Ahmad Mattar

Dr. Oxana Chorna

Modern College of Business & Science, Oman

IMPACT OF GLOBALIZATION ON OMAN

Globalization Index in Oman has several indexes such as economic, political and social Globalization indexes. The average value of globalization in Oman during the period 1974 to 2015 was 51.55 points. In fact, the highest value was 65 points in 2015 and lowest was 44 points in 1971. The higher globalization is represented by higher values (see Figure 1).

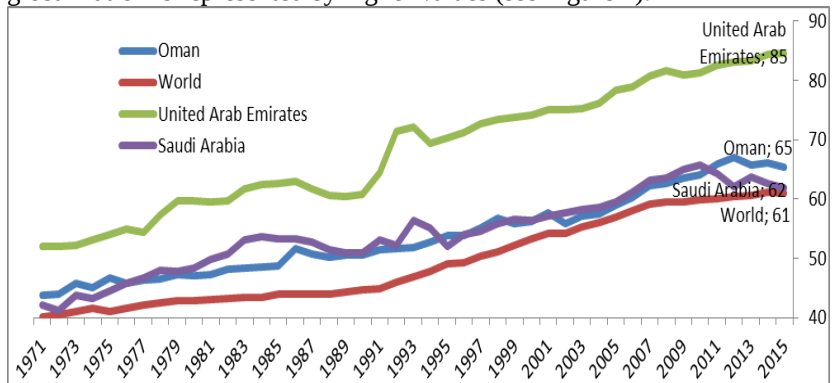

Figure 1.1. The KOF Globalization Index in Oman and some Arabic countries (1971-2015)

Political Globalization can be indicated by calculating the number of embassies, international companies, the unions that Oman takes a part in and high commission. Also, it takes into account the number of agreements that Oman signed among countries. The average value of Political globalization

in Oman during the period 1974 to 2014 was 34.18 points. In fact, the highest value was 45.91 points in 2013 and lowest was 11.42 points in 1974.

Economic Globalization can be measured by mentoring the international trade, investment, and the rules and taxation system of the trade. The average value of Economic globalization in Oman during the period 1974 to 2014 was 65.73 points. In fact, the highest value was 75.72 points in 2012 and lowest was 59.78 points in 1982.

Social Globalization is measured by the cultural openness, the degree of telecommunications and people connection. The average value of Social globalization in Oman during the period 1974 to 2014 was 49.93 points. In fact, the highest value was 61.79 points in 2004 and lowest was 42.94 points in 1996. As it is shown in (Graph 4)

The first union which Oman joined in 1957 is **The Arab Economic Organization** established by a decision from Arab League. Its purposes are a free exchange of goods, labor and money and to improve economic integration and social status. It has 18 members and they all meet in Cairo, Egypt. The second union that Oman joined in 1970 is **The Organization of Islamic Cooperation** that was established to gather the voice of the Muslim World. There are 57 members in the OIC. The third union that Oman joined in 1971 is **The Arab League**. It was established for encouraging their common interest and building good relations between countries that Arabic is a mother tongue. It contains 22 members.

As the report illustrates, Oman joined many unions but the major one is **AGCC** (Arab Gulf Cooperation Council). The members of the union are Bahrain, Oman, Saudi Arabia, UAE (United Arab Emirates), Qatar and Kuwait. These countries have the same history, cultures and religion. GCC was established in Riyadh, Saudi Arabia on 25 May 1981 for political, social, economic and security purposes. The direct objective was to keep the countries safe from the Iraq and Iran war.

GCC countries decided to use a customs union. It helps the countries to reduce the cost of export and import among them which, as a result; it supports Oman to overcome their challenges and improve its economy. Therefore, by reducing the transaction cost among countries, more businessmen will come and invest in Oman that increases the economic performance.

Impacts of Globalization on Oman Economy

Everything has two sides which are good and bad, even Globalization which affects badly on the economy, as well as it gives benefit to the economy in Oman.

Globalization encourages large companies to open their businesses in Oman. Therefore, people leave their small businesses and simple jobs such as fishing and farming and they go to work in those companies or they will

be unemployed. As a result, it will decrease the economic performance in these two fields and increase the unemployment. The second negative effect is the reduction of taxation between Oman and other countries when they import from Oman because of the integration unions, which reduces the tax revenue. The third negative impact on the economy is it reduces the demand for domestic products because there are imported products in the country. For example, when the Chinese products come to Oman, they will reflect negatively on the economy of Oman. The fourth negative influence of Globalization is when one country of union collapses; it will affect the economy of Oman because most of countries are depending on other countries.

Globalization improves the economy of Oman by increasing the International trade. More business people invest in Oman (Foreign Direct Investment) in infrastructure and real estate, which in return improves the economy. Furthermore, it increases the diversification of the economy instead of depending on oil production only. Actually, the reduction of tax due to trade agreements has also good side because Oman will pay less when it imports from other countries, which it has agreement with. Globalization in Oman helps Oman inflation to be stable or fixed by integration unions. Finally, positive impact of Globalization is it develops the market share due to more people will come to Oman such tourists, workers and international companies.

According to Central Bank of Oman, the average value of GDP between 2008 and 2017 was Omani Rial (OMR) 6.51 Billion. The highest was OMR 8.2 Billion (2014) and lowest was OMR 4.04 Billion (2009). According to World Bank, the average value of Exports between 1990 and 2014 was 0.15%. The highest was 0.26% (2013) and lowest was 0.09% (1998). The average value of Imports between 1990 and 2014 was 0.1%. The highest was 0.19% (2013) and lowest was 0.07% (2000). The average value of Unemployment between 1991 and 2017 was 18.23%. The highest was 19.6% (2000) and lowest was 16.1% (2015).

According to United Nation, the value of population between 1960 and 2016 increased more than 2 times. Now in Oman live around 4.4 million people.

According to International Monetary Fund, the average value of investment forecast between 2000 and 2022 was 28.53%. The highest was 38% (2016) and lowest was 15.37% (2000). The average value of foreign direct investment between 1970 and 2015 was 1.51%. The highest was 7.92% (2007) and lowest was -3.85% (2015). In fact, last year (2016), the foreign investors invest to Oman OMR 7.4 billion (\$19,2 billion).

According to National Centre for Statistical and Information in Oman, the average value of inflation between 2001 and 2017 was 0.21%. The

highest was 1.43% (2007) and lowest was -0.77% (2009). The average value of exchange rate between 1960 and 2016 was 0.37 OMR/\$. The highest was 0.42 OMR/\$ (1968) and lowest was 0.35 OMR/\$ (1973). The average value of tax revenue in GDP between 1990 and 2013 was 4.42%. The highest was 9.36% (1990) and lowest was 1.66% (2000). The average value of the stock market in GDP between 1993 and 2016 was 36.49%. The highest was 63.4% (2017) and lowest was 12.9% (1993).

In conclusion, the Globalization affects all economic figures. Actually, each one of the above depends on each other; for example, GDP raised in the long run because the increase in exports and imports which in return increases the investment internationally and makes the stock market more active.

References

1. <http://www.theglobaleconomy.com/Oman/>
2. www.oic-oci.org
3. http://www.nationsonline.org/oneworld/arab_league.htm
4. <https://www.britannica.com/place/Oman/Restoration-of-Omani-rule#ref484546>
5. <https://www.britannica.com/topic/Council-of-Arab-Economic-Unity>
6. <https://www.britannica.com/topic/Gulf-Cooperation-Council>
7. <https://www.globalsecurity.org/military/world/gulf/gcc.htm>
8. <http://www.globalization101.org/what-oman-thinks-about-globalization-2/>
9. <https://businessgateways.com/news/2017/07/29/FDI-in-Oman-increases-last-year>

Т. Абдуллаев, гр. 2-Менеджмент в с/х
Нукусский филиал Ташкентского государственного аграрного
университета,
г. Нукус, Узбекистан

ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ФАКТОР ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА

Современный технологический прогресс выдвигает жесткие требования к собственному «внешнему» среде, тех составляющих жизни общества, связанные с образованием, подготовкой специалистов, состоянием науки, а также всех сфер жизни, которые принято считать «социальными». Именно такой синтетический подход к выработке национальной стратегии государства содержит достаточно рычагов для решения ключевых проблем современного развития.

Стратегию устойчивого роста внедряет подавляющее большинство государств, стремящихся к закреплению за собой благоприятного места в системе международного разделения труда и глобальном технологическом пространстве, что позволяет им претендовать на большую долю мирового продукта при его перераспределении в процессах международного экономического сотрудничества. Как показывает международный опыт, в современных условиях глобальной конкурентной деятельности и инновационного развития механизмов хозяйствования роль государства в регулировании инновационной и инвестиционной политики неуклонно повышается.

Информационные технологии оказывают огромное влияние на экономический рост, создание рабочих мест (одновременно экономический и социальный моменты), производительность и повышение уровня международной конкурентоспособности, коммуникаций, даже на парадигму культурного развития. Поэтому можно согласиться с утверждением о том, что «выработка стратегии устойчивого экономического роста должно опираться на поиск и закрепление страной своего места в мировом разделении труда, осуществления структурных сдвигов с целью создания и продвижения на внутренний и внешний рынки отечественных высокотехнологичных изделий, машин и оборудования, различных товаров и услуг для удовлетворения потребностей человека и общества в основных сферах жизнедеятельности».

Стратегию устойчивого роста внедряет подавляющее большинство государств, стремящихся к закреплению за собой благоприятного места в системе международного разделения труда и глобальном технологическом пространстве, что позволяет им претендовать на большую долю мирового продукта при его перераспределении в процессах международного экономического сотрудничества. Как показывает международный опыт, в современных условиях глобальной конкурентной деятельности и инновационного развития механизмов хозяйствования роль государства в регулировании инновационной и инвестиционной политики неуклонно повышается. Причем это происходит как в традиционно более склонных к государственному вмешательству странах континентального типа, так и в англосаксонских, которые ранее обычно тяготели к либерализму. Более того, именно последние (США, Великобритания) прибегают к самым жестким методам вмешательства, разрабатывая последовательные стратегии внедрения наиболее конкурентных технологий и регулятивных систем.

Жизненно важным стимулом развития мировой экономики в конце XX - начале XXI века стало внедрение информационно-

комунікаційних технологій. Вони змінили умови і характер процесів виробництва, параметри споживання, якість життя, зміст особистого життя більшості людства, а також вимірювання конкуренції на місцевому, національному і глобальному рівнях. Досвід багатьох країн світу свідчить про позитивну роль держави в забезпеченні стійкого економічного зростання, використанні нових знань і ідей, підвищенні загальної благополуччя, прозорості регуляторних функцій, відповідального управління економічними системами. В той же час ефективне виконання завдань інформатизації потребує розробки адекватних національних і міжнародних стратегій.

Список использованных источников

1. Вечканов Г.С., Вечканова Г.Р. Макроэкономика: Пособие для подготовки к экзамену. 6 изд. СПб.: Питер, 2004.
2. Information Technology Action Plan// Indian Observer. 1999. N 2.

А. Р. Батир, ООкр – 17м
Університет імені Альфреда Нобеля

ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ

Облік, контроль та управління витратами на оплату праці є надзвичайно важливою ланкою в діяльності підприємства. Складність управління витратами на оплату праці полягає в тому, що вони здатні як збільшувати, так і зменшувати прибуток підприємства. Витрати на оплату праці відіграють вирішальну роль в мотивації персоналу. Чим сильнішою буде мотивація персоналу, тим кращі фінансові результати матиме підприємство.

З іншої сторони, витрати на оплату праці знижуватимуть прибуток підприємства, як і будь-які інші витрати. Необхідно знайти «золоту середину», коли б витрати на оплату праці були б мінімальними, але такими, що забезпечують достатню мотивацію працівників. Саме тому важливу роль в управлінні підприємством відіграє облік витрат на оплату праці та контроль за їх раціональним використанням.

Основними показниками праці та заробітної плати, що підлягають обліку, є чисельність працівників, їхні професії, кваліфікація, витрати робочого часу у людину – годинах, людину – днях, кількість виготовленої продукції (виконання робіт, надання послуг), розмір фонду оплати праці за категоріями працюючих, видами

нарахувань, нарахування премій, відпускних, розмір відрахувань за їх видами та ін. Ці дані необхідні для обчислення таких економічних показників, як рівень забезпеченості робочою силою, середнього заробітку, рівня продуктивності праці тощо.

Таку інформацію повинен забезпечити бухгалтерський облік. Важлива роль в реалізації цієї задачі відводиться організації бухгалтерського обліку на підприємстві: організаційній побудові бухгалтерії підприємства, принципам організації праці виконавців, нормуванню праці працівників обліку і контролю, методиці визначення чисельності персоналу. Заробітна плата займає одне з центральних місць в системі бухгалтерського обліку на підприємстві.

Облік витрат на оплату праці має бути організований таким чином, щоб не лише забезпечувати складання фінансової, статистичної та інших видів звітності, а й подавати інформацію про витрати на оплату праці у вигляді, придатному для подальшого аналізу та обґрунтування управлінських рішень. На жаль, на більшості підприємствах бухгалтерія виконує роль простого центру обліку інформації. Проте в сучасних умовах функції бухгалтерського обліку повинні не обмежуватися обліком тієї чи іншої інформації, але й доповнюватися аналізом її та контролем [2].

При цьому повинна бути налагоджена взаємодія бухгалтерської, планової, фінансової та інших служб підприємства, щоб забезпечити облік, аудит і управління витратами на оплату праці. Облік витрат в цій системі виступає як один з головних елементів, як інформаційна база, на основі якої розробляється стратегія і тактика контролю та управління за витратами на оплату праці. На жаль, на багатьох підприємствах весь процес управління та контролю витратами на оплату праці зводиться просто до механічного їх обліку. Рішення в цій сфері часто приймаються спонтанно, необґрунтовано, що часто призводить до грубих управлінських помилок.

Економічний аналіз праці та її оплати на підприємстві є основним напрямком аналізу майбутнього, тому що його методика дозволяє при наявності стислого обсягу інформації про результати діяльності господарюючого суб'єкта визначити його потенційні можливості, внутрішні резерви, використання яких дозволить досягти позитивних змін фінансових результатів діяльності. Особливого значення це набуває в сучасний період, коли більшість інформації про господарську діяльність підприємстві відносять до категорії комерційної таємниці, та у розпорядження аналітика надходить в основному офіційна фінансова звітність.

Призначення контролю та аудиту, як одного з елементів управління, – вивчати фактичний стан справ з обліку праці в кожному з

підрозділів і по підприємству в цілому, щоб об'єктивно відображати дійсність; перевіряти виконання прийнятих рішень; виявляти відповідність діяльності підприємства інтересам суспільства, держави, законам ринку.

Законодавство України встановлює норми мінімальної оплати праці та певних доплат за роботу в позаурочний час, в святкові та вихідні дні тощо. Через це з метою дотримання чинного законодавства необхідно і важливо правильно здійснювати облік розрахунків на оплату праці [3].

Важливим є правильний облік виплат на оплату праці і, з точки зору податкового обліку. В сучасних умовах правильний і головне дієвий облік витрат повинен стати не лише як засіб дотримання вимог чинного законодавства, а й як джерело надійної інформації для подальшого контролю та управління витратами на оплату праці. Проблема управління витратами на оплату праці полягає в тому, що кожен власник прагне мінімізувати будь-які витрати, адже це збільшить його прибуток.

Список використаних джерел

1. Інструкція зі статистики заробітної плати: затверджено наказом Державного комітету статистики України від 13.01.2004р. №5 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

2. Податковий кодекс України № 2755–VI від 02.12.2010 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

3. Про оплату праці [Електронний ресурс]: Закон України від 24.03.95 р. №108/995 -ВР, зі змінами і доповненнями. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

*Науковий керівник: А. Г. Єфременко,
кандидат економічних наук, доцент*

**К. А. Борисенко, факультет бухгалтерского учета
УО «Белорусская государственная сельскохозяйственная академия»**

ВЛИЯНИЕ КРАТКОСРОЧНЫХ КРЕДИТОВ НА ОБЪЕМ ВЫРУЧКИ ОТ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОДУКЦИИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ МОГИЛЕВСКОЙ ОБЛАСТИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Введение. В Республике Беларусь сельское хозяйство отнесено к числу приоритетных отраслей агропромышленного комплекса.

Вырученные средства от реализации продукции, работ, услуг не удовлетворяют сельскохозяйственные организации, так как их не хватает на пополнение оборотных средств и нормальное осуществление расчетов из-за того, что темпы инфляции и роста цен на материально-технические ресурсы несоизмеримы с темпами роста выручки в агропромышленное производство.

В условиях развития рыночных отношений проблема повышения эффективности хозяйственной деятельности стала еще более остро. Это диктуется также необходимостью обеспечения экономической безопасности субъектов хозяйствования [1, с. 196]. Прибыль от реализации продукции становится основным источником удовлетворения потребностей коллективов организаций, а также их расширенного воспроизводства. Решение данных задач во многом связано с разработкой адекватной системы экономико-математических моделей, которые находят свое место в процессе анализа и прогнозирования развития предприятий АПК [2, с. 18].

Цель работы. Определить роль краткосрочных кредитов в формировании выручки от реализации продукции, работ, услуг сельскохозяйственных предприятий при комплексном использовании основных ресурсов.

Материалы и методика исследований. Исследования проведены по данным годовой бухгалтерской отчетности 126 сельскохозяйственных организаций Могилевской области Республики Беларусь за 2016 год. В качестве основного метода исследования использован корреляционно-регрессионный анализ.

Результаты исследования и их обсуждения. Для построения корреляционной модели результативным признаком (y) выбрана выручка от реализации товаров, продукции, работ, услуг (тыс.руб). Факторами, включенными в модель, являются основные виды производственных ресурсов:

x_1 – площадь сельскохозяйственных земель, га;

x_2 – балло-гектары, б/га;

x_3 – численность работников, чел;

x_4 – стоимость оборотных средств, уменьшенная на величину краткосрочных кредитов, тыс.руб.;

x_5 – величина краткосрочных кредитов, тыс.руб.

В результате расчетов получено уравнение регрессии:

$$y = -2037,18 - 0,48x_1 + 34,29x_2 - 0,02x_3 - 0,03x_4 + 0,45x_5.$$

Параметры уравнения показывают, что в сельскохозяйственных предприятиях Могилевской области увеличение численности

работников сельскохозяйственного производства на 1 человека вызывает снижение выручки от реализации продукции на 0,02 тыс.руб. Прирост стоимости оборотных средств на 1 тыс.руб. обеспечивает снижение выручки на 0,03 тыс.руб. Наибольшее положительное влияние на выручку оказывает увеличение качества почвы (балло-га). Привлечение 1 тыс.руб. краткосрочных кредитов способствует росту выручки от реализации продукции на 0,45 тыс.руб.

Заключение. Таким образом, по результатам исследования можно сделать вывод о том, что в исследуемой группе организаций важным фактором, оказывающим изменение на выручку, является качество почвы, вместе с тем данные организации имеют дефицит площадей сельскохозяйственных земель.

Исследование влияния краткосрочных кредитов на изменение выручки от реализации продукции в исследуемой группе организаций дало свои результаты. При увеличении их суммы выручка увеличивается на 0,45 тыс.руб.

По нашему мнению, увеличить данный результат можно рациональным использованием заемного капитала, а также своевременная уплата основной суммы долга и процентов за использованием кредитных ресурсов, что не позволит организациям нести дополнительные расходы в виде штрафов.

Список использованных источников

1. Экономическая безопасность: теория, методология, практика / П.Г. Никитенко [и др.] ; НАН Беларуси Ин-т экономики ; под науч. ред. П.Г. Никитенко, В.Г. Булаво. – Минск: Право и экономика, 2009.–394с.
2. Леньков, И.И. Экономико-математические методы в экономике АПК : учеб. пособие / И.И. Леньков – Минск : УО БГАТУ, 2009. – 357 с.

*Научный руководитель: А. А. Гайдуков,
старший преподаватель*

Н. В. Бугайова, ФБС-14зсск
Університет імені Альфреда Нобеля

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Одержання максимального прибутку – це головна мета кожного комерційного підприємства, тому на сучасному етапі необхідно вирішувати нові завдання для його максимізації. У мінливих умовах

економічної ситуації в Україні, збільшення прибутку підприємствами є досить проблематичним, але і важливим питанням. На превеликий жаль, чимало підприємств та комерційних установ не отримують прибутку, що призводить до їх ліквідації та банкрутства.

Прибуток підприємства є основною рушійною силою ринкової економіки, джерелом власних фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення фінансово-господарської діяльності. Їх нестача спонукає до здійснення запозичень, що у кінцевому підсумку, у разі неефективної боргової політики, може призвести до фінансової кризи і банкрутства. Зростання прибутку підприємств, значною мірою, впливає на темпи економічного розвитку країни, окремих регіонів, збільшення суспільного багатства і підвищення життєвого рівня населення. Саме тому, проблема грамотного і ефективного управління прибутком підприємств є актуальним питанням для економіки України в сучасних умовах.

Так, в Україні склалася неоднозначна ситуація з формуванням фінансових результатів діяльності підприємств з 2014 р. по 2016 рр. (рис. 1).

Як бачимо з рис. 1, у 2015 р. проти 2014 р. прибутки підприємств збільшилися з 202 704,5 млн грн до 352 879,7 млн грн, а вже в 2016 р. ще збільшилися до 397147,6 млн грн. Щодо збитків спостерігається позитивна динаміка до зменшення. Якщо в 2015 р. збитки зменшилися з 792 771,4 млн грн до 726348,7 млн грн, то в 2016 р. – до 368594,2 млн грн. Тобто спостерігається позитивна тенденція до зменшення збиткових підприємств. І вперше у 2016 році сума доходів підприємств перевищила суму збитків, що свідчить про здатність українських підприємств створювати конкурентоздатну продукцію та отримувати прибуток від діяльності.

Хотілося б відмітити, що не дивлячись на збитковість вітчизняних підприємств, сума прибуткових підприємств збільшується щороку, збиткових зменшується. Це свідчить про те, що українські підприємства налагоджують свою діяльність, і тому частка прибуткових підприємств перевищує утричі частку збиткових підприємств.

До основних задач управління розподілом прибутку підприємства відносять забезпечення виплати потрібного рівня доходу на інвестований капітал власникам фірми, забезпечення формування достатнього розміру фінансових ресурсів за рахунок доходу у відповідності з завданнями розвитку підприємства в подальшому, а також забезпечення ефективності планів, які стосуються участі колективу в прибутках підприємства [1].

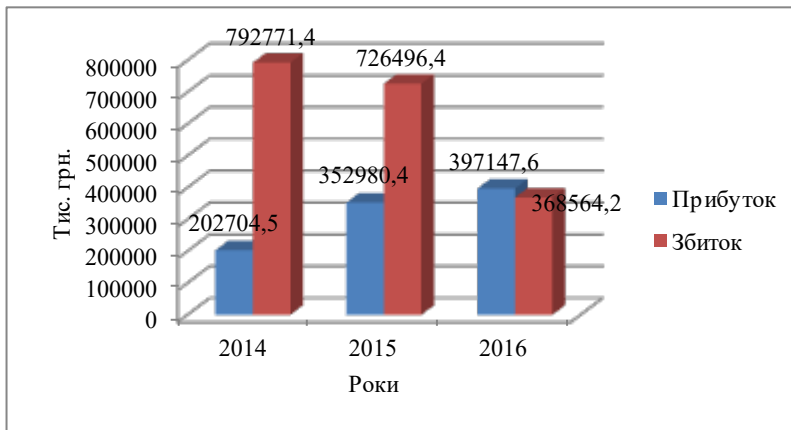

Рис. 1. Динаміка прибутків і збитків підприємств України за 2014-2016 рр. [3]

Політика адміністрування розподілом прибутку підприємства зобов'язана не тільки відображати провідні вимоги загальної стратегії розвитку підприємства, а й забезпечувати збільшення його ринкової ціни, утворювати потрібні діапазони інвестиційних ресурсів, забезпечувати матеріальне зацікавлення власників та працівників [2].

Отже, у зв'язку з політичною та економічною ситуацією в Україні спостерігається стрімка тенденція до зменшення кількості підприємств, а тому це може призвести до скорочення надходжень до бюджету, зростання безробіття та зниження рівня економіки країни. Тому необхідно запровадити результативне та ефективне внутрішньогосподарське планування прибутку, застосовувати порядок участі працівників у прибутках підприємства, а також проводити результативну кадрову політику, що забезпечить стабільне функціонування підприємств України і призведе до збільшення розміру доходу у майбутньому періоді.

Список використаних джерел

1. Гладка Л.І. Управління прибутком в сучасних умовах / Л.І. Гладка, М.О. Домашенко, М.В. Ковальова // Економіка і регіон: Наук. Вісник Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка. – 2012. – № 1(32). – С. 195-198
2. Покинйчереда В.В. Особливості управління прибутком підприємств в сучасних економічних умовах / В.В. Покинйчереда, В.Р. Базюк, А.В. Лагдан // Scientific Development and Achievements. – 2017. – № 2. – С. 86-91.

Базюк, А.В. Лагдан // Scientific Development and Achievements. – 2017. – № 2. – С. 86-91.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

*Науковий керівник: З. С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

В. Д. Васильєв, 42 гр. КЕФ
Одеський національний економічний університет

ВПЛИВ БАНКІВ НА ПРОПОРЦІЙНІСТЬ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Сучасні кризові умови функціонування економіки України загострили існуючі проблеми у банківському секторі економіки, до яких належать: низький рівень капіталізації комерційних банків, висока концентрація капіталу в групі найбільших банків, низькі обсяги кредитування реального сектора економіки, наявність незабезпечених кредитів та необхідність відновлення довіри до банків, територіальна нерівномірність банківської системи.

Як відомо, розвиток банківської системи країни безпосередньо залежить та визначається рівнем розвитку регіональних банківських систем. Регіональні банківські системи впливають на розвиток своїх регіонів, створюючи умови для їх активної інвестиційної та інноваційної діяльності, забезпечення належного фінансування підприємств, а отже, сприяють збільшенню обсягів виробництва та зайнятості населення регіону, та, як наслідок, розвитку економіки держави в цілому.

На даному етапі банківські системи регіонів України не виконують своїх головних функцій, основними з яких є наступні:

- функція кредитора економіки: обсяги наданих кредитів не відповідають потребам реального сектору економіки, що стримує регіональний розвиток і як наслідок розвиток економіки країни в цілому;
- функція раціоналізації перетоку капіталу до виробничих регіонів, так як скорочуються джерела поповнення регіонів фінансовими ресурсами;
- концентрація банківських установ, а разом з цим капіталу в регіонах не відповідає виробничим можливостям, що стримує розвиток регіонів і викликає диспропорції в їх розвитку.

При цьому банківський сектор регіонів прямо впливає на розвиток області, створюючи умови для інвестиційної діяльності і як наслідок зростання реального сектора економіки і зайнятості, що впливає на рівень життя населення і на ВВП країни в цілому.

Згідно однієї з теорій Й. Шумпетера банківський сектор відіграє ключову роль в економічному розвитку регіонів : по-перше банківський сектор забезпечує інноваційний розвиток регіонів, по-друге має змогу раціонально розподіляти ресурси між перспективними учасниками регіональної економіки. [2]

Реальний та банківський сектори пов'язані між собою системою кредитування та заощадження грошових ресурсів. Суб'єкти господарювання і домогосподарства із надлишками грошових ресурсів формують кредитну базу банків, яка, відповідно, виступає джерелом забезпечення суб'єктів реального сектора, що відчувають гостру потребу в ресурсах, проте в умовах сучасності кредитна база регіонів за допомогою банків перетікає з одного регіону в інший, що викликає незадоволення гострої потреби в ресурсах в деяких регіонах, і стримує їх розвиток, тому ряд областей країни поступається в своїх економічних показниках не через нестачу виробничих потужностей, а через втечу капіталу необхідного для їх розвитку, як наслідок виникають значні диспропорції в розвитку різних регіонів, що стримує розвиток економіки країни на вищому рівні.[4]

Зважаючи на роль і місце банківського сектора регіону в його соціально-економічній системі, з'ясуємо детермінанти, які визначають потребу його ефективного функціонування та розвитку:

- з одного боку, це необхідність здійснення суспільного нагляду і державного регулювання банківської діяльності в регіоні, узгодження інтересів окремих банків з державними, а також суспільними потребами – досягнення надійності функціонування комерційних банків, забезпечення прозорості банківської діяльності. Цього можна досягти, забезпечивши ефективне функціонування банківського сектору регіону в національній банківській системі загалом;

- з іншого боку, банківський сектор регіону покликаний виконувати функцію забезпечення ефективного функціонування грошово-кредитного ринку в регіоні, зокрема збалансування попиту і пропозиції фінансово-кредитних ресурсів у регіоні, фінансово-кредитного забезпечення соціально-економічного розвитку регіону загалом.

Зазначені завдання успішно можуть реалізовуватись лише за умови інтегрованості банківського сектора регіону в його економічну систему та налагодження взаємодії з іншими секторами регіональної економіки [3].

Враховуючи це, розглянемо взаємозв'язок між валовим регіональним продуктом та обсягами кредитування за регіонами.

Проведений аналіз кредитних портфелів регіональних банків дозволив визначити, що приблизно 85% наданих кредитів країни припадає на 5 областей, в той час як на всі інші області припадає лише 15%, не зважаючи на те, що вони мають достатній рівень виробничих потужностей і перспективи зростання.

Наступним етапом є аналіз обсягів регіонального валового продукту, результати якого дозволяють дійти висновку, що домінуючі на кредитному ринку регіони мають найбільші показники регіонального валового продукту, що підтверджує взаємозв'язок між обсягами кредитування регіонів та розвитком регіональної економіки. Виходячи з цього постає гостра проблема та необхідність існування регіональних банків, які могли б підтримувати регіональну економіку та стимулювати економічний розвиток регіонів.[1;5].

Висновки. Банківський сектор має прямий вплив на розвиток економіки регіонів України. На 5 регіонів України з найбільшими обсягами регіонального валового продукту припадає понад 85% фінансових ресурсів країни, що сприяє виникненню диспропорцій в розвитку регіонів та змушує формування потенційних можливостей інших регіонів. Нестача кредитних ресурсів у регіонах, які мають виробничі потужності сповільнює розвиток економіки не тільки регіону, але і країни у цілому. Цільове кредитування малорозвинених регіонів є гострою проблемою, яка сповільнює розвиток держави і банківського сектору, адже банки, не кредитуючи такі регіони, втрачають потенційне джерело кредитних ресурсів, які приносять їм дохід.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>.
2. Панасенко А. А. Банковский сектор как фактор экономического роста и сглаживания финансовых колебаний в условиях кризиса [Электронный ресурс] / А. А. Панасенко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. – 2011. – №2(11). – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Fkd/2011_2/part1/3.pdf
3. А. Ю. Семеног Взаємодія банківського і реального секторів економіки України: основні тенденції [Електронний ресурс] / А.Ю. Семеног // Финансы, учет, банки. – 2010. – Вип. 16. – С. 181-188. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Fub/2010_16/20.pdf

4. В. М. Марченко-Седіло. Наукові засади розвитку банківської системи регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://ird.gov.ua/sep/sep20\(108\)/sep\(108\)_343_Marc-SediloVM.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20(108)/sep(108)_343_Marc-SediloVM.pdf)

5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

*Науковий керівник: Л. В. Кузнєцова
доктор економічних наук, професор*

**Ю. А. Высокоморная, факультет бухгалтерского учета
УО «Белорусская государственная сельскохозяйственная академия»**

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ВЫРУЧКИ ОТ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОДУКЦИИ РАСТЕНИЕВОДСТВА В ЗАВИСИМОСТИ ОТ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ ОРГАНИЗАЦИЙ К РАЗЛИЧНЫМ ЭКОНОМИКО- ГЕОГРАФИЧЕСКИМ ТИПАМ

Введение. Технология производства и реализации продукции растениеводства в каждой из подотраслей отличается собственной спецификой. Кроме того, на выбор сельскохозяйственных культур, которые в данных условиях будут наиболее рентабельными, большое влияние оказывают природно-климатические факторы, развитие транспортной сети, наличие в регионе перерабатывающих предприятий, ориентированных на переработку тех или иных культур, а также то, распространяется или нет на культуры меры государственной поддержки [1, 2, 4]. Все эти факторы необходимо учитывать при оценке эффективности сельскохозяйственного производства в целом и его отдельных отраслей.

По мнению отдельных авторов [3], одним из важных условий функционирования сельскохозяйственных организаций является их принадлежность к определенному району по экономико-географическому типу. В связи с этим, на наш взгляд, возникает необходимость анализа эффективности работы сельскохозяйственных организаций в разрезе принадлежности к конкретному типу.

Цель работы. Провести сравнительный анализ окупаемости основных производственных ресурсов в растениеводстве сельскохозяйственных организаций в зависимости от принадлежности к различным экономико-географическим типам районов региона.

Материалы и методика исследований. В процессе проведения анализа использованы данные годовой бухгалтерской отчетности сельскохозяйственных организаций Могилевской области Республики

Беларусь за 2016 год. В качестве основного метода исследования использован корреляционно-регрессионный анализ.

Результаты исследования и их обсуждения. А.А. Муравьевым, В.И. Бельским и А.М. Тетёркиной [3, с.42] в условиях Республики Беларусь выделены четыре экономико-географических типа регионов:

- 1) индустриальный;
- 2) индустриально-аграрный;
- 3) аграрно-интенсивный;
- 4) аграрно-экстенсивный.

Экономические предпосылки в Могилевской области обусловили формирование всех четырех типов районов.

Для комплексной оценки использования основных ресурсов целесообразно использовать корреляционно-регрессионный метод. Для построения корреляционной модели результативным признаком выбрана выручка от реализации продукции растениеводства (у, тыс.руб).). Факторами, включенными в модель, являются основные виды производственных ресурсов:

x_1 – площадь сельскохозяйственных земель, га;

x_2 – затраты труда в растениеводстве, тыс.чел.-ч;

x_3 – затраты основных средств (амортизация), тыс.руб;

x_4 – материальные затраты, тыс.руб.

Для сельскохозяйственных организаций районов индустриального типа Могилевской области получено следующее уравнение взаимосвязи:

$$y = 699,42 - 0,10x_1 + 8,10x_2 + 0,31x_3 - 0,09x_4.$$

Уравнение показывает, что в сельскохозяйственных организациях первого типа районов Могилевской области увеличение площади сельскохозяйственных земель и материальных затрат в растениеводстве вызывают снижение выручки от реализации продукции. Следовательно, организации данной группы не оптимальны по площади земель, а также недостаточно эффективно используют материальные ресурсы. Также следует отметить, что в сельскохозяйственных организациях, принадлежащих к первому типу районов, имеется дефицит трудовых ресурсов, что подтверждается их высокой окупаемостью.

Для сельскохозяйственных организаций индустриально-аграрных районов Могилевской области уравнение взаимосвязи имеет следующий вид:

$$y = 46,07 + 0,25x_1 - 0,29x_2 + 1,11x_3 - 0,79x_4.$$

Из полученного уравнения видно, что в организациях районов данного типа также увеличение материальных затрат вызывает снижение выручки от реализации продукции. Кроме того, в таких организациях региона имеется избыток трудовых ресурсов, что подтверждается их отрицательным влиянием на выручку в растениеводстве. Следует также заметить, что в организациях районов индустриально-аграрного типа более эффективно используются земельные ресурсы и основные средства.

Для сельскохозяйственных организаций районов аграрно-интенсивного типа получено следующее уравнение взаимосвязи:

$$y = -276,71 - 0,05x_1 + 1,38x_2 - 1,06x_3 + 0,97x_4.$$

Параметры уравнения показывают, что в сельскохозяйственных организациях районов данного типа отрицательное влияние на выручку от реализации продукции растениеводства оказывает рост площади земель и основных средств.

Для сельскохозяйственных организаций районов аграрно-экстенсивного типа уравнение взаимосвязи имеет следующий вид:

$$y = -25,99 - 0,03x_1 + 3,82x_2 + 0,10x_3 + 0,29x_4.$$

Уравнение взаимосвязи показывает, что в сельскохозяйственных организациях данного типа районов незначительно уменьшение выручки от реализации продукции вызывает рост площади земель. Увеличение других ресурсов обеспечивает прирост выручки.

Заключение. В целом по результатам исследования можно сделать следующие основные выводы:

- сельскохозяйственные организации районов отдельных экономико-географических типов существенно различаются по окупаемости основных видов ресурсов;
- земельные ресурсы и основные средства наиболее эффективно используются в районах индустриально-аграрного типа;
- трудовые ресурсы дают наибольшую отдачу в сельскохозяйственных организациях районов индустриального типа;
- материальные затраты в наибольшей степени окупаются продукцией растениеводства в организациях районов аграрно-интенсивного типа.

Список использованных источников

1. Ильина, И.В. Эффективность использования производственных ресурсов как фактор обеспечения устойчивого экономического роста АПК / И.В. Ильина, О.В. Сидоренко // Вестник ОрелГУ. – 2008. - № 6. – С. 32-34.

2. Ленкова Р.К. Закономерности становления основных видов ресурсов и обеспеченность ими сельскохозяйственных организаций с различным уровнем кооперативных отношений / Р.К. Ленкова, А.А. Гайдуков // Вестник Белорусской государственной сельскохозяйственной академии. – 2011. - № 2. – С. 20-25.

3. Муравьев, А.А. Актуальные направления повышения эффективности сельского хозяйства региона (на примере Могилевской области) / А.А. Муравьев, В.И. Бельский, А.М. Тетёркина. – Минск: Институт системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2017. – 157 с.

4. Пути повышения экономической эффективности производства продукции растениеводства [Электронный ресурс]. - URL: <https://lektsii.org/6-102944.html> (дата обращения: 07.03.2018).

*Научный руководитель: А. А. Гайдуков,
старший преподаватель*

О. С. Гарцуева, ФБС-17м
Університет імені Альфреда Нобеля

ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ТЕКТУМ С»

Для аналізу фінансового стану підприємства перш за все необхідно розглянути техніко-економічний аналіз. Метою є оцінка господарської діяльності, виявлення причинних взаємозв'язків і взаємодії різних факторів техніки та економіки, резервів виробництва, опрацювання заходів для раціоналізації використання ресурсів [1].

Аналізуючи дані табл. 1, можна зробити наступні висновки: - виручка збільшилася на 775 тис. грн.;

- витрати на заробітну плату збільшилися на 170 тис. грн.

Негативним є зниження рентабельності активів і збиток в 2016 році - 1819 тис. грн.

Порівнюючи динаміку фінансових результатів, можна відмітити, що у 2016 р. доход від реалізації продукції дорівнював 4 669 тис. грн., а у 2015 р.- 4 657 тис. грн. Порівнюючи динаміку собівартості реалізованої продукції, можна відмітити, що у 2016 р. її величина дорівнювала 2 842 тис. грн, а у 2015 р. 1 894 тис. грн.. Чистий збиток у 2016 р. дорівнював 1 819 тис.грн, а у 2015 р. – 79 тис.грн прибутку.

Отже, провівши техніко-економічний аналіз ТОВ «Тектум - С», можна зробити висновок, що показники мають позитивну тенденцію

Основні техніко-економічні показники ТОВ «Текстум С», тис грн

Показник	За період			Абсолютне відхилення, +/-			Відносне відхилення, %		
	2014	2015	2016	2015 - 2014	2016 - 2015	2016 - 2014	2015 - 2014	2016 - 2015	2016 - 2014
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	3894	4657	4669	763	12	775	19,6	0,3	19,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1579	1894	2842	315	948	1263	19,9	50,1	80,0
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	73	79	-1819	6	-1898	-1892	8,2	-2402,5	-2591,8
Валюта балансу, тис. грн.	6861	6831	1578	-30	-5253	-5283	-0,4	-76,9	-77,0
Рентабельність активів, %	1,06	1,16	-115,27	0,09	-116,43	-116,34	8,7	-10067,4	10934,0
Статутний фонд, тис. грн.	169	169	169	0	0	0	0,0	0,0	0,0
Основні засоби (залишкова вартість), тис. грн.	6424	6328	115	-96	-6213	-6309	-1,5	-98,2	-98,2
Середньоспискова чисельність працівників	14	15	16	1	1	2	7,1	6,7	14,3
Фонд оплати праці, тис. грн.	638,4	702	787,2	63,6	85,2	148,8	10,0	12,1	23,3
Середня зарплата, тис. грн.	3,8	3,9	4,1	0,1	0,2	0,3	2,6	5,1	7,9

у розвитку крім рентабельності активів та чистого прибутку (збитку)

Список використаних джерел

1. Економічний аналіз: Навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2003. — 556 с.

*Науковий керівник: З. С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

Є. М. Гончарук, ФК-14
Університет імені Альфреда Нобеля

КРИТИЧНА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «БІ.ФРАТЕЛЛІ»

Ринкова економіка визначає конкретні вимоги до системи управління підприємствами.

Підприємство самостійно планує на основі договорів, укладених зі споживачами та постачальниками матеріальних ресурсів свою діяльність і визначає перспективи розвитку, виходячи з попиту на вироблену продукцію і необхідність забезпечення виробничого та соціального розвитку.

Товариство з обмеженою відповідальністю «БІ.ФРАТЕЛЛІ» - відносно молода компанія, яка почала свою діяльність наприкінці 2009 року.

Компанія «БІ.ФРАТЕЛЛІ» займається виробництвом та реалізацією корпусних меблів преміум класу. Також є офіційним представником кількох італійських («Cubarosso», «Nattuci» та ін.) і турецького брендів («Cilek») на ринку Східної України.

За останній рік компанія більше приділяє увагу розвитку власного виробництва меблів.

Важливим інструментом оцінки, планування та управління діяльності підприємств є економічні показники. Фінансові показники характеризують не тільки технічні, організаційні і природні умови виробництва, але і соціальні умови життя виробничих колективів, фінансово-економічні умови підприємства - стан ринку фінансування, купівлі і продажу. Від усіх цих умов залежить ступінь використання виробничих ресурсів прояву в таких узагальнюючих показниках, як фондовіддача основних виробничих коштів, матеріаломісткість виробництва, продуктивність праці.

Аналіз динаміки та структури майна дозволяє встановити розмір абсолютного та відносного приросту або зменшення всього майна підприємства і окремих його видів.

Підводячи підсумок підприємства ТОВ «БІ.ФРАТЕЛЛІ», хочеться сказати, що дане підприємство, ефективно використовує свої матеріальні ресурси, прагне до підвищення заробітної плати співробітників, тим самим прагне зацікавити їх мотивацію до якісної роботи.

*Науковий керівник: М. М. Вакулич,
кандидат економічних наук*

**Н. Джумабаева, гр. 3-Бух. учет и аудит
Нукусский филиал Ташкентского государственного аграрного
университета, г. Нукус, Узбекистан**

ИНФРАСТРУКТУРА МЕЖДУНАРОДНОГО ТРАНЗИТА

Инфраструктура транзита выступает одновременно результатом и причиной дальнейших сдвигов в территориальном разделении труда, размещении производств и отраслей хозяйства как в национальном, так и в международном, глобальном масштабе. Однако было бы ошибочным считать, что недостаточный уровень и несовершенные направления развития инфраструктуры транзита вызванные неконтролируемыми процессами в реальном секторе экономики или несбалансированностью спроса и предложения по действующим транзитными ценам. Только государство, обходит своим вниманием вопрос транзита или проводит неадекватную регулятивную политику, несет ответственность за уменьшение объемов и ухудшение условий ведения бизнеса в сфере транзита. Имеют и международно-политические и дипломатические подходы, которые применяют государственные лидеры и чиновники для решения проблем, которые возникают. Поэтому очевидно, что объект нашего исследования требует рассмотрения в комплексе экзогенных (внеэкономических) и эндогенных (чисто экономических) инструментов и факторов влияния.

Таким образом, транзитная инфраструктура является объектом целенаправленных усилий общества или международных объединений, которые сопровождаются регулятивными действиями государственных органов. Именно государство (на собственной территории или совместно с другими странами) может осуществлять масштабные инвестиции в общенациональные проекты - строительство портов, прокладки транспортных путей, а также вводит режим

функционирования объектов инфраструктуры, влиять на темпы информатизации а также для формирования спроса на услуги транзита.

Инфраструктура международного транзита является составляющей современной инфраструктуры международных экономических отношений, которую уже нельзя рассматривать как простую совокупность национальных, регионально-блочных сегментов мирового хозяйства и функциональных элементов репродуктивных комплексов (транспортных систем, сетей информации и связи, международных банковских учреждений, учреждений страхования, валютно-финансовой и кредитной политики, аудиторских и лизинговых фирм, сферы услуг, товарных бирж, торговых домов, бирж труда, фондовых бирж, бизнес-центров и других структур содействия бизнесу). Сегодня все эти элементы составляют единую сложную систему, а взаимные связи между ними порождают синергетический эффект и выступают как механизм реализации производственных отношений и даже больше - социально-экономической репродукции.

Инфраструктура международного транзита включает: подвижной состав различных видов транспорта, портовые, вокзальные сооружения, аэропорты, систему автомобильных, железнодорожных путей, совокупность магистральных транспортных коммуникаций с соответствующим обустройством, обеспечивающих перевозки пассажиров и грузов на направлениях, имеющих международное значение.

Инфраструктура международного транзита видоизменяется в соответствии с эволюцией производственных и технологических систем. Сегодня она расширяется за счет информационно емких систем и приборов, высоких технологий на транспорте, в сфере обслуживания грузов, логистики.

В то же время, цели оптимизации глобального транзита в определенной степени аналогичны задач глобальной либерализации торговли и хозяйственных отношений, в том числе валютно-финансовых, международного кредитования и тому подобное. Дело в том, что «глобальность» интересов (как торговых, так и транзитных) обычно не «материализуется» на уровне реальных экономических процессов или регулятивных, организационных, институциональных механизмов. Понятие «глобальные интересы», скорее, соответствует целям тех стран, которые заинтересованы использовать либерализацию и глобализацию в своих целях.

С точки зрения интересов ведущих государств важное значение имеет развитие глобальных сетей транзита энергоносителей, сырья и тех материалов и товаров, движение которых закрепляет их господствующий статус в системе международного разделения труда.

Следовательно, можно утверждать, что инфраструктура международного транзита в настоящее время является фактором эволюции системы территориального разделения труда, рационального размещения производств и отраслей хозяйства не только в национальном, но и в глобальном масштабе. Такая эволюция является одновременно результатом объективного развития производительных сил и рост объемов производства, а также целенаправленной регулятивной деятельности правительств, специализированных институтов с целью модернизации и увеличения пропускной способности путей сообщения, коммуникаций и каналов товарообмена.

Список использованных источников

1. Гудков В.А. и др. Основы логистики. М.; Горячая линия - Телеком, 2004
2. Транспортная логистика (Под редакцией Миротина Л. Б). М.: "Экзамен", 2002

Н. Джумабаева, гр. 3-Бух. учет и аудит
Нукусский филиал Ташкентского государственного аграрного университета, г.Нукус, Узбекистан

КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ В МИРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ

Успешная интеграция определенной страны в мировую экономику зависит от уровня ее национальной конкурентоспособности. Переход на новую парадигму экономического роста в условиях динамических изменений в науке и технологиях, под влиянием контраверсионных процессов интернационализации и всеобъемлющей глобализации требует от каждой страны модернизации ее экономики, активизации инновационной деятельности, создания благоприятного инвестиционного климата, постоянного развития рыночных механизмов хозяйствования. На этапе таких кардинальных сдвигов меняется стратегия экономического развития не только страны в целом, но и отдельных регионов и городов, производственных структур, даже каждого работника.

Экономическая история знает примеры высокоэффективного использования перспективных направлений региональной и промышленной политики государства, заимствованных у других сообществ. В то же время, невозможно двигаться прямо и без корректировки переносить полезные саженцы с одной почвы на другую. К примеру, Япония копировала Запад, прокладывая путь экономического развития во второй половине двадцатого века и

проводя индустриализацию во второй половине девятнадцатого века. Южная Корея трансформировала свою экономику, копируя японскую модель. Вообще, экономическая история каждой отдельной экономики насыщена подобными заимствованиями из других стран. Некоторые из них были успешными, хотя использовать их было довольно трудно.

Одной из проблем прямого копирования опыта, а не изучение и адаптации его с постоянным мониторингом, необходимость широкой мобилизации национальных ресурсов и их использования на массовое производство. При этом очень ограничено привлекаются собственные научные ресурсы, что особенно опасно в эпоху господства экономики знаний. Избежать подобных преград можно путем последовательной децентрализации и регионализации социально-экономического развития, формирования сетевых структур и кластеров. Наиболее эффективно соответствующие технологии в последние десятилетия использовали Ирландия, Словения, Тайвань, Финляндия и некоторые другие страны.

Примером может стать опыт стремительной и эффективной трансформации экономики большинства стран Центральной Европы. Они продемонстрировали, что успех экономических реформ возможно при условии одновременного реформирования всех сфер общественного устройства. Очень важное значение имеет наличие формальных и неформальных институтов, которые образуют среду, задает темп и регулирует ход реформ. Трансформация экономики центральноевропейских стран осуществлялась на институциональной базе, ей предшествовал выбор правильных, хороших решений, обусловивших ускорение общественного прогресса. Этому способствовал достаточно высокий уровень информационного и кадрового обеспечения.

В процессах реформирования экономики небольшая Словения всегда считалась лучшей среди 10 кандидатов на вступление в ЕС. Была принята "Стратегия повышения конкурентоспособности промышленности Словении", которая после этого каждый второй год корректировалась в направлении улучшения общего делового климата и повышение конкурентных возможностей экономики страны. С целью реализации Стратегии в Словении была создана и внедрена Национальная программа кластеризации, которая предусматривала идентификацию потенциальных кластеров, развитие кластерной политики и реализацию Программы. Программа получила поддержку центральной и региональной власти, а также деловых кругов. Сегодня как на национальном, так и на рынках ЕС и мира уже активно работают 12 динамических промышленных кластеров Словении.

При всей значимости опыта реформирования экономики западных стран, конечно, важно учитывать не только стартовые позиции, с которых они начинали свои преобразования, но и размеры и структуру их экономического потенциала.

В обществе господствует стремление к благосостоянию за счет координации усилий и взаимодействия деловых кругов и власти, к расширенной кооперации как в технологических отраслях, так и в социальных направлениях путем создания успешных инновационных сетей, построенных на кластерной модели.

Новейшие технологии и глобализация изменили характер современной экономической конкуренции. В основном эти изменения касаются путей генерирования, передачи и адаптации знаний.

В современной картине мира существуют высокие экономические правила, которые способствуют выбору эффективной политики. Учитывая эти правила, следует своевременно позаботиться о скорейшем решении проблемы повышения конкурентоспособности своей экономики.

Список использованных источников

1. Абрамов В. «Управление конкурентоспособностью экономических систем» // Маркетинг. – 2004.
2. Кормнов Ю. «О повышении конкурентоспособности экономики» // Экономист. - 2006.

М. В. Дубініна

доктор економічних наук, доцент

І. В. Ксьонжик

доктор економічних наук, доцент

Миколаївський національний аграрний університет

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Державні закупівлі є невід'ємною частиною економічних процесів, що відбуваються зараз як у країнах-членах Європейського Союзу, так і в Україні. Не дивлячись на те, що формування ринку державних закупівель в ЄС відбувалось, починаючи ще з середини ХХ сторіччя, а в Україні він нараховує менше 30 років, кардинальні перетворення і колосальні зміни в цій сфері є характерною ознакою сучасності і для Західної, і для Східної Європи. Але якщо країни ЄС поступово розробляли нормативно-правову базу, яка дозволила реформувати систему державних закупівель, здійснювали підготовку

платформи для впровадження електронної системи закупок, то Україна вимушена була пройти цей непростий шлях за стислий проміжок часу.

В останні декілька років діяльність у сфері публічних закупівель Міністерства економічного розвитку і торгівлі, відповідних контролюючих органів, Transparency International Україна, громадських організацій та представників бізнес-середовища, волонтерів була направлена на створення дієвого механізму, здатного забезпечити системний моніторинг закупівель шляхом створення унікальної нормативно-правової платформи, а також потужної бази реальних даних закупівельників, постачальників і тендерів.

В країнах-членах ЄС практика державних закупівель заснована на співробітництві європейських компаній з державою. Активний розвиток системи державних закупівель в західних країнах розпочався у другій половині XX століття, коли виникла необхідність післявоєнної відбудови та будівництва великих об'єктів інфраструктури. Були розроблені і прийняті міждержавні договори з регулювання державних закупівель в рамках країн Європейського Союзу (1971 р., 1976 р).

В Україні здійснення моніторингу закупівель регламентується Законом України “Про публічні закупівлі”, а саме пункт 11 частини першої статті 1 з моменту введення в дію даного законодавчого акту дає визначення цій економічній категорії, і описує її як «...аналіз дотримання замовником законодавства у сфері публічних закупівель на всіх стадіях процедури закупівлі шляхом систематичного спостереження та аналізу інформації за допомогою електронної системи закупівель» (Про публічні закупівлі : Закон України № 922-19 від 25.12.2015).

Загальне бачення механізму моніторингу закупівель, яке було відображене ЗУ «Про публічні закупівлі» не давало можливості виявлення зловживань у цій сфері та мало надієвий механізм залучення до відповідальності. Це було підтверджено практичною діяльністю електронної системи публічних закупівель Prozorro.

На порталі DoZorro об'єднуються зусилля держави, бізнесу, контролюючих органів та громадськості. Ресурс зібрав найкращі світові та українські методики виявлення порушень в сфері державних закупівель. Всі учасники portalу отримують доступ до реальних дієвих юридичних інструментів оскарження сумнівних закупівель. Так, учасники тендерів можуть оцінювати своїх партнерів по угодах і залишати розгорнуті відгуки. На основі цієї інформації автоматично формується рейтинг. А з профайлу кожного з них зрозуміло, наскільки конкретний користувач системи є добросовісним постачальником або закупівельником. Така систематизована інформація дозволяє усім

сторонам ухвалювати раціональні рішення у діяльності, пов'язаній з роботою в системі ProZorro.

Портал створено в рамках дворічної моніторингової програми, яка реалізується Transparency International Україна за підтримки Omidyar Network, Open Contracting Partnership та EBRD. Програма передбачає створення та розвиток моніторингової інфраструктури навколо системи електронних закупівель ProZorro. Окрім DoZorro розвиваються аналітичні інструменти на основі Qlik Sense (<http://bi.prozorro.org/>) та Qlik View (<http://bipro.prozorro.org/>), система автоматичних індикаторів ризику, розробляється та тестується новий підхід до здійснення моніторингу з використанням відкритих даних та постійно надається юридична підтримка усім користувачам екосистеми (Стартував проект моніторингу публічних закупівель DoZorro <http://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=0ad264d5-761a-4c0a-b340-96447256601c&title=StartuvavProektMonitoringuPublicnihzakupiveldoZorro>).

Впровадження вищезгаданих нормативно-правових актів та інструментів контролю, виводить моніторинг закупівель в Україні на абсолютно новий якісний рівень.

Незважаючи на необхідність подальшого удосконалення, можна виділити ряд позитивних змін, до який призвела реформа публічних закупівель.

По-перше, реформа збільшила загальну обізнаність громадян України щодо публічних закупівель. Це досягнення важливе, тому що саме громадяни є кінцевими споживачами державних послуг, а також тими, хто насправді платить за закуплені товари через податки.

По-друге, реформа об'єднала всіх замовників, учасників та Антимонопольний комітет в єдиній електронній системі, яка покриває всі типи процедур і всі етапи окреслені Законом про публічні закупівлі.

По-третє, у рамках реформи відбулась децентралізація торгових майданчиків: станом на 1 січня 2018 року працює 23 акредитованих торговельних майданчики (для всіх закупівель) замість одного державного (Майданчики ProZorro <https://prozorro.gov.ua/majdanchiki-prozorro>). Комерціалізація цього сегменту додала конкуренції між майданчиками і має забезпечити постійне вдосконалення послуг.

По-четверте, у якості частини електронної системи та з метою залучення більшої кількості ключових гравців до участі, дослідження та моніторингу були використані стандарти відкритих даних, які забезпечили рівність доступу до інформації і дозволили всім зацікавленим учасниками стежити за закупівельним процесом (Вплив Prozorro http://cep.kse.org.ua/assets/img/articles/Prozorro_report_ua.pdf).

По-п'яте, Верховною Радою 21 грудня 2017 року було ухвалено Закон України № 4738-д "Про внесення змін до Закону України "Про публічні закупівлі" та деяких законів України щодо здійснення моніторингу закупівель". Унікальність цього Закону полягає в тому, що вперше у світі ним було впроваджено систему ризик-індикаторів, яку буде інтегровано в ProZorro, що дозволить автоматично шукати та підсвічувати підозрілі закупівлі.

Таким чином, можна зазначити, що впровадження системи публічних закупівель є однією з найуспішніших українських реформ, яка стала прецедентом результативної взаємодії громадянського суспільства, держави та бізнесу. Це пояснюється і успішними результатами реформи, і вдалою комунікацією.

Список використаних джерел

1. Про публічні закупівлі : Закон України № 922-19 від 25.12.2015
2. Про внесення змін до Закону України "Про публічні закупівлі" та деяких законів України щодо здійснення моніторингу закупівель : Закон України від 21 грудня 2017 року № 4738-д.

К. О. Жереп, гр. 41, КЕФ

Одеський національний економічний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ВПЛИВУ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ

На сьогоднішній день не можна дати однозначну оцінку впливу іноземного капіталу на розвиток вітчизняного банківського сектору, оскільки діяльність банків з іноземним капіталом має як позитивний вплив на розширення ресурсного потенціалу банків та розвиток конкурентного середовища, так і негативний вплив на стабільність фінансової системи. Тому актуальною залишається проблема дослідження присутності іноземних банків та їх впливу на розвиток банківського сектору України для забезпечення стабільного розвитку.

В умовах минулої фінансової кризи ми спостерігаємо, що зміни в банківському секторі торкнулися більшою мірою банків з вітчизняним капіталом, що привело до значного скорочення їх кількості та подальших змін в їх регулюванні, в той час як кількість банків з іноземним капіталом залишилася майже незмінною. Враховуючи все вищесказане, ми бачимо що частка іноземного капіталу в банківському секторі України значно збільшилась. Це обумовлює актуальність дослідження впливу іноземних банків на економіку України.

Як зазначають О. Дзюблюк та О. Владимир, входження іноземних банків в банківську систему України, спричинене глобалізацією та інтеграцією, є об'єктивно необхідним процесом, що сприяє припливу капіталу, пожвавленню ринкової конкуренції, поліпшенню банківського обслуговування. Водночас цей процес має і певні ризики, наприклад, загрози втрати вітчизняними банками власних позицій на валютному ринку України[1].

Присутність в економіці будь-якої держави значних обсягів іноземного капіталу є ознакою макроекономічної стабільності, високого рівня довіри інвесторів до її законодавчої, виконавчої та судової гілок влади. Однак важливе значення при цьому має рівень політичної стабільності та незалежності країни.

Основною метою співпраці міжнародних банків та іноземних фінансових структур в Україні є збільшення нових ринків, збільшення власної прибутковості. У світовій практиці є приклади як позитивного (передача новітніх технологій, створення нових робочих місць, розвиток експортного потенціалу країни), так і негативного (односторонній розвиток економіки, інтенсивне використання робочої сили при низькій оплаті праці) досвіду залучення іноземних інвестицій. Тому питання, пов'язані з аналізом присутності іноземного капіталу, його впливу на фінансову стійкість, прибутковість банківської системи України та економічну безпеку держави в цілому, набувають особливої актуальності та потребують ґрунтовних досліджень[2].

Якщо розглядати наприклад динаміку частки іноземного капіталу у статутному капіталі банків України за період з 2012-2017рр., ми дійдемо висновку, що за останні шість років частка іноземного капіталу постійно змінювалася, і станом на 01.01.2018 року склала 56,8%, що є найбільшим показником за останні 15 років. Також слід зазначити, що банківські установи з іноземним капіталом виявилися більш стійкими в кризовий період, про що свідчить випередження темпу падіння кількості банків, що мають ліцензію, порівняно з темпом падіння діючих банків з іноземним капіталом.

Також, незважаючи на те що банки зіткнулися з широким спектром проблем, в зв'язку з кризовими явищами в Україні саме банки з іноземним капіталом, завдяки лояльності вкладників та фінансовій підтримці материнських компаній, мали конкурентну перевагу, що в свою чергу виражалось у порівняно низькій вартості кредитних ресурсів і можливості надання кредитів за більш низькими ставками. На мою думку в подальшому це може негативно сказатися на банківську секторі України та на його конкурентоспроможності.

На сьогоднішній день Україна може бути привабливою для тих інвесторів, які зацікавлені в довгостроковому інвестуванні. Для України ж це вигідно тим, що вкладені в банки ресурси живлять інші бізнеси.

Отже, присутність іноземного капіталу може впливати на розвиток банківського сектору як позитивно, так і негативно. До позитивних наслідків впливу можна віднести: підтримання платіжного балансу і припливу іноземної валюти в країну; прискорення впровадження сучасних банківських технологій; зростання обсягів зайнятості населення; зростання обсягів податкових надходжень у бюджет; посилення ефективної конкуренції на ринку банківських послуг і розширення спектру якісних банківських продуктів; поширення міжнародного досвіду ведення банківської справи; поліпшення обслуговування клієнтів; поліпшення трансформаційної функції банківської системи в процесі розподілу кредитно-фінансових ресурсів[3].

В свою чергу, негативні наслідки впливу включають: ускладнення банківського нагляду; підвищення ризику відпливу капіталу з вітчизняних банків до зарубіжних країн; зростання залежності економіки від ефективності роботи іноземних інвесторів; підвищення вразливості банківського сектора до коливань на фінансових ринках; підвищення рівня конкуренції на банківському секторі тощо.

Тому, з метою уникнення негативних наслідків для банківського сектору, Національному банку України потрібно проводити досконалий моніторинг за діяльністю іноземних банків та мінімізувати можливість впливу іноземного капіталу на банківську систему України, встановити певні ліміти щодо частки присутності іноземного капіталу в статутному фонді комерційних банків, створити механізми регулювання притоку капіталу іноземних інвесторів, його рівня і якості в банківській сектор України та запровадити механізми зниження ймовірних ризиків.

Список використаних джерел

1. Дзюблюк О. Іноземний капітал у банків- ській системі України: вплив на розвиток валют- ного ринку та діяльність банків / О. Дзюблюк, О. Владимир // Вісник НБУ. - № 5. – 2014.
2. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua>.
3. Гаврилишин Н. М. Проблеми та перспективи розвитку банківського сектора України / Н. М. Гаврилишин [Електронний ресурс].–Режим доступу: http://www.rusnauka.com/21_NNP_2010/Economics/70564.doc.htm.

*Науковий керівник: О. С. Сергєєва
кандидат економічних наук, старший викладач*

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТДВ «ІНСТИТУТ ДНІПРОДІПРОТРАНС»

Товариство з додатковою відповідальністю «Інститут Дніпродіпротранс» самостійно планує свою діяльність і визначає перспективи розвитку, керуючись попитом на виконувані роботи, послуги та необхідності забезпечення виробничого та соціального розвитку підприємства.

ТДВ «Інститут Дніпродіпротранс» створено з метою здійснення підприємницької діяльності для одержання прибутку та наступного його розподілу між учасниками.

Товариство має самостійний баланс, розрахункові (поточні) та інші рахунки в установах банків, печатку зі своїм найменуванням, а також знак для товарів і послуг.

Учасники Товариства солідарно несуть додаткову (субсидіарну) відповідальність за зобов'язаннями своїм майном у розмірі, який встановлюється статутом і є однаково кратним для всіх учасників до вартості внесеного кожним учасником вкладом.

Для здійснення поточного бухгалтерського обліку, складання звітності, забезпечення контролю за дотриманням фінансової дисципліни в ТДВ «Інститут Дніпродіпротранс» виділено окремий структурний підрозділ – бухгалтерія. До його складу входить провідний бухгалтер.

Аналіз коефіцієнтів ліквідності за 2017 рік свідчить про низьку ліквідність (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз ліквідності ТДВ «Інститут Дніпродіпротранс» за 2017 р.

Назва коефіцієнту	Значення	Нормативне значення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,022	0,2
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,067	0,7-0,8
Коефіцієнт покриття	0,064	1,5-2,5

Коефіцієнт абсолютної ліквідності вважається найбільш жорстким критерієм платоспроможності та ліквідності підприємства. Результат свідчить про те, що підприємство може погасити всі свої короткострокові борги тільки на 2,2%. Значення не досягає нормативне. Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, що підприємство не має можливості погашення короткострокових зобов'язань у випадку його

критичного стану, так як не досягає нормативного значення. Коефіцієнт покриття також не досягає нормативного значення, результат набагато менший від нормативу.

У Звіті про фінансові результати ТДВ «Інститут Дніпродіпротранс» за 2017 рік був отриманий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – 40587 тис. грн.

Варто відзначити, що в 2017 році у порівнянні із 2016 зріс чистий дохід від реалізації послуг на 11657 тис. грн. менше. Це обумовлено зростанням собівартості наданих послуг, а також зростанням адміністративних витрат.

Прибуток від реалізації продукції зменшився у порівнянні з попереднім періодом на 4054 тис. грн. або на 16,01%. Про зменшення прибутку свідчить збільшення питомої ваги повної собівартості реалізованої продукції в обсязі реалізованої продукції у звітному періоді в порівнянні з попереднім.

У зв'язку з збільшенням конкуренції та підвищенням прозорості тендерних закупівель проектної продукції, собівартість продукції стала становити більшу частку в обсязі реалізованої продукції задля конкурентоспроможності підприємства на ринку.

У балансі ТДВ «Інститут Дніпродіпротранс» станом на 31.12.2017 року було визначено:

- залишкова вартість необоротних активів підприємства становила 3524 тис. грн. (первісна вартість активів складала 9435 тис. грн., сума їх накопиченого зносу – 6010 тис. грн.);
- власні оборотні кошти підприємства становили 11870 тис. грн;
- короткострокові кредити банків і кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги становили 739 тис. грн.;
- запаси підприємства становили 4691 тис. грн;
- надлишок власних оборотних коштів, довгострокових зобов'язань і короткострокових кредитів банків для формування запасів становить 7918 тис. грн.

Коефіцієнт забезпеченості запасів відповідними джерелами формування за 2017 р. становить 2,6.

Надлишок або нестача відповідних джерел формування на 1 грн. запасів становить 1,7.

В результаті проведення розрахунків можна зробити такі висновки:

- коефіцієнти фінансової стійкості відповідають встановленим нормативам;
- ТДВ «Інститут Дніпродіпротранс» є абсолютно фінансово стійким, всі запаси підприємства покриваються власними оборотними коштами, тобто підприємство не залежить від зовнішніх кредиторів.

Показники фінансового стану аналізованого підприємства свідчать про фінансову стійкість підприємства, однак показники рентабельності в поточному році зменшуються, а виробничі витрати зростають, що свідчить про зниження ефективності діяльності ТДВ «Інститут Дніпродіпротранс» порівняно з минулим періодом.

ТДВ «Інститут Дніпродіпротранс» не є абсолютно ліквідним. Коефіцієнти ліквідності в поточному році не відповідають нормативному значенню, та за умови збільшення активів, що швидко реалізуються та зменшенню короткострокових пасивів ТДВ «Інститут Дніпродіпротранс» стане абсолютно ліквідним підприємством.

Список використаних джерел

1. Мних Є.В. Фінансовий аналіз: навч. Посіб. / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 412 с.
2. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч. Посіб. – К.: КНЕУ, 2010.
3. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання. Монографія. – К.: КНЕУ, 2008.
4. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. - К „Кондор”, 2009.
5. Буряк П. Ю., Римар М. В., Бець Т. М. Фінансово-економічний аналіз. //Підручник-К. : ВД „Професіонал”. 2004. -528с.
6. Грачова Р. Актуально про аналіз фін звітності // Книги для бізнесу, К. -2007. - 128с.

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

З. Ф. Ибрагимова

ФГБОУ ВО «Башкирский государственный университет»

О НЕКОТОРЫХ АСПЕКТАХ АДАПТАЦИИ ЗАДАЧ И ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЦЕЛЕЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ООН К РОССИЙСКИМ УСЛОВИЯМ

В сентябре 2015 года в ходе Саммита ООН была принята повестка дня в области развития на период после 2015 года «Преобразование нашего мира: Повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 года» [1]. Повестка включает в себя 17 целей и 169 задач в области устойчивого развития, которые все 193 государств-членов ООН согласились достичь к 2030 году. В докладе «Цели устойчивого развития: ООН и Россия»[2] предпринята попытка

комплексного анализа и адаптация для России целей устойчивого развития ООН на 2015–2030 годы. Например, предлагаются следующие адаптированные задачи и показатели для мониторинга достижения целей устойчивого развития ООН – «Повсеместная ликвидация нищеты во всех ее формах» (таблица 1).

Таблица 1

Адаптированные задачи и показатели

Задачи	Показатели
К 2030 году ликвидировать в России крайнюю нищету	Доля населения России, живущего менее чем на 1,9 долл. США в день (по ППС на 2011 год), %
К 2030 году сократить долю населения, живущего в крайней бедности в России, по крайней мере наполовину	Доля населения России, имеющего денежные доходы ниже величины прожиточного минимума, % Доля населения России, имеющего денежные доходы ниже половины величины прожиточного минимума, % Доля населения России, имеющего денежные доходы ниже половины медианного дохода, %
Достижение к 2030 году в России существенного охвата социальной поддержкой уязвимых слоев населения	Доля населения России, охваченного социальной поддержкой, % Доля государственных расходов на социальную политику, % ВВП

Источник: [2]

Мы считаем, что в данных адаптированных показателях учтены только «видимые» нищие и бедные. Как известно, обследования официальных статистических органов не включают представителей «социального дна». Они лишены государственной поддержки и живут обособленно. Кроме того, показатели выполнения существенного охвата социальной поддержкой уязвимых слоев населения сама по себе не информативна. Например, доля населения охваченного социальной поддержкой может достигать высоких значений в силу «размазывания» государственной помощи среди получателей. Наиболее важен адресный характер получения помощи.

Таким образом, необходима дальнейшая работа по адаптации значений и показателей целей устойчивого развития ООН в России.

Список использованных источников

1. Преобразование нашего мира: Повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 года // Национальная сеть

глобального договора [Электронный ресурс]. – режим доступа: http://www.globalcompact.ru/assets/uploads/Povestka_dny_v_oblasti_UR_d_o_2030.pdf

2. Цели устойчивого развития ООН и Россия // Аналитический центр при Правительстве РФ [Электронный ресурс]. – режим доступа: <http://ac.gov.ru/files/publication/a/11068.pdf>

3. Бадертдинова З.Ф. «Социальное дно»: происхождение, структура, пути преодоления / З.Ф. Бадертдинова // Социальная политика и социальное партнерство. – 2007. – № 11. – С. 84-89.

П. И. Иванова

Белорусский государственный университет транспорта

ФИНАНСОВОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ И НАПРАВЛЕНИЯ ЕГО СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ

Транспорт является одной из основных инфраструктурных отраслей национальной экономики, обеспечивающей ее внутренние и внешние транспортно-экономические связи и удовлетворяющей производственные и непроизводственные потребности в перевозках. Основой транспортной инфраструктуры Республики Беларусь остается железнодорожный транспорт. Ежегодно данный вид транспорта перевозит более 140 млн тонн грузов и 90 млн пассажиров, обеспечивая свыше 60% общего объема грузооборота страны и 30% – пассажирооборота.

Финансовое планирование представляет собой процесс разработки системы финансовых планов и плановых (нормативных) показателей по обеспечению развития предприятия необходимыми финансовыми ресурсами и повышению эффективности его финансовой деятельности в будущем периоде. Финансовое планирование дает возможность предвидеть цели предприятия, оценить результаты будущей деятельности и определить необходимые ресурсы для достижения цели.

Финансовое планирование является составной частью общего процесса планирования и, следовательно, управленческого процесса, осуществляемого менеджментом предприятия. Финансовое планирование предполагает выбор целей по реальности их достижения с имеющимися финансовыми ресурсами в зависимости от внешних условий и согласование будущих финансовых потоков, выражается в составлении и контроле за выполнением планов формирования доходов и расходов, учитывающих текущее финансовое состояние, выраженные в денежном эквиваленте цели и средства их достижения.

Финансовое планирование включает в себя ряд задач:

- создание и поддержание равновесия между целями, финансовыми возможностями и внешними условиями;
- выявление резервов увеличения доходов и способов их мобилизации;
- обеспечение воспроизводственного процесса необходимыми источниками финансирования;
- определение наиболее эффективных вариантов использования финансовых ресурсов.

На текущий момент при разработке финансовых планов формально используется балансовый метод (баланс доходов и расходов) и в качестве главной его цели принимается требование обеспечения достаточного уровня прибыльности железнодорожного транспорта. Данный подход к финансовому планированию требует совершенствования, так как финансовый план должен не только увязывать доходы и расходы железнодорожного транспорта, но и определять финансовые цели и устанавливать степень соответствия этих целей текущему финансовому положению отрасли. При этом долгосрочный финансовый план должен определять допустимые с позиций финансовой устойчивости темпы ее роста, а краткосрочный – обеспечивать ее платежеспособность.

Следует отметить, что в условиях современной экономики повышается значимость и актуальность финансового планирования на железнодорожном транспорте, так как от его должной организации коренным образом зависит благополучие и финансовая устойчивость Белорусской железной дороги.

*Научный руководитель: Т. В. Шорец,
магистр экономических наук, старший преподаватель*

Г. Т. Карчева
доктор економічних наук, доцент,
ДВНЗ «Університет банківської справи»
І. Я. Карчева
кандидат економічних наук
ТОВ «ШОП-ЖСМ»

ОЦІНКА РІВНЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В КРАЇНАХ ЄВРОСОЮЗУ

Розвинуті країни приділяють значну увагу розвитку цифрової економіки. Базовим орієнтиром для країн ЄС при побудові цифрової економіки є Цифровий порядок (2010), який визначив заходи щодо

досягнення конкретних цілей до 2020 року. Важливою складовою Цифрового порядку ЄС є створення Єдиного цифрового ринку (Digital Single Market). Практично всі країни ЄС вже затвердили і впроваджують власні «цифрові адженди» або «цифрові стратегії», а багато з них - наприклад, Німеччина, Франція, Швеція - реалізують їх ключові компоненти протягом останніх років як пріоритет державної політики в багатьох сферах життя і галузях економіки. Затверджена в Україні Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки також визначає першочергові кроки щодо створення умов для цифровізації в реальному секторі економіки, суспільстві, освіті, тощо. Основними рейтинговими цілями реалізації Концепції є досягнення у 2020 році: 30 місця в рейтингу Networked Readiness Index (WEF) (у 2016 році — 64 місце); 40 місця у рейтингу Global Innovation Index (INSEAD, WIPO) (у 2016 році — 56 місце); 50 місця у рейтингу ICT Development Index (ITU) (у 2016 році — 79 місце); 60 місця у рейтингу Global Competitiveness Index (WEF) (у 2016 році — 85 місце).

Для оцінки рівня цифровізації економіки та суспільства в ЄС використовують індекс DESI (The Digital Economy and Society Index), який розраховується від 0 до 1 і передбачає оцінку таких складових, як: якість засобів зв'язку, використання Інтернету, розвиток людського капіталу, інтеграція цифрових технологій у підприємницьку діяльність, цифрові громадські послуги. У 2017 році країни ЄС отримали найвищі оцінки за такими складовими індексу DESI: зв'язок (0,63), людський капітал (0,55) та поширення цифрових громадських послуг (0,55). Втім, потребує покращення інтеграція цифрових технологій у підприємницьку діяльність (0,37) та використання інтернету (0,48).

Зауважимо, що існують різні види кластеризації країн за рівнем індексу DESI. Зокрема, С. Веретюк, В. Пілінський виділяють 4 групи країн за рівнем розвитку цифрової економіки, використовуючи багатомірну класифікацію [1]. Не заперечуючи важливість такого дослідження, однак для визначення рівня розвитку цифрової економіки в країнах ЄС, а також з економічної точки зору та загальноприйнятих підходів, представляє інтерес поділ країн ЄС на такі три групи [2] (рис. 1):

- група 1 – ТОП-10 країн-лідерів ЄС з розвитку цифрової економіки;
- група 2 – західноєвропейські країни, що не ввійшли в ТОП-10 країн-лідерів;
- група 3 – східноєвропейські країни, що не ввійшли в ТОП-10 країн-лідерів.

Рівень цифровізації країн ЄС постійно зростає. За 2017 р. середнє значення індексу DESI в середньому для країн ЄС становило 0,52 (у

2016 р. – 0,47), Групи 1 країн-лідерів (ТОП-10) – 0,63; західноєвропейських країн Групи 2 – 0,49; східноєвропейських країн Групи 3 – 0,50 (рис. 2).

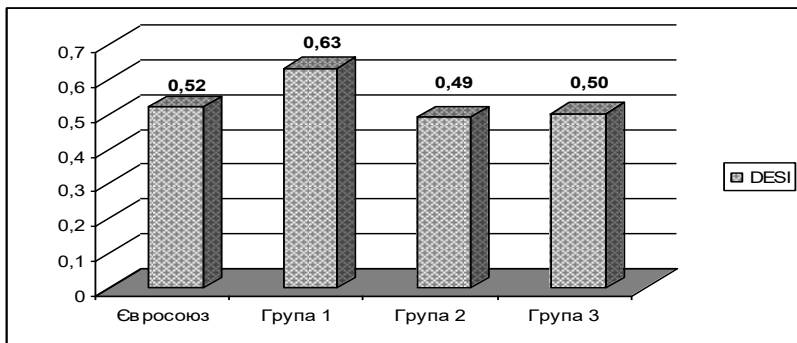

Рис. 1. Значення індексу DESI в розрізі груп країн ЄС за 2017 р.
Джерело: розраховано авторами за даними джерела [3].

Низьке значення середньоквадратичного коефіцієнта варіації (K_{σ}) індексу DESI для Групи 1 (1,75%), свідчить про однорідність цієї групи, тобто в цю групу входять країни з високим, майже однаковим, рівнем розвитку цифрових технологій. Тоді як Група 2 і Група 3 є дещо неоднорідними, про що свідчить значення коефіцієнта варіації (K_{σ}) – 36,27% і 36,56% відповідно.

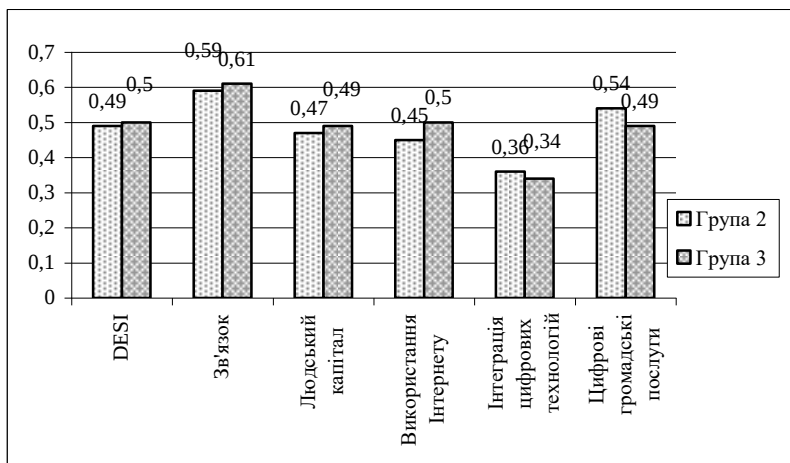

Рис. 2. Значення індексу DESI для Групи 2 і Групи 3 країн ЄС
Джерело: розраховано авторами за даними джерела [3].

Відповідно до значення індексу DESI, у 2017 році в Групу 1 – ТОП-10 країн-лідерів ЄС з розвитку цифрових технологій увійшли: Данія, Фінляндія, Швеція, Нідерланди, Люксембург, Бельгія, Великобританія, Ірландія, Естонія, Австрія.

Для ТОП-10 країн-лідерів індекс DESI та його складові приймають значно вищі показники, ніж в середньому для Євросоюзу. Зауважимо, що в ТОП-10-країн лідерів увійшли в основному невеликі країни. До цього кластеру не увійшли такі країни, як: Німеччина, Франція, Італія, Іспанія та ін. Це ще раз свідчить про особливість Третьої хвилі глобалізації та Четвертої промислової революції, коли МСП і малі країни можуть бути успішними і конкурентоспроможними, якщо активно впроваджують інновації, цифрові технології та розвивають цифрову економіку [2].

Отже, в умовах цифрової економіки людський капітал та інформаційні технології відіграють вирішальну роль в забезпеченні сталого розвитку економіки [4]. У зв'язку з цим підготовка висококваліфікованих фахівців з врахуванням потреб ринку та сучасних тенденцій розвитку цифрових технологій, ефективне впровадження яких супроводжується прискоренням економічного зростання, збільшенням кількості робочих місць, підвищенням якості послуг, набуває особливого значення.

Список використаних джерел

1. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні / С. М. Веретюк, В. В. Пілінський // Наукові записки Українського науково-дослідного інституту зв'язку. - 2016. - № 2. - С. 51-58.
2. Карчева Г.Т. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки / Г.Т. Карчева, Д. Огородня, В. Опенько // Міжнародний науково-практичний журнал «Фінансовий простір». - 2017.- № 3.- С. 13-23.
3. Digital Economy and Society Index 2017 [Electronic resource] - Access mode:<http://digital-agenda-data.eu>.
4. Карчева Г.Т. Удосконалення освіти в умовах цифрової економіки / Г.Т. Карчева, І.Я. Карчева // Проблеми забезпечення ефективного функціонування та стабільного розвитку банківської системи та економіки. Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Київ. – 19 травня 2017. – С. 320-322.

УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МАТЕРИАЛЬНЫХ РЕСУРСОВ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ

Материальные ресурсы являются важным элементом производственно-экономического комплекса транспортного предприятия. Создание запасов сырья и материалов на железнодорожном транспорте обуславливается стремлением в максимально возможной степени обеспечить свою хозяйственную безопасность и независимость, а также гибко и оперативно реагировать на колебание спроса и предложения во внешней экономической среде.

В этой связи возникает острая необходимость обеспечения высокого уровня эффективности управления материальными ресурсами, который может быть достигнут только в результате применения комплекса приемов и методов управленческого анализа.

Применение комплекса приемов и методов управленческого анализа к механизму управления материальными ресурсами позволит выявить возможные резервы роста эффективности их использования в организациях железнодорожного транспорта и прибыльности функционирования всей Белорусской железной дороги в целом.

Своевременное и полное обеспечение транспортного предприятия материальными ресурсами – это важное условие снижения эксплуатационных расходов, увеличения прибыли и рентабельности различных видов перевозок. Растущие потребности структурных подразделений железнодорожного транспорта в материальных ресурсах могут быть удовлетворены экстенсивным или интенсивным путем.

Экстенсивное направление приводит к увеличению удельных материальных затрат на единицу перевозок, хотя себестоимость может снизиться из-за увеличения объема грузооборота или пассажирооборота и снижения доли постоянных затрат. Интенсивный путь способен сократить удельные материальные затраты и уменьшает эксплуатационные расходы на единицу перевозок.

Задачами управленческого анализа использования материальных ресурсов на железнодорожном транспорте являются:

- оценка обеспеченности структурных подразделений материальными ресурсами;
- анализ материалоотдачи и материалоемкости в динамике;
- оценка влияния различных факторов на изменение уровня материалоотдачи и материалоемкости;

- выявление потерь из-за замены материалов или простоев при их отсутствии;
- снижения материальных затрат и их влияние на объем перевозок.

Для оценки эффективности использования материальных ресурсов необходимо использовать систему обобщающих и частных показателей, в ходе анализа которых можно получить представление об уровне эффективности использования материальных ресурсов и резервах его повышения.

В целом можно отметить, что проведение управленческого анализа эффективности использования материальных ресурсов позволит своевременно выявлять резервы их экономии, что является необходимым условием снижения эксплуатационных расходов на железнодорожном транспорте.

*Научный руководитель: Т. В. Шорец,
магистр экономических наук, ст. преподаватель*

А. Н. Кириченко, БУ - 4
Гомельский государственный университет
имени Франциска Скорины

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ УПРАВЛЕНИЯ ОБОРОТНЫМ КАПИТАЛОМ ОРГАНИЗАЦИИ

Для поддержания финансовой устойчивости в условиях нестабильной внешней среды организациям необходимо иметь стратегию своих действий в настоящее время и в будущем. Финансовая стратегия организации является важным компонентом в экономической стратегии, так как денежные средства являются координатором в ее системе управления [1, с.23].

Разработке финансовой стратегии предшествует проведение комплексного анализа возможностей организации с использованием матрицы SWOT-анализа. SWOT-анализ является одним из самых распространенных методов, оценивающих внутренние и внешние факторы, влияющие на развитие организации. Он включает в себя анализ сильных и слабых сторон организации, а также возможностей и угроз со стороны внешней окружающей среды.

С целью оценки сильных и слабых сторон организации, а также ее угроз и возможностей был проведен SWOT-анализ ОАО «Гомсельмаш» (таблица 1).

Таблица 1

SWOT-анализ ОАО «Гомсельмаш»

Сильные стороны	Слабые стороны
– длительный опыт работы в области машиностроения; – развитая инфраструктура; – наработанный имидж и фирменный бренд; – наличие опытно-конструкторских разработок; – квалифицированные трудовые ресурсы; – большой ассортимент выпускаемой продукции и ее конкурентоспособность; – наличие постоянных рынков сбыта.	– снижение объема производства и реализации продукции; – наличие сверхнормативных запасов на складах; – низкий уровень показателей рентабельности; – высокий износ активной части основных средств; – высокая кредитная нагрузка.
Возможности	Угрозы
– расширение номенклатуры выпускаемой продукции; – расширение рынка сбыта за счет усиления сбытового сектора; – внедрение новых технологий для производства продукции; – участие в крупнейших сельскохозяйственных выставках; – неоднократный лауреат премии за достижения в области качества.	– высокая конкуренция на рынке продаж; – неблагоприятная экономическая ситуация в стране; – неэффективная работа государственных механизмов поддержки экспорта; – активная поддержка российских производителей сельскохозяйственной техники со стороны Правительства Российской Федерации.

По проведенному анализу видно, что у ОАО «Гомсельмаш» есть ряд неиспользованных возможностей. Во-первых, организация не использует возможности по расширению номенклатуры выпускаемой продукции и рынков сбыта. ОАО «Гомсельмаш» ориентирует производственную программу на крупные сельскохозяйственные организации и не учитывает тот факт, что возрастает доля рынка фермерских хозяйств. В настоящее время все большую долю на рынке начинает завоевывать техника для садоводства и огородничества, поэтому организации следует уделить этому фактору особое внимание. Таким образом, исследуемой организации необходимо разрабатывать новые модели сельскохозяйственной техники используя новые опытно-конструкторские разработки, увеличивать объемы производства и реализации продукции, а также повышать показатели рентабельности.

Во-вторых, на основе проведенного SWOT-анализа будет целесообразным определить и оценить используемую политику управления оборотным капиталом в организации. Управление оборотным капиталом предусматривает определение оптимального уровня инвестиций в краткосрочные активы и надлежащего соотношения источников их краткосрочного и долгосрочного финансирования для поддержания целевого уровня финансовой устойчивости, ликвидности и платежеспособности организации. При этом выделяют три типа политики формирования краткосрочных активов: осторожную, ограничительную и умеренную. Успех текущего финансового управления во многом зависит от оптимальности сочетания политики формирования краткосрочных активов и политики их финансирования [2, с.138].

Для определения политики формирования краткосрочных активов в ОАО «Гомсельмаш» был проведен анализ характеризующих ее показателей. По результатам анализа были сделаны следующие выводы: удельный вес краткосрочных активов в стоимости совокупных активов в 2015 г. составил 66,8%, а в 2016 г. – 65,7%, следовательно, имеет тенденцию к снижению. Период оборачиваемости краткосрочных активов в 2015 г. составил 1014 дней, а в 2016 г. – 811 дней, что говорит о повышении эффективности их использования. Обобщение полученных результатов позволяет сделать вывод о том, что в организации реализуют «осторожную» политику формирования краткосрочных активов.

Избранному типу политики формирования краткосрочных активов должен соответствовать тип политики их финансирования. В зависимости от того, за счет каких источников финансируются активы, различают три варианта политики финансирования краткосрочных активов: агрессивная, умеренная, консервативная [2, с.139].

Для определения политики финансирования краткосрочных активов в ОАО «Гомсельмаш» был проведен анализ характеризующих ее показателей. По результатам анализа были сделаны следующие выводы: удельный вес краткосрочных кредитов и займов в структуре источников формирования активов в 2015 г. составил 6,9%, а в 2016 г. уменьшился и составил 6,8%. Таким образом, в организации реализуют «консервативную» политику финансирования краткосрочных активов, так как доля краткосрочных кредитов и займов в структуре источников формирования активов не является высокой.

В соответствии с матрицей выбора политики комплексного управления оборотным капиталом организации осторожной политике формирования краткосрочных активов соответствует агрессивный и умеренный тип политики их финансирования, умеренной политике

формирования соответствует любой тип политики финансирования, а ограничительной – умеренный и консервативный. Следовательно, по проведенному анализу видно, что в ОАО «Гомсельмаш» реализуются несовместимые между собой типы политик: «осторожная» политика формирования краткосрочных активов и «консервативная» политика их финансирования.

Таким образом, при сохранении «осторожной» политики формирования краткосрочных активов необходимо изменить «консервативную» политику их финансирования на «умеренную», что в перспективе обеспечит повышение финансовой устойчивости исследуемой организации.

Список использованных источников

1. Юшаков А.С. Проблемы повышения финансовой устойчивости организаций в современных условиях. / А.С. Юшаков // Стратегии бизнеса. – 2017. - №8 (40). – С. 22-24.
2. Каменских М.А. Политика управления оборотным капиталом технопарка г. Перми. / М.А. Каменских // Вестник ПНИПУ. Социально-экономические науки. – 2013. - №18 (45). –С. 133-143.

*Научный руководитель: В.В. Ковальчук,
кандидат экономических наук, доцент*

**Ю. Ю. Корніленко, ФБС – 17вм
Університет імені Альфреда Нобеля**

АНАЛІЗ ПОЛІГРАФІЧНО-ВИДАВНИЧОЇ ГАЛУЗІ НА ПРИКЛАДІ РЕЗУЛЬТАТІВ ТОВ «ПАНІР ІНВЕСТ»

Економічна криза торкнулась всі без винятку підприємства народного господарства України. Поліграфічно-видавнича галузь також стикнулася з рядом економічних проблем.

Основними проблемами цієї галузі є висока вартість матеріалів, так як потрібно використовувати якісні матеріали, недосконалість правового та господарського механізму у видавничій справі. На початку ринкових перетворень в Україні допускалася приватизація видавничих підприємств, але була заборонена приватизація поліграфічних комплексів. У неприватизованих друкарнях не вистачало ресурсів для технічного розвитку. Негативно це позначилося на газетно-журнальній галузі. Недостатність коштів стали перешкодою для реінвестування, як наслідок друкарні технологічно відставали від своїх клієнтів.

У сучасних умовах розвитку найбільші українські видавничі підприємства будують власні друкарні. Для більшості підприємств даної галузі існує проблема скорочення невмотивованих витрат, велика частина яких виникає у результаті ринкових відносин між підприємствами видавничо-поліграфічного комплексу, паперової промисловості та виробниками основного технологічного обладнання.

У сучасних умовах істотно змінилися організаційні принципи взаємовідносин між видавцями, поліграфістами, книжковою торгівлею. Багато що у роботі підприємства залежить від того, наскільки точно воно буде обирати собі ділових партнерів. Актуальним стає питання оцінювання функціонування поліграфічних підприємств. Основними джерелами фінансування підприємств аналізованої галузі є власні кошти. А прибуток є основним джерелом засобів, які динамічно розвиваються. В умовах ринкової економіки величина прибутку залежить від багатьох факторів, основним з яких є оптимальне співвідношення доходів і витрат.

Таблиця 1

Динаміка основних результатів діяльності ТОВ «Панір Інвест»
за 2015– 2017 рр.

Показники	Рік			Відхилення (+ ; -)	
	2015	2016	2017	2016	2017
				тис. грн.	тис. грн.
1	2	3	4	5	7
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації товарів, тис. грн.	1473,4	5894,3	4501,2	4420,9	-1393,1
2. Собівартість реалізованих товарів, тис. грн.	1279,2	5281,3	3581,4	4002,1	1969,3
3. Інші операційні доходи, тис. грн.	5,5	0	2,2	-5,5	2,2
4. Інші операційні витрати, тис. грн.	131,2	537,5	793,6	406,2	256,1
5. Валовий прибуток	194,2	613,0	919,8	418,8	306,8
6. Чистий прибуток, тис. грн.	56,0	61,9	128,4	5,9	66,5
7. Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком, %	3,8	1,05	2,85	-2,75	1,8

Проведемо аналіз підприємства видавничо-поліграфічної галузі - ТОВ «Панір Інвест».

Діяльність підприємства за три роки можна вважати ефективною.

Перелічені показники мають тенденцію до зростання.

Аналіз динаміка основних результатів діяльності ТОВ Панір Інвест за 2015– 2017 рр. показав, що чистий дохід поступово за три роки зростав, хоча у 2017 році в порівнянні з 2016 роком його значення значно впало. Натомість спостерігається зниження собівартості продукції, яка знизилась практично на 2000 тис. грн. Валовий прибуток показав значне зростання на 256,1 тис. грн. А значення результуючого показника – чистий прибуток у 2017 році, в порівнянні з 2016 і 2015 роками зростає на 5,9 тис. грн і 66,5 тис. грн. Основним фактором, який впливає на зростання чистого прибутку є зниження собівартості реалізованих товарів. Показник рентабельності реалізованої продукції за чистим прибутком зростає у 2017 році на 1,8 %.

Головне завдання для підприємства, видавництва чи друкарні, майбутній розвиток. Воно може вирішитися лише комплексно та колективно через розвиток поліграфічної галузі в цілому. В сучасних умовах господарювання розвиток підприємств видавничо-поліграфічної галузі в значній мірі залежить від ефективності забезпечення матеріальними ресурсами самої галузі. Проблема забезпеченості може вирішитися лише за умови державної підтримки галузі в цілому.

Список використаних джерел

1. Швайка Л.А. Економіка видавничо-поліграфічної галузі/ Л.А. Швайка, А.М. Штангрет. – Львів: Укр. акад. друкарства, 2008. – 480 с.
2. Довгань Л.С., к.е.н. Мохонько Г.А. Стратегічні проблеми підприємств видавничо-поліграфічної галузі в умовах нестабільного ринкового середовища [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.confcontact.com/20101224/3_dovgan.php.

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

**М. Г. Костюк, аспірант
Університет імені Альфреда Нобеля**

МОНІТОРИНГ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА ТОРГОВОМУ РИНКУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Звернемося до офіційних статистичних даних України та подивимось, як представлено економічний потенціал Дніпропетровської області. Отже, валовий регіональний продукт (ВРП) у фактичних цінах у 2015 році зріс порівняно з 2010 роком на 18,5% (табл. 1.). При цьому зросла його величина в розрахунку на одну особу за цей же період на

19%. Однак, в порівнянних цінах, у % до попереднього року його величина змінилася з 105,8% у 2010 році до 99,5% в 2016 році. Тобто, спостерігається постійне зниження цього показника. І в 2016 році в порівнянні з 2010 роком відбулося зниження на 6,3%. Це свідчить про погіршення економічного становища в Дніпропетровському регіоні.

Таблиця 1

Валовий регіональний продукт¹

Найменування/Рік	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Всього, у фактичних цінах, млн. грн.	116136	140020	147970	152905	176540	215206	X
У розрахунку на одну особу, у фактичних цінах, млн. грн.	34 709	42 068	44 650	46 333	53 749	65 897	X
У порівнянних цінах, до попереднього року, %	105,8	103,4	97,5	99,3	95,1	90,3	99,5

¹ Починаючи з 2012 року розрахунки здійснено відповідно до "Методологічних положень оновленої версії системи національних рахунків 2008 року" (Наказ Держстату України від 17.12.2013 №398).

Область має потужний промисловий потенціал. Він характеризується високим рівнем розвитку важкої індустрії. У регіоні сконцентровано 587 промислових підприємств 15 галузей, на яких працює 451,7 тис. осіб. На Дніпропетровщині виготовляється 15,6 % всієї промислової продукції України. За цим показником область посідає друге місце по Україні. Проте, за показниками доходів населення в Дніпропетровській області (табл. 2) також відбулося зниження реальних доходів в 2016 році в порівнянні з 2010 роком на 15,8%.

Таблиця 2

Доходи населення Дніпропетровської області

Найменування/Рік	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Доходи всього, млн. грн.	88 922	10186 8	11882 3	12459 4	13681 0	16326 2	18783 0
Наявний дохід на одну особу, млн. грн.	20 739	24 302	28 772	30 301	32 036	38 404	43 458
Реальний наявний дохід до попереднього року, %	114,8	107,6	115,4	105,3	94,0	79,6	99,0

В гіршу сторону змінився і обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) за видами економічної діяльності за 2010-2016 роки по Дніпропетровській області. Частка кожного виду діяльності знизилася. Що стосується машинобудування, то зниження частки обсягу машинобудівної продукції за аналізований період відбулося з 5,6% в 2010 році до 3,0% в 2016 році (табл. 3.).

Змінилося і співвідношення обсягів машинобудівної продукції за видами за аналізований період. Так, виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції склало в 2010 році 112,5 млн. грн. (або 0,1% від виробленого), а в 2016 році 237,6 млн. грн. При цьому відсоток до підсумку не змінився і склав 0,1%. Виробництво електричного устаткування знизилося з 2 040,0 млн. грн. у 2010 році до 1 549,5 млн. грн. в 2016 року.

Таблиця 3

Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) за видами економічної діяльності за 2010-2016 роки по Дніпропетровській області

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Промисловість							
млн. грн.	16649	20055	22045	21765	25215	30262	34550
в % до підсумку	7	5	8	6	9	3	5
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Видобувна промисловість, млн. грн.	419 86	54 417	53 372	58 571	64 625	70 037	79 785
в % до підсумку	25,2	27,1	24,2	26,9	25,6	23,1	23,1
Переробна промисловість, млн. грн.	101	113	129	122	150	190	205
в % до підсумку	893	513	618	050	049	617	277
	61,2	56,6	58,8	56,1	59,5	63,0	59,4
Машинобудування млн. грн., в % до підсумку	9 237	14 996	16 183	10 058	8 146	8 802	10 453
	5,6	7,5	7,3	4,6	3,2	2,9	3,0

Статистичні дані підтверджують той факт, що стан економіки країни за період 2010-2016 рр. відповідало низькому рівню розвитку. Тобто, спостерігалася зниження розвитку економічного потенціалу України. Ця ситуація характерна і для Дніпропетровської області.

Економічний потенціал Дніпропетровської області в 2010-2016 рр. базується на спробі реанімувати експортно-імпортні відносини з іншими країнами. Динаміка розвитку експорту товарів за 2010-2016 рр. свідчить про його зниження на 2 145,6 млн. долл. США (на 26,78%) (табл. 4.) [1].

Така ж ситуація спостерігається з імпортом товарів, у якому підкреслюється його зниження. У 2010 році імпорт склав 5 829,2 млн. долл. США, а в 2016 році цей показник знизився і склав – 3 490,0 млн.

Таблиця 4

Експорт – Імпорт товарів Дніпропетровської області

Роки	Експорт, млн. долл. США	Імпорт, млн. долл. США
2010	8 010,4	5 829,2
2011	10 363,2	6 717,0
2012	10 126,9	6 573,0
2013	9 794,9	5 357,3
2014	8 763,9	4 636,3
2015	6 399,0	3 271,8
2016	5 864,8	3 490,0

долл. США, що на 40,13% нижче. За всіма напрямки відбувається скорочення імпорту продукції до Дніпропетровської області. Така картина характерна як для діяльності даного регіону, так і для економіки України в цілому. Розрив сформованих економічних зв'язків з країнами СНД, зміна загальної політичної ситуації в країні все це негативно позначилося на економіці регіону.

Список використаних джерел

1. Головне управління статистики у Дніпропетровській області, 2017. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.dnprstat.gov.ua>

*Науковий керівник: Г. О.Крамаренко,
доктор економічних наук, професор*

**А. Н. Кохан, факультет бухгалтерского учета
УО «Белорусская государственная сельскохозяйственная
академия»**

**ВЗАИМОСВЯЗЬ ОБЕСПЕЧЕННОСТИ РЕСУРСАМИ
СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ РАЙОНА С
ФИНАНСОВЫМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ**

Введение. От обеспеченности сельскохозяйственных организаций такими ресурсами, как земля, основной и оборотный капитал, трудовые ресурсы, рационального их соотношения во многом зависит эффективность основной деятельности предприятия.

Традиционно анализ обеспеченности ресурсами проводится по следующей схеме:

- состав и структура ресурсов;
- состояние и движение ресурсов;
- обеспеченность основными видами ресурсов;
- соотношение между ресурсами [1, 2].

Недостаток данного подхода состоит в том, что обеспеченность ресурсами анализируется в разрезе отдельных видов. На наш взгляд, возникает необходимость комплексной оценки обеспеченности основными видами производственных ресурсов и их влияния на финансовые результаты основной деятельности. В некоторой степени данную проблему можно решить с использованием способа многомерного сравнения [3, с. 49]. В конечном итоге сопоставив параллельные ряды общей обеспеченности ресурсами и финансовые результаты основной деятельности можно выявить наличие или отсутствие взаимосвязи между ними.

Цель работы. Провести анализ взаимосвязи обеспеченности организаций АПК основными ресурсами и финансовых результатов деятельности по отдельному региону.

Материалы и методика исследований. В процессе проведения анализа использованы данные годовой бухгалтерской отчетности сельскохозяйственных организаций Лепельского района Витебской области Республики Беларусь за 2016 год. В качестве основного метода исследования использован способ многомерного сравнения.

Результаты исследования и их обсуждения. Производством сельскохозяйственной продукции в Лепельском районе занимаются 6 организаций АПК:

- 1) СПК «Леднянский»;
- 2) СПК «Черейщина»;
- 3) СПК «Ладосно»;
- 4) КУПСП «Лепельское»;
- 5) КУПСП «Боброво»;
- 6) ОАО «Лепельагросервис».

Наличие основных видов ресурсов в организациях приведено в таблице 1.

По данным таблицы 1 можно отметить, что сельскохозяйственные организации Лепельского района значительно различаются по обеспеченности основными видами производственных ресурсов. Например, КУПСП «Боброво» имеет наибольшую площадь сельскохозяйственных земель и при этом одну из наименьших численность работников. В связи с этим на следующем этапе проведем

многомерное сравнение организаций по обеспеченности указанными видами ресурсов с помощью метода эвклидовых расстояний [3, с. 51].

Таблица 1

Обеспеченность организаций основными видами ресурсов

Наименование организации	Площадь с.-х. земель, га	Численность работников, чел.	Стоимость основных средств, тыс.руб.	Стоимость оборотных средств, тыс.руб.
СПК «Леднянский»	2234	92	3898	1645
СПК «Черейщина»	3322	129	7767	2235
СПК «Ладосно»	4022	135	9303	3426
КУПСП «Лепельское»	5098	158	7906	2958
КУПСП «Боброво»	5140	82	7990	1900
ОАО «Лепельагросервис»	4239	76	25044	7369

В первую очередь рассчитываем матрицу стандартизированных коэффициентов (x_{ij}) по следующей формуле:

$$x_{ij} = \frac{a_{ij}}{\max a_j}. \quad (1)$$

Далее по формуле 2 рассчитываем ранговые оценки для каждой организации по обеспеченности всеми видами ресурсов:

$$R_i = \sqrt{x_{i1}^2 + x_{i2}^2 + \dots + x_{in}^2}. \quad (2)$$

Результаты расчетов представлены в таблице 2.

Таблица 2

Результаты сравнительной рейтинговой оценки

Номер организации	Номер показателя				Рейтинговая оценка	Место
	1	2	3	4		
1	0,189	0,339	0,024	0,050	0,776	6
2	0,418	0,667	0,096	0,092	1,128	5
3	0,612	0,730	0,138	0,216	1,302	3
4	0,983	1,000	0,100	0,161	1,498	2
5	1,000	0,269	0,102	0,066	1,199	4
6	0,680	0,231	1,000	1,000	1,706	1

Данные таблицы 2 указывают на то, что в Лепельском районе в наибольшей степени обеспечено основными видами ресурсов ОАО «Лепельагросервис». На втором и третьем месте расположились соответственно КУПСП «Лепельское» и СПК «Ладосно». В наименьшей степени ресурсами обеспечен СПК «Леднянский».

Далее представим по каждой организации сумму прибыли (убытка) от реализации продукции в порядке возрастания обеспеченности ресурсами:

- СПК «Леднянский»: 4 тыс.руб.;
- СПК «Черейщина»: 9 тыс.руб.;
- КУПСП «Боброво»: - 373 тыс.руб.;
- СПК «Ладосно»: - 237 тыс.руб.;
- КУПСП «Лепельское»: 10 тыс.руб.;
- ОАО «Лепельагросервис»: 24 тыс.руб.

Заключение. В целом по результатам исследования можно отметить, что нет четкой взаимосвязи между обеспеченности ресурсами и финансовыми результатами основной деятельности организаций АПК. Тем не менее, без учета убыточных организаций с повышением обеспеченности ресурсами прибыль от реализации продукции возрастает.

Список использованных источников

1. Анализ обеспеченности предприятий ресурсами и эффективность их использования [Электронный ресурс]. – URL: <http://mybiblioteka.su/5-56289.html> - (дата обращения 09.03.2018).
2. Ленкова Р.К. Закономерности становления основных видов ресурсов и обеспеченность ими сельскохозяйственных организаций с различным уровнем кооперативных отношений / Р.К. Ленкова, А.А. Гайдуков // Вестник Белорусской государственной сельскохозяйственной академии. – 2011. - № 2. – С. 20-25.
3. Савицкая, Г.В. Теория анализа хозяйственной деятельности: учеб. пособие / Г.В. Савицкая. – М.: ИНФРА-М, 2012. – 288 с.

*Научный руководитель: А. А. Гайдуков,
старший преподаватель*

С. А. Кошман, БО1721

*Дніпропетровський національний університет залізничного
транспорту імені академіка В. Лазаряна*

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПАТ «УКРАЇНСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ» НА ПРИКЛАДІ ЛОКОМОТИВНОГО ДЕПО

У результаті створення ПАТ «Українська залізниця» Дніпровське локомотивне депо стало структурним підрозділом регіональної філії «Придніпровська залізниця». Метою створення депо є забезпечення

перевезення пасажирів та вантажів, а також здійснення маневрової роботи на напрямках та в місцях, встановлених регіональною філією «Придніпровська залізниця». З метою виконання поставлених завдань основні напрямки діяльності депо такі: надання послуг із перевезення вантажів і пасажирів, виконання маневрової роботи; надання послуг із обслуговування й ремонту тягового рухомого складу; надання послуг з навчання, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітників і спеціалістів; надання послуг зі зберігання, відпуску, відправлення паливно-мастильних матеріалів.

Комплексне і взаємопов'язане вивчення показників фінансової звітності Дніпровського локомотивного депо здійснюється за допомогою спеціальних прийомів економічного аналізу. Тільки вивчивши всю різноманітність факторів, які в сукупності діють на фінансовий стан підприємства, можна зробити економічно обґрунтовані висновки й виявити резерви підвищення ефективності господарювання.

Одним із найпоширеніших видів аналізу є аналіз фінансових коефіцієнтів, який доволі популярний серед інвесторів та фінансових аналітиків, оскільки їх легко обчислити на підставі даних фінансових звітів підприємств. Однак особливістю цього виду аналізу є те, що обчислені коефіцієнти, їх цінність дуже залежать від достовірності й повноти інформації, поданої у фінансовій звітності.

У сучасній практиці фінансового менеджменту рівень фінансової рівноваги підприємства характеризується такими конкретними показниками, як коефіцієнти ліквідності (поточної платоспроможності) та коефіцієнти фінансової стійкості (структури капіталу), а також коефіцієнти майнового стану [1, с. 285]

В основі досягнення внутрішньої стійкості лежить своєчасне й гнучке управління внутрішніми й зовнішніми факторами діяльності підприємства [2, с. 62]. Зовнішню щодо суб'єкта господарювання стійкість слід визначати на основі стабільності економічного середовища, у рамках якого здійснюється його діяльність

Загальна стійкість підприємства може бути забезпечена лише за умови стабільної реалізації продукції й одержання виручки, достатньої за обсягом, щоб виконати свої зобов'язання перед бюджетом, розрахуватися з постачальниками, кредиторами, працівниками тощо. Зовнішнім проявом фінансової стійкості є платоспроможність підприємства, тобто його здатність своєчасно і в повному обсязі виконати свої платіжні зобов'язання, що випливають з торгових, кредитних та інших операцій платіжного характеру [2, с. 70]

Для підтримки фінансової стійкості важливе не тільки зростання абсолютної величини прибутку, але і його рівня щодо вкладеного капіталу або витрат підприємства, тобто рентабельності.

Дніпровське локомотивне депо у 2014 та 2015 роках має нормальну фінансову стійкість. Проте у 2016 році ситуація погіршується та воно входить до зони кризового стану. Це пояснюється тим, що власні оборотні засоби, власні оборотні засоби та довгострокові залучені джерела (функціональний капітал) та загальна величина джерел мають від'ємне значення у 2016 році. Пов'язано це з переходом до нової форми господарювання, а саме від державного підприємства до публічного акціонерного товариства. При цьому сума зареєстрованого капіталу в балансі структурного підрозділу не відображається, що і призвело до від'ємного значення цих показників. Саме тому не можна казати, що Дніпровське локомотивне депо перебуває в зоні кризового стану.

Аналізуючи отримані дані з оптимальними значеннями показників платоспроможності, можна стверджувати, що на сучасному етапі Дніпровське локомотивне депо є неплатоспроможним та неліквідним підприємством, тобто у підприємства недостатньо грошових коштів для розрахунку з кредиторами. Проте така ситуація пояснюється галузевою особливістю, оскільки більшість розрахунків за структурний підрозділ проводить регіональна філія «Придніпровська залізниця» ПАТ «Укрзалізниця». Проаналізувавши показники фінансової незалежності Дніпровського локомотивного депо, можна зробити висновок, що підприємство є фінансово незалежним від зовнішніх кредиторів та перебуває у зоні фінансової стабільності. Частка позикового капіталу в структурі пасивів не менше 50 %, у підприємства достатньо власних оборотних коштів, що необхідні для забезпечення стійкого положення. Така ситуація спостерігалася протягом 2014 та 2015 років. Однак у 2016 році через проведену процедуру переходу до іншої правової форми господарювання ситуація змінилась. Низькі значення деяких показників пояснюються тим, що після реформи зареєстрований капітал не відображається в балансі та не бере участі в розрахунку коефіцієнтів. Аналіз показників ділової активності показав, що Дніпровське локомотивне депо достатньо ефективно використовує свої ресурси.

Зокрема, коефіцієнт обертання активів протягом 3 років зростає, що є позитивним моментом. Фондовіддача змінюється нерівномірно. Проте зміна цього показника вказує на ефективне використання основних засобів. Коефіцієнт обертання запасів зростає, що є позитивним моментом. У той самий час коефіцієнт заборгованості теж зростає. Це є негативним моментом, оскільки вказує на залежність підприємства від залучених коштів. Проте не можна однозначно зробити висновок про ефективність використання активів, оскільки

локомотивне депо є структурним підрозділом регіональної філії «Придніпровська залізниця» ПАТ «Укрзалізниця».

Отже, проаналізувавши фінансовий стан за допомогою фінансових коефіцієнтів, можна стверджувати, що Дніпровське локомотивне депо є фінансово незалежним, стійким та рентабельним підприємством, незважаючи на відсутність ліквідності та низькі значення деяких показників, що пояснюється галузевою особливістю роботи підприємства. Тобто при аналізі результатів діяльності структурних підрозділів ПАТ «Укрзалізниця» необхідно враховувати те, що в їх фінансовій звітності відображається недостатньо інформації для повного та неупередженого аналізу. Зокрема, у звітності недостатньо інформації, щоб оцінити ліквідність та платоспроможність структурних підрозділів та їх фінансову незалежність. Проте негативно оцінювати ці два показники не можна, оскільки структурні підрозділи є частиною регіональних філій, а регіональні філії, у свою чергу, є частиною ПАТ «Укрзалізниця». Саме тому для аналізу діяльності структурних підрозділів необхідно використовувати ті показники, інформації для аналізу яких достатньо у звітності

Список використаних джерел

1. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: теорія і практика : підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній. – Вид. 2-е, перероб. і доп. – Львів : «Магнолія 2006», 2008. – 440 с.
2. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності : посібник / О. Кононенко, О. Маханько. – Харків : Фактор, 2006. – 200 с.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до складання фінансової звітності» [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 3.04 2017)
4. Облікова політика ПАТ «Укрзалізниця»: наказ Публічного акціонерного товариства «Українська залізниця» від 30.08.2016 № 526. – Київ, 2016.
5. Макаренко М. В. Основи управління фінансами залізничного транспорту : навчальний посібник / М. В. Макаренко, Н. М. Колеснікова, Н. І. Богомолова та ін. – Київ : ДЕТУТ, 2012. – 340 с.

*Науковий керівник: Н. О. Божок,
кандидат економічних наук, доцент*

ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

В умовах ринкової економіки обґрунтованість та дієвість управлінських рішень на мікро- та макрорівнях значною мірою залежить від результатів оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання.

В ринкових умовах господарювання підприємствам необхідно докладати дуже багато зусиль, щоб зберегти конкурентоспроможність, бути прибутковими, платоспроможними і не допустити банкрутства. Забезпечення якісного фінансового стану може здійснюватись успішно лише з допомогою ефективного, розумного і зваженого менеджменту.

Аналіз економічної літератури свідчить про відсутність єдиної думки сутності фінансового стану, а отже наявність різноманітних тлумачень даного визначення, деякі з них наведені нижче.

Фінансовий стан - комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. А.М. Поддєрьогін [1, с.282].

Фінансовий стан - рівень збалансованості окремих елементів активів і пасивів підприємства, а також рівень ефективності їх використання. І.О. Бланк [2, с.476].

Фінансовий стан - спроможність фінансувати свою діяльність, тобто характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, фінансовими взаємовідносинами з іншими фізичними та юридичними особами, платоспроможністю та фінансовою стійкістю. Г.В. Савицька [3, с. 409].

Фінансовий стан - показник економічної діяльності підприємства, що характеризує його ділову активність і надійність. М.Н. Крейніна [4, с.11].

Узагальнюючи усі наведені визначення, можна зробити висновок, фінансовий стан — це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика діяльності підприємства в певному періоді, що відображає рівень його фінансової конкурентоспроможності, ступінь забезпеченості підприємства власними та залученими фінансовими ресурсами, ступінь їх співвідношення між собою та раціональності розміщення, забезпеченості власними оборотними коштами для

своєчасного проведення грошових розрахунків за зобов'язаннями та здійснення ефективної господарської діяльності в майбутньому.

Дане питання є досить важливим для дослідження, адже тема фінансового стану підприємства, а саме пошуку та використанні шляхів його покращення є актуальним завжди для забезпечення зростання ринкової вартості підприємства.

Отже, головним завданням є виявлення шляхів покращення фінансового стану за рахунок мобілізації внутрішніх резервів підприємства явних та прихованих. Пошук резервів, які можуть бути використані для покращення фінансового стану підприємства, проводиться шляхом ґрунтовного аналізу всіх складових його діяльності [5].

Удосконалення фінансового стану підприємства можливе за рахунок збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Підвищення розмірів вхідних грошових потоків можливе за рахунок: збільшення виручки від реалізації; продажу частини основних фондів; рефінансування дебіторської заборгованості. Скорочення вихідних грошових потоків можливе за рахунок: зниження витрат, які відносяться на собівартість продукції; зниження витрат, які покривають за рахунок прибутку.

Основним заходом покращення фінансового стану є збільшення виручки від реалізації. В свою чергу розмір виручки від реалізації залежить від: обсягів реалізації продукції та ціни одиниці продукції, що реалізується [5].

Щоб збільшити обсяги реалізації, треба максимально активізувати збутову діяльність підприємства. Стимулювати збут можна різними методами. Бажаний результат можна отримати наданням знижок покупцям, помірними зменшеннями цін, застосуванням масової реклами та інших заходів. Тип заходів залежить від особливостей конкретного підприємства та обраної ним стратегії маркетингу.

Також одним із важливих шляхів удосконалення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів. Це: 1) проведення реструктуризації активів підприємства; 2) сукупність заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів балансу; 3) перетворення в грошову форму наявних матеріальних та фінансових активів підприємства. Внутрішні резерви підприємства складаються з явних та прихованих. Виявлення явних резервів здійснюється через ліквідацію: втрат окремих видів ресурсів, перевищення норм їх витрачання. Особливу увагу необхідно звернути увагу на приховані резерви. Приховані резерви - частина капіталу, що ніяк не відображена в балансі. Розмір прихованих резервів балансу дорівнює різниці між

балансовою вартістю окремих майнових об'єктів підприємства та їх реальною вартістю.

Шляхами покращення фінансового стану підприємства через виявлення прихованих резервів є: здача в оренду основних фондів, які не повною мірою використовуються у робочому процесі; використання зворотного лізингу. Одним з основних напрямів пошуку резервів є зменшення вихідних грошових потоків через зниження собівартості продукції та витрат, джерелом покриття яких є прибуток. На кожному підприємстві, залежно від його особливостей, можуть бути різними набір факторів, які впливають на собівартість.

Таким чином, вдосконалення фінансового стану підприємства можливе шляхом підвищення результативності розміщення та використання ресурсів підприємства. При цьому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів, при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності.

Задовільний фінансовий стан є найважливішою характеристикою діяльності підприємства, яка відображає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал у діловому співробітництві, оцінює якою мірою гарантовані економічні процеси самого підприємства та його партнерів за фінансовими та іншими відносинами.

Список використаних джерел

1. Поддєрьогін А. М., Буряк Л. Д., Нам Г.Г., Павліковський А.М. та ін. Фінанси підприємств: Підручник / А. М. Поддєрьогін (наук.ред.). — 7-ме вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2008. -552 с.
2. Бланк И.А. Управление финансовыми ресурсами. - М.:Омега-Л, ООО «Эльга»,2011.- 768с.
3. Савицкая Г.В. Экономический анализ: Учебник / Г.В. Савицкая. -14-е изд., перераб. и доп. - М.: НИЦ ИНФРА-М, 2013. -649 с.
4. Крейнина М.Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности акционерных обществ в промышленности, строительстве и торговле / М.Н. Крейнина. - М.: Дело и сервис, 2010.- 256 с
5. Карпенко Г. В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства. // Економіка держави. - К. 2010, №1, - 61-62 с.

*Науковий керівник: Ю. М. Заволока,
кандидат економічних наук, доцент*

ВАЛЮТНА ІНТЕРВЕНЦІЯ НА ЗОВНІШНІХ ВАЛЮТНИХ РИНКАХ

Валютна інтервенція - це вплив на валютний ринок і курс центральним банком, коли центральний банк в значних кількостях закупає або продає іноземні валюти. Проводиться вона в інтересах держави для регулювання курсу іноземних валют і забезпечує стабільне співвідношення валютних курсів, а регулювати ціну він може тільки впливом на пропозицію чи попит [1].

Існує дві інтервенції: Девальвація і ревальвація. Девальвація – це зниження курсу для обміну, а ревальвація-навпаки. Щоб провести валютну інтервенцію, Центральний повинен змінити величину своїх активів. в цьому випадку змінюються і його зобов'язання, наприклад сума готівки. Завдяки цьому змінюється в економіці пропозиція на гроші й вона значно більша ніж зміна валютних резервів. В такому випадку, інтервенція може мати погані наслідки, тому що підтримка курсу національної валюти може призвести до скорочення попиту і пропозиції грошей, а це матиме такий самий ефект, як провести стимулюючу грошово-кредитну політику. Щоб цього не сталося здійснюється стерилізація. Вона сумніє валютну інтервенцію на зовнішніх ринках з рівними операціями за величиною і протилежними операціями за напрямом на внутрішньому ринку цінних паперів, для того щоб виключити взаємовплив внутрішньої від зовнішньої кредитних політик. Її суть полягає в тому, що разом зі зміною іноземних активів змінюється і величина внутрішніх активів банку.

Національний валютний ринок можна характеризувати: якістю регулювання валютних операцій, їх обсягом, їх кількістю на ринку.

Для покращення валютного ринку необхідно: зміцнити позиції нашої валюти на світових ринках, покращити структуру і стан платіжного балансу, привести грошову одиницю до світових стандартів.

Такий фактор, як міжнародні резерви України, також має вплив на зовнішній валютний ринок (рис.1.)

За даними рис. 1 можна зробити висновок, що протягом 2003-2009 року курс гривні був стабільний до долару США, незважаючи нестабільність міжнародних резервів. Відповідно до української кризи, яка відбулася у 2008- початок 2009, уряд почав використовувати валютні інтервенції, для підтримки своєї валюти. Самі великі запаси ми мали у травні 2011 року, але потім почалося виведення коштів через офшорні зони і підтримка платіжного балансу і міжнародні резерви

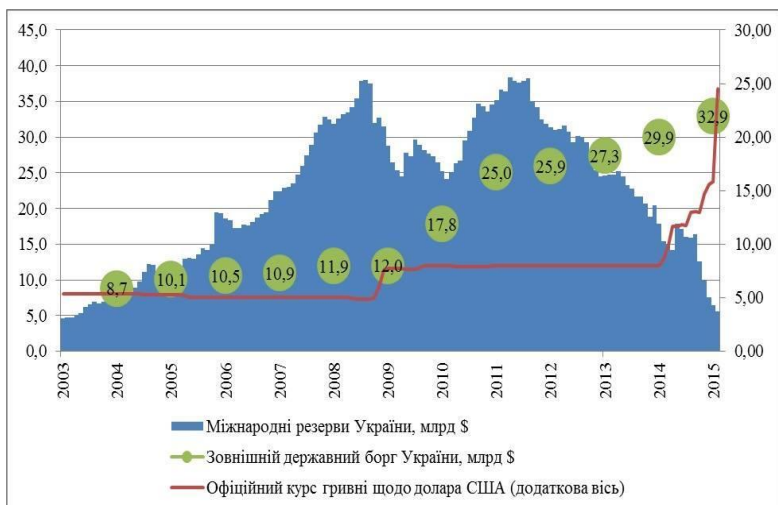

Рис. 1. Порівняння міжнародних резервів та зовнішнього державного боргу України [2]

поки падали із року в рік. І в 2015 році вони досягли еквіваленту 5,6 млрд дол. США., в порівнянні у 2014 році вони склали 17,8 млрд дол. [2].

Отже, існує ще багато факторів, які впливають на валютну інтервенцію в Україні і всі вони впливають по-різному і можуть бути взаємопов'язані. Щоб в країні була стабільність, треба налагодити економіку в цілому і це може призвести до покращення всіх ринків країни і в тому числі валютний ринок.

Список використаних джерел

1. О. І. Рогач, О. А. Чугаєв. Інтервенція валютна // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. /Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. — К: Знання України, 2004. — Т.1. — 760с. ISBN 966-316-039-X
2. Валютний ринок [Електронеджерело]. — Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5602383/>

*Науковий керівник: З. С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

РОЛЬ ДОЛГОСРОЧНЫХ КРЕДИТОВ В ФОРМИРОВАНИИ ВЫРУЧКИ ОТ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОДУКЦИИ УНИТАРНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕГИОНА

Введение. Развитие торговых отношений подразумевает конкуренцию между различными производителями товаров, преимущество в которой имеет тот, кто наиболее эффективно использует все виды располагаемых ресурсов [1].

Основные средства являются одним из важнейших факторов каждого производства, состояние и эффективность использования которых оказывает значительное влияние на конечные результаты хозяйственной деятельности сельскохозяйственных организаций [2, 3]. От их стоимости, технического состояния, эффективности использования зависят результаты производства продукции организацией, ее себестоимость, прибыль, рентабельность, а также финансовая устойчивость. Состояние и использование основных средств является главным фактором, влияющим на повышения эффективности любого производства. Следует отметить, что в настоящее время анализу эффективности использования основных средств уделяется достаточно большое внимание. Тем не менее, возникает необходимость проведения анализа по организациям различных форм хозяйствования и, в частности, унитарных предприятий (УП).

Цель работы. Определить роль долгосрочных кредитов в формировании выручки от реализации продукции унитарных предприятий при комплексном использовании основных ресурсов.

Материалы и методика исследований. Исследования проведены по данным годовой бухгалтерской отчетности сельскохозяйственных организаций Могилевской области Республики Беларусь за 2016 год. В качестве основного метода исследования использован корреляционно-регрессионный анализ.

Результаты исследования и их обсуждения. Для построения корреляционной модели результативным признаком выбрана выручка от реализации товаров, продукции, работ, услуг (у, тыс.руб).). Факторами, включенными в модель, являются основные виды производственных ресурсов:

x_1 – площадь сельскохозяйственных земель, га;

x_2 – среднегодовая численность работников, чел.;

x_3 – стоимость основных средств, сформированных за счет собственных источников, тыс.руб.;

x_4 – сумма долгосрочных кредитов, тыс.руб.;

x_5 – стоимость оборотных средств, тыс.руб.

В результате расчетов получено уравнение регрессии:

$$y = -1483,55 - 0,16x_1 + 1,36x_2 + 0,06x_3 - 0,03x_4 + 0,56x_5.$$

Параметры уравнения показывают, что в унитарных предприятиях Могилевской области имеется дефицит трудовых ресурсов и оборотных средств. Увеличение численности работников сельскохозяйственного производства на 1 человека вызывает рост выручки от реализации продукции на 1,36 тыс.руб. Прирост стоимости оборотных средств на 1 тыс.руб. обеспечивает увеличение выручки на 0,56 тыс.руб. Собственные основные средства оказывают положительное влияние на выручку.

Заключение. Таким образом, по результатам исследования можно сделать вывод о том, что УП региона имеют неоптимальные площади сельскохозяйственных земель. На это указывает отрицательное влияние данного фактора на изменение выручки от реализации продукции.

Особого внимания заслуживает влияние долгосрочных кредитов на изменение выручки от реализации продукции в сельскохозяйственных организациях региона данной формы хозяйствования. При увеличении их суммы выручка снижается на 0,30 тыс.руб. По нашему мнению, это может быть обусловлено недостаточно эффективным использованием привлекаемых ресурсов для формирования основных средств.

В целом, для повышения их отдачи необходимо учитывать производственное направление организаций, структуру основных средств, состояние имеющихся производственных мощностей, а также обеспеченность другими видами основных ресурсов.

Список использованных источников

1. Ильина, И.В. Эффективность использования производственных ресурсов как фактор обеспечения устойчивого экономического роста АПК / И.В. Ильина, О.В. Сидоренко // Вестник ОрелГУ. – 2008. - № 6. – С. 32-34.
2. Ленькова Р.К. Закономерности становления основных видов ресурсов и обеспеченность ими сельскохозяйственных организаций с различным уровнем кооперативных отношений / Р.К. Ленькова, А.А.

Гайдуков // Вестник Белорусской государственной сельскохозяйственной академии. – 2011. - № 2. – С. 20-25.

3. Основные показатели эффективности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lektisia.info/4x8ffd.html>. - Дата доступа: 06.03.2018.

*Научный руководитель: А. А. Гайдуков,
старший преподаватель*

**Г. В. Мулінська, аспірант кафедри обліку і аудиту
Львівський національний університет імені Івана Франка**

ПЕРІОДИЗАЦІЯ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ ОБЛІКУ ВИТРАТ

В контексті дослідження теоретичних та концептуальних засад обліку витрат набуває актуальності проблематика визначення етапів історичного обліку витрат. Еволюція знань про витрати має багатовікову історію. У різні історичні періоди вивченню сутності витрат приділяли важливе значення. Перші згадки про витрати сягають Стародавніх Єгипту, Вавилону, Греції та Риму. Суть поняття «витрати» у торговельній діяльності подає трактат «Артхашастра», автором якого є Каутілья – радник царя Чандрагупти I. Каутілья акцентує увагу на проблемі визначення «вартості речей» та ринкової ціни товару. Він вважав, що «ціна товару на ринку складається з витрат на виробництво та торговельних витрат, а тому торговець повинен визначати частку прибутку в ціні товару 5 % від ціни на місцеві товари і 10 % – на ввізні» [1, с. 231-236]. У Єгипті у «Повчаннях гераклеопольського царя своєму синові Мірікара» (XXII ст. до н. е.) з'являються згадки про управління владою та контроль за виробництвом і розподілом, що свідчить про те, що вже тоді були перші початки управління витратами [2, с. 420].

В епоху Середньовіччя Фома Аквінський вважав, що «рівень «справедливої ціни» визначається збільшенням трудових і матеріальних витрат у процесі товарного виробництва. Він вважав, що прибутки повинні бути не самоціллю, а заслуженою платою і нагородою за те, що у торгівлі і позикових операціях мають місце праця, транспортні, матеріальні витрати і навіть ризик» [3, с. 32].

Поняття «витрат» є одним із ключових у теоріях вартості – трудовій (К. Маркс, В. Петті, Д. Рікардо, А. Сміт та інші) та граничної користосності (Е. Бем-Баверк, Ф. Візер, В. Джевонс, Д. Кларк, А. Маршалл, К. Менгер). Першу спробу поєднання цих, як вважалося, несумісних теорій здійснив відомий український економіст М. І. Туган-Барановський. Учений вважав, що дві теорії, які становлять подвійність

у трактуванні цінності, а саме теорія витрат виробництва і теорія граничної корисності, не є несумісними, а взаємодоповнюються. «Незважаючи на поширену думку про те, що обидві теорії заперечують одна одну, між ними, – твердив М. Туган-Барановський, – переважно існує бездоганна гармонія. Єдина різниця полягає в тому, що вони досліджують різні фази одного і того ж процесу економічної оцінки. Теорія граничної корисності пояснює суб'єктивні фактори в економічній оцінці, тоді як теорія трудової цінності пояснює її об'єктивні фактори» [4, с. 509].

Стосовно періодизації історичного розвитку обліку витрат існують різні думки.

Л. Сей поділяє розвиток обліку витрат на такі етапи: 1) Мнемонічний (поділяється на усний, коли особі, що відповідала за підрахунки, треба було тримати все в пам'яті і символічний, коли робились зарубки на палицях чи в'язались вузли на мотузках); 2) уніфікований – проста бухгалтерія; 3) диграфічний – подвійна бухгалтерія. 4) логісмографічний – зміст якого полягав у послідовній персоналізації рахунків [5, с. 68].

Дж. Чербоні виділяє такі етапи: 1) Давній світ; 2) період від Л. Фібоначі до Л. Пачолі (епоха комерційної арифметики); 3) період від Л. Пачолі до Ф. Віллі – становлення подвійної бухгалтерії; 4) виникнення та розвиток наукової бухгалтерії [6, с. 528].

У сучасній економічній теорії спостерігаємо повсякчасне поглиблення та конкретизацію сутності витрат. Зокрема, О. Родіна здійснює періодизацію еволюції знань про «витрати»: 1) Від початку V ст. н. е. – XVI ст. – періоди зародження і становлення знань про витрати; 2) XVII ст. – XX ст. і до сьогодні – періоди вивчення, дослідження і впровадження знань про витрати [2, с. 421].

Н. Малюха здійснює періодизацію розвитку бухгалтерського обліку на основі зміни парадигм: проста натуральна; камеральна; проста монетарна; подвійна статична; подвійна динамічна бухгалтерія [7, с. 74].

Т. Смержанюк виділяє такі періоди становлення й розвитку господарського обліку на основі формаційного підходу: 1) Зародження господарського обліку в первіснообщинному ладі; 2) господарський облік за рабовласництва; 3) господарський облік доби феодалізму; 4) господарський облік капіталістичних країн; 5) облік у дореволюційній Росії; 6) соціалістичний облік; 7) формування нових засад обліку в незалежній Україні. Розвиток бухгалтерського обліку Т. Смержанюк поділяє на чотири періоди: 1) Перший період характеризувався виникненням різних способів реєстрації фактів в облікових регістрах у вигляді систематичних і хронологічних записів; 2) другий період припадає на час революційних перетворень в галузі виробництва,

розвитку різних форм товарних операцій та збільшення обсягів торговельних, фінансових та інших операцій не тільки в окремих країнах, але й у всьому світі; 3) третій період – становлення бухгалтерського обліку як сфери наукових знань; 4) четвертий період доцільно поділити на дві основні стадії: перша стадія (охоплює період до середини XX ст., характеризується розробкою базових принципів об'єктивної оцінки майново-правового стану самостійно господарюючого суб'єкту, галузевого напряму в побудові системи бухгалтерського обліку, розширення державної регламентації національних систем і звітності бухгалтерського обліку); друга стадія (з середини XX ст. до наших днів – характеризується розробкою принципів оцінки майново-правового стану господарюючих суб'єктів в умовах зовнішнього ринкового середовища і у зв'язку з прийняттям ефективних рішень для отримання майбутньої економічної вигоди) [8, с. 98-100].

С. Сорока подає такі основні етапи історичного розвитку обліку витрат: 1) Відстежування, облік і контроль витрат на господарському і державному рівнях (XXVIII – IV ст. до н.е.); 2) публічна звітність про витрати (III – II ст. до н.е.); 3) визначення сутності поняття «витрати», поява різних теорій витрат (XV – XIX ст.); 4) використання математичних методів у теорії витрат, дослідження поведінки витрат, вивчення витрат як об'єкта обліку і контролю (XX ст.); 5) управління витратами [9, с. 152-154].

М. Чумаченко поділяє розвиток обліку витрат на такі етапи: 1) 3 моменту виникнення товарно-грошових відносин до кінця XVIII століття; 2) кінець XVIII – кінець XIX століття; 3) кінець XIX – середина XX століття; 4) з середини XX ст. до наших днів [10, с. 176].

На нашу думку, доцільно виділити такі етапи історичного розвитку обліку витрат: 1) 3 моменту зародження обліку матеріальних цінностей – до винайдення подвійного запису Л. Пачолі; 2) виникнення теорій витрат та дослідження сутності поняття «витрати»; 3) дослідження витрат як об'єкту бухгалтерського і управлінського обліку; 4) облік витрат із застосуванням інформаційних технологій.

Таким чином, єдиної думки стосовно етапів історичного розвитку обліку витрат немає. Проте періодизацію вчені здійснюють, як правило, з використанням знань про ключові моменти в розвитку обліку, закономірні стадії в економічному розвитку людства, періоди суспільного розвитку, парадигми бухгалтерського обліку. Велика кількість авторських періодизацій показує багатогранність поглядів на дослідження еволюції бухгалтерського обліку та обліку витрат. На сучасному етапі облік витрат набуває особливої актуальності та перспектив, оскільки конкурентні переваги на ринку можливо отримати

лише за умови функціонування ефективної системи обліку та управління витратами.

Список використаних джерел

1. Трухан О. Л. Розвиток теорії витрат: еволюція і сучасні тенденції. Вісник ЖДТУ. 2003. № 4. С. 380-388.
2. Родіна О. В. Історичний розвиток категорії «витрати». Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 17. С. 420-424.
3. Чухно А., Юхименко П., Леоненко П. Сучасні економічні теорії : підручник / за ред. А. Чухно. Київ : Знання, 2007. 878 с.
4. Злупко С. М. Історія економічної теорії: підручник. Київ : Знання, 2005. 719 с.
5. Лучко М. Р., Остап'юк М. Я. Історія обліку. Світ та Україна, погляд крізь роки. Тернопіль : Зорепад, 1998. 108 с.
6. Бутинець Ф. Ф. Історія розвитку бухгалтерського обліку : навч. пос. у 2-х частинах. Житомир : ЖІТІ, 1999. 928 с.
7. Малюха Н. М. Періодизація розвитку бухгалтерського обліку на основі зміни парадигм. Вісник ЖДТУ. 2006. № 1 (35). С. 72-84.
8. Сморганюк Т. П. Історія облікової науки. Науковий вісник Херсонського державного університету. Херсон, 2013. Вип. 3. С. 97-101.
9. Сорока С. Сутність витрат: історичний аспект. Економічний аналіз. Тернопіль, 2010. Вип. 6. С. 152–154.
10. Остап'юк М. Я., Лучко М. Р., Даньків Й. Я. Історія бухгалтерського обліку : навч. посібник. Київ : Знання, 2005. 276 с.

*Науковий керівник: Н. С. Струк,
кандидат економічних наук, доцент*

Р. Д. Назаренко, ФК-15-1/9
Дніпровський технікум зварювання та електроніки
імені Є. О. Патона

ПЕНСІЙНА РЕФОРМА І РОЛЬ ЦІЛЬОВИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ В ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Пенсійна система України – сукупність створених в Україні правових, економічних і організаційних інститутів і норм, метою яких є надання громадянам матеріального забезпечення у вигляді пенсії.

25 років в Україні тривають спроби здійснити пенсійну реформу. Проте результат поки що не втішний. У працюючих українців немає жодних стимулів платити пенсійні внески; хронічно дефіцитний Пенсійний фонд, що тисне на держбюджет; при цьому Україна витрачає

на пенсії чи не найбільше за всіх у світі (у відсотках до ВВП), і до недавнього часу мала дуже високі «трудові податки», стимулюючи бізнес до відходу в тінь.

Основні причини проведення реформи:

- Загальні видатки українського бюджету на 2017 рік становлять понад 790 млрд. грн. Видатки Пенсійного фонду - 284 млрд. грн., росте дефіцит Пенсійного фонду - 141 млрд. грн.

- Пенсіонерами є близько третини населення України, - їх понад 12 млн. осіб.

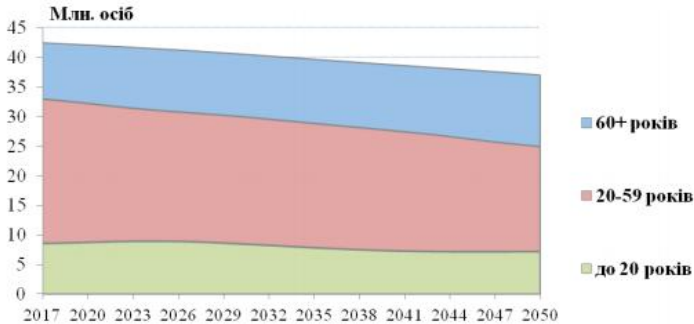

Рис. 1. Прогноз чисельності та вікового складу населення України на період до 2050 р., млн.. осіб.

- Недовіра населення до правлячої верхівки, тим самим і до реформ, які вони приймають;

- Занадто високі ставки податків стимулюють працедавців наймати робітників неофіційно. Тим самим приховувати доходи робітників та не сплачувати ЄСВ до Пенсійного фонду України.

Основні завдання та цілі пенсійної реформи: підвищити рівень життя пенсіонерів; встановити залежність розмірів пенсій від величини заробітку і трудового стажу; забезпечити фінансову стабільність пенсійної системи; заохотити громадян до заощадження коштів на старість; створити ефективнішу та більш дієву систему адміністративного управління в пенсійному забезпеченні.

Новий етап реформування почався 22 червня 2017 році з реєстрації Проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» Кабінетом Міністрів України. І вже 11 липня законопроект було включено до порядку денного.

13 серпня законопроект було прийнято в першому читанні, і 3 жовтня Верховна Рада України прийняла в другому читанні та в цілому Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» (законопроект № 6614), який передбачає: удосконалює солідарну систему пенсійного страхування;

звільнює її від невластивих видатків; диференціює розміри пенсій залежно від набутого страхового стажу та отриманого заробітку; впроваджує єдині підходи до обчислення пенсій.

Після підписання Президентом Закон набрав чинності з 1 жовтня 2017 року – частково, а з 1 січня 2018 року – у повному обсязі.

Основні зміни, які передбачає Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій»:

1) Осучаснення пенсій: з 1 січня відновлено диференціацію розмірів виплат.

2) Автоматичний перерахунок пенсій у 2019-2020 роках показник середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески, який застосовується для перерахунку пенсій, збільшується на коефіцієнт, що відповідає 50% показника зростання споживчих цін за попередній рік та 50% показника зростання середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески.

3) Виплати пенсіонерам, які працюють: від 1 жовтня 2017-го пенсіонери, які працюють, будуть отримувати 100% пенсії.

4) Запровадження гнучкого коридору пенсійного віку.

Згідно з Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» з 1 січня 2019 року починає функціонувати накопичувальна система. В ній обов'язково беруть участь громадяни молодше 35 років, а ті хто старше – за бажанням.

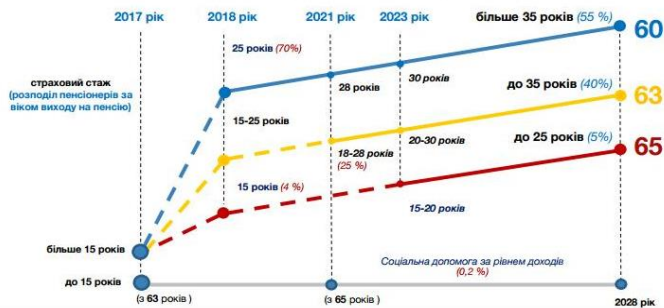

Рис. 2. Запровадження гнучкого пенсійного віку (60-65 років)

Суб'єктами системи накопичувального пенсійного забезпечення є:

- застраховані особи й члени їхніх сімей та/або спадкоємці;
- особи, від імені та на користь яких здійснюється накопичення та інвестування коштів;

- підприємства, установи, організації та фізичні особи, що здійснюють перерахування внесків до системи накопичувального пенсійного забезпечення;

- Накопичувальний фонд;

- недержавні пенсійні фонди;

- юридичні особи, які здійснюють адміністративне управління Накопичувальним фондом і недержавними пенсійними фондами та управління їх пенсійними активами;

- зберігач, страхові організації.

Накопичувальний фонд створюється Пенсійним фондом як цільовий позабюджетний фонд. Адміністративне управління Накопичувальним фондом здійснює виконавча дирекція Пенсійного фонду. Управління пенсійними активами Накопичувального фонду здійснюється компаніями з управління активами.

Внаслідок здійснення реформи буде впроваджено багаторівневу пенсійну систему, побудовану на засадах соціальної справедливості, солідарності поколінь та соціального страхування. Це розширить можливості для підвищення добробуту людей похилого віку та зміцнення потенціалу економічного зростання.

Здійснення пенсійної реформи дасть змогу подолати бідність серед людей похилого віку, які все життя добросовісно працювали і створювали національне багатство.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами та доповненнями).

2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року №435-IV .

3. Закон України «Про пенсійне забезпечення» від 5 листопада 1991 року.

4. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003р.

5. Положення «Про Пенсійний фонд» від 6 квітня 2011 року.

6. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 1 жовтня 2017 року.

*Науковий керівник: І. М. Єрємін
викладач другої категорії*

**АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ
ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«ПРОСТОР»**

Фінансову стійкість підприємства характеризує насамперед співвідношення між власним капіталом і зобов'язаннями. Однак це співвідношення дозволяє дати лише загальну оцінку фінансової стійкості підприємства [1]. Тому, у світовій і вітчизняній фінансово-аналітичній практиці розроблена система фінансових коефіцієнтів, які відображають різні аспекти стану активів і пасивів підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Простор» станом на кінець
2017 р.

Показники	2016 р.	2017 р.	Відхилення (+,-) 2016 р. від 2017 р.
Показники структури капіталу			
Коефіцієнт автономії або фінансової незалежності	0,0715	0,2384	0,3099
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,9284	0,7649	-0,1635
Коефіцієнт фінансування	0,077	0,313	0,236
Коефіцієнт фінансового ризику	12,97	3,1941	-9,7759
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,7221	0,5045	-0,2176
Показники стану оборотних активів			
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-4,19	-0,4722	3,721
Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	-0,678	-0,2772	0,4008
Коефіцієнт забезпеченості запасів	-17,8153	-8,595	9,2203
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	-0,4641	-0,6444	-0,1803

Отже, аналізуючи дані табл. 1, можна зробити наступні висновки:

1. Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності) — показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність. Оптимальне значення $\geq 0,5$. У 2017 р. показник не відповідав своєму нормативному значенню та дорівнював 0,2384.

2. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу – показує питому вагу позикового капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність. Оптимальне значення $< 0,5$. У 2017 р. показник не відповідав своєму нормативному значенню та дорівнював 0,7649.

3. Коефіцієнт фінансування – показує залежність підприємства від залучених засобів. Оптимальне значення 1. У 2017 р. показник не відповідав своєму нормативному значенню та дорівнював 0,313.

Отже, провівши аналіз фінансової стійкості ТОВ «Простор» можна зробити висновок що, майже не всі коефіцієнти відповідають теоретично визначеному значенню.

Список використаних джерел

1. Аналіз фінансової стійкості підприємства за абсолютними і відносними показниками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1992072842600/ekonomika/analiz_finansovoyi_stiykosti_pidpriyemstva_absolyutnimi_vidnosnimi_pokaznikami

*Науковий керівник: З. С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

**І. В. Осташевська, ФБС кр – 17 м
Університет імені Альфреда Нобеля**

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ – НАЙВАЖЛИВІШИЙ ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Кожен суб'єкт господарювання незалежно від організаційно-правової форми власності повинен мати у своєму розпорядженні капітал. Саме капітал у сучасних економічних умовах являється одним із чинників, що впливає на здатність будь якого підприємства та продукції конкурувати на ринку.

У сучасних умовах структура капіталу є тим фактором, який безпосередньо впливає на фінансовий стан підприємства – його довгострокову платоспроможність, розмір доходу, рентабельність діяльності. У зв'язку з цим, однією з найважливіших проблем, з якою стикаються вітчизняні підприємства це недостатня ефективність організації управління капіталом, зокрема власним. З огляду на те, що власний капітал – найважливіший чинник економічного зростання, то й

організацію управління ним необхідно трактувати як основну ланку усього комплексу заходів, спрямованих на його забезпечення.

Система управління капіталом підприємства, на думку І. О. Бланка, складається із двох функціональних підсистем: управління формуванням капіталу та управління використанням капіталу [1].

Під організацією управління власним капіталом підприємства потрібно розуміти створення ефективної управлінської системи та її постійне удосконалення.

Також, необхідно зазначити, що управління капіталом, зокрема власним, спрямоване на вирішення таких основних завдань: формування достатнього обсягу капіталу, що забезпечить необхідні темпи економічного розвитку підприємства; оптимізація розподілу сформованого капіталу за видами діяльності та напрямками використання; забезпечення умов досягнення максимальної доходності капіталу при запланованому рівні фінансового ризику; забезпечення мінімізації фінансового ризику, пов'язаного з використанням капіталу, при запланованому рівні його доходності; забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку; забезпечення достатнього рівня фінансового контролю над підприємством з боку його засновників; забезпечення достатньої фінансової гнучкості підприємства; оптимізація обігу капіталу; забезпечення своєчасного реінвестування капіталу [5].

Враховуючи динамічність зовнішнього середовища та підвищення конкуренції, часто основною метою підприємства є не збільшення власного капіталу, а його збереження. Отже використання підприємствами лише власного капіталу має певні негативні риси, а саме те, що обсяг власного капіталу обмежений, тому підприємство може втратити можливість розширення діяльності та збільшення рентабельності за рахунок залучення позикових коштів за допомогою ефекту фінансового левериджу, а також часто власний капітал, залучений із зовнішніх джерел, має вищу вартість, порівняно з позиковим капіталом [2].

Тому одним із основних питань управління власним капіталом підприємства є визначення оптимальної структури капіталу, тобто такого співвідношення власних і позикових коштів, яке забезпечує максимізацію ринкової вартості компанії.

У зв'язку з цим, варто додати, що необхідність постійного здійснення внутрішнього контролю операцій з власним капіталом зумовлюється потребами власників та керівних органів підприємства в об'єктивній інформації про його поточний стан, резерви зростання, абсолютні розміри, структуру, достовірність облікових операцій, звітних показників та ризики, які виникають в процесі діяльності.

Основними завданнями контролю власного капіталу є:

- перевірка правильності формування та використання власного капіталу;
- дотримання встановленого установчими документами розміру статутного капіталу;
- перевірка правильності ведення обліку внесків до статутного капіталу та розрахунків за дивідендами тощо [4].

Узагальнюючи вище викладене, можна зробити висновок, що в умовах сьогодення процеси, пов'язані з удосконаленням системи управління капіталом підприємства, зокрема його формування та використання, набувають особливого значення, оскільки створення й розвиток необхідної фінансової ресурсної бази є важливою умовою сталого економічного зростання будь якого суб'єкту господарювання.

Список використаних джерел

1. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент: навчальний курс / І. А. Бланк. – 2-е вид, перероб. і доп. – К.: Ельга, Ніка – Центр, 2004. – 656 с.
2. Бутко А. Д. Щодо питання управління власним капіталом підприємства / А. Д. Бутко, А. М. Пташник // Вісник Львівської комерційної академії, – 2011. – Вип. 35. – С. 69-73.
3. Малярець Л. М. Управління процесом росту власного капіталу підприємства: [монографія] / Л. М. Малярець, Н. М. Пономаренко. – Х. : вид. ХНЕУ, 2011. – 132 с.
4. Мних Є. В. Аналіз і контроль в системі управління капіталом підприємства / за ред. Проф. Є. В. Мниха. – К. : КНТЕУ, 2005. – 232 с.
5. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент: Підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. / А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 535 с.
6. Савченко О. С. Власний капітал – проблеми його визначення та формування / О. С. Савченко, Р. М. Циган // Вісник ХНУ. – 2011. – №4. – С. 128-131.

*Науковий керівник: Ю. М. Заволока,
кандидат економічних наук, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: КРИТИЧНА ОЦІНКА ПЕРСПЕКТИВ

В тяжких умовах виходу України з фінансової кризи та щорічного погіршення економічної ситуації, одним з найоптимальніших шляхів покращення життя суспільства в майбутньому являється страхування. Таке страхування стосується усіх сфер життя громадян, зокрема і охорони здоров'я. Механізм медичного страхування в Україні перебуває лише на стадії формування. Державний бюджет, з якого в даний час фінансується медична галузь, неспроможний покрити потребу у фінансуванні [1].

На сьогоднішній день впровадження даного виду страхування в Україні є проблемним. Це відбувається через те, що не існує однорідного підходу щодо створення законопроекту про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування. Крім того, медична реформа також внесла ряд суттєвих корективів.

Основними проблемами, які стримують впровадження медичного страхування в Україні є [2, с. 15]:

- відсутність відповідної нормативної бази, медичних стандартів;
- фінансування медичного сектору на низькому рівні;
- нераціональне використання фінансових ресурсів;
- працівники системи охорони здоров'я мають недостатньо навичок для управління системою державного соціального страхування.

Проблемним є те, що на першому етапі введення системи державного страхування попит на послуги зросте, а сфера охорони здоров'я є нестабільною та непередбаченою, тому це може одразу призвести до зростання цін на медичні послуги, а доступ до них зменшиться.

Отже, перспективна система медичного страхування повинна включати, насамперед, планування мінімальних коштів в бюджеті, через які забезпечується надання безоплатної медичної доплати для всіх категорій населення. Наступним кроком має стати введення обов'язкового медичного страхування за рахунок коштів суб'єктів підприємницької діяльності, а також фізичних осіб [3, с. 10]. Ці міри повинні стати підґрунтям для впровадження добровільного медичного страхування, що передбачає придбання людиною страхового полісу за рахунок власних коштів.

Впровадження в життя всіх вище перелічених заходів дасть змогу створити умови для задоволення потреб населення в одержання висококваліфікованої медичної допомоги. Це зменшить навантаження на державний та місцеві бюджети, відбудеться усунення тіньової медицини в системі медичного обслуговування, що допоможе уникнути необґрунтованих витрат на надання зайвих медичних послуг з метою одержання додаткового прибутку, підвищить фінансовий стан працівників медичних установ [4, с. 79].

Список використаних джерел

1. Овсєєнко О.В. Форми медичного страхування та його організаційні основи [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vddfa/2009_2/Evseenko.pdf.
2. Внукова Н. Розвиток державно-приватного партнерства на основі створення медичного кластера / Н. Внукова // Україна Бізнес Ревю. Партнерство. — 2012. — № 3-4. — С. 15.
3. Засадко В. Реформування системи охорони здоров'я / В. Засадко, М. Тищенко // Финансовые услуги. — 2011. — № 5-6. — С.11-14.
4. Кричківська А.М. Моделювання структур фармацевтичної складової та фінансового фонду при обов'язковому медичному страхуванні / А.М. Кричківська, В.П. Новіков // Фармац. журнал. — 2009. — №4. — С. 77-84.

*Науковий керівник: М. М. Вакулич,
кандидат економічних наук, доцент*

Д. В. Перова, ФК-14
Університет імені Альфреда Нобеля

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ «АГРОАЛЬЯНС» ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОЛІПШЕННЯ

Становлення і розвиток ТОВ «Торговий дім «Агроальянс» на українському ринку сільгосптехніки бере свій початок ще з 2001 року, коли на перших етапах свого зародження компанія впевнено зарекомендувала себе як надійний дистриб'ютор з продажу та обслуговування імпоротної техніки, отримавши офіційне дилерство техніки CASE IH в Україні.

Аналізуючи роботу ТОВ «Агроальянс» ми хочемо виділити три основні напрямки - організаційний, технологічний та ресурсний [1].

Організаційний стан справ на даному підприємстві доволі добре налагоджений на даний час «Агроальянс» налічує близько 20

регіональних представництв, більше 40 мобільних сервісних пунктів, 6 виставкових майданчиків.

Компанія «ТД«Агроальянс» налічує більше 150 досвідчених, так і молодих фахівців.

Компанія приділяє увагу адаптації та навчанню нових співробітників, безпосередній керівник і наставник допомагають новому співробітнику успішно увійти в посаду і реалізувати себе.

Також діє на підприємстві сильна мотиваційна програма, що включає як матеріальне так і нематеріальне заохочення працівників. Співробітники компанії отримують різні премії і бонуси за результативну роботу, як приклад кращі співробітники за підсумками року отримують можливість відвідати одну з екзотичних країн, співробітники АГРОАЛЬЯНСУ вже відвідали Таїланд, Єгипет, Бразилію, Арабські Емірати, Лаос, В'єтнам, Шрі-Ланка і багато інших.

Також велике значення приділяється навчанню для співробітників самостійно і спільно з компаніями CASE IH, GREGOIRE-BESSON, MASCHIO GASPARD, MATERMACC, DALVO, ALPEGO.

Постійно проводяться корпоративні тренінги, семінари, які проходять на території України і за кордоном [1].

У компанії створена система оцінки співробітників, для того щоб зрозуміти на скільки співробітники задоволені своєю роботою, як добре знають продукт і застосовують цінності компанії.

Оцінка персоналу дозволяє визначити необхідність підвищення кваліфікації, професійної підготовки або перепідготовки працівників.

Велике значення в компанії приділяється корпоративній культурі, у компанії «ТД «Агроальянс» існує корпоративний портал, де кожен співробітник може отримати новини компанії [2].

Також в компанії проходять спортивні змагання, літні і зимові корпоративні свята, як для співробітників, так і для їхніх дітей.

Технологічно компанія наближається до кращих зразків провідних Європейських аналогів, співпрацює з найбільшими виробниками сільгосптехніки в світі та залучає найсучасніші технологічні розробки.

Для покращення ресурсного стану компанія проводить розрахунки з клієнтами як в готівковому так і безготівковому, активно пропагується лізингова система продаж з постійними знижками та бонусами, введення певних знижок постійним споживачам, розробок нових договорів, які б підтримували стабільне постачання продукції на проміжку заданого часу, розширення меж поширення продукції по всій Україні та за кордоном, ввести акції, впровадження все новіших

технологій та надання коштів на підвищення кваліфікації кадрового складу на підприємстві [2].

На наш погляд даній компанії ми б рекомендувала збільшити асортимент за рахунок дешевших вітчизняних зразків техніки, а також спробувати не тільки продавати, а й самостійно виготовляти за франшизою деяке обладнання.

Також можливо ввести більш гнучку систему кредитування з укладанням партнерських відносин з банками та лізинговими компаніями.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт «ТД «Агроальянс». Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://agroalliance.com.ua>.

2. Пропозиція - Головний журнал з питань агробізнесу. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://propozitsiya.com/ua/rinok-traktoriv-v-ukrayini-0>.

*Науковий керівник: З. С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

П. Пиржанов, С. Примбетов, гр. 2-Менеджмент в с/х
Нукусский филиал Ташкентского государственного аграрного
университета,
г. Нукус, Узбекистан

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ РАЗВИТИЯ ГОРОДОВ

В контексте перспективного развития городов указанные выше тенденции условно можно разделить на общемировые, общегосударственные и местные.

Среди общемировых тенденций, побуждающие к стратегическому планированию развития территорий, следует отметить:

- активизация процессов глобализации в мире, свободный перелив капитала и технологий между регионами разных стран;
- выраженности межрегиональной конкуренции за инвестиции;
- ускорение изменений во внешней среде, необходимость быстрой адаптации к ним.

Общегосударственные тенденции определяют как необходимость, так и возможность применения стратегического планирования территориального развития. Необходимость поиска новых инструментов регулирования социально-экономического роста

объясняется углублением диспропорций в уровнях регионального, в том числе городского, развития, а также отсутствием у государства достаточного объема средств, которые можно было бы направить на преодоление этих диспропорций и стимулирование дальнейшего развития.

Среди факторов, которые создают возможность стратегического планирования собственного будущего, мы бы назвали следующие:

- постепенное укрепление системы местного самоуправления и дальнейшая децентрализация системы принятия решений;
- выраженности ответственности органов местной власти за улучшение всех сфер жизнедеятельности территории, повышения качества предоставления общественных услуг.

Целесообразность внедрения стратегического планирования определяется и рядом местных факторов, как:

- осмысление органами местного самоуправления бесполезности надежд на решение местных проблем "сверху";
- повышение активности территориальной общины, именно от органов местной власти требует удовлетворения его общественных потребностей на необходимом уровне.

В то же время, следует отметить, что теория и практика территориального развития свидетельствует о том, что сосредоточение основных усилий местных властей только на выполнении текущих задач приводит не к социально-экономическому росту, а к дальнейшей деградации системы жизнеобеспечения территорий, в том числе городов. Учитывая это крайне нужными становятся действия на перспективу, которые закладывают основу качественных преобразований.

Городские территориальные общины должны играть большую роль в обеспечении собственной экономической стабильности и надлежащего уровня жизни. По определению международной Организации по экономическому сотрудничеству и развитию (ОЭСР), основными задачами развития территориальной общины являются:

- укрепление конкурентных позиций регионов и отдельных территорий в пределах региона путем развития их человеческого и природного потенциала;
- обеспечение роста местной экономики через поиск новых рынков для той продукции и услуг, изготавливаемых на определенной территории;
- повышение уровня занятости и обеспечения территориальной общине более широкого выбора возможных видов профессиональной деятельности;

- повышение участия малообеспеченных граждан в экономическом процессе;
- улучшение материальной инфраструктуры и окружающей среды территории как важного компонента в создании соответствующего климата для развития бизнеса и повышении качества жизни территориальной общины.

Решению указанных задач способствует внедрение на местном уровне стратегического планирования социально-экономического развития. Этот подход позволяет

во-первых, повысить научную и практическую обоснованность социально-экономических и организационных мероприятий, значительно расширить круг участников процесса планирования, полнее учитывать их интересы и потребности;

во-вторых, создать прозрачные и заранее определенные возможности для достижения общей цели, объединения материальных и финансовых ресурсов субъектов различных форм собственности, что позволяет сократить сроки достижения конечных целей программы;

в-третьих, направить совместные усилия местных органов власти и органов местного самоуправления на целенаправленное решение неотложных экономических проблем, активно влиять на стабилизацию ситуации в социально-экономической и общественно-политической сферах;

в-четвертых, использовать огромный потенциал территорий для активизации экономических преобразований и развития человеческих ресурсов.

Список использованных источников

1. The Practice of Local Government Planning / editors C.J. Hoch, L.C. Dalton, F.S. So Washington DC, 2000; Gordon G.L. Strategic Planning for Local Government. Washington DC, 1993.

2. Гапоненко А.Л., Панкрухин А.П. Стратегическое управление: учебник. М., 2003. С.367-393; Общий и специальный менеджмент: учебник / Под ред. А.Л. Гапоненко, А.П. Панкрухина. М., 2000. С.330-357.

О. Л. Пластун
доктор економічних наук, доцент
професор кафедри міжнародної економіки
ННІ БТ «УАБС» Сумський державний університет

ЧАСТОТНИЙ АНАЛІЗ НАДРЕАКЦІЙ ФОНДОВОГО РИНКУ ЯК ІНДИКАТОР КРИЗОВИХ ЯВИЩ*

Світова економіка у 21 сторіччі характеризується значним рівнем турбулентності. Різного роду макроекономічні шоки та кризові явища відбуваються все частіше, а їх наслідки стають все більш відчутними. Азійська криза та дефолт Росії в кінці 90-их, бульбашка дот-комів на початку 2000-их, глобальна фінансова криза 2007-2009 років свідчать на користь цього. Звичайно, ці процеси не можуть не привертати увагу науковців до проблематики дослідження причин та наслідків економічних криз, а також їх передбачення. Саме останній аспект є найбільш проблемним, оскільки зазвичай настання кризи є неочікуваним більшістю економічних суб'єктів результатом чого є значні втрати.

Макроекономічні індикатори (ВВП, інфляція, безробіття тощо), що мають сигналізувати про стан економіки країни володіють дуже важливим і критичним недоліком – характеризуються значним часовим лагом. Тобто вони здатні лише констатувати через деякий час про факт настання кризи. Але предикативними здібностями по суті не володіють.

У той же час деякі складові економічні системи здатні реагувати на події та зміни в умовах максимально оперативно та генерувати інформацію щодо цих змін у режимі реального часу. При чому доступ до цієї інформації не є ускладненим. Тобто з'являється принципова можливість уникнути часового розриву, а, отже, радикально підвищити якість рішень. Мова йдеться про фондовий ринок та інформацію у вигляді цін та їх динаміки на ньому. Незважаючи на значне різноманіття сигналів з боку фондового ринку, пошук нових їх форм та видів продовжується. Дане дослідження присвячене саме цьому. Базова ідея полягає в дослідженні аномальних цінових коливань з метою підтвердження гіпотези про те, що різке зростання аномальних коливань ціни може сигналізувати про зміну стану економіки країни в цілому з нормального на кризовий, а екстремальні значення кількості

---

* Матеріал підготовлено в рамках НДР «Моделювання та прогнозування поведінки фінансових ринків як інформаційний базис забезпечення фінансової стійкості та безпеки держави» № державної реєстрації 0117U003936

аномальних коливань сигналізують про пікові моменти в кризових процесах, що відбуваються в економіці.

В якості об'єкту дослідження нами було обрано щоденні дані провідного фондового індексу України: ПФТС за період 2006-2017 роки (даний вибір обумовлений як наявними даними, так і цілями дослідження, що передбачають аналіз двох кризових для економіки України періодів: 2007-2009 та 2013-2016). В якості джерел даних виступив офіційний сайт біржі ПФТС (<http://www.pfts.ua/>).

Як бачимо (див рис 1), 2008 рік виявився періодом, коли аномальні негативні цінові коливання індексу виникали екстремально часто. Це цілком співпадає з піком глобальної світової кризи. Екстремальні значення частоти негативних надреакцій припадали саме на вересень-жовтень 2008 року (див рис 2). Таким чином ми отримали підтвердження адекватності використання даного підходу для оцінки поточного стану економічної системи та ідентифікації фаз кризи: зростання частоти свідчить на користь появи кризових явищ в економіці, а екстремальні її значення вказуються на те, що саме на цей час припадає пікова фаза кризи.

Для додаткового підтвердження отриманих результатів та демонстрації того, що даний підхід працює не лише в умовах глобальної кризи, але може використовуватись для аналізу локальних криз, проведемо частотний аналіз негативних надреакцій фондового ринку

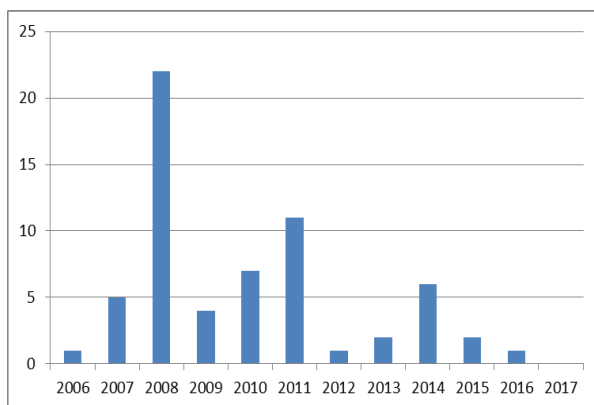

Рис. 1. Аномальні негативні надреакції індексу ПФТС весь період 2006-2017 рр (річні дані)

України в період 2013-2015 років.

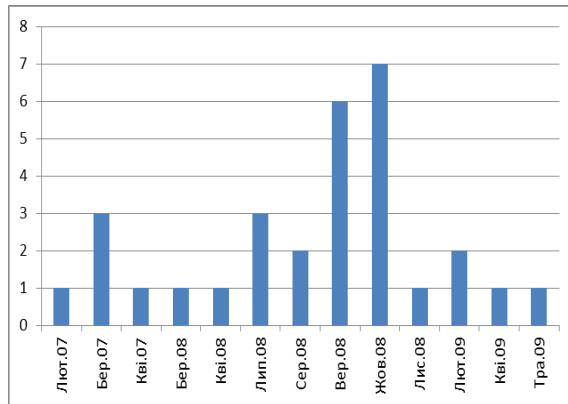

Рис. 2. Аномальні негативні надreakції індексу ПФТС весь період 2007-2009 рр (місячні дані)

Період 2013-2015 рр характеризується стабільним зростанням для світової економіки і одночасно глибокою економічною кризою для України, що стало наслідком політичних подій 2013-2014 років, радикальної зміни зовнішньоекономічного вектору, а також втратою частини територій та військових дій внаслідок агресії Росії.

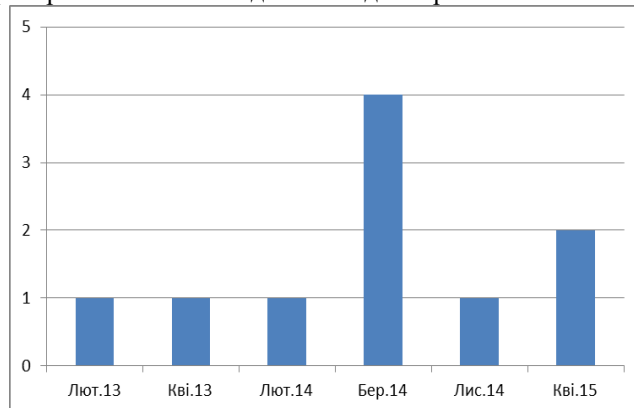

Рис. 3. Аномальні негативні надreakції індексу ПФТС весь період 2013-2015 рр (місячні дані)

Результати проведеного аналізу (рис. 3) знову підтвердили гіпотезу – фондовий ринок дуже чутливий до макроекономічного середовища і активно сигналізує про його зміни. А частота негативних надreakцій може виступати в якості предиктора кризових явищ.

Список використаних джерел

1. Прогнозування фінансових ринків: сучасні концепції та нові підходи: монографія / О.Л. Пластун. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2014. – 401 с.
2. Bremer, M., and R. J. Sweeney. 1991. “The reversal of large stock price decreases”. Journal of Finance 46, 747-754.
3. Mynhardt, Ronald Henry, Plastun Alexey The Overreaction Hypothesis: The case of Ukrainian stock market / Ronald Henry Mynhardt, Alexey Plastun // Corporate Ownership and Control Volume 11, Issue 1, Fall 2013 (continued 4). – p. 406-423.

В. В. Погрібна, ФК-14
Університет імені Альфреда Нобеля

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ РИНКУ ЗАЛІЗНИЧНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Засновником підприємства є товариство з обмеженою відповідальністю «Полтавський тепловозоремонтний завод» засновником якого є ПАТ «Тепловозоремонтний завод» м. Полтава, широко відомий на території України та за її межами, як одне з найпотужніших ремонтних підприємств України.

Україна і Росія, найбільші залізничні ринки країн СНД, мають набагато більшу частку залізничного транспорту в загальному вантажообігу всіх видів транспорту в порівнянні з іншими країнами.

Розвиток залізничного ринку країн СНД за останні двадцять років можна охарактеризувати двома фазами: по-перше, незабаром після розпаду СРСР, ринок пережив найпотужніший спад в новітній історії - обсяг залізничних перевезень впав. Приміром, протягом цього періоду в Росії, яка має найбільший ринок залізничних перевезень в СНД, обсяги перевезень скоротилися з рекордної цифри приблизно в 2,5 млрд. Т / км в 1998 р до 1.0 млрд. Т / км в 1998 році. Таким чином, спад за цей період склав 60%.

У другій фазі і пізніше обсяги залізничних перевезень продовжували неухильно зростати. В період з 2000 по 2008 рік обсяги залізничних перевезень в СНД (включаючи Грузію) зросли на 55% і майже досягли 2,700 млрд. Т / км, що відповідає середньорічному показнику зростання в 3,4%.

В результаті цього короткого аналізу можна зробити наступний висновок: обсяг і оборот залізничних перевезень в країнах СНД більш мінливий, ніж обсяг і вантажообіг всіх видів транспорту в цілому. Обсяг

залізничних перевезень скорочується швидше і в більшій мірі, ніж обсяг перевезень іншими видами транспорту, але відновлюється і збільшується швидше, ніж обсяг перевезень іншими видами транспорту. Частково це можна пояснити тим фактом, що більша частина обсягу трубопровідного вантажообігу була схильна спаду, так як характерні для цього виду транспорту вантажі користуються більш стабільним попитом - це нафта і нафтопродукти. Хоча ціни на нафту різко впали в період між 2008 і 2009 рр., обсяг виробництва, експорту та споживання нафти не знизився так сильно, як виробництво та експорт інших видів вантажів - вугілля, руд, металів, лісових вантажів, будівельних матеріалів, тобто вантажів, на перевезення яких найбільше орієнтовано залізничний транспорт.

Швидке зростання обсягів залізничних перевезень в СНД продовжився на початку 2017 року: у січні-лютому Російські залізниці (РЖД) заявили про збільшення обсягів навантаження (в тоннах) на 7,9 % в порівнянні з тим же періодом 2016 року. В тому числі, обсяги перевезень будівельних матеріалів зросли на 37 %, цементу на 24 %, брухту чорних металів на 17%, чорних металів на 12 %, контейнерів на 12%, зі скромнішими темпами росту для інших видів вантажів. Загальний тоннаж вантажів, перевезених РЖД (включаючи транзит та імпорт) в січні 2017 року зріс на 16 % (порівняно з січнем 2016 року). За повідомленнями українських залізниць тоннаж вантажів у січні 2017 року зріс на 17 % порівняно показниками січня 2010 року, включаючи зростання обсягів вугілля на 20 %, коксу на 18 %, мінеральних будівельних матеріалів на 80 %. У лютому 2017 року обсяги перевезень (у тоннах) на Українських залізницях виріс на 13,3 % в порівнянні з лютим 2010 року, тобто на 8,2 % більше, ніж у січні 2017 року. В обох країнах обсяги транспортування нафти і нафтопродуктів залізницями зросли на 2-4 %. Україна і Казахстан можуть досягти цих показників до другої половини 2018 року.

Виходячи з цього аналізу, ми можемо побачити зростання попиту на залізничний транспорт, який в свою чергу час від часу має потребу в ремонті або модернізації, якою займається «Тепловозоремонтний завод».

Список використаних джерел

1. Модернизация тепловозов ЧМЕЗ: от теоретических основ к успешной практике [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.railways.by/72472-modernizaciya-teplovozov-chme3-ot-teoreticheskikh.html>.
2. ОЖД до конца года получит 6 модернизированных тепловозов ЧМЭЗ с дизелем Caterpillar [Электронный ресурс]. – Режим доступа:

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

Н. В. Прядко
Белорусский государственный университет транспорта

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЗАПАСАМИ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ

В настоящее время Белорусская железная дорога занимает лидирующие позиции на национальном рынке транспортных услуг. Ежегодно железнодорожный транспорт в Беларуси перевозит более 140 млн тонн грузов и 90 млн пассажиров, обеспечивая свыше 60% общего объема грузооборота страны и 30% – пассажирооборота.

Железнодорожный транспорт в Республике Беларусь потребляет более 50 000 наименований продукции, которая обеспечивает бесперебойный процесс перевозок. Около 70% оборотных средств железнодорожных предприятий направлено на создание производственных запасов, к которым относят товарно-материальные ценности, используемые в процессе выполнения работ, предоставления транспортных услуг.

Система управления запасами железнодорожного транспорта – одно из центральных звеньев общей системы управления отраслью, оказывающее непосредственное влияние на бесперебойность и безопасность движения, уровень надежной и устойчивой эксплуатации подвижного состава, повышение рентабельности работы структурных подразделений транспорта, экономию эксплуатационных расходов, снижение себестоимости перевозок и увеличение прибыли.

Важнейшим объектом совершенствования механизма управления всей отраслью и решения оптимизационных задач, направленных на минимизацию затрат, являются производственные запасы и материальные издержки, включающие стоимость материалов и сырья, а также затраты на формирование и содержание их запасов.

Для повышения эффективности процесса регулирования запасами на железнодорожном транспорте на всех уровнях управления нами предлагается внедрить логистическую систему управления производственными запасами. С целью организации процесса непрерывного обеспечения подразделений железной дороги материальными ресурсами в необходимом количестве, комплексности,

соответствующего качества, в определенное время, к указанному месту и с минимальными затратами. Чтобы реализовать эту цель необходимо решить следующие задачи:

- организовать учет текущего уровня запасов на складах;
- определить величины страховых запасов;
- произвести расчет объемов заказов;
- определить интервалы времени между заказами.

Логистическая система управления запасами – целостная параметрическая совокупность подсистем, которые в полной мере позволят осуществить процесс регулирования запасами на различных уровнях управления.

Такая система управления производственными запасами представляет важную комплексную проблему, при реализации которой необходима не только разработка нормативов запасов, но и внедрение совокупности мероприятий, направленных на поддержание размеров запасов в заданных пределах, рациональное использование ресурсов в производственной деятельности железных дорог.

Следует отметить, что внедрение логистической системы управления запасами позволит оптимизировать использование Белорусской железной дорогой финансовых и материальных ресурсов для реализации своих долгосрочных экономических целей.

*Научный руководитель: Т. В. Шорец,
магистр экономических наук, старший преподаватель*

И. Н. Русак

кандидат экономических наук, доцент

Белорусский государственный экономический университет

УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ НА МЕСТНОМ УРОВНЕ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В последние годы значительное внимание в Республике Беларусь уделяется продвижению принципов устойчивого развития не только на национальном, но и на региональном и местном уровнях.

В качестве рекомендаций Национальному координатору по достижению Целей устойчивого развития и Совету по устойчивому развитию при Национальном собрании Республики Беларусь предложено обеспечить работу по достижению Целей устойчивого развития на локальном уровне (деревни, поселки, города) [1, 2]. Вышеназванное говорит об актуальности проводимой региональной политики на местном уровне и ее взаимоувязке с принципами и целями устойчивого развития.

Однако необходимо отметить, что в Республике Беларусь существует ряд проблем на местном уровне по реализации основных целей и принципов устойчивого развития. Одним из основных сдерживающих факторов устойчивого развития на местном уровне является недостаточное общественное участие в процессе разработки, планирования, реализации и оценки программ развития территорий, отсутствие инициативы «снизу-вверх» при принятии стратегических решений в области локального развития [3]. В Республике Беларусь был реализован Проект международной технической помощи «Содействие развитию на местном уровне в Республике Беларусь», который финансируется Европейским Союзом и реализуется Программой развития ООН (ПРООН) с 2011 по 2016 годы. Проект был направлен на оказание содействия органам государственного управления на расширение диалога между властью, бизнесом, некоммерческими организациями, гражданами с целью развития территорий. Основу проекта составил территориально-ориентированный подход [3].

В качестве помощи местным органам власти с помощью проекта были разработаны стратегии территориального развития всех 118 административных районов Республики Беларусь, основанные на принципах устойчивого развития.

Как показывает проведенный анализ, в Беларуси практически отсутствуют инструменты общественного участия на местном уровне и не применяется субсидиарный подход в государственном управлении и ярко выраженным остается административное управление территориями (подход «сверху-вниз»), что противоречит принципам устойчивого развития.

На рисунке представлена схема комплиментарности различных управленческих уровней, которая позволяет максимально эффективно использовать все имеющиеся внутренние и внешние ресурсы развития территории в соответствии с принципами устойчивости.

Рис. 1. Взаимодополняемость разных уровней административно-территориального управления: передача полномочий и принятие решений по развитию территории: «сверху — вниз» и «снизу — вверх»
Примечание – Источник: [3]

Таким образом, необходимо отметить, что на данный момент органы государственного управления обеспокоены сложившейся ситуацией в области реализации целей устойчивого развития на местном уровне, а также отсутствием инициативы на локальном уровне со стороны граждан и пытаются различного рода методами и проектами исправить данную ситуацию.

Государственная региональная политики, согласно последним заявлениям, должна быть полностью согласована со стратегической целью устойчивого развития Республики Беларусь на период до 2030 года, которая заключается в обеспечении высоких жизненных стандартов населения и условий для гармоничного развития личности на основе перехода к высокоэффективной экономике, основанной на знаниях и инновациях, при сохранении благоприятной окружающей среды для будущих поколений при условии устойчивого развития на местном уровне.

Список использованных источников

1. О Национальном координаторе по достижению Целей устойчивого развития от 25 мая 2017 г. № 181 // Указом Президента Республики Беларусь. – 2017. – 2/2342.

2. Рекомендации по итогам парламентских слушаний по достижению Целей устойчивого развития/Официальный сайт Совета Республики Национального собрания Республики Беларусь [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.sovrep.gov.by/ru/news-ru/view/rekomendatsii-po-itogam-parlamentskix-slushanij-po-dostizheniju-tselej-ustojchivogo-razvitiya-12239-2018/>- Дата доступа: 07.03. 2018.

3. Русак И.Н. Территориально-ориентированный подход к развитию территорий как инструмент устойчивого развития на местном уровне / И.Н. Русак, Н.В. Ефременко, Л.С. Соколовская, К.С. Сергеева//Информационный пакет в 2 ч. В рамках проекта ЕС/ПРООН «Содействие развитию на местном уровне в Республике Беларусь», Минск, 2016. Ч.1, Ч.2. – 154 с.

О. М. Самодуров, 071м-163-1

Національний гірничий університет, м. Дніпро

ВАЖЛИВІСТЬ ЛОГІСТИЧНОГО АУДИТУ ПРИ УПРАВЛІННІ РОЗРАХУНКАМИ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ

Одним з елементів управління розрахунками з постачальниками стає логістичний аудит, сутність якого полягає у наданні релевантної

об'єктивної інформації щодо стану поставок, її окремих елементів, контрагентів підприємства (постачальники, виробничі та оптово-торгівельні підприємства, логістичні комплекси і т.д.). Незалежна та неупереджена оцінка рівня ефективності та пропускної здатності між поставками стає елементом бізнес-системи підприємства, інтегрованої багатofункціональної системи, що взаємодіє із зовнішнім середовищем [1].

Для розгалуження дієвого механізму управління розрахунками з постачальниками слід не тільки виявити сильні і слабкі сторони ланцюга поставок та визначити позитивні та негативні тенденції розвитку ланцюга поставок, але й знайти можливості для розвитку та оптимізації діяльності, уточнити випадки неефективного використання ресурсів, виявити можливості скорочення логістичних витрат, встановити шляхи для підвищення рівня сервісу.

В рамках аудиту розрахунків з постачальниками перевіряються: матеріально-технічне забезпечення постачання (закупівлі); планування продажів, виробництва, закупівель; складування, зберігання, комплектація і переміщення товарів (складський технологічний процес); розподіл товару по ланцюгу поставок. Логістичний аудит реалізації та розрахунків з покупцями та замовниками здійснює наступну всебічну перевірку (аудит): випущеної продукції, існуючих виробничих потужностей, постачальників, споживачів (покупців та замовників), взаємин усередині ланцюга поставок, конкурентів і чутливості стратегії підприємства до зовнішніх економічних умов [2].

Логістичний аудит являє собою фундаментальний аналіз як виробничого потоку, так і нових напрямків розвитку виробництва та реалізації. Для аналізу продукції, що випускається та реалізується потрібно наступна інформація: річний обсяг продажів, сезонні коливання попиту, упаковка (включаючи масу і спеціальні вимоги), дані про транспортуванні і зберіганні, існуючі виробничі потужності, гнучкість розробки виробничого графіка випуску продукції, розташування складу зберігання вихідних матеріалів, використовувані в даний час види транспортних засобів, обсяги продажів по регіонах, взаємодоповнюючі вироби, які часто продаються одночасно з даним продуктом, взаємозв'язок з іншими продуктами, що випускаються підприємством на загальній виробничій лінії, рентабельність продукту.

Аудит конкурентів допомагає описати конкурентне оточення, в якому ланцюг поставок здійснює продажі (методи отримання замовлень конкурентами, точність і швидкість обробки замовлень конкурентами, швидкість і злагожденість роботи вантажних перевізників, з якими співпрацюють конкуренти, відсоток замовлень, які не виконують конкуренти через дефіцит товарів, досвід конкурентів з приводу позовів

через втрати або пошкодження товарів, думки споживачів про сильних і слабких сторонах обслуговування споживачів даним підприємством і її конкурентами).

При цьому основними пріоритетними напрямками управління розрахунками з постачальниками підприємства слід визнати:

1. Організацію повного та достовірного обліку дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства і перенесення облікових даних до його звітності.

2. Аналіз структури та динаміки заборгованості підприємства в попередніх періодах (оборотність дебіторської заборгованості, оборотність кредиторської заборгованості, середній строк обороту дебіторської заборгованості та зобов'язань, коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості, питома вага дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів підприємства, частка кредиторської заборгованості в загальному обсязі зобов'язань, відношення середньої величини дебіторської заборгованості до виручки від реалізації продукції (надання послуг), частка сумнівної дебіторської заборгованості в її загальному обсязі, співвідношення суми усіх зобов'язань підприємства і суми активів).

3. Оптимізацію структури дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства.

4. Визначення кола потенційних контрагентів та суворе планування дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства на майбутні періоди.

5. Постійний моніторинг дебіторської та кредиторської заборгованості.

6. Визначення можливості застосування кредитної політики щодо окремих покупців продукції та формування її принципів і умов.

7. Прискорення процесу погашення дебіторської та кредиторської заборгованості за допомогою сучасних форм її рефінансування.

8. Здійснення ефективного контролю за формуванням та погашенням дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства та розрахунок розміру резерву сумнівних боргів [3].

Отже, використання технології логістичного аудиту дозволяє виявити приховані проблеми і визначити можливі шляхи їх вирішення. Особливістю логістичного аудиту є комплексна оцінка діяльності компанії, пов'язаної з фізичними процесами товароруху. Особливістю проведення логістичного аудиту є те, що він дозволяє проаналізувати матеріальні потоки й відповідні їм фінансові й інформаційні, виявити приховані логістичні витрати, чітко позначити випадки невідповідності фінансових показників матеріальним потокам.

Мета аудиту полягає у залучення пильної уваги вищого менеджменту підприємства до логістичного підходу в управлінні ланцюжками поставок, в тому числі з метою контролю та коригування своїх дій [4]. Адже тільки контролюючи й управляючи матеріальними потоками, можна реально управляти підприємством. Професійна діагностика логістичної системи підприємства дозволяє повністю відчувати бізнес-процеси, що відбуваються в ланцюзі поставок. По її результатах будуть ухвалюватися зважені й фінансово обґрунтовані рішення, що спрямовані на поліпшення всієї логістичної системи й ефективності бізнесу. Таким чином, завдання логістичного аудиту – правильно позиціонувати логістику в загальній структурі підприємства, позиціонувати логістичні цілі й стратегії із глобальними стратегіями підприємства.

Список використаних джерел

1. Шишкова Н. Л. Синхронізація облікових, контрольно-аналітичних та управлінських функцій в операціях з деривативами. Вісник НТУ «ХП». 2014. № 66 (1108). С. 180–186.
2. Пузанова, И. А. Интегрированное планирование цепей поставок : учебник для бакалавриата и магистратуры / И. А. Пузанова, Б. А. Аникин ; под ред. Б. А. Аникина. — М. : Издательство Юрайт, 2014. — 320 с.
3. Шишкова Н.Л. Обліково-аналітичне забезпечення управління розрахунками з контрагентами підприємства // Ефективна економіка. 2014. - №3. - С. 57-61.
4. Контроль: незалежний, внутрішній, державний: навч. посіб. : у 2 ч.Ч. 1. Незалежний аудиторський та внутрішньогосподарський контроль[Електронний ресурс] / М.С. Пашкевич, Н.Л. Шишкова ; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Електрон. текст. дані. – Дніпро : НГУ, 2017. – 182 с. – (online): <http://nmu.org.ua>.

*Науковий керівник: Н. Л. Шишкова,
кандидат економічних наук, доцент*

А. Ю. Семеног
кандидат економічних наук
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Сумський державний університет
А. О. Дрофа, студентка
ННІ БТ «УАБС» Сумський державний університет
Т. В. Ключник, студентка
ННІ БТ «УАБС» Сумський державний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ДЕРЖАВИ*

Зважаючи на визначальне значення фінансової безпеки в контексті забезпечення як економічної, так і національної безпеки, що безпосередньо пов'язані із захистом національних та фінансових інтересів країни та забезпеченням дієвої протидії загрозам фінансовій системі країни, особливої актуальності набувають питання ефективного управління системою фінансової безпеки держави.

На думку вітчизняних науковців Колодізева С. М. та Середіної А. В. [4] система управління фінансовою безпекою формується відповідно до мети, стратегії та завдань і має включати керуючу (суб'єкт управління) та керовану (об'єкт управління) підсистеми з виконанням відповідних їм функцій. Звідси «управління фінансовою безпекою» є свідомий цілеспрямований вплив суб'єкта управління на множину потреб, інтересів і цінностей особи, суспільства і держави, загроз і небезпек, внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на стан фінансової безпеки, державні та недержавні інституції, які взаємодіють один з одним і здійснюють відповідну діяльність у межах законодавства України з метою підвищення її функціонування для розв'язання завдань щодо забезпечення фінансової безпеки.

Зміст основних функцій системи управління фінансовою безпекою держави впливає з мети, складу принципів, основних методів забезпечення фінансової безпеки та її пріоритетів. Серед них на думку Єрмошенко М. М. та Горячевої К. С. [3] мають бути:

- створення системи управління фінансовою безпекою держави та постійна підтримка її у належному стані;

---

* Матеріал підготовлено в рамках НДР «Моделювання та прогнозування поведінки фінансових ринків як інформаційний базис забезпечення фінансової стійкості та безпеки держави» № державної реєстрації 0117U003936

- забезпечення діяльності системи управління фінансовою безпекою держави;

- визначення сукупності критеріїв фінансово-кредитної сфери, які відповідають вимогам її безпеки, а також порогових значень індикаторів фінансової безпеки;

- здійснення перспективної діяльності системи управління (прогнозування, виявлення та оцінка можливих загроз, дестабілізуючих чинників, причин їх виникнення, а також наслідків їх прояву);

- участь у міжнародних системах фінансової безпеки

Забезпечення реалізації функцій системи управління фінансовою безпекою держави вимагає створення відповідної інфраструктури з визначеними предметними компетенціями як державних органів, так і неурядових, громадських та міжнародних організацій. До інфраструктурного забезпечення системи управління фінансовою безпекою держави важливо також відносити наявність відповідного нормативно-правового забезпечення – «фінансових законів» [2]. До них відносять:

- комплексні (міжгалузеві) закони – ті, що мають спрямованість на упорядкування як фінансових, так і інших видів суспільних відносин, які містять фінансово-правові норми поряд з нормами інших галузей права. Прикладом таких законів є Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про банки і банківську діяльність», «Про фінансову реструктуризацію» та інші.

- суто фінансові закони – закони, що спрямовані на регулювання виключно фінансових відносин, основи фінансової системи в цілому, провадження публічної фінансової діяльності. Вони містять норми, які упорядковують поведінку учасників відносин у процесі мобілізації, розподілу й використання коштів публічних фондів єдиними імперативними засобами [2]. Прикладом таких законів є: Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, Закони України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про страхування», «Про споживче кредитування», «Про спрощення процедур капіталізації та реорганізації банків» та інші.

На думку науковців [1, 3, 4] механізм реалізації системи управління фінансовою безпекою держави має реалізовуватися на основі науково-обґрунтованої концепції, стратегії і тактики, адекватної фінансової політики, визначення об'єктів, наявності необхідних інститутів забезпечення безпеки, визначення та конкретизації інтересів, систематизації загроз, застосування засобів, способів і методів забезпечення безпеки та має базуватися на об'єктивному і всебічному моніторингу економіки і фінансової сфери, розрахунку порогових, гранично допустимих значень фінансових та соціально-економічних

показників, перевищення яких може провокувати фінансову нестабільність та фінансову кризу.

Система індикаторів повинна бути достатньо широкою, відповідати структурі та ступеню розвитку фінансового сектора економіки. Враховуючи структурну особливість сектора, його фінансова безпека може розглядатися на рівні, як окремих ринків (кредитного, страхового, інвестиційного), так і окремих фінансових установ, що надають фінансові послуги (банки, страхові компанії, кредитні спілки, інститути спільного інвестування). Наприклад: у бюджетній сфері важливими індикаторами будуть рівень державного боргу по відношенню до ВВП країни (не більше 60 %), рівень бюджетного дефіциту (не більше 3 % від ВВП країни); у банківській сфері – частка кредитів, депозитів до ВВП країни, середня відсоткова ставка по кредитам, депозитам, облікова ставка НБУ, рівень простроченої заборгованості, структура та динаміка монетарної бази; у сфері страхування – обсяг страхових премій, виплат; на ринку цінних паперів – ринкова капіталізація, індекси бірж та ін.

Отже, ефективність заходів із забезпечення фінансової безпеки потребує окреслення системи управління фінансовою безпекою держави, обов'язковими елементами якої є: мета і цілі забезпечення фінансової безпеки держави; суб'єкти та об'єкти фінансової безпеки держави; принципи та функції системи управління фінансовою безпекою держави; методи забезпечення фінансової безпеки; національні інтереси у фінансово-кредитній сфері; реальні і потенційні загрози фінансовій безпеці держави; пріоритети у забезпеченні фінансової безпеки; система підтримання безпеки у фінансово-кредитній сфері; наявність стратегії фінансової безпеки.

Список використаних джерел

1. Гапонюк О. І. Фінансова безпека держави та шляхи її забезпечення / О. І. Гапонюк // Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки. – 2014. – Вип. 27. – С. 81-87. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDTU_ek_2014_27_13.
2. Дмитрик О. О. Фінансовий закон: поняття й ознаки / О. О. Дмитрик // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». – 2012. – Т. 12. – С. 99-109.
3. Єрмошенко М. М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство : наук. моногр. / Микола Миколайович Єрмошенко, Кіра Сергіївна Горячева. – К. : Національна академія управління, 2010. – 232 с.

4. Колодізев О. М. Державна система управління фінансовою безпекою України та правові засади її функціонування / О. М. Колодізев, А. В. Середіна // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2010. – Т. 30. – С. 383-398.

О. С. Сергєєва
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри банківської справи
Одеський національний економічний університет

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ У БАНКАХ УКРАЇНИ

Вдосконалення бізнес-планування забезпечує створення системи управління, адекватної поточним масштабам діяльності та перспективам їх розширення. Поява у банках чітких стратегічних цілей та завдань здатна додати імпульс інноваційній діяльності та адаптувати систему мотивації до нових умов. Наявність чітких та досяжних бізнес-планів, стимулюючих персонал для досягнення визначених цілей, сприятиме здійсненню ефективного стратегічного управління та покращенню результатів діяльності вітчизняних банків [1].

Постійне уточнення бізнес-плану з метою приведення його у відповідність до умов, що змінюються, посилює можливість його використання як критерію оцінки фактичних результатів діяльності фінансової установи [1]. Результат діяльності за минулий рік може показати, яка із стратегій банку виявилась ефективною, а яка ні, і наскільки результативним був той чи інший спосіб його реалізації. Вивчення фактичних результатів роботи порівняно з бізнес-планом надає можливість виявити сильні та слабкі сторони, які необхідно корегувати у відповідності до розробленого плану. За рахунок чітко визначених кінцевих цілей розробленого бізнес-плану вся справа бізнесу набуває цілеспрямованості, що дозволяє спрямовувати енергію та дії банкірів в оптимальне русло. Підготувавши бізнес-план, засновники банку отримують інструмент контролю за роботою Правління банку, що забезпечує поступове просування фінансової установи до встановленої мети [1, с.103].

Отже, зазначимо, що особливістю бізнес-плану як стратегічного документа є його збалансованість за визначеними завданнями з урахуванням реальних фінансових можливостей фінансової установи. Для того, щоб бізнес-план був прийнятий, він має бути забезпечений

необхідними фінансовими ресурсами. Незважаючи на позитивну динаміку банківської сфери України за останні роки, галузь недостатньо зріла і тому у своєму розвитку відстає від банківських систем розвинутих країн, що ускладнює конкурентоспроможність їх на міжнародному рівні [2, с.20]. Одним з напрямків вирішення проблеми загальної фінансової стабільності банківської системи є її прибуткова діяльність, підвищення капіталізації як в кількісній, так і в якісній площинах, а для успішного ведення бізнесу повинна бути вироблена чітка стратегія розвитку [2].

Таким, чином успіх будь-якої справи, в тому числі і вихід банку з новими продуктами та послугами на ринок, неможливий без повного і чіткого уявлення про перспективи банківської справи, без розробки надійних попередніх орієнтирів і реального плану дій: як почати свою справу, як ефективно організувати бізнес, які послуги надаватимуться клієнтам банку, як залучатимуться ресурси, як зменшити ризики, коли банк почне отримувати перші прибутки. У підприємництві бізнес-план замінить звичайне техніко-економічне обґрунтування будь-якого заходу, стане основним критерієм і мірою його суспільної корисності. Процес планування дозволяє уявити весь комплекс майбутніх операцій банку і запобігти тому, з якими негативними подіями може зіткнутися банківська установа [2].

Слід зазначити, що особливо важливо провести процес планування для банку, який тільки-но розпочинає свою діяльність, або планує її розпочинати, де потрібні як передбачення на довгострокову перспективу, так і ґрунтовні попередні дослідження, що передують плануванню [1]. При створенні банку засновники повинні реально уявляти можливі результати своєї діяльності, критично оцінювати свої можливості, правильно розподілити цілі за часом, підібрати фаховий персонал, який буде ефективно використовувати ресурси банку, та уважено проводитиме активні операції [1, с.103-104].

На нашу думку, для удосконалення банківське бізнес-планування має включати чотири важливі принципи:

1. Усунення негативного ефекту невизначеності планування. Невизначеність і зміни в майбутньому роблять процедуру планування необхідною умовою діяльності банку. Майбутнє також не може бути чітко визначеним, і чим більше минає часу, тим меншою є визначеність. Навіть якщо майбутнє і чітко окреслене, все одно планування є необхідним [3].

По-перше, слід обрати кращий шлях для досягнення мети. В детермінованих умовах це переважно математична проблема обчислення значень певних показників на основі таких фактів, згідно з

якими вибрані рішення приведуть до бажаного результату з найменшими витратами [30].

По-друге, після визначення рішення необхідно розробити плани для кожного підрозділу банківської установи. У випадку, коли тенденції змін та розвитку чітко не прослідковуються, проблеми в плануванні ускладнюються. Якщо тенденції розпізнати важко, то розробка якісних планів буває проблематичною [3].

2. Зосередження уваги виконавців на головних завданнях. Оскільки всяке планування спрямоване на досягнення головних цілей банку, то при його здійсненні особлива увага повинна зосереджуватися саме на них. Добре продумані плани сприяють об'єднанню діяльності підрозділів банківської установи. Менеджери, які, як правило, занурені в поточну роботу, повинні завдяки плануванню замислитись над майбутнім і врахувати необхідність регулярного перегляду та коригування планів [4].

3. Досягнення економічного ефекту. Планування мінімізує витрати внаслідок того, що робиться наголос на ефективному функціонуванні і узгодженості. Завдяки плануванню неорганізована, розпорошена діяльність замінюється зосередженими цілеспрямованими зусиллями, неритмічна робота стає ритмічною, а замість поспішних приймаються всебічно обдумані рішення. Економічність планування є, зокрема, очевидною на виробничому рівні, особливо це характерно для безбалансових відділень [3].

4. Полегшення контролю. Менеджери не можуть перевірити результатів діяльності своїх підлеглих, коли відсутні чіткі планові завдання. Однак контроль, як і планування, також повинен враховувати майбутні обставини. Це пов'язане з тим, що з фактом, який відбувся сьогодні, завтра вже нічого не вдієш, і увагу при контролі слід приділяти тому, що має статись завтра, післязавтра і т. д [3].

Зважаючи на зазначене, подальша розбудова економіки України на ринкових засадах зумовлює необхідність змін у бізнес-плануванні діяльності банку. Діюча система бізнес-планування не враховує комерційного ризику, недостатньо формує альтернативні варіанти різних планових рішень. Крім того, відсутній взаємозв'язок у плануванні діяльності окремих підрозділів із загальною стратегією банку в цілому [5, с.51-52].

Список використаних джерел

1. Подік С.М. Організаційно-методологічні основи та необхідність бізнес-планування у банку [Текст]/С. М. Подік //Вісник Української академії банківської справи. – 2010. – N 1. – С. 102-106.

2. Демух О.В., Старостенко Г.Г. Фінансове планування в комерційному банку[Текст]/О.В. Демух , Г.Г. Старостенко// Молодь: освіта, наука, духовність: тези доповідей: в 2х ч.; ч. 1. — К. : Університет «Україна», 2009. — 473 с
3. Дребот Н.П. Цільова спрямованість та моделювання стратегічного планування розвитку банківської установи [Електронний ресурс] / Н. П. Дребот // Регіональна економіка. - 2008. - № 2. - С. 176-182. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2008_2_21
4. Сергєєва О. С. Використання системного підходу в аналітичному забезпеченні управління грошовими потоками банків / О. С. Сергєєва // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки».– Херсон, 2014. – Випуск 9. – Частина 2.
5. Дудченко В. Організаційно методологічне забезпечення стратегічного планування в комерційному банку / В. Дудченко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. – Вип. 28. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 294. с.

І. В. Сергієнко, ОО-17вм
Університет імені Альфреда Нобеля

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРИСТВА З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ІНСТИТУТ ДНІПРОДІПРОТРАНС»

ТДВ «Інститут Дніпродіпротранс» здійснює свою діяльність згідно з законами України, іншими законодавчими актами України та статутом Товариства.

ТДФ «Інститут Дніпродіпротранс» веде облік результатів господарської діяльності, оперативний, бухгалтерський, статистичний облік, складає звітність в порядку та за правилами встановленим чинним законодавством України.

Учасники Товариства солідарно несуть додаткову (субсидіарну) відповідальність за зобов'язаннями своїм майном у розмірі, який встановлюється статутом і є однаково кратним для всіх учасників до вартості внесеного кожним учасником вкладом.

Для здійснення поточного бухгалтерського обліку, складання звітності, забезпечення контролю за дотриманням фінансової дисципліни виділено окремий структурний підрозділ – бухгалтерія. До його складу входить головний бухгалтер.

Аналіз необоротних активів ТДВ «Інститут Дніпродіпротранс» показав, що залишкова вартість необоротних активів підприємства

становила 3524 тис. грн. (первісна вартість активів складала 9435 тис. грн., сума їх накопиченого зносу – 6010 тис. грн.).

У процесі господарської діяльності ТДФ «Інститут Дніпродіпротранс» вступає в розрахункові взаємовідносини з іншими господарськими органами, юридичними чи фізичними особами - за виконані роботи, надані послуги та інше. Розрахунки здійснюються в готівковій і в безготівковій формах.

В ТДФ «Інститут Дніпродіпротранс» для нарахування заробітної плати працівникам використовують систему посадових окладів.

Загальна сума власного капіталу ТДФ «Інститут Дніпродіпротранс» -15394 тис. грн. Стаття балансу «Капітал» включає в себе суми статутного (5645 тис. грн.) та резервного (9455 тис. грн.) капіталу. Нерозподілений прибуток - 294 тис. грн.

Показники рентабельності ТДФ «Інститут Дніпродіпротранс» в поточному році знижуються, що свідчить про зниження ефективності діяльності порівняно з минулим періодом.

Коефіцієнти фінансової стійкості відповідають встановленим нормативам, ТДФ «Інститут Дніпродіпротранс» є абсолютно фінансово стійким.

ТДФ «Інститут Дніпродіпротранс» не є абсолютно ліквідним. За умови збільшення активів, що швидко реалізуються та зменшенню короткострокових пасивів ТДФ «Інститут Дніпродіпротранс» стане абсолютно ліквідним підприємством.

Список використаних джерел

1. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навч. Посібник / П.Й. Атамас, вид. 2-ге, перероб. і доп. - Київ: Центр учбової літератури, 2010. – 391 с.

2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. – 7-ме вид., доп. і перероб. / Ф.Ф. Бутинець – Житомир: ПП «Рута», 2006. – 832 с.

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

АНАЛІЗ ТА ГРУПУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ЗА РІВНЕМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ

Оскільки на машинобудівних підприємствах забезпеченість фінансовими ресурсами є визначальним фактором здійснення процесу виробництва, кожне з цих підприємств постає перед проблемою пошуку джерел достатнього обсягу фінансових ресурсів. Одним із ключових завдань управління формуванням фінансових ресурсів є необхідність вирішення ряду питань пов'язаних з оптимальним співвідношенням власного та залученого капіталу в сільськогосподарських підприємствах, ефективності використання залученого капіталу та його ціни, впливом джерел формування фінансових ресурсів на фінансове забезпечення машинобудівних підприємств та їх фінансові результати. В процесі дослідження був проведений кластерний аналіз 14 підприємств машинобудівного комплексу України по даних за 2016 рік.

Відмінністю кластерного аналізу від інших методів класифікації є відсутність навчальної вибірки (класифікація без навчання). Головною перевагою кластерного аналізу є те, що він дає змогу проводити групування об'єктів не по одному параметру, а по ряду ознак. Крім того, кластерний аналіз на відміну від більшості математико-статистичних методів не накладає ніяких обмежень на вид об'єктів, що розглядаються й дозволяє досліджувати безліч вихідних даних практично довільної природи.

Завдання кластерного аналізу полягає в тому, щоб на підставі даних, які містяться в безлічі X , розбити безліч об'єктів Q на m (m – ціле) кластерів $Q_1, Q_2, \dots, Q_m$ так, щоб кожний об'єкт G_j , належав одній і тільки одній підмножині розбивки.

В основу ознак класифікації були покладені коефіцієнт рентабельності активів, коефіцієнт рентабельності власного капіталу, кількість поточних зобов'язань та оборотних активів підприємств. Розрахунки проводились на основі програми Statistica 8.0, що дало змогу отримати однорідні кластери, які мають щільне групування індивідуальних показників навколо центру розподілу. Для аналізу було обрано 14 підприємств машинобудівної галузі: ПАТ «Барський машинобудівний завод», ПАТ «Бердичівський машинобудівний завод», ПАТ «Прогрес», ПАТ «Бериславський машинобудівний завод», ПАТ

«Гребінківський машинобудівний завод», ПрАТ «Дніпро Мотор Інвест», ПАТ «Дрогобицький машинобудівний завод», ПАТ «Запорізький завод важкого кранобудування», ПАТ «Коростенський машинобудівний завод», ПАТ «Красилівський машинобудівний завод», ПАТ «Куп'янський машинобудівний завод», ПАТ «Монастирищенський машинобудівний завод», ПАТ «Одеський машинобудівний завод», ПАТ «Радомишльський машинобудівний завод», ПАТ «Роменський завод «Тракторозапчастина»

Оскільки показники подані в різних одиницях виміру, було проведено їх стандартизацію. Це дало можливість привести всі зазначені показники до єдиного діапазону (матриці відстаней

Ієрархічний метод, або метод деревовидної кластеризації (joining-tree clustering) використовується при формуванні кластерів за допомогою визначення відстаней між об'єктами. Результатом проведення кластерного аналізу є наочне відображення структури кластерів підприємств, які утворюють об'єкти класифікації, що створюють за рахунок об'єднання підприємств у великі кластери, використовуючи визначену міру схожості. Дендрограма класифікації підприємств наведена на рис. 1

Вздовж вертикальної осі наведено підприємства галузі, що підлягають класифікації, а вздовж горизонтальної осі відкладені відстані між об'єднаними об'єктами; при цьому відбувається поступове послаблення критерію об'єднання, тобто зниження граничного рівня критерію об'єднання двох об'єктів до одного кластеру. С_1, С_2, ..., С_14 відповідають порядковому номеру підприємств вихідної вибірки.

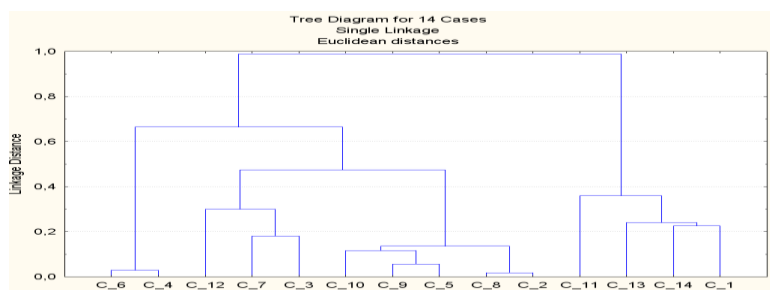

Рис. 1. Дендрограма класифікації підприємств машинобудування

Таким чином, за допомогою цього методу отримали ієрархічну структуру кластерів підприємств. З дендрограми можна встановити структуру об'єктів всередині кластеру, взаємозв'язок кластерів між собою. У результаті визначено такі стійкі об'єднання підприємств машинобудування: 1 кластер – ПАТ «Гребінківський машинобудівний

завод», ПАТ «Дрогобицький машинобудівний завод»; 2 кластер – ПАТ «Бериславський машинобудівний завод», ПАТ «Запорізький завод важкого кранобудування», ПАТ «Одеський машинобудівний завод»; 3 кластер – ПАТ «Бердичівський машинобудівний завод «Прогрес», ПАТ «Дніпро Мотор Інвест», ПАТ «Коростенський машинобудівний завод», ПАТ «Красилівський машинобудівний завод», ПАТ «Куп'янський машинобудівний завод»; 4 кластер – ПАТ «Барський машинобудівний завод», ПАТ «Монастирищенський машинобудівний завод», ПАТ «Радомишльський машинобудівний завод», ПАТ «Роменський завод «Тракторозапчастина».

Матрицю приєднань, у якій зазначені об'єкти і відстані, на яких відбулося об'єднання підприємств у кластери, представлено у списку приєднань (Amalgamation schedule) на рис. 2. З цього списку можна встановити, які підприємства приєднувалися до якого кластера і на якій відстані відбувалося приєднання.

Amalgamation Schedule (Spreadsheet6)														
Single Linkage Euclidean distances														
linkage distance	Obj. No. 1	Obj. No. 2	Obj. No. 3	Obj. No. 4	Obj. No. 5	Obj. No. 6	Obj. No. 7	Obj. No. 8	Obj. No. 9	Obj. No. 10	Obj. No. 11	Obj. No. 12	Obj. No. 13	Obj. No. 14
0173441	C_2													
0291104	C_4	C_8												
0563367	C_5	C_9												
11162658	C_5		C_10											
1348278	C_2	C_8	C_5	C_9	C_10									
1803498	C_2	C_7												
2250615	C_2	C_14												
2400718	C_1	C_14	C_13											
2698532	C_2	C_14	C_12											
3593871	C_1	C_14	C_13	C_11										
4744848	C_2	C_8	C_5	C_9	C_10	C_3	C_7	C_12						
6652029	C_2	C_8	C_5	C_9	C_10	C_3	C_7	C_12	C_4	C_6				
8894534	C_2	C_14	C_13	C_11	C_2	C_8	C_5	C_9	C_10	C_3	C_7	C_12	C_4	

Рис. 2. Матриця приєднань досліджуваних підприємств

Таким чином, основна роль кластерного аналізу полягає у формуванні груп схожих між собою об'єктів у вибірці. На відміну від інших методів, цей вид аналізу дає можливість класифікувати об'єкти не за однією ознакою, а за декількома одночасно.

Список використаних джерел

1. Волкова Н. А. Кластерный анализ результатов социологического опроса работников предприятия / Н. А. Волкова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ieeetutur.ru/nauka/cluster.pdf>.
2. Коваленко А. В. Кластерный анализ финансово-экономического состояния предприятий строительной отрасли / А. В. Коваленко, М. Х. Уртенев, Л. Н. Заикина // Научный журнал КубГАУ. – 2010. – № 60 (06) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ej.kubagro.ru/2010/06/pdf/37.pdf>.

*Науковий керівник: І. М. Чмутова
доктор економічних наук, професор*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

З метою підвищення ринкової вартості підприємства та розширення обсягу його господарської діяльності, а також для забезпечення більш ефективного використання власного капіталу та прискорення формування різних цільових фінансових фондів підприємства, поряд із власним капіталом, активно використовують у своїй діяльності позиковий капітал. Залучення підприємством позикового капіталу сприяє підвищенню ефективності господарсько-фінансової діяльності, прискоренню руху грошових і матеріальних ресурсів підприємства, підвищенню швидкості обертання і ефективності використання власного оборотного капіталу, скороченню строків вводу в експлуатацію нових основних фондів підприємства і зниженню строків окупності інвестицій.

Поряд із очевидними перевагами, позиковий капітал характеризується і низкою недоліків під час використання його у господарській діяльності підприємства, основним з яких є наявність ризику неповернення кредиту. Це зумовлює необхідність застосування на підприємствах комплексного підходу до формування певного рівня кредитоспроможності, який надасть їм можливість і в перспективі отримувати та використовувати позикові фінансові ресурси.

Окремі питання оцінки кредитоспроможності підприємства розглядаються багатьма авторами вітчизняної та зарубіжної економічної літератури. Так, можна виділити праці М. Р. Ковбасюка, який розглядає сутність та методичні підходи до оцінки кредитоспроможності підприємства з позиції кредитора. Професор І. О. Бланк у своїх працях систематизує та характеризує різноманітні форми та види використовуваних підприємством позикових фінансових ресурсів, розглядає методичні підходи до оцінки їх вартості. Розкриваючи широке коло питань, присвячених оцінці кредитоспроможності підприємства, автори економічної літератури розглядають кредитоспроможність як одну з характеристик фінансового стану підприємства. Водночас відсутні підходи до кредитоспроможності як окремого об'єкта управління на підприємстві.

Завданнями написання статті є визначення поняття « управління кредитоспроможністю підприємства», окреслення мети і завдань цього

управління, а також характеристика етапів управління кредитоспроможністю на підприємстві.

На сьогодні в економічній літературі існує ціла низка визначень поняття «кредитоспроможність». Найбільш точно і повно поняття «кредитоспроможність» розкриває М. Р. Ковбасюк, який вважає, що «кредитоспроможність – це наявність у потенційного позичальника передумов (умов) для отримання кредитів, своєчасної сплати процентів за користування ними і погашення основного кредитного боргу в установлені строки» [1, с.297].

В основі розгляду даної проблеми полягає поняття «управління». Досить широко проблема з'ясування поняття «управління» висвітлюється в працях З.П. Румянцевой [2, с.21]. Автор розглядає поняття «управління» в різних аспектах:

- 1) управління як мистецтво;
- 2) управління як наука;
- 3) управління як функція;
- 4) управління як процес;
- 5) управління як люди, що управляють організацією;
- 6) управління як орган або апарат.

З огляду на специфіку нашого дослідження заслуговує на увагу тлумачення даними авторами поняття управління як процесу. Під ним трактується певна сукупність управлінських дій, що логічно пов'язуються одна з одною для того, щоб забезпечити досягнення поставлених цілей шляхом перетворення ресурсів на «вході» в продукцію або послуги на «виході» системи.

Для обґрунтування мети управління кредитоспроможністю підприємства ми пропонуємо звернутися до змісту мети фінансового менеджменту (управління), яка наводиться в сучасній економічній літературі. Як вітчизняні, так і зарубіжні автори стверджують, що в сучасних економічних умовах метою фінансового управління є забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному і перспективному періоді, що забезпечується шляхом максимізації його ринкової вартості [3, с.14].

Узагальнюючи вищесказане, можна зробити висновок, що метою управління певним об'єктом є досягнення максимального рівня ефективності функціонування даного об'єкта. Спираючись на даний висновок, ми визначаємо, що метою управління кредитоспроможністю підприємства є забезпечення такого її рівня, за якого підприємство характеризувалося б як спроможне виконати свої зобов'язання щодо погашення основної суми боргу та відсотків за ним у поточному та перспективному періодах.

Визначивши мету і основні завдання, що постають у процесі управління кредитоспроможністю підприємства, перейдемо до характеристики етапів здійснення цього процесу. Їх склад та зміст було визначено на основі запропонованої професором І.О. Бланком систематизації етапів розробки політики залучення підприємством позикового капіталу [4, с. 524]. Процес управління кредитоспроможністю підприємства може здійснюватися у відповідності до таких основних етапів:

1. Формування інформаційної бази управління кредитоспроможності підприємства.
2. Аналіз кредитоспроможності підприємства в попередньому періоді.
3. Визначення цілей залучення кредитів у майбутньому періоді.
4. Визначення граничного обсягу залучення позикових коштів.
5. Оцінка вартості залучення позикового капіталу із різних джерел.
6. Визначення співвідношення обсягу кредитів, що залучаються на коротко- та довгостроковій основі.
7. Визначення складу основних кредиторів.
8. Формування ефективних умов залучення кредитів.
9. Забезпечення дотримання кредитної дисципліни підприємства.

З цією метою по найбільш великих кредитах може заздалегідь резервуватися спеціальний фонд повернення. Платежі з обслуговування кредитів включаються в платіжний календар і контролюються в процесі моніторингу поточної фінансової діяльності. Таким чином, формування кредитоспроможності підприємства може бути окремим об'єктом управління на ньому, тобто мати певну мету, завдання та послідовність етапів. Склад та характеристика цих етапів у подальшому можуть уточнюватися та поглиблюватися залежно від умов і параметрів здійснення підприємством господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Ковбасюк М. Р. Економічний аналіз діяльності комерційних банків і підприємства / М. Р. Ковбасюк. // Навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Скарби». – 2012. – С. 336 с.
2. Румянцева З. П. Общее управление организацией: принципы и процессы: 17 - модульная программа для менеджеров "Управление развитием организации" Модуль 3 / З. П. Румянцева, Н. Б. Филинов, Т. Б. Шрамченко. // М.: ИНФРА-М. – 2009. – С. 336.

3. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. Т.1. / И. А. Бланк. // К.: Ника-Центр. – 2013. – С. 786.
4. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. / І. О. Бланк. // К.: Ельга. – 2007. – С. 524.

*Науковий керівник: Ж. О. Андрійченко
кандидат економічних наук, доцент*

**Т. К. Толстих, ФБС – 17м
Університет імені Альфреда Нобеля**

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «КОДАКИ ТРЕЙД»

Компанія «Кодаки Трейд» заснована в 1992 році. Основним видом діяльності компанії є оснащення професійним обладнанням підприємств торгівлі та харчування, розробка дизайн-проектів і надання послуг монтажу та сервісу обладнання.

За останні роки сформована велика дилерська мережа, яка покриває всю територію України. Так що товари, що поставляються компанією, можна придбати, практично, в усіх містах нашої батьківщини. В даний час компанія пропонує клієнтам більше 3000 найменувань сучасного торгового і технологічного устаткування імпортного і вітчизняного виробництва, столового і кухонного інвентарю.

Проведений аналіз фінансового стану підприємства показав, що стан основного капіталу суттєво впливає на ефективність виробництва, тому необхідно приділяти значну увагу його постійному оновленню. Оновлення основного капіталу на ТОВ «Кодаки Трейд» відбувається низькими темпами, що пов'язано з складним фінансовим становищем у більшості підприємств. Через відсутність достатнього обсягу фінансових ресурсів, немає можливості придбати нове устаткування, провести заміну технічно відсталою обладнання, а тому на підприємстві впроваджуються заходи з проведення ремонтів, та закуповуються після капітального ремонту обладнання.

Аналізуючи показники фінансової стійкості ТОВ «Кодаки Трейд» станом на кінець 2016 р. (табл. 1) можна відмітити, що:

Коефіцієнт автономії або фінансової незалежності не відповідав своєму нормативному значенню та дорівнював 0,22. Оптимальне значення $\geq 0,5$.

Таблиця 1

Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Кодаки Трейд»
станом на кінець 2016 р.

Показники	2016
1	2
Показники структури капіталу	
Коефіцієнт автономії або фінансової незалежності	0,22
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,78
Коефіцієнт фінансування	0,28
Коефіцієнт фінансового ризику	3,52
Показники стану оборотних активів	
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-6,54
Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	-1,47
Коефіцієнт забезпеченості запасів	-3,48
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	-0,10

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу у 2016 р. не відповідав своєму нормативному значенню та дорівнював 0,78.

Коефіцієнт фінансування (оптимальне значення 1) також не відповідав своєму нормативному значенню та дорівнював 0,28.

Значення коефіцієнта фінансового ризику було більше оптимального значення та дорівнював 3,52.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу також, як і інші показники не відповідав своєму нормативному значенню та дорівнював -6,54.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів показав, що підприємство має достатній рівень забезпеченості ресурсами для проведення незалежної фінансової політики. Оптимальне значення $\geq 0,1$. У 2016 р. значення показника було 1,47.

Коефіцієнт забезпеченості запасів показав, що матеріальні запаси покриті власними коштами і не потребують залучення позикових. Оптимальне значення $\geq 0,5$. У 2016 р. показник відповідав своєму нормативному значенню та дорівнював -3,48.

Аналіз ліквідності показав, що платоспроможність підприємства досить висока щодо теоретично виправданого значення.

Варто відмітити, що основними причинами наступної неплатоспроможності підприємства є:

- недосконала система договорів, порушення договорів поставки та втрати ринків збуту продукції;
- неправильна система управління витратами;
- низький рівень платоспроможності;
- недосконала структура активів;

- неналагоджений процес формування запасів та велика питома вага дебіторської заборгованості.

Отже, для поліпшення фінансового стану ТОВ «Кодаки Трейд» запропоновано провести реструктуризацію активів підприємства; провести заходи, направлені на зміну структури та складу активів балансу; перетворення в грошову форму наявних матеріальних та фінансових активів підприємства, удосконалити маркетингову діяльність.

Список використаних джерел

1. Аналіз фінансової стійкості підприємства за абсолютними і відносними показниками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1992072842600/ekonomika/analiz_finansovoyi_stiykosti_pidpriyemstva_absolyutnimi_vidnosnimi_pokaznikami

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

О. Ю. Третяк, 071м-16з-1
Національний гірничий університет, м. Дніпро

РАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ПІДПРИЄМСТВА

Удосконалення процесу документування обліку розрахунків з покупцями і на виробничому, і на торгівельному підприємстві має на меті прискорення операцій з відвантаження товарів. Якщо система документообігу розрахунків з покупцями та замовниками не врегульована, то виникає необхідність у досконало розробленій обліковій політиці, що дасть змогу вирішити низку питань.

Документування обліку розрахунків з покупцями є невід'ємним елементом процесу якісного та оперативного управління підприємством. Без контролю за процесом документообігу розрахунків з покупцями не можливе налагоджене управління підприємством, оскільки відбувається порушення ритмічності в процесі реалізації, що призводить до уповільнення обігу оборотних засобів або оприбуткування матеріалів, не в повній мірі контролюються дії матеріально-відповідальних осіб. Така негативна тенденція призводить до загрози підриву інформаційної безпеки та зменшення прибутку підприємства.

Перед бухгалтером підприємства стоїть завдання здійснювати контроль за оплатою відвантаженої продукції, а також контролювати надходження документів щодо погашення авансу за рахунок наступних поставок. Внутрішній контроль за надходженням документів є важливим елементом організації обліку [1].

Відсутність документів за деякими операціями обумовлено різними причинами, головним чином відсутністю контролю чи його недостатністю за надходженням первинної документації чи безвідповідальним відношенням працівників до своїх функціональних обов'язків. Всі ці причини залежать від наявної системи організації бухгалтерського обліку на підприємстві, від дотримання посадових інструкцій, від графіків документообігу [2]. Під час значного циклу проходження документа від моменту його виписки постачальником до моменту реєстрації та обліку як з боку постачальника так і з боку замовника зростає ризик несвоєчасності та неповноти відображення даних у поточному обліку.

Відсутність майнової відповідальності за невиконання власних договірних зобов'язань дає змогу ухилятися від взаєморозрахунків з партнерами. В поглиблення платіжної кризи вносить свою частку і неврегульованість бюджетної системи, що стосується несвоєчасної оплати державних зобов'язань, які здійснюються за рахунок бюджету [3].

Зрозуміло, чим більший цикл документообігу, тим більша ймовірність втрати документа. Тому раціонально встановити схему документообігу розрахунку з покупцями та замовниками. Документообіг розрахунків з покупцями – це раціонально організована система створення, перевірки, обробки та здачі в архів первинних документів обліку, якість ведення якої характеризується застосуванням підприємством графіків документообігу та оперограм. При великому обороті діяльності підприємства втрата документів значно ускладнює роботу бухгалтера, змушуючи його постійно контролювати надходження втрачених документів. Спотворення суми дебіторської заборгованості при розрахунках з покупцями робить неможливим реальний аналіз діяльності підприємства.

У сукупності документи з організації документообігу дають можливість сформулювати загальне уявлення про фінансовий стан та діяльність підприємства, тому з метою ефективного інформаційного забезпечення в частині поліпшення організації упорядкованості руху та своєчасного одержання документів, у документообіг слід включити всі форми та види документів, які фіксують та накопичують необхідну для управління підприємством інформацію.

Спеціальні техніко-аналітичні методи дозволяють у короткий термін, обробивши великі обсяги інформації, виявляти наявність ризиків сумнівних схем за участю контрагентів підприємства, уявити своєрідний зріз існуючих бізнес-ризиків [4].

Запропоноване поліпшення посилить такі функції бухгалтерського обліку, як правовий захист суб'єкта господарювання та контроль використання ресурсів підприємства. Це пояснюється тим, що документ є правовим підтвердженням здійснюваних операцій і засобом контролю за рухом та використанням ресурсів.

Організація документообігу на підприємстві дає змогу:

- прискорити рух документів по організації;
- гарантувати своєчасне розглядання документів;
- забезпечити ефективний контроль виконання документів і прийняття управлінських рішень;
- підвищити ефективність роботи як окремих працівників, так і організації загалом;
- знизити витрати на передавання і збереження безлічі копій паперових документів;
- у разі прийняття рішень підвищити їхню обґрунтованість і якість за рахунок надання виконавцю максимально повної бази документації.

Отже, процес удосконалення документування обліку розрахунків з покупцями повинен враховувати схему документообігу у вигляді графіку документообігу та оперограм. Довгий цикл документообігу у розрахунках з покупцями може спричинити втрату первинних документів, що значно ускладнює роботу бухгалтерської служби підприємства. У зв'язку з цим слід застосувати раціональний документообіг розрахунків з покупцями, що забезпечить стабільність роботи бухгалтерії підприємства та підприємства в цілому.

Список використаних джерел

1. Шишкова Н.Л. Синхронізація обліку та внутрішнього контролю в системі управління аеропортом// Економічний вісник НГУ, №(50), 2015. – С.173-182.
2. Контроль: незалежний, внутрішній, державний: навч. посіб. : у 2 ч.Ч. 1. Незалежний аудиторський та внутрішньогосподарський контроль [Електронний ресурс] / М.С. Пашкевич, Н.Л. Шишкова; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Електрон. текст. дані. – Дніпро : НГУ, 2017. – 182 с. – (online): <http://nmu.org.ua>.
3. Бурак І.О. Розрахунки з діловими партнерами як важливий об'єкт обліку, аналізу і контролю підприємницької діяльності // (online): <http://intkonf.org/burak>

4. Шишкова Н.Л. Обліково-аналітичне забезпечення управління розрахунками з контрагентами підприємства / Н. Л. Шишкова // Ефективна економіка. – 2014. – № 3. – С. 20 –28.

*Науковий керівник: Н. Л. Шишкова,
кандидат економічних наук, доцент*

**Я. М. Шкроб, ФБС кр – 17 вм
Університет імені Альфреда Нобеля**

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ У ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

На сьогоднішній день для більшості українських підприємств все більшої актуальності набуває ефективне використання оборотних коштів, з метою забезпечення нормальної та результативної господарської діяльності. Ефективне та раціональне використання оборотних коштів є необхідною умовою функціонування сучасного підприємства та вимагає застосування прогресивних і сучасних підходів до керування ним.

Серед вчених, що вивчали концептуальні основи сутності та теорії управління оборотним капіталом слід виділити Бондаренко О.С., Душило А.А., Кузнецову М.С., Рудницьку О.М., Фесюк І.В. та інших. Але, не зважаючи на велику кількість досліджень у даному питанні, дослідження системи управління оборотним капіталом як важливого чинника підвищення ефективності функціонування підприємств, визначення сутності та чинників впливу на його формування є досить актуальним у реаліях сьогодення.

Так, як склад і структура оборотного капіталу у різних суб'єктів господарювання різні, оскільки залежать від форм власності, специфіки організації, виробничого процесу, взаємин з постачальниками і покупцями, фінансового стану та інших факторів, які здатні змінюватися з часом, то й політика управління оборотним капіталом має свої характерні особливості та специфіку. У загальному випадку вона являє собою сукупність умов і норм управління оборотним капіталом, які встановлюються власниками підприємства з метою досягнення оптимального рівня рентабельності при мінімізації ризику [2].

У зв'язку з тим, що управління оборотним капіталом являє собою систему принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням оборотного капіталу в необхідному та достатньому обсязі при найменших витратах та його ефективним використанням у різних видах діяльності підприємства, тому правильна

стратегія управління оборотним капіталом підвищує ефективність його функціонування.

Стратегія управління оборотним капіталом є частиною загальної стратегії підприємства на формування якої безпосередньо впливає фінансова політика підприємства [5]. Формування стратегії управління оборотним капіталом найбільшою мірою залежить від трьох критеріїв, а саме:

- мінімізація вартості капіталу;
- максимізація платоспроможності підприємства;
- максимізація рентабельності оборотного капіталу.

У зв'язку з цим стратегія управління оборотним капіталом повинна бути ефективною та продуманою, проте залежно від того до якої галузі відноситься підприємство, пріоритети в стратегії управління оборотним капіталом можливо будуть виходити за рамки своїх традиційних функцій. У свою чергу ефективність стратегії управління оборотним капіталом важливо розглядати не тільки як кінцевий результат який використовується в процесі виробничої діяльності оборотних коштів, але і як процес, що має безліч, як зовнішніх так внутрішніх впливів. До зовнішніх належать: конкурентне середовище, ступінь розвитку фінансового ринку, законодавча база, відносини з контрагентами, та ін.; до внутрішніх – виробнича технологія підприємства, облікова політика підприємства, кваліфікація фінансових менеджерів, організаційна структура підприємства, стратегічні цілі підприємства та ін. [8].

Результати наукових досліджень свідчать, що нестача оборотного капіталу та не раціональне його використання зумовлює порушення виробничо-комерційного циклу, втрату ліквідності і низький рівень прибутку, у зв'язку з цим вітчизняні підприємства вимушені змінювати свою політику по відношенню до використання оборотного капіталу, шукати нові шляхи його поповнення, вивчати проблеми ефективного його використання.

Отже, можна зробити висновок, що процес управління активами відіграє важливу роль у діяльності підприємства, оскільки саме від прийняття ефективних управлінських рішень керівництва залежить подальша фінансова діяльність, конкурентоспроможність, платоспроможність підприємства. Тому, на сьогоднішній день виникає нагальна необхідність перегляду існуючих підходів до управління оборотним капіталом суб'єктів господарювання з точки зору стабілізації їх діяльності.

Список використаних джерел

1. Бондаренко О.С. Методологічні основи управління

оборотними активами підприємств / О.С. Бондаренко // Інвестиції. – 2008. – № 4. – С. 40-44.

2. Ватченко О. Б. Управління оборотним капіталом підприємства / О. Б. Ватченко, І. Б. Тахмазова // Економічний простір. – 2011. – № 50. – С. 193-200.

3. Діяльність суб'єктів господарювання: Статистичний збірник / Державна служба статистики України / / [За ред. М. С. Кузнецова]. – К., 2013. – 474 с.

4. Душило А.А. Оптимізація структури оборотного капіталу підприємства / А.А. Душило // Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. – 2006. – № 4. – С. 431-435.

5. Дукаль Г. С. Управління обіговим капіталом та його вплив на фінансовий стан підприємств [Електронний ресурс] / Г. С. Дукаль. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

7. Рудницька О.М. Оцінка методів управління оборотним капіталом промислових підприємств / О.М. Рудницька, О.М. Чубка // Національний університет «Львівська політехніка». – 2009. – С. 440-445.

8. Фесюк І.В. Методичні засади планування потреби в оборотному капіталі підприємства у ринкових умовах / І.В. Фесюк // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. – 2005. – №13. – С. 29-34.

9. Ходжава К. Я. Стратегічні напрями підвищення ефективності управління оборотним капіталом / К. Я. Ходжава // Управління розвитком. – 2012. – №19(140). – С. 161-163.

*Науковий керівник: Ю. М. Заволока,
кандидат економічних наук, доцент*

Т. В. Шорец

Белорусский государственный университет транспорта

МОТИВАЦИЯ В СИСТЕМЕ БЮДЖЕТИРОВАНИЯ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ

Железнодорожный транспорт является одной из базовых отраслей экономики республики. Стабильное и эффективное функционирование железнодорожного транспорта является важнейшим условием для обеспечения экономической безопасности и повышения уровня жизни населения. Являясь одним из важнейших транспортных комплексов страны, в настоящее время он успешно развивается

и обеспечивает в Беларуси около 63% грузооборота всех видов транспорта общего пользования и 33% пассажирооборота.

На текущий момент «Белорусская железная дорога» является государственным объединением, подчиненным Министерству транспорта и коммуникаций Республики Беларусь, в состав которого входят 29 республиканских унитарных предприятий, имеющих статус юридического лица, 7 обособленных структурных подразделений (филиалов) и 3 представительства Белорусской железной дороги за рубежом. В составе же отделений и предприятий дорожного подчинения находятся 136 обособленных структурных подразделений и филиалов, не имеющих статуса юридического лица, но выделенных на отдельные балансы.

В основу организации внутрикорпоративных финансовых отношений в государственном объединении «Белорусская железная дорога» положен механизм финансирования, который основан на покрытии вышестоящей организацией нижестоящей всех расходов, понесенных в связи с выполнением возложенных на нижестоящую организацию функций и технологических операций. Однако такое построение системы внутрикорпоративных финансово-экономических отношений функционально противоречит созданию конкурентной мотивации, не дает структурным подразделениям стимулов к повышению эффективности использования всех видов ресурсов.

Для повышения эффективности управления финансовыми ресурсами предприятий железнодорожного транспорта нами предлагается использование инструментов бюджетирования.

Бюджетирование представляет собой процесс управления производственно-хозяйственной деятельностью организации и действует на всех уровнях управления. С его помощью реализуются функции учета, планирования, анализа, стимулирования и контроля.

В современной теории управления бюджетирование играет особую роль. Вопросы, связанные с разработкой теории бюджетирования и практических аспектов использования информационно-аналитических систем бюджетирования, являются на сегодняшний день предметом активного обсуждения многих ученых и специалистов-практиков.

Бюджет – это план деятельности компании, выраженный в финансовых и/или количественных показателях (статьях), составленный для определенного интервала времени в будущем. Как и любой другой план, бюджет разрабатывается, согласовывается и утверждается, после чего он приобретает статус внутреннего нормативного документа, обязательного для исполнения. В этом заключается суть бюджетного планирования. Впоследствии фактическое исполнение бюджета

подлежит контролю, любые отклонения регистрируются, а их причины – подвергаются анализу.

Текущие планы и действия по их реализации (комплекс бюджетирования) обязательно согласовывается с целями развития и корпоративной стратегией.

С одной стороны, бюджет уже является одним из средств мотивации, так как содержит в себе цели и ориентиры деятельности предприятия и его отдельных частей, стимулируя сотрудников и руководителей к достижению поставленных целей. С другой стороны, наличие бюджета мотивации в системе бюджетов субъекта хозяйствования корпоративного типа является обязательным, так как в системе внутрикорпоративных финансовых взаимоотношений должно быть предусмотрено дополнительное материальное стимулирование, если коллективы добиваются более высокой эффективности работы, чем это планировалось.

Для формирования системы показателей, которые могут использоваться в построении мотивационного механизма на железнодорожном транспорте, можно использовать следующие:

- дополнительное увеличение объемов перевозок, выполняемых работ, услуг;
- развитие сервисного обслуживания пассажиров и грузовладельцев;
- снижение затрат по сравнению с бюджетом расходов при обеспечении высокого качества перевозок (работ, услуг) и безопасности движения;
- улучшение использования технических средств, в том числе подвижного состава;
- улучшение качества содержания инфраструктуры, в том числе постоянных устройств.

Бюджет мотивации для структурных подразделений – это дополнительный источник финансовых средств, который может быть сформирован при условии обеспечения повышения эффективности хозяйственной деятельности по ряду показателей:

- увеличение объема грузовых перевозок;
- увеличение объема пассажирских перевозок;
- рациональное использование всех видов ресурсов, включая текущие затраты по перевозочной деятельности;
- стабильное увеличение выручки от иных видов деятельности;
- улучшение использования подвижного состава, обеспечивающее ускорение перевозочного процесса;
- разработка и внедрение ресурсосберегающих технологий.

Условия дополнительного финансирования включают в себя показатели, уровень улучшения которых учитывается при обосновании размера мотивационного финансирования. Наиболее важные показатели включаются в мотивационную систему в качестве обязательного условия при определении права на дополнительное финансирование. При этом необходимо использовать разные подходы к системе мотивации структурных подразделений, зависящие от места в организационной структуре и роли в технологически едином процессе перевозок.

Главное условие для мотивационного финансирования – наличие предназначенных для этого средств в результате хозяйственной деятельности объединения «Белорусская железная дорога» в целом в соответствующие периоды.

В целом, внедрение системы бюджетного управления позволит оптимизировать систему финансовых взаимоотношений внутри объединения «Белорусская железная дорога» и повысить мотивацию всех структурных подразделений в повышении результативности их деятельности в рамках единого процесса перевозок.

Список использованных источников

1. Гизатуллина, В.Г. Бюджетирование: сущность, опыт применения на ОАО «Российские железные дороги», возможность использования на Белорусской железной дороге / В.Г. Гизатуллина // Рынок транспортных услуг (международный сборник научных трудов). Выпуск 4. – 2011. – С. 157-165.
2. Губарь, О.В. Новая модель финансового управления филиалами ОАО «Российские железные дороги»: механизм бюджетирования / О.В. Губарь, М.Л. Летеиненко // Учет и статистика. – 2005. – № 1. – С. 134 – 136.
3. Неталимов, Ю.Б. Социально-экономические аспекты управления на железнодорожном транспорте / Ю.Б. Неталимов, А.Ф. Зимин. – Самара: СамГАПС, 2004. – 170 с.

*Научный руководитель: В. Г. Гизатуллина,
кандидат экономических наук, профессор*

ВПРОВАДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКИ БАНКІВ

Однією з основних проблем, яка стоїть перед вітчизняною банківською системою, є підтримка на належному рівні її фінансової стійкості, що дає змогу банкам виконувати функції із забезпечення економіки достатньою кількістю фінансових ресурсів.

Різка зміна ринкової кон'юнктури ставить під загрозу не лише прибутковість діяльності банків, але й взагалі їх функціонування. Основними причинами припинення діяльності банків є їх неспроможність нейтралізувати ризики в банківській системі, а також відповідати за своїми зобов'язаннями, що обумовлено недостатністю ресурсної бази у фінансово-кредитних установах[1].

Як відомо, вибір банку, для різних суб'єктів господарювання – досить важкий і тривалий процес. Будь-то звичайний клієнт, інвестор чи акціонер – питання надійності банку постає для кожного першочерговим на сьогоднішній день. Для того, щоб зробити правильний вибір, клієнти потребують об'єктивної інформації щодо фінансового стану банківських установ. Тому постає необхідність у класифікації банківських установ за ступенем їх фінансової стійкості та загальної оцінки діяльності. Для цього використовуються різноманітні рейтингові оцінки діяльності банківських установ, що дозволяють клієнтам без додаткових зусиль зробити правильний вибір. Тому, визначення системи рейтингової оцінки банківської діяльності є досить актуальним на сьогоднішній день.

В міжнародній практиці рейтинги відрізняються по кількості показників, що враховуються. Так, у CAMELS використовується 6 показників, у рейтингу незалежного агенства "ПрозрачнаяУкраина" – 12 показників, у методиці Оргбанка - близько 100 показників, у методиці Кромонава – 6, у ІЦ "Рейтинг" - 48, у методиці українських банкірів – 4, у рейтингу журналу "Гроші" - 7, "Інтерфакс 100" - 12 показників, в Аналітичному центрі фінансової інформації підсумковий показник розраховують по сумі 10 показників.

Зарубіжні банки використовують рейтинги у своїй діяльності протягом багатьох десятиліть. Для українських банківських установ рейтинги є відносно новим інструментом, тим не менш вони вже активно використовуються у банківській практиці. Слід зазначити, що наразі існує багато недоліків в діючому механізмі рейтингування банків.

Необхідність проведення рейтингування будь-якого виду діяльності банківських установ визначається насамперед отриманими результатами та значенням конкретного виду діяльності у сучасних умовах. Тому можна сказати, що саме рейтингування банків на сьогоднішній день набуває все більшої актуальності та необхідності проведення.

Перш ніж надавати рекомендації, як саме покращити даний процес, необхідно визначити яким вимогам повинна відповідати отримана оцінка. На нашу думку, задля того, щоб рейтинг відображав правдиву інформацію про банк, він повинен відповідати таким вимогам:

1. Незалежність. Це означає, що рейтинг є продуктом рейтингового агентства, яке практично не підлягає регулюванню державного органу.

2. Інформативність. Це означає, що рейтинг є результатом чітко визначеного аналітичного процесу, що забезпечує прийняття до уваги всіх відповідних чинників, якості використаних даних та інформації, що відображають економічні реалії сьогодення.

3. Об'єктивність. Рейтингові комітети формуються для того, щоб забезпечити об'єктивний рейтинг через винесення спільного рішення.

4. Відкритість. Банківські рейтинги обов'язкового повинні публікуватися у засобах масової інформації для ознайомлення як з клієнтами банку, так із громадськістю.

5. Ідентичність оцінки. Це означає, що має бути розроблений єдиний механізм, за яким завданням рейтингу буде не в тому, щоб розставити банки в шеренгу "за зростом", а в об'єктивній оцінці стану як великого, так і малого банку з єдиної точки зору.

Протягом тривалого часу, для українських банків важливою проблемою залишалася проблема публікації звітності, її вірогідності, повноти, правильності відображення даних. В усьому світі про реальний стан банку судять по щорічних звітах, і це нормально, адже подана інформація апріорі надійна, що не можна сказати стосовно українських банків.

Слід зазначити, що на даний час діяльність рейтингових агентств в Україні регулюється статтею 41 Закону України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" та нормативно-правовими актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. При цьому, таке регулювання не відповідає європейським нормам та стандартам діяльності рейтингових агентств. З метою вирішення зазначеної проблеми, було розроблено проект Закону України "Про рейтингування" (серпень 2017 р.). Новий законопроект направлений на створення передумов для підвищення ефективності та функціональності

рейтингових агентств та удосконалення державного регулювання та нагляду на ринку рейтингування [3].

Тим часом, у вільному доступі з'явилась інформація, що НБУ нарешті зобов'язав банки публікувати більше звітності. Національний банк України розширив перелік даних про фінансовий стан банків і виконання нормативів, що підлягають публікації на сайті регулятора та інтернет-сторінках фінансових установ. Дані заходи вжиті з метою підвищення прозорості ситуації в банківській системі країни, говориться в постанові НБУ №11, який набирає чинності з 21 лютого 2018 року.

Згідно з вищезгаданим документом, з березня цього року на сайті НБУ будуть щомісяця публікуватися економічні нормативи в розрізі окремих банків. Крім того, самі банки почнуть публікацію на своїх сайтах обігово-сальдових балансів, даних про якість кредитного портфеля, а також інформації про структуру кредитного портфеля в розрізі видів економічної діяльності. На думку регулятора, дані кроки сприятимуть підвищенню прозорості банків, що відповідає інтересам інвесторів, кредиторів і вкладників [2].

Підсумовуючи, варто зазначити, що політика і настрої Центрального банку свідчать про його налаштованість подолати існуючі проблеми. Перші кроки зроблені, тож тепер варто спостерігати, наскільки ці кроки виявляться вдалимими і ефективними.

Список використаних джерел

1. Управління фінансової стійкістю банків: підручник /М.І.Зверяков, В.В.Коваленко, О.С.Сергєєва. – Одеса: Видавництво «Центр навчальної літератури», 2016. – 484 с.

2.НБУ зобов'язав банки публікувати більше звітності. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.korrespondent.net/business/3942931-nbu-zoboviazav-banky-publikuvaty-bilshe-zvitnosti>

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА до проекту Закону України "Про рейтингування". [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH66F00A.html

*Науковий керівник: О. С. Сергєєва,
кандидат економічних наук, старший викладач*

M. I. Andreienko, PHD finance(3 year studies)
University of Szczecin

**BEHAVIORAL FINANCE IN THE MODERN
ECONOMY.INFLUENCE ON UKRAINIAN AND FOREIGN
FINANCIAL MARKETS**

The modern world is dynamically developing, and the sphere of finance is no exception. There are new tools, new approaches designed to meet the challenges that arise before anyone who is connected with the world of investments and finance, whether it's a banker, an investor, or an individual. One of these new aspects is the behavioral finance sector. The interest in this topic is now very high, which is only confirmed by the awarding of the Nobel Prize for research on limited rationality, social preferences and lack of self-control (Richard H. Thaler), where he showed how these human traits influence individual decisions and market outcomes. At the moment, the following scientists are active in this field: Peter Bernstein, Richard Thaler, Dan Arieli, Colin Camerer, Vincent Crawford, Herbert Gintis, Sebastian Majewski and others.

Behavioral finance is a new approach to investing in financial markets. Behavioral finance is part of finance, dominated by the notion that there are important psychological and behavioral variables that are associated with investing in securities markets. [1]

This direction has appeared not casually, after all the classical model in the financial markets assumes rational behavior of investors and participants. The rational behavior of investors is justified by the theories of G. Markowitz [2], the model of the assessment of the profitability of financial assets of U. Sharp (Capital Asset Pricing Model - CAPM), the theory of option pricing by F. Black (Option Pricing Model - OPM), the hypothesis of the effective markets of E.Fama(Efficient Markets Hypothesis - EMH). The essence of this behavior is that investors have the same access to information, use the same methods of processing, have the same goals, and act according to the principle of maximizing expected utility [3]. Irrational behavior is considered to be behavior that does not correspond to these concepts and

theories. At the moment, there are a lot of analysis strategies in financial markets that try to take into account the behavior of investors, and their reaction to the indicators of countries and companies (-fundamental analysis, technical analysis).

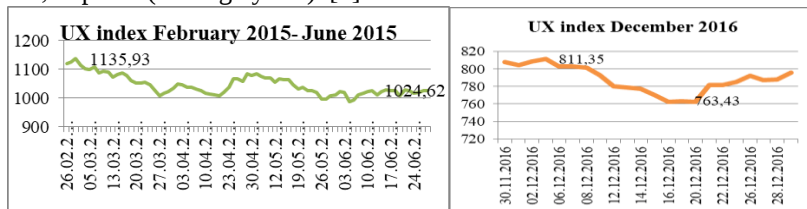
In the history of the financial sectors of Ukraine and other countries there are many examples of the fact that the investor is irrational, and it shows how much the human factor can influence on the processes of the price formation, market demand, stock prices, etc.

One such example is the period from 2014-2017, when some of the banks were liquidated, and withdrawn from the market. At that time, many individuals had deposits and investments in banks (- deposits) at a certain interest rate. The higher the interest rate, the higher the risk of such an investment in the bank, because a high rate implies an urgent need for raising funds, these funds can only be difficult to withdraw later. In some cases for that period a number of banks provided bids of 22% -25% on deposit rates, which attracted the attention of investors. Most of these banks were subsequently withdrawn from the market, and investors in fact lost their investments. Part of these investors could receive part of their funds through the deposit guarantee system, if the amount did not exceed 200 000 UAH. What did these investors do? Some of them began to be more cautious about investments, but there were examples of when they again repeated the same actions, that is, they carried money to another same risky bank, with a large interest rate, knowing that such investments are not safe. From the point of view of finance, this action is irrational, since the investor later can again come to the loss of capital in the same way.

Huge influence of behavioral finance has had on financial markets, in particular, exchanges. For Ukraine, the largest exchanges are UX, PFTS. A few examples when the price changed under the influence of external factors:

- Speculative peg to the dollar exchange rate in Ukraine. In times of instability, many investors have invested in the purchase of currency, in the hope to save capital. Of recent examples, there may be a period 2014-2015, when the excitement around the currency was so great that the rate of the NBU differed from the rate in various private exchangers, and the situation was obtained when none of the investors could buy the dollar by the official rate. Very often, private investors bought the currency at the maximum price, hoping for growth, but it turned out that the methods adopted by the NBU to settle the currency helped reduce the price of the currency, and the investor was forced to sell the currency at a much lower price. One of these periods is the segment from February 26 to June 30 2015 year, the price fell from 30.0102 UAH for 1 US dollar up to 21.0154 UAH for 1 US dollar [4]. For this period UX index reduced from 1135,93 to 1024,62 points(-9,8% fall)

- Nationalization of Private Bank and the reaction of the Ukrainian Exchange index (UX) period for December 2016 - the fall from 811,35 to 763,43 points(falling by 6%). [5]

Of the recent examples (-February 2018), we can see in the fall of the US , and as a result of other top world indices (S &P500, DAX, WIG20) by 3-4% and in some cases even more. For the period from January 26 to February 8, 2018, the S & P 500 index fell from 2,872.87 to 2,581 points [6], and the consequences of this fall are still felt on the market and in the behavior of investors.

The topic of irrational behavior of investors and behavioral finance is new, but the history of recent years shows us that the theories underlying the behavioral finance have a place, they have had an impact earlier (the 2008-2009 crisis), they are having an impact now (the -decrease February 2018 year), and will continue to develop as a separate part of the finance, which should be paid a lot of attention, as the history of financial markets, its careful analysis and the development of new techniques, will further more effectively deal with crises, and to apply new methods for their foresight.

References

- 1 Majewski S.,Wplyw czynników behawioralnych na rynkowa wycne akcji” /S.Majewski/pp 59 , 2012
- 2 Markowits Harry M. Portfolio Selection // Journal of Finance. 1952. 7. № 1 pp. 71-91
- 3 The edition "Financial management" / Behavioral finance is a new direction of financial management. History of origin and development.– 2006.-№1
- 4 Electronical resource:
<https://index.minfin.com.ua/exchange/nbu/curr/usd/>
- 5 Electronical resource: <http://investfunds.ua/markets/stocks/>
- 6 Electronical resource: <https://www.bloomberg.com/quote/SPX:IND>

*Scientific supervisor: dr hab. prof. US Sebastian Majewski, PhD
Department of Insurance and Capital Markets Institute of Finance
Faculty of Economics and Management
University of Szczecin*

T. O. Kizyma
Doctor of economics, Professor,
Department of Finance named after S. I. Yuriy,
Ternopil National Economic University
D. Sc. Econ. Evangelos Siskos
Professor of International Economic Relations
Western Macedonia University of Applied Sciences, Greece

PERSPECTIVES FOR DEVELOPMENT OF CULTURAL AND ARTISTIC INDUSTRIES IN UKRAINE: FINANCIAL ASPECTS

Under modern conditions, an important prerequisite for the sustainable development of Ukraine is formation and further development of cultural and artistic industries as a significant segment of creative economy, which is rapidly developing and progressing on a global scale. Since “production” in the field of culture and art is based on information, an extraordinary development of digital technologies and globalization of information exchange networks make cultural and artistic sector one of the most dynamic in the world [1].

Problems of creative economy development were considered in works of foreign (C. Landry, D. Trosby, R. Florida, M. Harris) and domestic (L. Antoshkina, I. Vakhovych, O. Melnyk, M. Proskurina, N. Rud, N. Tsymbalyuk) scholars. As a result, the issue of implementing financial instruments for the development of cultural and artistic industries remains poorly researched in Ukraine.

In Ukraine, need for systematic support of creative industries has long come to naught, as in presently commercialized world, culture and art gradually become a commodity. Therefore, it is now extremely important to find a way to use commodity-money relations to spread the values of “high” culture. Availability of necessary funding in any form will accelerate the entry of new cultural and artistic goods and services. At the same time, the most promising sources, models and tools for funding cultural and artistic industries in Ukraine can be the following [3]:

- self-financing (activity carried out at own expense);
- patronage (financing without expected benefits for patron);
- corporate philanthropy (reputational benefits are expected);
- sponsorship (direct commercial benefits to sponsor, primarily related to advertising);
- grant funding (irretrievable provision of financial resources mainly through local, national or international programs). Abroad, these grants are the most common form of support for sector organizations, but in Ukraine this type of support remains poorly developed (with the exception of

individual grants from the President for outstanding artists and creative youth);

tax incentives with which the state can stimulate the development of this sector by creating better conditions in the field of taxation;

loan financing that can be related to start-up activities (start-up loan) and financing of entry into international markets (e.g., export financing) or lending to expansion of activities;

guaranteeing loans for small businesses operating in sector of cultural and artistic industry, which reduces the risk of financing creative economic organizations for commercial banks and encourages them to gain experience in this sector. For example, in June 2016, the European Investment Fund and the European Commission announced the launch of a Loan Guarantee Scheme for small businesses in the creative economy (cultural and creative industries) sector of 121 million EUR. It is expected that through this scheme banks and other financial organizations will provide more than 600 million EUR of loans to organizations of creative economy. The scheme will cover up to 70% of risk of non-repayment of individual loans to organizations of creative economy and up to 25% of risk of the overall loan portfolio for creative economy organizations to participating banks [4]. This, in our opinion, is a sound financial instrument for the development of one of the most dynamic sectors of the modern economy.

Therefore, we believe that for the rapid development of cultural and artistic industries it is necessary to promote identification of creative potential and implementation of innovations that have been initiated. In this case, an individual or collective initiative must be supported by a well-balanced system policy. The policy of developing a creative economy should be based on the awareness of its interdisciplinary nature, namely combination of economic, cultural, social, technological and environmental components.

At the regional level, it is necessary to stimulate increase of sources of innovations financing by attracting foreign investments, increasing the own funds of business entities and population. The attraction of foreign investments to finance innovation in the creative economy is rather profitable direction of its development, as it will contribute to use of the best practices of foreign countries for the development of creativity at the regional level.

Ukraine also needs to streamline the existing regulatory framework and unify the terminology that will clearly outline the scope of creative industries in Ukraine.

Finally, while developing state plans and strategies for the development of the creative sector in Ukraine, domestic designers, fashion designers, representatives of other creative professions continue to win international markets. After all, today we are interesting to the world, and the

creative products of Ukrainian manufacturer are in great demand in European, Chinese and American markets.

References

1. Культурні індустрії в сучасному місті [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.creativecities.org.ua/uk/articles/?newsid=22>
2. Креативні індустрії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Креативні_індустрії
3. Survey on access to finance for cultural and creative / European Union, 2013 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/studies/access-finance_en.pdf
4. Воробей В. Креативна економіка та доступ до фінансування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://medium.com/dg-ukraine>

M. Vakulich

PhD in Economics, Associate Professor,

Alfred Nobel University

THEORETICAL METHODOLOGY OF INVESTMENT CLIMATE RATING EVALUATION: MAIN POSITION

The effective functioning of the investment policy in modern conditions of instability and chaotic economic environment requires the improvement of all organizational-economic mechanism of investment, including the development of an integrated concept for investment climate management in the national economy. Therefore, the deepening of theoretical, organizational and methodological bases of management of investment climate in Ukraine's economy deserves special attention. Modern stage of development of Ukraine's economy is characterized by the pursuit of an ambitious goal to ensure sustainable economic growth at the expense of system technological upgrading and economic restructuring. The financial crisis, the consequences of which are felt around the world, demonstrated the unwillingness of most companies to work in the unstable conditions of the external economic environment [1]. The basis for investment climate management in Ukraine's economy should be based on the principles of state regulation, expressed in state financial support for the development of: price, competition policy, infrastructure development, search directions of anti-crisis structural investment policy in Ukraine. However, a complete scientific study of the problems of investment climate management in an unstable economic environment has not been carried out. So, poorly designed questions remain regarding the conduct of rating evaluation of state management of investment climate in the national economy. Scientific and

theoretical and practical significance of the decision of the question led to the choice of the topic of the article. Evaluation of the investment climate of Ukraine's economy and its impact on the dynamics of flows of international investment has gained relevance given the transformational nature of the economy, multi-vector and impermanence development strategies. There are three most typical approaches to the evaluation of the investment climate: risk tools, narrowed tools and factor tools [2].

The first approach is narrowed; it is based on an evaluation of the aggregate macroeconomic indicators. However, this method ignores the objective correlation of investment with other resource development factors, though attracted by the comparative simplicity of the analysis and calculations. Narrowed approach to the assessment of the investment climate. In addition, this approach is not devoid of subjectivity, which to some extent distorts the actual picture of the investment climate of the state.

The second approach to the analysis of the investment climate – factor – meets most of the methodological requirements and is based on evaluation of a set of factors [3]. In the framework of factor approach, the authors propose to calculate individual evaluation of investment potential and investment risk, allowing you to fully determine the significance of individual factors in the implementation of the project. This approach is based on the identification of any factor, characteristic, which determines the investment attractiveness of the state: «the market reaction of the state», «state image» and so on. It is versatile and it can be used to analyze systems of different levels. The advantages of this approach include: the interaction of many factors, i.e., a differentiated approach when determining the investment climate. However, this approach has the disadvantage, such as opacity, the methods of isolation of factor characteristics of the investment climate.

The third approach is risk. Under this approach considers two components: investment potential and investment risk. Investment potential is estimated on the basis of macroeconomic performance and investment risks are assessed from the standpoint of the probability of loss of investment income.

There are two key tools that are used to evaluate the investment climate in the state: credit ratings and economic indexes. They characterize the components, indicators and management factors of the investment climate, which limits the level of sparseness of the information and provides the target orientation of rating assessment of the needs of the subjects of management of investment climate in the national economy. International and national rating agencies evaluation of investment activity in the economy, and not the investment climate, as such. This stresses the importance of establishing an effective system of state management of the investment climate of the national economy to ensure sustainable long-term

strategic development of the investment climate and growth in the inflow of foreign investment capital.

References

1. Computed results based on compiled data from Report Doing Business. Economy profile: Ukraine. Available from <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/~media/giawb/doing%20business/documents/profiles/country/UKR.pdf>
2. Vakulich, M. Factor model of investment climate monitoring in chaotically structured economy. Journal of Finance and Accounting. Special Issue: Synergy of Accounting, Finance and Management in Chaotic Environment, 2 (1): 31-36. (2014)
3. Handbook on Constructing Composite Indicators. Methodology and user guide, OECD, 1 (1): 25-26. (2011)

А. С. Багнюк, ФБС-17
Университет имени Альфреда Нобеля

АНАЛИЗ ОБРАЗА СОВРЕМЕННОГО ЛИДЕРА: ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЛИЧНОСТИ В УНИВЕРСИТЕТЕ

Социальные черты и портрет современного лидера формирует социальная среда. Основную роль при формировании лидерских качеств в современном бизнесе играет высшее образование, полученное будущим бизнесменом. Важно выбирать такое учебное заведение, которое даст возможность получить навыки и опыт, достойный мировых систем качественных стандартов, откроет возможности международного сотрудничества, сформирует лидерские качества, позволяющие достигать высоких успехов, а именно:

- решительность: владельцам бизнеса необходимо уметь показать, что они способны нести ответственность за сложные управленческие решения в современной нестабильной экономике;
- креативность: способны придумывать новые вещи и нестандартно мыслить, находить решение там, где его не стали бы искать обычные люди;
- смелость: возможность рисковать в нестандартных ситуациях, которая приводит к успеху и расширению бизнеса;
- находчивость: умение быстро реагировать и принимать решения в непредвиденных ситуациях жизненно необходимо для ведения бизнеса;
- честность: умение вести деловые переговоры базируясь на реальных возможностях компаний.

Самостоятельная предпринимательская деятельность предполагает совокупность прав, обязанностей и ответственности бизнесмена. Они, как правило, устанавливаются законодательством и обычаями делового оборота.

Деятельность, которая связана с бизнесом, играет большое значение в развитии экономики страны, способствует формированию финансового потенциала государства. Важным фактором развития предпринимательства среди молодого поколения является создание благоприятных условий обучения будущих специалистов. Таким образом, выбор высшего учебного заведения становится основной задачей на пути к успеху будущего бизнесмена.

На сегодняшний день, Университет имени Альфреда Нобеля открывает огромное количество различных международных возможностей, творческий потенциал, формирование условий обучения по европейским стандартам качества для будущих бизнес-лидеров. Кроме этого, Университет предлагает огромное количество различных программ двойных дипломов, сотрудничая с университетами за рубежом и давая возможность студентам получать образование одновременно по двум специальностям в Украине и за рубежом. Таким образом, выбор высшего учебного заведения для будущего лидера-бизнесмена – это залог успешной его деятельности и высокой степени образованности в современной экономике.

*Научный руководитель: М. М. Вакулич,
кандидат экономических наук, доцент*

**Н. Джумабаева, гр. 3-Бух. учет и аудит,
Нукусский филиал Ташкентского государственного аграрного
университета, г. Нукус, Узбекистан**

СОВРЕМЕННЫЕ МОДЕЛИ ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Современные геоэкономические процессы и тенденции обуславливают новые параметры интернационализации производства, экономической жизни стран и субъектов коммерческой деятельности. Одной из важнейших задач при разработке новых технологий и систем производства является изучение и решение проблем, связанных с обеспечением экологической безопасности, то есть условий, в которых трудовой процесс протекает безопасно для производителей, потребителей, а также окружающей среды. Причем такие условия должны гарантировать постоянную модель развития, при которой

наиболее эффективно осуществляется специализация, в частности международная специализация производства. Ведь запасы природных ресурсов, и прежде всего энергоносителей - нефти, газа, угля, - ограничены. Поэтому сегодня в мире стали всерьез задумываться над тем, как не допустить дальнейшего грабежа земных богатств. И именно ввиду этого, возникают новые реалии и возможности совместного международного вмешательства в процессы экологического контроля и защиты окружающей среды, на которое оказывают влияние интеграционные явления.

Хотелось бы обратить внимание на тот факт, что в условиях формирования и эволюции надгосударственных систем, которые происходят в контексте экономической глобализации, интеграции национальных экономик в международный социально-экономический репродуктивный механизм, одновременно возникают и обостряются глобальные экологические проблемы. Таким образом подтверждается общий тезис о том, что "многочисленные малые и мельчайшие государства сейчас не в состоянии полностью справиться с внутренними проблемами, которые приобретают глобальный масштаб".

В этом контексте оптимизации процессов природопользования следует рассматривать как неотложная задача в спектре решения актуальных проблем современных международных экономических отношений, которые состоят из различных компонентов и форм хозяйственной, общественно-регулятивной деятельности. Причем сам факт наличия природных богатств не означает для значительной части человечества возможности их использовать.

Важными особенностями географии мировой природно-ресурсной базы являются:

- большая неравномерность в размещении ресурсов на территории планеты с тяготением к ограниченной наличию в ряде регионов определенных групп ресурсов;
- отсутствие баланса между массой имеющихся природных ресурсов, местами сосредоточения производительных сил и расселения людей;
- высокая концентрация главных видов промышленных ресурсов на достаточно ограниченном территории. Например: нефть - на Ближнем Востоке, в меньшей степени - в Южной Европе, регионе Каспийского моря, южноамериканских бассейнах.

Еще одним результатом интеграции национальных экономик в невиданную глобальную экономику является усиление конкуренции за использование потенциала уже перегруженного окружающей природной среды. Такая конкуренция ведется на разных уровнях, но главными образом между современными странами-метрополиями и

между странами-метрополиями и бедными странами за ресурсы и экологические ценности, находящиеся на территории последних. Очевидно, что в обоих случаях, как ни прискорбно, решающим "аргументом" предстает право силы, причем жизненно важные интересы финансово слабых субъектов международной жизни обычно просто игнорируются, а все новые территории и ресурсные базы увлекаются и переводятся в пользование более богатых субъектов.

Необходимости расширения сбыта, внутреннего и внешнего рынков для продукции национального производства, повышение занятости и улучшение макроэкономических показателей, особенно учитывая усиление международной конкуренции в XX в. и угрозу дальнейшего обострения конкуренции, заставляют ведущие рыночные страны интенсифицировать традиционные подходы к участию государства в создании и распространении новых технологий.

Мировой опыт последних десятилетий доказал неспособность решения кардинальных проблем современности как на уровне односторонних усилий государств и двусторонних договоренностей, так и в рамках международных организаций и многосторонних соглашений. Итак, в поисках действенных механизмов совместного международного решения проблем следует скорее обращаться в международные интеграционных объединений, в рамках которых эгоистические, а иногда и антагонистические, интересы государств подчиняются общим целям развития, более весомым силовым полям взаимоотношений.

Поэтому нужно обратиться к опыту формирования инфраструктуры интеграционных объединений различных уровней, что, на наш взгляд, является объективным фактором институционального, организационного решения проблем экологического характера. Это означает, что технологическая модернизация производства, совместные институты и инструменты продвижения высокотехнологичной продукции, соответствующие процессы становления и эволюции связанных с экспортной специализацией социально-экономических, энерго- и материалосберегательных репродуктивных систем находятся в зависимости от успешности реализации проектов интернационализации для каждой отдельной страны.

Интернационализация экономических процессов в контексте ресурсопользования касается не только производственной и коммерческой деятельности. Речь идет и о создании глобальных, интернационализированных институтов контроля охраны природы. Причем в деле экологического контроля именно некоммерческий уровень институтов экологического регулирования является ключевым.

Список использованных источников

1. Тихонравов Ю.В. «Геополитика» Учебное пособие. М.: ЗАО "Бизнес-школа "Интел-Синтез", 1998.
2. Леваш И.Я. «Глобальный мир и геополитика». Культурно-цивилизационное измерение. Книга 2. 2014.

А. Є. Єгоров, ФБС-16вм

Університет імені Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ХАРАКТЕРУ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ

Українська економіка та більшість українських підприємств, розташованих у східних та центральних районах країни, сильно постраждали під час розпочатої у 2014 році російської агресії. Товарообіг з Російською Федерацією значно знизився, зникли певні ринки збуту та постачання, ускладнилось транспортне сполучення. Крім цього, значної шкоди завдали окупація Криму та бойові дії на Сході України. Від подібних негараздів українські підприємства страждають й досі, що робить це проблемою не лише місцевого, а й загальнонаціонального характеру. Саме тому це питання потребує детального розгляду та законодавчого регулювання.

Тимчасово окуповані території України розділяються на Крим та райони Донбасу. Доцільніше спочатку розглядати Крим, оскільки він перший потерпів від агресії. Правовий режим цієї території регулює Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», де вказано, що тимчасово окупована територія України (початок окупації 20.02.2014 р.) [1] є невід'ємною частиною території України, на яку поширюється дія Конституції та законів України. На тимчасово окупованій території на строк дії Закону поширюється особливий правовий режим перетину меж тимчасово окупованої території, вчинення правочинів, проведення виборів та референдумів, реалізації інших прав і свобод людини і громадянина. При цьому будь-які органи, їх посадові та службові особи на тимчасово окупованій території та їх діяльність вважаються незаконними, якщо ці органи або особи створені, обрані чи призначені у порядку, не передбаченому законом, а видані ними акти є недійсними (ст.9 Закону) [1].

Особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території визначаються законом (ст. 11 Закону) [1]. Так, встановлено наступне:

– на тимчасово окупованій території право власності охороняється згідно із законодавством України, а органи публічної влади та інші суб'єкти публічного права зберігають право власності та інші речові права на майно, у тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що знаходиться на тимчасово окупованій території [1];

– за фізичними особами, незалежно від набуття ними статусу біженця чи іншого спеціального правового статусу, підприємствами, установами, організаціями зберігається право власності та інші речові права на майно, у тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що знаходиться на тимчасово окупованій території, якщо воно набуто відповідно до законів України (таким чином українські та іноземні підприємства зберігають права власника на свої активи) [1];

– набуття та припинення права власності на нерухоме майно, що знаходиться на тимчасово окупованій території, здійснюється відповідно до законодавства України за межами тимчасово окупованої території, а будь-який правочин щодо нерухомого майна, у тому числі щодо земельних ділянок, вчинений з порушенням вимог законів України, вважається недійсним з моменту вчинення і не створює юридичних наслідків, крім тих, що пов'язані з його недійсністю [1];

– держава Україна зберігає свою власність, що не може переходити у власність інших держав, юридичних або фізичних осіб в інший спосіб, ніж передбачений законами України (земля з надрами, нерухоме майно та інше) [1].

Таким чином, держава та підприємства отримали підтвердження своєї власності на території Криму, хоча у більшості випадків лише юридичні. Однак іншою складністю є особливий порядок перетину меж цієї території, який значно ускладнив товарообіг і інше сполучення, тому здебільшого українські компанії прийняли рішення про продаж існуючих активів на території Криму.

Іншою окупованою територією є частина Донбасу, де нині проходить антитерористична операція (з квітня 2014 року). Її правовий режим регулюється Законом України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» [2]. Він вказує на наступні нормативні положення:

– введено мораторій на виконання договірних зобов'язань та на нарахування пені та штрафів на основну суму заборгованості за кредитними та іншими договірними зобов'язаннями – банки та інші фінансові установи, а також кредитори зобов'язані скасувати пеню та/або штрафи, нараховані на основну суму заборгованості із зобов'язань за кредитними договорами і договорами позики у період проведення антитерористичної операції (ст. 2) [2];

– також введено мораторій на проведення перевірок органами і посадовими особами, уповноваженими законами здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності (ст. 3) [2];

– протягом терміну АТО єдиним належним та достатнім документом, що підтверджує настання обставин непереборної сили (форс-мажору), що мали місце на території проведення антитерористичної операції, як підстави для звільнення від відповідальності за невиконання (неналежного виконання) зобов'язань, є сертифікат Торгово-промислової палати України (ст. 10) [2];

– крім цього, у лютому-березні 2017 року кілька важливих українських підприємств були «націоналізовані» бойовиками, внаслідок чого до повної імплементації «Мінських домовленостей», а також до повернення захоплених підприємств до функціонування згідно із законодавством України, Рада національної безпеки та оборони вирішила припинити переміщення вантажів через лінію зіткнення у межах Донецької та Луганської областей [3].

Таким чином, для забезпечення господарської діяльності держава вводить на цій території ряд мораторіїв, що не лише полегшують діяльність юридичних осіб, а й є важко реалізованими в умовах бойових дій [3]. Це є виваженим кроком, який приніс певну користь більшості українських компаній. Здебільшого останні прийняли рішення про евакуацію (наскільки це можливо) наявних активів, а те, що не вдалося вивезти, виставити на продаж – щоправда майже усе залишене майно захоплене бойовиками або зруйновано внаслідок бойових дій. Місцеві жителі також у більшості покинули зону АТО.

Слід зазначити, що суб'єкти господарювання усіх форм власності, включаючи власне державу Україну, не втратили право вимагати відшкодування завданої матеріальної та моральної шкоди в судовому порядку. В обох випадках (як на Донбасі, так і в Криму) відповідачем є держава-агресор, тобто Російська Федерація.

Список використаних джерел

1. «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 року// [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1207-18>;

2. Закон України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» від 02.09.2014 року// [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1669-18>

3. Указ Президента України №62/2017 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 березня 2017 року "Про

невідкладні додаткові заходи із протидії гібридним загрозам національній безпеці України"» від 15.03.2017 року// [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.president.gov.ua/documents/622017-21470>

*Науковий керівник: Т. М. Болгар,
доктор економічних наук, доцент*

Л. А. Козаченко
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В УКРАЇНІ У СФЕРІ БІЗНЕС-АНАЛІЗУ

Інтеграція економічних процесів в Україні, вплинула не тільки на переосмислення стратегії менеджменту бізнес-організацій, а і професійні потреби молодого покоління, яке формується під впливом умов сьогодення. Наразі управління найрізноманітнішими бізнес-процесами на підприємстві пов'язано з комплексним аналізом проблем і завдань, що стоять перед його керівництвом, а також вибором конкретних управлінських рішень в усіх напрямках його діяльності. Така робота вимагає використання сучасних засобів і методів бізнес-аналітики, при цьому в організаційній структурі підприємств і корпорацій мають бути створені інформаційно-аналітичні центри або інші підрозділи, відповідальні за збір, обробку, аналіз і зберігання різних інформаційних ресурсів на основі розвинутої інформаційної системи і новітніх технологій Business Intelligence (бізнес-аналітики).

Такі зміни не могли не знайти свій відбиток і на пропозиціях закладів вищої освіти у отриманні вищої освіти за затребуваними спеціальностями, а також бізнес-шкіл, що пропонують великий спектр бізнес-курсів.

Бізнес-аналітик – це фахівець, який застосовує методи аналізу бізнесу для виконання аналітики потреб компанії, для з'ясування причин появи проблем у здійснення діяльності та створення пропозицій щодо їх вирішення. Дане поняття визначається Міжнародним Інститутом Бізнес-Аналізу посередником для збору необхідної інформації і перевірки вимог щодо створення інформаційних систем [1].

Бізнес-аналітик — це фахівець, який досліджує проблему замовника, шукає рішення та оформлює його концепцію у вигляді вимог, на які в подальшому будуть орієнтовані розробники при

створенні продукту [2]. Роль бізнес-аналітика у значній мірі залежить від галузевих особливостей роботи структури, її потреб, форми власності, а також ступеню усвідомлення необхідності створення посади бізнес-аналітика.

Дослідження особливостей професійних вимог до бізнес-аналітика, дозволило виділити наявність у них певних особистих якостей, зокрема: аналітичне мислення; вміння швидко вивчати невідомі сфери; вміння аналізувати ситуацію в динаміці; вміння приймати рішення; любити і вміти вчитися; мати відмінні комунікативні здібності; уважність до деталей; чітко і ясно висловлювати свої думки [2].

До професійних компетенцій бізнес-аналітика слід віднести: знання в області фінансового аналізу, моделювання бізнес-процесів, бухгалтерського обліку; навички обробки великих масивів даних із застосуванням ІТ-технологій; володіння англійською мовою.

Якісна підготовка конкурентоздатних, як на вітчизняному ринку праці, так і за кордоном, бізнес-аналітиків залежить від ґрунтового підходу, що полягає у формуванні їх аналітичних компетенцій через трирівневу систему навчання. Так, формування базових знань передбачається під час навчання у закладах вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти, а також оволодіння навичками моделювання та прогнозування економічних процесів - на другому (магістерському) вищої освіти, підтримання актуальності сформованих професійних знань і навичок – сертифікація у відомих бізнес-школах.

Існує низка проблем підготовки майбутніх вітчизняних бізнес-аналітиків, що починається ще на етапі вибору майбутньої професії випускниками загальноосвітніх шкіл. Так, на сайті Education.ua — освіта в Україні, що користується попитом у майбутніх абітурієнтів і їх батьків, у каталозі професій, бізнес-аналітик знаходиться у категорії «ІТ, комп'ютери та Інтернет». Також, на сторінці надається характеристика професії «системний аналітик», зокрема: системний аналітик розробляє технічне завдання на створення програмного забезпечення, проектує документальне оформлення системної і програмної архітектури ІТ-системи, ставить завдання на розробку і тестування [3].

Тоді, як на популярній, у вище зазначених колах користувачів, сторінці Вікіпедії наведено «бізнес-аналітик — фахівець, що використовує методи бізнес-аналізу для аналітики потреб діяльності організацій з метою визначення проблем бізнесу і пропозиції їх вирішення» [4]. Наразі зі статті Школи системного аналізу, також стає зрозумілим, що функції «бізнес-аналітика» і «системного аналітика» різні, хоча їх і може об'єднувати одна людина в невеликій організації

[5]. Отже, відбувається плутанина між професією «бізнес-аналітик» та «системний аналітик» ще на етапі її вибору абітурієнтом.

Принагідно зазначимо, що професії бізнес-аналітика не зазначено у Класифікаторі професій ДК 003:2010 [6].

Сьогодні вітчизняні заклади вищої освіти здійснюють підготовку фахівців у сфері бізнес-аналізу за освітньою програмою «Бізнес-аналітика», метою якої є формування у майбутніх випускників комплексу знань, вмінь і навичок аналізу параметрів системного стану та порядку бізнес-відносин підприємства.

Однією з проблем закладів вищої освіти при підготовці майбутніх фахівців у сфері бізнес-аналізу є формування сучасної практичної бази знань для успішної кар'єри випускників, що полягає у недостатній мовній підготовці учасників освітнього процесу; відсутності спеціальних програмних продуктів; неможливості проходження практики здобувачами вищої освіти на посадах бізнес-аналітиків чи бізнес-консультантів на підприємствах.

Для актуалізації знань у сфері бізнес-аналізу, відповідно до вимог працедавців, здобувачам посади бізнес-аналітика компанії доцільно отримати сертифікат про проходження сертифікаційної програми престижної бізнес-школи. Вимогами, як правило для проходження курсу є: 1,5 роки досвіду в IT та 0,5 років досвіду в бізнес аналізі; англійська Intermediate strong + (B2+) (так, як всі матеріали курсу та завдання надаються англійською мовою); розуміння життєвого циклу вимог та технік бізнес аналізу; розуміння життєвого циклу розробки програмного забезпечення та методології. Недоліком, в даному випадку, є її висока вартість - від 23 000 грн [7]. Звичайно є бізнес-курси і для початківців невисокої вартості, які можуть підтримати знання здобувача на достатньому рівні, та не завжди сертифікати яких будуть мати довіру у працедавців.

Отже, організація фахової підготовки фахівці з бізнес-аналітики у закладах вищої освіти, отримання здобувачами вищої освіти професійних компетенцій, що відповідають вимогам сьогодення, є нагальною потребою вітчизняної економіки, що дозволить керівникам бізнес-структур, а також державним організаціям, володіти інструментарієм ефективної системи менеджменту.

Список використаних джерел

1. Міжнародний Інститут Бізнесу [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.iib.com.ua/ua/> - Назва з екрану.
2. Кар'єра в IT: посада бізнес-аналітик [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://dou.ua/lenta/articles/business-analyst-position/> - Назва з екрану.

3. Бізнес-аналітик [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.education.ua/ua/professions/business-analyst/> - Назва з екрану.

4. Бізнес-аналітик [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/> - Назва з екрану.

5. Школа системного аналізу [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://systems.education/why-it-analyst/> - Назва з екрану.

6. Національний класифікатор України. Класифікатор професій ДК 003:2010 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://hrliga.com/index.php?module=norm/> - Назва з екрану.

7. Прикладне мистецтво бізнес-аналізу [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://career.softserveinc.com/2017/images/technology/ba_program_ua.pdf/ - Назва з екрану.

С. І. Лазебна, ОО-17вм
Університет імені Альфреда Нобеля

ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКА ХАРАКТЕРИСТИКА ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА «ОБРІЙ»

Фермерське господарство «Обрій» є господарством, що засноване на власності громадян України, які являються засновниками господарства. Господарство створено 22.12.1997р

До предмету діяльності ФГ «Обрій» належать:

- торгівельно-закупівельна діяльність з використанням різних форм торгівлі в тому числі з відкриттям власних торгових точок;
- роздрібна торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів;
- оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів;
- оптова торгівля іншими товарами господарського призначення;
- роздрібна торгівля залізними виробами, будівельними матеріалами та санітарно-технічними виробами в спеціалізованих магазинах;
- надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.

Для здійснення господарської діяльності господарства сформовано статутний фонд у розмірі основних і оборотних засобів, що передані підприємством представником власника, та який становить 1 150 000 грн. Основною метою господарства є задоволення потреб споживачів у продуктах харчування, а також отримання прибутку.

Станом на 31.12.2017 року чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги становила 2,8 тис. грн.

Аналіз діяльності ФГ «Обрій» виявив, що його кредиторською заборгованістю станом на 31.12.2017 р. є поточні зобов'язання (довгострокові відсутні), зокрема:

- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 48,4 тис. грн.;
- поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом – 20,5 тис. грн.;
- поточні зобов'язання за розрахунками зі страхування – 3 тис.грн.;
- поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці – 10,9 тис. грн.;
- інші поточні зобов'язання – 102,8 тис. грн.

Первинні документи за допомогою яких відображають накопичення витрат на збут : накладна, рахунок, видатковий касовий ордер. Списання витрат на збут на фінансові результати оформлюються довідкою бухгалтерії.

Всі наведені вище витрати операційної діяльності аналізованого господарства обліковуються на активному витратному рахунку 97 «Інші витрати», по дебету якого відображають визнання (здійснення) таких витрат, по кредиту – їх списання на рахунок 79 «Фінансові результати».

Доходи ФГ «Обрій» відображаються в його обліку та звітності згідно з принципами нарахування та відповідності доходів і витрат. Тому доходи визначаються, коли вони відбуваються (а не тоді, коли отримуються або сплачуються грошові кошти), і відображаються в бухгалтерському обліку тих періодів, до яких вони відносяться.

У Звіті про фінансові результати ФГ «Обрій» за 2017 рік було вказано:

- дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – 1813,2 тис. грн..

Для узагальнення інформації про реалізацію аналізованого господарства передбачено рахунок 70 «Доходи від реалізації». Він є тимчасовим, має ознаки пасивного рахунка, по його кредиту відображається одержання доходу (на підставі довідок бухгалтерії), а по дебету – належна сума непрямих податків та списання у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати».

Аналізуючи і баланс ФГ «Обрій» станом на 31.12.2017 р., було виявлено наступні складові його власного капіталу:

- пайовий капітал в сумі 1150 тис. грн.;
- нерозподілений прибуток (збиток) в сумі (860)тис. грн.

Загальна ж сума власного капіталу аналізованого господарства склала 290 тис. грн.

Облік власного капіталу підприємства ведеться на пасивному балансовому рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал», за кредитом якого відображають збільшення суми капіталу шляхом внесення активів в рахунок капіталу, створення резервів, по дебету – його зменшення.

Склад доходів та витрат підприємства, що визначають його фінансовий результат, відображений у Звіті про фінансові результати. Так, чистий фінансовий результат діяльності ФГ «Обрій» у 2017 році склав 860,0 тис. грн.

Проаналізувавши зміни в активі і пасиві порівняльного аналітичного балансу можна зробити такі висновки: майно підприємства за 2017 рік зменшилось на 14% (з 554 тис. грн на початок року до 475,6 тис. грн. на кінець року). Зменшення необоротних активів у 2017 році відбулося на 5 % (з 346,1 тис. грн на початок звітного періоду до 327,9 тис. грн на кінець звітного періоду). Вартість оборотних активів зменшилася у 2017 році на 29% (з 207,9 тис. грн. на початок звітного періоду до 147,7 тис. грн на кінець звітного періоду).

У складі оборотних активів зменшилися запаси: у 2017 р. на 34 % (з 111,7 тис. грн на початок року до 73,5 тис. грн на кінець року). Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зменшилась в 2017 р. на 92 % (на 32,4 тис. грн). Проаналізувавши фінансові коефіцієнти, що характеризують структуру капіталу підприємства, бачимо, що коефіцієнт фінансової автономії за звітний період зменшився, тому виник ризик, що в майбутньому можуть з'явитися фінансових труднощі; коефіцієнт фінансового ризику, збільшився, що вказує на те, що збільшилась кількість позикових коштів на одиницю власних. Коефіцієнт маневреності власного капіталу зменшився, і це негативно характеризує зміни у фінансовому стані підприємства, тому що господарство тепер менш вільно може маневрувати власними оборотними коштами.

Виходячи з формули ($З > ВОК + КД + КК$; $73,5 > -37,9 + 48,4 = 10,5$ у 2017 р.) бачимо, що запаси підприємства не можна покрити лише за допомогою залучення довгострокових кредитів, а також короткострокових кредитів, підприємство знаходиться у кризовому фінансовому становищі. Дані таблиці вказують на те, що фінансовий стан підприємства кризовий. Тому необхідно розробити такі заходи які б покращили ситуацію, це можуть бути скорочення поточних зобов'язань, збільшення джерел власного капіталу, або додаткове залучення довгострокових засобів, які б дали можливість розширити виробництво. Господарство знаходиться у кризовому фінансовому

стані, коли для забезпечення запасів не вистачає «нормальних» джерел їх формування.

Аналіз платоспроможності підприємства надає можливість власникам, керівникам, партнерам по бізнесу, банкам зрозуміти чи є підприємство надійним, чи стабільний його стан. Дає можливість оцінити чи ефективно на підприємстві використовуються фінансові ресурси. І спрогнозувати фінансовий стан підприємства у майбутньому. Саме тому платоспроможність будь-якого підприємства є однією з найважливіших характеристик його господарської діяльності.

При аналізі ФГ «Обрій» бачимо, що А1 набагато менше ніж П1, тобто високоліквідних активів у 2016 р. господарство мало на 6,3 тис. грн., а найбільш термінових платежів на 69,4 тис. грн. У 2017 р. високоліквідних активів на 11,6 тис. грн., а термінових платежів на 82,8 тис. грн. Короткострокові зобов'язання у 2016 р., які складали 69,2 тис. грн., можливо було покрити за рахунок 83,8 тис. грн. швидко ліквідних активів, але у 2017 р. ситуація погіршилась: 52,8 тис. грн. недостатньо для погашення короткострокових зобов'язань у сумі 102,8 тис. грн. Довгострокових зобов'язань ФГ «Обрій» у 2016-2017 рр. не брало.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності за аналізований період ні разу не досягнув рівня нормативного значення. Це свідчить про те, що господарству не вистачає грошових коштів для того, щоб розрахуватися за поточними зобов'язаннями і тому воно користується комерційним кредитом.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності значно нижче нормативного мінімуму (0,2), так як становить 0,05 в 2016 році, та 0,06 в 2017 р. Це свідчить про те, що на початок періоду підприємство лише на 5% могло погасити всі свої борги, а в 2017 р. - 6%.

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує можливість підприємства погасити поточні зобов'язання, якщо його положення дійсно стане критичним. Цей коефіцієнт також дає уявлення про очікувану платоспроможність підприємства в короткостроковому періоді, тобто в періоді, який дорівнює середній тривалості одного обороту дебіторської заборгованості за умови її своєчасного погашення. Нормативне значення показника 0,7. Значення показника у 2016 році становило 0,7, що відповідає нормативу, а в 2017 році знизилось до 0,4.

Коефіцієнт покриття показує здатність підприємства погашати поточні (короткострокові) зобов'язання за рахунок тільки оборотних активів. Згідно з даними підприємства за 2016-2017 роки, даний показник коливається в межах 4-2,6 (нормативне значення >1). Отже, підприємство здатне виконати свої короткострокові зобов'язання, але на кінець року цей показник знизився, що не є позитивним.

Отже на завершальному етапі аналізу платоспроможності підприємства є розробка заходів які надають можливість господарству покращити свій стан. У кожного підприємства завжди є резерви поліпшення платоспроможності. З'ясувавши причини фінансових труднощів, їх слід проаналізувати і знайти методи покращення в сьогоденні, а також уникати їх в майбутньому.

*Науковий керівник: З. С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

Г. Ф. Москалик
доктор філософських наук, професор
кафедри педагогіки, психології та філософії
Кременчуцький національний університет
імені М. В. Остроградського,
директор Департаменту освіти виконкому
Кременчуцької міської ради

СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ ФІЗИЧНОЇ ДОСТУПНОСТІ ОСІБ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ДО ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ

Входження до ХХІ століття, орієнтація на загальнолюдські цінності змушує людство поступово змінювати погляди на можливості життя та соціальної реалізації людей з інвалідністю. Цьому сприяє суспільна увага, увага засобів масової інформації, створення громадських рухів, об'єднання людей з фізичними вадами в громадсько-політичні спільноти, які прагнуть відстоювати права таких людей, робота благодійних фондів, релігійних організацій, і, нарешті, увага влади та законодавчих органів на зміни будівельних норм, на планування працевлаштування осіб з обмеженими можливостями, робота таких осіб на дому, дистанційно.

«За даними ООН близько *однієї десятої* всього населення планети становлять люди з обмеженими можливостями. В Україні ж цей показник становить близько 6% від всього населення. Більш того, за даними, наданими статистикою, щорічно кількість людей з обмеженими здібностями в нашій країні збільшується. І велика частина з них (приблизно 80%) - це молоді люди студентського та працездатного віку.

Серед найпоширеніших причин інвалідності виділяють: вроджені недуги і аномалії, хвороби системи кровообігу, хвороби центральної нервової системи, новоутворення, розлади психіки, хвороби кістково-м'язової системи, порушення обміну речовин, хвороби очей і слухових

нервів. Насправді, список всіляких травм і хвороб, що призводять до обмеження можливостей людини є таким великим, що просто неможливо охопити його повністю, як і неможливо повністю від нього захиститися.

Протягом всієї людської історії в кожному суспільстві і в кожній державі існувала подібний прошарок населення. Однак по-справжньому вживати заходів щодо інтеграції інвалідів в повноцінне суспільство люди почали лише з 1950-х. Зокрема, почали розроблятися і реалізовуватися концепції, за якими такі люди могли влитися в навчальне середовище і нарівні з усіма здобувати вищу освіту. Однак з огляду на всі труднощі, з якими їм доводиться стикатися щодня (труднощі, про які звичайні люди не підозрюють), держави всього світу вирішили забезпечити особливі умови у вигляді програм і різних пільг для таких людей» [3].

Інший погляд суспільства на проблеми такої категорії населення дає можливість по-новому осягнути проблеми, які виникають на шляху їх повноцінної соціалізації.

До основних проблем соціалізації осіб з вадами фізичного розвитку слід віднести такі:

- психологічна неготовність суспільства до сприйняття таких громадян як повноцінних членів суспільства;
- неготовність, а часто, і небажання самих інвалідів повноцінно адаптуватися, працювати та жити повноцінним життям;
- недоступність здобуття належної загальної середньої освіти для інвалідів;
- низький рівень доступності до здобуття вищої освіти;
- низькі шанси на отримання роботи згідно здобутої кваліфікації;
- відсутність належних умов для безбар'єрного доступу до суспільних інституцій.

Комплекс цих проблем унеможливує здійснення заходів по здобуттю якісної освіти особам, що мають фізичні вади.

Але, одними із головних, на наш погляд, проблем є проблеми недоступності здобуття належної загальної середньої освіти для інвалідів та низький рівень доступності до здобуття вищої освіти для осіб цих категорій.

«Відповідно до міжнародних вимог до навчання і професійної підготовки інвалідів, які ґрунтуються на все загальності освіти і принципі створення рівних можливостей, в Законі України «Про основи соціальної захищеності інвалідів» в статтях 21-24 держава гарантує інвалідам дошкільне виховання, здобуття освіти на рівні, що відповідає їхнім здібностям і можливостям. Дошкільне виховання, навчання інвалідів здійснюється в загальних або спеціальних дошкільних та

навчальних закладах. Професійна підготовка або перепідготовка інвалідів проводиться з урахуванням медичних показань і протипоказань для подальшої трудової діяльності. Вибір форм і методів професійної підготовки провадиться згідно з висновками медико-соціальної експертизи.

При навчанні, професійній підготовці або перепідготовці інвалідів поряд із загальними допускається застосування альтернативних форм навчання. Обдаровані діти - інваліди мають право на безплатне навчання музики, образотворчого, художньо-прикладного мистецтва у загальних навчальних закладах або спеціальних позашкільних навчальних закладах. За інших рівних умов інваліди мають переважне право на зарахування до вищих і середніх спеціальних навчальних закладів. Під час навчання пенсія і стипендія інвалідам виплачуються в повному обсязі.

Для практичної реалізації інвалідами права на освіту в Україні функціонують загальноосвітні заклади різного рівня, забезпечені спеціальними програмами, допоміжними технічними засобами, які дають змогу здійснювати спільне навчання здорових та інвалідів. Для дітей-інвалідів, стан здоров'я яких виключає можливість навчання і виховання в навчально-виховних закладах системи освіти на загальних підставах, створюються спеціальні дошкільні заклади освіти, школи-інтерна-ти, навчально-виховні комплекси, навчально-реабілітаційні центри, спеціальні класи при загальноосвітніх школах. У 183 спеціальних дитячих садках та 391 спеціальній загальноосвітній школі-інтернаті восьми типів навчається й виховується понад 60 тис. дітей з проблемами фізичного чи розумового розвитку, серед яких більшість діти-інваліди. Навчання в них здійснюється за окремими навчальними планами і програмами, розробленими і затвердженими Міністерством освіти і науки» [2].

«Очевидно, що закони України у сфері освіти відповідають міжнародним документам у сфері прав людини, адже вони гарантують право на безоплатну освіту. Проте, вважаю, що питання освіти дітей з особливими потребами регулюється не лише законодавством про освіту, а й законодавством про права інвалідів та законодавством про права дітей. На користь цього свідчать наведені витяги із згаданих законів. Розглядаючи їх в комплексі можна дійти висновку, що вони окреслюють завдання держави щодо надання рівного доступу до освіти дітям-інвалідам. Разом з тим, цілком очевидно, що ці закони не узгоджені між собою в питаннях освіти дітей з особливими потребами ні термінологічно, ні системно. В законах про освіту йдеться про альтернативний вибір освітніх послуг, в законах про інвалідів, практично, реалізація права на освіту цієї категорії громадян зводиться

до спеціальних закладів, Закон «Про охорону дитинства» в одній статті гарантує доступ до освіти дітям-інвалідам у загальноосвітніх навчальних закладах, а в іншій (ст.27) закладами для дітей-інвалідів з вадами розумового або фізичного розвитку називаються лише спеціальні загальноосвітні школи (школи-інтернати).

Відсутня єдина термінологія, освіта корекційна, інтегрована розглядається як виняток з правила. Правове регулювання інклюзивної освіти взагалі відсутнє. В той час як міжнародні договори з питань прав інвалідів та документи з питань освіти інвалідів (Саламанкська декларація) визначають включену (інклюзивну освіту) як пріоритетний напрямок реформування спеціальної освіти.

Разом з тим, якщо розглядати весь масив національного законодавства у ракурсі освіти дітей з особливими потребами, беручи до уваги такі нормативні акти як Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, Розпорядження Уряду, Накази Міністерства освіти і науки України, тощо, можна дійти незаперечного висновку, що наша держава впевнено рухається в напрямку рівного доступу осіб з особливими потребами до реалізації права на освіту» [1].

Список використаних джерел

1. Електронний ресурс:
http://www.ussf.kiev.ua/ie_legislation_of_ukraine
2. Електронний ресурс:
http://pidruchniki.com/10650913/sotsiologiya/osvita_profesiyna_pidgotovka_invalidiv
3. Електронний ресурс: <https://uk.nure.info/blog/202-vyscha-osvita-dlya-invalidiv-v-ukrayini.html>

**ФІНАНСОВО-БАНКІВСЬКІ ТА
АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ:
ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

V. A. Fursova

**candidate of economic sciences, associate professor,
*National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute» named after
M. Ye. Zhukovskiy***

**ACCOUNTING OF THE REFINANCING INDICATOR IN
DOMESTIC METHODS OF ASSESSING THE FINANCIAL
STABILITY OF BANK**

The unstable economic situation, which has been going on for several years, has demonstrated a necessity to strengthen regulation to the banking sector at the state level. Therefore, this is especially important to study such an instrument of the monetary policy of the National Bank of Ukraine as refinancing, the main purpose of which is to maintain the liquidity of banks.

During 2014-2016 years the National Bank of Ukraine refinanced Ukrainian banking institutions for the amount of UAH 319.9 billion. On January 1, 2018 the debt of domestic banks to the National Bank of Ukraine has amounted to 68.89 billion. UAH. [1]. Understanding the importance of monetary policy to ensure financial stability of banks, in 2017 the National Bank of Ukraine has been improving the instruments of credit policy. Among the main changes we should highlight the following amendments:

- the NBU is going to improve the collateral requirements on loans for emergency support of banks' liquidity;
- the NBU is going to improve operations with the standard instruments for regulating the liquidity of banks (for example, banks will be able to provide a mixed collateral for an overnight loan, the term of placement of NBU deposit certificates will increase to 100 days);
- the NBU is going to restore the possibility of placing the three-month deposit certificates;
- the NBU is going to introduce the long-term refinancing of banks by holding tenders for the period of 1 to 5 years under a floating interest rate (the changes are going to come into force on May 2, 2018) [1].

Nevertheless, despite the increased role of the National Bank of Ukraine on the regulating banking activities through refinancing, this indicator has still not found a worthy reflection in modern methods of

assessing the financial stability of the banks. However, the massive bankruptcies of banks, which has received high ratings before bankruptcy (for example, PJSC "Privatbank"), indicate the necessity for their improvement.

In according to our research [2], in which we examined 13 methods (including domestic private and state methods, as well as foreign ones), the refinancing index was presented only in the methodology of the Rating Agency "Expert Rating" (as an additional factor) and NRA "Rurik" (as part of the indicator of dependence on the interbank loans market). The further study of modern domestic private methods of assessing the financial stability of the bank demonstrated similar results (Table 1).

Table 1

The domestic methods of assessing the financial stability of the banks

The authors of the method	Accounting of the refinancing indicator in the domestic methods (yes or no)
1. Shpakovskaya N.I. [3]	no
2. Bobyl V.V. [4]	no
Maksymova A.V. [5]	yes, but as a part of the indicator of dependence from the interbank loans market
Lesik V.O. [6]	no
5. Shvarts O. V. [7]	yes, but the indicator has a minimum share in the integral index
6. Filippova Yu.O. [8]	no
7. Fursova V., Kashirina O. [9]	no

So, having considered 7 methods of assessing the financial stability of banks, we can see from the Table 1, that only O.V. Schwartz included the refinancing rate in his methodology, but it has the minimum weight in the integral indicator. A.V. Maksimova included in her methodology the refinancing rate in the indicator in the dependence to the interbank loans market.

Thus, after analyzing in total 20 methods for assessing the financial stability of the banking institutions, we have come to the conclusion that the refinancing index was reflected only in 2 methods (by O.V Schwartz and RA "Expert-Rating"). So, in present conditions of instability, almost all of the methods do not provide a realistic assessment of the level of stability of banks, especially those that often borrowed from the NBU. Therefore, we consider that the further research should be directed to substantiate the weights in the case when this indicator will be included in existing or new methods for assessing the level of financial stability of the banks.

Reference

1. The official website of the National Bank of Ukraine. URL: <https://bank.gov.ua>.
2. Fursova V. A., Rashchenko V. O. The Impact of Refinancing on the Financial Sustainability of Banking Institutions. *Business Inform*, 2017, No.5, pp. 196–202.
3. Shpakovskaya N.I. Methodological approach to the assessment of financial stability of banks. *Scientific Bulletin: Finances, Banks, Investments*, 2013, No.3, pp. 100-105.
4. Bobil V.V. Improvement of model of financial stability estimation of modern banking system. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/udoskonalennya-modeli-otsinki-finansovoyi-stiykosti-suchasnoy-bankivskoy-sistemi>.
5. Maksimova A.V. Estimation of the financial stability of a bank: methodic approaches and problems of their application. *Scientific Bulletin of the Kherson State University*, 2014, No. 8, vol.3, pp. 205-208.
6. Lesik V. The improvement of procedures of expressfevaluation of financial stability of banks URL: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2017/24.pdf.
7. Shvarts O. V. A Ranking System for Evaluating the Reliability of Commercial Bank. *Business Inform*, 2015, No.12, pp. 293-298.
8. Filippova Yu.O. Estimation of financial stability of the banking system of Ukraine on the basis of aggregated indicator of financial stability. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/107743/13-Filippova.pdf?sequence=1>
9. Fursova V., Kashirina O. Rating evaluation system of financial stability of banks with foreign capital – the instrument of the banking system reliability growth. *Bulletin of the NBU*, 2011, No. 9, pp. 33-41.

В. І. Абрамова, ООкр-17м Е
Університет імені Альфреда Нобеля

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Державна фіскальна служба України збирає, зберігає та поширює інформацію, здійснює різноманітні інформаційні процеси та використовує інформаційні ресурси, а отже є суб'єктом інформаційних правовідносин. Безперервна циркуляція інформації між структурними елементами системи ДФС України, між системою та зовнішнім реципієнтом є неодмінним атрибутом ефективної податкової системи.

З розвитком інформаційних технологій суспільства та держави на сучасному етапі реформ, що проводяться в Україні, існує потреба в дослідженні захисту інформації в автоматизованих системах владних структур, а також особливо в інформаційних системах органів Державної фіскальної служби України (далі – ДФСУ). У зв'язку з розвитком електронної звітності ДФСУ, а одночасно зі збільшенням кількості платників податків та обов'язкових платежів до бюджету надзвичайно збільшився потік інформації, що надходить на адресу податківців, зросла кількість документів, що потребують негайного реагування, обсяг інформації давно перейшов межу, коли прості засоби обробки інформації дають змогу оперативно та якісно її обробити. Це можна здійснити лише за умови ефективного функціонування інформаційних систем.

Окремим видом інформації є податкова інформація, яку чинне законодавство визначає як сукупність відомостей, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності та необхідні для реалізації покладених на контролюючі органи завдань і функцій у порядку, встановленому Податковим кодексом України.

Зокрема, у Податковому кодексі України визначено виключний перелік інформації, який надається податковими агентами та платниками податків, що обробляється, зберігається та може використовуватися у діяльності ДФСУ.

Основним документом, матеріальним носієм податкової інформації, що надається платниками податків до органів ДФСУ, є податкова декларація (розрахунок), на підставі якої здійснюється нарахування та/або сплата податкового зобов'язання. Ураховуючи те, що органи фіскальної служби левову частку своєї діяльності приділяють саме питанню обробки й перевірки наданої платником податку інформації, сьогодні впроваджено електронну звітність як спосіб подання фінансової та податкової звітності в податкову інспекцію й інші фонди через мережу Інтернет, що суттєво спрощує процеси сплати податків, однак вони все ж залишаються надзвичайно складними та громіздкими.

Основними джерелами інформаційної підтримки органів ДФСУ являються:

- системи обміну інформацією з міністерствами та відомствами;
- автоматизована система управління документами;
- комплексна система захисту інформації;
- інтегрована система корпоративної мережі органів ДФСУ;
- система підтримки прийняття рішень.

Зазначені вище джерела інформаційної підтримки органів ДФСУ ґрунтуються на роботі, що виконується інтегрованою інформаційно-аналітичною системою, до основних складових елементів якої належать: управління ризиками; аналіз ефективності діяльності структурних підрозділів ДФСУ; формування регламентних та структурованих звітів із задовільним рівнем деталізації; виконання нерегламентованих, довільних запитів; візуалізація даних (представлення інформації у вигляді списків (звітів), графічних діаграм, графіків, малюнків, мультиплікативних зображень, таблиць тощо) та ін. Якісна робота інтегрованої інформаційно-аналітичної системи є основою для подальшої інформатизації органів ДФСУ.

Одним із елементів інформаційного забезпечення діяльності органів ДФСУ, являються відкриті реєстри та інформаційні ресурси, що надають можливість платнику податків самостійно отримати певну інформацію в режимі реального часу, шляхом авторизації на сайті ДФСУ, без підготовки та спрямування письмового запиту до територіального відділу ДФСУ.

Обговорюючи проблемні питання інформаційного забезпечення діяльності органів ДФСУ необхідно торкнутися таких проблем як недостатнє та неякісне технічне забезпечення, яке полягає у слабкому технічному оснащенні окремих підрозділів ДФС (податкової міліції) та несумісності програмного забезпечення, що призводить до різного роду збоїв при виконанні доручень та завдань керівництва. Необхідність подальшого удосконалення інформаційного забезпечення діяльності органів ДФСУ визначається як об'єктивними та суб'єктивними факторами.

До об'єктивних факторів належать: деяка нечіткість правових норм податкового законодавства, що ускладнює їх тлумачення та практичну реалізацію; наявність недостатньої кількості методичних рекомендацій та вказівок у сфері інформатизації та інформаційно-аналітичного забезпечення, які інколи не відповідають у повній мірі, нормативним актам вищої юридичної сили.

До суб'єктивних факторів необхідно віднести: ненавмисні помилки працівників районних та обласних органів ДФСУ, які у більшій мірі пов'язані зі змінами податкового законодавства та незнанням методичних рекомендацій та вказівок у сфері інформатизації та інформаційно-аналітичного забезпечення; інколи, некомпетентність працівників податкових та митних органів.

Потрібно вказати на те, що для реалізації завдань і функцій ДФСУ переоцінити роль та значення інформаційного забезпечення даних органів досить складно. Сучасний стан інформаційного забезпечення діяльності органів ДФСУ говорить про максимальне

використання працівниками ДФСУ інформаційних та комп'ютерних систем, баз даних, що в свою чергу вимагає вжиття заходів спрямованих на підвищення рівня та якості інформаційного забезпечення. Крім того застосування сучасних інформаційних технологій та технічних засобів митного контролю на рівні міжнародних стандартів дасть змогу збільшити товарообіг при транзитних перевезеннях товарів, сприятиме наповненню бюджету, запобігатиме незаконному переміщенню зброї, наркотиків, товарів, що перевозяться з порушеннями митного законодавства, та ефективній боротьбі з міжнародною злочинністю і тероризмом, що значно підвищить ефективність роботи органів ДФСУ.

Список використаних джерел

1. Арістова І. В. Правове регулювання суспільних інформаційних відносин : стратегія розвитку інформаційного законодавства / І.В. Арістова // Вісник Університету внутрішніх справ. – 2001. - Вип.14, С. 122 – 128.
2. Бандурка О.О. Управління державною податковою службою в Україні: монографія. – Харків., 2005. – 504 с.
3. Касянюк Т. С. (2013), Правове забезпечення інформатизації Державної податкової служби України, дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (спеціальність 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право), Національний університет державної податкової служби України, Ірпінь, 189 с.
4. Павлиш В. А. Основи інформаційних технологій і систем / В. А. Павлиш, Л. К. Гліненко. – Львів, Вид-во Львівської політехніки, 2013. – 500 с.

*Науковий керівник: А. Г. Єфременко,
кандидат економічних наук, доцент*

**А. О. Бойко, ФБС-17вм
Університет імені Альфреда Нобеля**

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ«КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»

Публічне акціонерне товариство «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК» (далі – Банк) зареєстровано Національним банком України 10 лютого 1993 року за реєстраційним №149. Банк є правонаступником Комерційного банку «Золотий Лев», Відкритого акціонерного товариства Комерційний банк «Золотий Лев», Акціонерного товариства «ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК» та Публічного

акціонерного товариства «ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК», Акціонерного товариства «Ліонський Кредит Україна», Акціонерного товариства «Креді Ліоне Україна», Акціонерного товариства «Банк Креді Ліоне Україна», Акціонерного товариства «Каліон Банк Україна», Публічного Акціонерного Товариства «Каліон Банк Україна» та Публічного акціонерного товариства «Корпоративний та Інвестиційний Банк Креді Агріколь» за усіма їх правами та зобов'язаннями.

У 2017 році Креді Агріколь Банк отримав рекордний чистий прибуток у розмірі 1110 млн грн, що на 302 млн грн або +37% більше, ніж у 2016 році.

Цей результат було досягнуто завдяки диверсифікації основних джерел доходів банку та зниженню вартості ризику. ЧД банку знизився на 86 млн грн або -3% у 2017 році у порівнянні з 2016 роком через звуження валютних спредів та зменшення об'єму валютних форвардних контрактів із клієнтами. Зниження чистого доходу банку було компенсовано, здебільшого, за рахунок покращення показника вартості ризику, який знизився на -68% або 594 млн грн у порівнянні з 2016 роком. Це підтверджує тренд загального покращення економічної ситуації в Україні, а також якості системи моніторингу кредитних ризиків Креді Агріколь Банку.

Креді Агріколь Банк продовжує диверсифікацію свого кредитного портфеля та інвестує в українську економіку шляхом залучення нових клієнтів із сегментів корпоративного, МСБ та роздрібного бізнесу. Протягом 2017 року кредитний портфель банку (після вирахування резервів) збільшився на +25% або 3,9 млрд грн. Обсяг кредитів (до вирахування резервів), виданих юридичним особам, збільшився на +8%. Обсяг кредитів фізичним особам (до вирахування резервів) – на +44% у порівнянні з минулим роком, що свідчить про прагнення Креді Агріколь Банку посилити кредитування української економіки та долучитися до її розвитку.

Чистий дохід банку (ЧД) склав 2,8 млрд грн у 2017 році (-3% проти 2016 року). За рахунок зростання кредитного портфеля вдалося майже повністю збалансувати негативний тренд відсоткових ставок та звуження валютних спредів.

Чистий процентний дохід (ЧПД) збільшився на +1% у 2017 році. Збільшення обсягів кредитів дозволило врівноважити загальне зниження відсоткових ставок та кредитних спредів.

Чистий комісійний дохід у 2017 році зріс на 96 млн грн або +16% порівняно з 2016 роком здебільшого внаслідок діяльності роздрібного бізнесу (комісії від страхування, карткові комісії та комісії за обслуговування).

Інший ЧД протягом 2017 року знизився на 207 млн грн або -51% у порівнянні з 2016 роком, що свідчить про нижчу волатильність і стабілізацію валютного ринку, що у свою чергу призвело до звуження валютних спредів та зниження попиту клієнтів на укладення валютних форвардних контрактів.

Адміністративні витрати зросли на +15% або 154 млн грн у порівнянні з 2016 роком. Витрати на персонал збільшилися на 110 млн грн або +19%. Збільшення інших витрат на 44 млн грн або +10% спричинено здебільшого амортизацією активів як наслідок продовження банком здійснення інвестицій у свою інфраструктуру, трансформаційні процеси та діджитал проекти.

Зниження Вартості ризику на 594 млн грн або -68% у 2017 році порівняно з 2016 роком свідчить про покращення ситуації та вдосконалення управління проблемною заборгованістю. Відповідно, у 2017 році Креді Агріколь Банк суттєво зменшив портфель проблемних кредитів, що підтверджується еволюцією резервів: -42% порівняно з кінцем 2016 року. Креді Агріколь Банк продовжує зважену політику резервування, про що свідчить збільшення коефіцієнту покриття проблемних кредитів на 6,2% з 89,8% до 96,0% (грудень 2017 проти грудня 2016).

Сукупні активи зросли на 1 млрд грн порівняно з минулим роком і становлять 30,9 млрд грн, що свідчить про постійне збільшення обсягів бізнесу.

Грошові кошти та їх еквіваленти зменшилися на 1,8 млрд грн до 8,7 млрд грн в результаті перерозподілу надлишкової ліквідності до більш прибуткових активів: депозитних сертифікатів НБУ, державних облігацій та кредитів клієнтам. Креді Агріколь Банк має сильну позицію ліквідності і не потребує жодного додаткового зовнішнього фінансування.

Кредити та заборгованість клієнтів (до вирахування резервів) зросли на 13%. Кредити, надані юридичним особам, зросли на +8% у порівнянні з минулим роком, тоді як кредити фізичним особам зросли на +44%.

Депозити клієнтів зросли на +3%: депозити юридичних осіб зросли на +1% або 266 млн грн, а депозити фізичних осіб на +10% або 588 млн грн.

Норматив достатності регулятивного капіталу (H2), попри часткову дострокову виплату субординованого боргу, становить 19,14% (нормативний рівень – 10%). У 2017 році акціонери реінвестували в банк 485 млн грн прибутку за 2016 рік.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5 – 6.
2. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті/ Затверджена постановою Правління НБУ від 21.01.2004р. №22. // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 2004. – № 5. – с. 46-110.
3. Інструкція про касові операції в банках України, затверджена постановою Правління НБУ № 337 від 14.08.2003 р.
4. Сайт «Креді Агріколь Банку»: <https://credit-agricole.ua/>

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

Б. С. Борулько, ФК-14 зс
Університет імені Альфреда Нобеля

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КП «ДНІПРОВОДОКАНАЛ»

Ефективність роботи підприємства значною мірою залежить від якості управлінських рішень, що стосуються використання одержаного прибутку. Приймаючи ці рішення, власники (менеджери) повинні всебічно зважити напрямки першочергових вкладень, фінансових ресурсів, виходячи з фінансового стану підприємства, рівня його матеріально-технічної бази, соціального розвитку колективу, можливостей прибуткового розміщення коштів на ринку цінних паперів, у грошово-кредитній сфері тощо

КП «Дніпроводоканал» має загальну схему розподілу чистого прибутку.

Головним фондом для КП «Дніпроводоканал» з точки зору розвитку товариства являється фонд розвитку виробництва. Оскільки, при спрямуванні прибутку на розвиток виробництва за рахунок нього фінансуються витрати на технічне переозброєння виробництва, освоєння нових технологій, нове будівництво виробничих потужностей, удосконалення технологій і організацію виробництва, фінансується поповнення власних обігових активів.

Підприємство постійно дотримується законодавчих норм щодо питання про відрахування грошових коштів до резервного фонду.

Також, велику увагу товариство приділяє матеріальному заохоченню працівників та розвитку соціальної сфери.

Отже, на наш погляд, КП «Дніпроводоканал» намагається дотримуватися своєї корпоративної стратегії з питань розподілу прибутку, постійно шукаючи оптимальні шляхи його використання. Підприємство збільшило спрямування прибутку за такими напрямками як матеріальне заохочення, соціальна сфера та виплата учасникам, що одночасно задовольняє умови громади міста, працівників підприємства та учасників товариства. Також підприємство постійно намагається оновлювати власні основні фонди, що сприяє зростанню його вартості. Це вказує на те, що підприємство рухається в правильному напрямку в питанні щодо оптимізації розподілу прибутку, оскільки він задовольняє умови всіх сторін, причетних до діяльності товариства.

Дослідивши КП «Дніпроводоканал» на основі динаміки різного роду показників ефективності, на нашу думку, для даного підприємства можна виділити ряд перспективних (реальних) резервів збільшення прибутку. До переліку даних резервів першочергово слід віднести наступні:

- пошук перспективних ринків збуту;
- збільшення обсягу реалізації продукції;
- зниження собівартості товарної продукції;
- поліпшення якості продукції і на цій підставі підвищення цін.

Слід відзначити, що політика використання прибутку КП «Дніпроводоканал» намагається узгоджуватися із корпоративною стратегією підприємства, що разом з тим забезпечує стійке і стабільне зростання вартості підприємства та достаток власників.

Аналіз показників рентабельності (табл. 1) показав, що ситуація на підприємстві доволі критична і потребує змін.

Таблиця 1

Показники рентабельності КП «Дніпроводоканал»

Показник	2014 рік	2015 рік	2016 рік
Рентабельність продукції, %	11,71	-28,64	-29,20
Рентабельність основної діяльності, %	11,62	-25,66	-29,01
Рентабельність основного капіталу, %	3,29	-7,08	-6,29
Рентабельність власного капіталу, %	6,53	-14,84	-15,41

Глибинні причини негативних явищ, що наведені у вище розрахованих показниках всіх груп, витікають з розрахунку показників рентабельності. Показники всіх видів рентабельності (рентабельність продукції, основної діяльності, основного і власного капіталу) є від'ємними.

Але це наслідок не тільки неефективного характеру діяльності підприємства, але й політики ціноутворення на послуги водопостачання та водовідведення з боку місцевої влади, яка ґрунтується на обмеженні тарифів та й в той же час не компенсується відповідними розмірами дотацій.

Це приводить до дилеми щодо подальшого існування КП «Дніпроводоканал»: або державне обмеження цін з відповідними дотаціями, або свобода в ціноутворенні та збереження КП «Дніпроводоканал» як дійсно самостійного суб'єкту ринкової економіки що функціонує на принципі госпрозрахунку (це не скасовує контролю за цінами з боку Антимонопольного комітету). Тільки це може сприяти відродженню ефективної господарської діяльності підприємства.

Без дійсної зміни політики ціноутворення не залучення кредитів для оновлення матеріально-технічної бази підприємства (мережі водопроводу і каналізації) не будь-які інші заходи не будуть мати сенсу, не говорячи вже про реальність повернення можливих кредитів не залежно від джерела їх походження.

Для оптимізації прибутку КП «Дніпроводоканал», досягнення оптимального розміру його отримання необхідно проведення оптимальної політики щодо його розподілу, яка полягає у:

- нарощуванні підприємством обсягів реалізації товарів (робіт, послуг); розширенні, орієнтуючись на ринок, асортименту і якості продукції;
- зменшенні витрат на реалізацію продукції (тобто її собівартість);
- у веденні грамотної цінової політики, бо на ринку діють переважно договірні ціни;
- грамотній побудові договірних відносин з постачальниками і покупцями;
- вмінні найбільш доцільно розмішувати отриманий раніше прибуток з точки зору досягнення оптимального ефекту.

Оптимізація механізму використання прибутку потребує вибору стратегії невинного зростання конкурентоспроможності підприємницької діяльності за рахунок вдало розрахованих інвестиційних проектів, фінансовим забезпеченням яких є прибуток. Серед відомих стратегій підтримки конкурентних переваг найбільш ефективному використанню прибутку відповідає обрана товарна стратегія, яка передбачає вибір стратегічної зони господарювання – частки ринку, здатної забезпечити у тривалій перспективі перевищення маржинального прибутку над величиною адаптаційних витрат.

Стратегія використання прибутку має базуватися не на прогнозуванні власних перспектив, а відповідно до підприємницьких,

рекомбінаційних можливостей адаптації динаміки розвитку до зовнішніх вимог, визначення межі протекціонізму товарної продукції власного виробництва та формування інноваційної підтримки конкурентних переваг у довгостроковій перспективі.

За результатами проведеного аналізу, можна зробити висновки про те, що на даному підприємстві існують наступні резерви збільшення прибутку:

- збільшення обсягу виробництва і реалізації продукції, що випускається;
- зниження собівартості продукції, що випускається.

Список використаних джерел

1. Пігуль Н. Г. Управління прибутком підприємства / Н. Г. Пігуль // Проблеми і перспективи розвитку системи управління прибутком в Україні. – 2010. – № 28. – С. 125–132.

2. Ясінський І. А. Шляхи удосконалення формування і використання прибутку підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/58391.doc.htm

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

Л. Б. Будка,
аспірант кафедри фінансів імені С. І. Юрія
Тернопільський національний економічний університет
ПАО КБ «ПРИВАТБАНК»

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В сучасних умовах постійного розвитку і модернізації на шляху до стабілізації вітчизняної економіки ключовим аспектом у дослідженні домогосподарств постає питання їх банківського кредитування. Кредитування домогосподарств, як явище, не є новим для українського суспільства, адже кредитування в радянській економіці поклало основу для формування основних аспектів кредитної поведінки населення. Варто зауважити, що в умовах сьогоденні відношення до кредиту, як до джерела додаткового залучення коштів, у порівнянні з радянським періодом суттєво змінилась.

Тому ефективне кредитування населення є одним із ключових і найактуальніших завдань для банківської системи України сьогодні. У

зв'язку з цим, постає необхідність для більш ґрунтовного наукового дослідження сучасних трендів у сфері кредитування домогосподарств, а також вироблення рекомендацій щодо удосконалення цього процесу в сучасних умовах.

Питаннями, що стосуються розвитку банківського кредитування домогосподарств, цікавились багато вітчизняних науковців. Зазначена проблематика відображена у роботах М.Алексєнка, А.Гальчинського, О.Дзюблюка, Т.Кізими, М.Крамченка, Т.Паєнтко, Н.Рогожнікової, М.Савлука, О.Шаманської та інших. Однак, визначаючи вагомість досліджень вище названих науковців та опираючись на постійну мінливість макроекономічної ситуації в країні, зауважимо про необхідність подальшого дослідження цього напрямку фінансової науки.

Безумовно банківське кредитування населення є одним із найважливіших напрямів діяльності банківської системи. Кредитування домогосподарств слугує стимулом для більш стрімкого зростання рівня життя населення, збільшення реалізації товарів та послуг, що в кінцевому результаті призводить до збільшення податкових надходжень до державного і місцевих бюджетів. Світова фінансова криза 2012 року стала результатом значних негативних тенденцій у банківській сфері. Зокрема, варто наголосити на тому, що впродовж 2012-2017 рр. спостерігалось значне зменшення кількості банків, які продовжували свою діяльність по кредитуванню населення. Таке явище пов'язано з певними сумнівами банківських установ щодо платоспроможності своїх клієнтів. Однак варто зазначити, що сьогодні значна частина банків продовжує активно кредитувати домогосподарства (табл.1). Таке кредитування носить більшою мірою споживчий характер і набуває все більшої популярності серед населення.

Таблиця 1

Динаміка обсягів наданих банківських кредитів фізичним особам
та суб'єктам господарювання на початок року

Роки Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Кількість діючих банків	176	180	163	117	96
Середня відсоткова ставка за кредитами у нац. валюті, %	21,4	17,2	18,8	21,5	17,7
Надані кредити загалом, млн.грн, в т.ч.:	815327	911402	1006358	1009768	1005923

Суб'єктам господарювання	609202	698777	802582	830632	847092
Фізичним особам	161775	167773	179040	175711	157385

* складено автором на основі [1], [2].

Станом на 1 січня 2017 р. ліцензію на право здійснення своєї діяльності від Національного банку України отримали 96 установ, з них 38 – з капіталом інших країн. Станом на 1 січня 2018 року кількість установ, які мають право займатись банківською діяльністю зменшилась на 15% і становить 82. Починаючи з 2014 року, 82 банківські установи зазнали впровадження тимчасової адміністрації внаслідок погіршення платоспроможності. В чотирьох тимчасова адміністрація продовжує працювати, а щодо одного банку (ПАТ «АСТРА БАНК») прийнято рішення про припинення тимчасової адміністрації[3, 40].

Загалом, стосовно 80 банків вже було прийнято рішення про їх ліквідацію. У 9 банківських установ Національний Банк України відкликав ліцензію з подальшою ліквідацією цих установ. Дане рішення було узгоджене без попереднього запровадження стану тимчасової адміністрації. Основними причинами такої дії для ряду банків таких як, ПАТ «ЧБРР», ПАТ БАНК «МОРСЬКИЙ» та ПАТ «СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК» стали відсутність регуляторів контролю і нагляду внаслідок анексії Кримського півострова і ведення бойових дій на Сході країни.

На основі даних НБУ, середня величина облікової ставки за кредитами, вираженими у національній валюті, у 2017 році становила 17,7%. Найбільшою впродовж аналізованого періоду була її величина у 2016 році (21,5%). Високі ставки за кредитами є ознакою високої їх вартості. Такий чинник є наслідком для надання таких послуг для обмеженої кількості надійних і платоспроможних позичальників, зменшення величини наданих кредитів, скороченням попиту на них, а також призводить до невизначеності стосовно поступального економічного розвитку.

Разом з тим, впродовж 2013 – 2017 рр. прослідковується позитивна тенденція у діяльності банківських установ шляхом збільшення загальної кількості наданих кредитів в 1,23 рази (з 815327 млн. грн у 2013 р. до 1,006 млрд. грн. у 2017 р.). Серед них 84,2% займають кредити суб'єктам господарювання, і лише 15,6% — кредити фізичним особам. У країнах Західної Європи ця частка варіюється в межах 50%. Дані табл. 1 свідчать, що впродовж останніх 5 років величина кредитів, наданих фізичним особам, постійно змінювалась.

Так, з 2013 по 2016 роки цей вид кредитування набував розвитку, спостерігалось зростання частки кредитів, наданих фізичним особам. Найбільший обсяг кредитів, наданих банками України фізичним особам, мав місце у 2015 році і становив 179040 млн.грн. 2017 рік характеризувався скороченням величини наданих кредитів фізичним особами на 10,4%. Головною причиною такої різкої зміни є статистичний ефект через суттєве скорочення низки банків.

Висновки: Аналізуючи сучасний стан кредитування фізичних осіб та суб'єктів господарювання банківськими установами варто виокремити основні напрямки його удосконалення. Цей процес неможливий без покращення діяльності банків, що варто впроваджувати шляхом розробки організаційних питань, що стосуються специфіки діяльності банків у регіонах їх місцезнаходження, систематичного покращення якості аналізу кредитоспроможності позичальників, здешевлення кредитів з метою забезпечення їх більшої доступності для широких верств населення; запровадженням нових банківських продуктів тощо.

Список використаних джерел

1. Показники банківської системи [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593
2. Аналітичний огляд банківської системи України за 2016 рік. [Електронний ресурс] : НРА «Рюрик». — Режим доступу : http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2016.pdf
3. Паєнко Т. Сучасні тенденції банківського кредитування фізичних осіб в Україні / Т. В. Паєнко, З. В. Савельєва // Інвестиції: практика та досвід. - 2017. - № 10. - С. 40-43.

*Науковий керівник: Т. О. Кізіма,
доктор економічних наук, професор*

Д. О. Водоп'янова, ФБС-17
Університет імені Альфреда Нобеля

КРИТИЧНА ОЦІНКА СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН

На сьогоднішній день банківська система України перебуває у складному становищі. Програма реформ покращення банківської системи, запропонована Національним банком України, призвела до

суттєвого зменшення кількості банків та до радикальних змін у функціонуванні найбільш важливих системних банків [1]. Саме через цю проблему, я вирішила оцінити стан української банківської системи та визначити пріоритетні перспективи її розвитку.

Незважаючи на ознаки поліпшення економічного розвитку в окремих країнах світу та низку заходів, спрямованих у напрямі економічної стабілізації, світова економіка перебуває у стані рецесії. Триває скорочення обсягів промислового виробництва в умовах стрімкого скорочення споживання, інвестицій та експорту. Це, у свою чергу, призвело до скорочення робочих місць. Така ситуація відповідним чином впливала на розвиток фінансового сектора. Відбулося падіння темпів зростання кредитування економіки [2]. Світова фінансова криза продовжує позначатись на подіях в економіці та на фінансовому ринку України. Економічна активність в Україні відновлюється, але її якість залишається низькою. Ситуація в банківській системі все ще складна: спостерігається низька кредитна активність банків, зростає сума збитків та кількість збиткових банків. В Україні виконання банківських функцій банками пов'язане з проблемами, серед яких [3]:

- 1) відсутність довіри до банків з боку населення, а отже, і незначна мобілізація ресурсів банками порівняно з потенційними її можливостями;
- 2) низький рівень кредитування (особливо довгострокового);
- 3) низький (порівняно зі світовим) рівень розрахунків між клієнтами.

Аналіз стану банківської системи України дає можливість виявити основну проблему, вирішення якої сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українських банків і створенню в країні банківської системи світового рівня [4, с. 201].

Отже, щоб подолати проблеми банківської системи України треба вдосконалити методики розрахунку обсягів регулятивного капіталу та нормативів ризику. Підвищити якість та конкурентоспроможність банківських послуг шляхом заміщення готівкових розрахунків на безготівкові платіжні інструменти.

Список використаних джерел

1. Аржевитин, С. Проблемы банковской системы Украины в XXI столетии [Текст] / С. Аржевитин // Мир денег. – 2000. – № 6. – С. 22–23.
2. The Global Competitiveness Report 2016– 2017 [Електронний ресурс]. –
Режим

доступу: https://www3.weforum.org/docs/GCR2016017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf

3. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс]. – Постанова Правління Національного банку України від 18 червня 2015 року № 391 (у редакції рішення Правління Національного банку України від 16 січня 2017 року № 28). – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297>

4. Корецька Н. І. Процес концентрації ринку банківських послуг України: оцінка та стратегії позиціонування / Н. І. Корецька // Економічний форум. – 2014. – № 1. – С. 196–204.

*Науковий керівник: М. М. Вакулич,
кандидат економічних наук, доцент*

**А. В. Галушкіна, ФБС кр – 17 вм
Університет імені Альфреда Нобеля**

МІНІМІЗАЦІЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ ЯК ОСНОВА СТАБІЛЬНОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Важливою особливістю ринкових відносин є кредитні відносини, які з розвитком товарно-грошових відносин та формуванням ринкової моделі економічної системи набули більших можливостей для свого розвитку та вдосконалення.

Кредитування це не тільки інструмент для одержання прибутку, але й дуже важливий важіль державного регулювання економіки країни. На сьогоднішній день головною проблемою кредитування на макrorівні є визначення економічно обумовлених меж кредиту. Також вплив банківського кредиту на економіку країни залежить перш за все від рівня розвитку економічних відносин. Тільки в умовах ринкових відносин усі прояви впливу банківського кредиту розкриваються повністю. Однак кредит може відігравати як позитивну, так і негативну роль [4].

Позитивна роль кредиту розкривається в результаті впливу на розвиток та структуру видів економічної діяльності, сприянню розвитку діяльності суб'єктів господарювання, підвищенню платоспроможності населення, скорочення витрат обігу через створення кредитних документів [4].

Негативною складовою є те, що зі збільшенням кредитного портфелю банку, відповідно збільшуються кредитні ризики, які пов'язані з невиконанням позичальником своїх кредитних зобов'язань

перед кредитором. Причини невиконання позичальником своїх кредитних зобов'язань можуть бути різними, не виключаючи несумлінного ставлення клієнтів та шахрайство. У даній ситуації керівництво банку має вдатися до адекватних заходів щодо недопущення подібних інцидентів, тому що наявність неповернених кредитів має негативний вплив на фінансові результати банку. У кожній банківській установи процес управління кредитним ризиком має характерні деталі, які пов'язані з особливостями даного банку, в тому числі з його організаційною структурою, величиною, спеціалізацією, тощо. Проте суть процесу управління найчастіше залишається незмінною та здійснюється на основі системності та комплексності.

Даний підхід передбачає реалізацію наступних принципів оцінки ризику: комплексність оцінки ризику кредитного портфеля – аналіз можливостей клієнтської та банківської структури; аналіз їх слабких та сильних сторін; аналіз загроз впродовж кредитного періоду; розробка заходів щодо управління ними; періодичність – передбачає оцінку ризику через певний період часу з метою контролю можливостей загроз для сторін фінансових угод; індивідуальність – оцінка ризику при прозорості та прихованості можливостей клієнтів кредитної політики банківської структури. Реалізація даних принципів передбачає розробку системи управління ризиком кредитного портфеля банку, а саме:

- аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища банку;
- ідентифікація ризику;
- аналіз ризику за якісними та кількісними показниками;
- планування реагування на ризик;
- прийняття управлінських рішень;
- оцінка та ефективність реалізованих заходів;
- моніторинг та контроль ризику.

Необхідність здійснення ефективного управління ризиками, а саме мінімізація кредитних ризиків у банківській діяльності, обумовлена погіршенням якості активів банківського сектора за останні роки, основних показників банківської системи, зростанням числа відкликання ліцензій у банківському секторі, а також зростанням проблемної заборгованості ($> 50\%$) з відповідною реалізацією накопичених кредитних ризиків у діючих банках [7].

Незважаючи на те, що за останні роки було вирішено низку системних проблем банківського сектору, на сьогодні все ще головною проблемою залишається ситуація з кредитними ризиками. Більше половини кредитів в українських банках є дефолтними, тобто зі 100% ймовірністю не будуть повернуті [7].

У зв'язку з цим мінімізація кредитних ризиків є першочерговим завданням яке вимагає зваженого та ретельного підходу, як при

первинній оцінці, так і при подальшому управлінні ними. Кожен банк повинен спрямувати свою політику на мінімізацію своїх ризиків, це, перш за все необхідно для його виживання та для здорового розвитку банківської системи країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Волкова В.В. Методичні аспекти управління ризиком кредитного портфеля банку / В.В. Волкова // Економіка і організація управління. – 2016. – № 1(21). – С. 45-52.
2. Гладких Д. Ризики і загрози банківській безпеці України за підсумками 2014 року / Д. Гладких // Вісник Національного банку України. – 2015. - № 4. – С. 14-23.
3. Грушко В. Оптимізація структури кредитного портфеля комерційного банку / В. Грушко, Т. Іванченко // Вісник національного банку України. – 2014.– №2.– с.28-32.
4. Жукова Н.К. Сучасний та проблеми управління кредитним портфелем комерційних банків / Н.К. Жукова, Н.В. Зражевська // Економічний часопис – XXI.– 2013.– №1.– с.70-72.
5. Белова І.В. Впровадження нових вимог щодо оцінки кредитного ризику у банках України / І.В. Белова, І.С. Білецька // [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.inter-nauka.com>
6. Стещенко О.Д. Управління кредитним ризиком комерційного банку / О.Д. Стещенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013.– №42. – с. 327-330.
7. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] / Доступ до ресурсу [http:// www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua)

*Науковий керівник: Ю. М. Заволока,
кандидат економічних наук, доцент*

М. В. Горб, ФК-14
Університет імені Альфреда Нобеля

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПАТ «ПУМБ»

Публічне акціонерне товариство «Перший Український Міжнародний Банк» було засновано 20.11.1991 р. і почало свою діяльність у квітні 1992 р. Перший Український Міжнародний Банк (ПУМБ) є універсальним банком і надає всі види банківських послуг.

Банк є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб з 2 вересня 1999 р. ПУМБ - це великий і надійний приватний банк, який вже понад 20 років працює на українському фінансовому ринку і прагне надавати клієнтам високоякісні банківські послуги, постійно удосконалений сервіс і індивідуальний підхід. ПУМБ входить в десятку найбільших банків України.

ПУМБ є універсальним банком, діяльність якого зосереджена на комерційних, роздрібних і інвестиційно-банківських операціях. ПУМБ прагне стати Банком Першого Вибору як для приватних осіб, так і для корпоративних клієнтів: фінансовим радником і помічником, який розуміє потреби і завдання клієнтів, передбачає їх очікування і потреби, пропонує ефективні рішення. Всеукраїнська регіональна мережа ПУМБ налічує 200 відділень. Кількість корпоративних клієнтів ПУМБ перевищує 30 тис., загальна кількість приватних клієнтів складає близько 1,5 млн осіб. Станом на 30 вересня 2017р. банк мав 6 регіональних центрів та 157 відділень в Україні.

Кредитні продукти ПУМБ: RS, GP Standard, GP IDC, GP X-Sell, GP Corporate, GP SP, GP Corporate SP, GP X-SellSP/GP IDC SP.

Спеціальні пропозиції: ВСЕЯСНО, ВСЕЯСНО2,99, Вільний перехід, Тестдрайв, Crazy Price, Кредитні карти: Всеможу та Solomандри.

ПУМБ постійно вдосконалює спілкування з клієнтами. Слоган банку «Працюємо для Вас» відображає суть діяльності команди. Створені зони самообслуговування з планшетами та платіжними терміналами, де клієнти можуть самі здійснювати банківські операції. Зона 24/7 з цілодобовим доступом до банківських послуг. У 2016 році банк оновив систему інтернет-банкінгу «ПУМБ Online», зробив її більш зручною для клієнта. ПУМБ активно співпрацює з Фондом гарантування вкладів фізичних осіб. У 2016 році Перший Український виплатив 1,7 млрд гривень, обслужив 35860 клієнтів.

Корпоративний бізне с-сегмент включає обслуговування поточних рахунків юридичних осіб, залучення депозитів, надання кредитних ліній у формі «овердрафт», обслуговування карткових рахунків, надання кредитів та інших видів фінансування, а також операції з іноземною валютою та операції торгового фінансування. Корпоративного бізнес має такі під-сегменти: ВКК (великі корпоративні клієнти, з річним оборотом не менш ніж 400 000 тисяч гривень або офіційні інсайдери Банку), СКК (середні корпоративні клієнти, з річним оборотом від 80 000 до 400 000 тисяч гривень або лімітом активних операцій клієнта не менш ніж 16 000 тисяч гривень), МКК (малі та мікро корпоративні клієнти, з річним оборотом до 80 000 тисяч гривень або лімітом активних операцій клієнта не більше 16 000 тисяч гривень),

ДК (державні компанії з часткою державної або комунальної власності не менш ніж 10% статутного капіталу).

Станом на 30 вересня 2017 року розрахункова сума резерву ПУМБ становить 722 411 тис. грн, депозитні сертифікати зі строком погашення до 1 робочого дня, які класифікуються Банком як грошові кошти та їх еквіваленти були відсутні.

Сума кредитів клієнтам до вирахування резерву під знецінення станом на 30 вересня 2017 року включає: кредити з фіксованою процентною ставкою в сумі 31 856 235 тис. грн та кредити з плаваючою процентною ставкою в сумі 398 761 тис. грн. Кредити були забезпечені розміщеними у Банку депозитами клієнтів балансовою вартістю суми 325 090 тис. грн.

Власні будівлі, меблі, обладнання, удосконалення орендованого майна та банкомати Банку залишковою вартістю 1 298 372 тис. грн були застраховані від ризиків стихійних лих, пограбування, пожежі та незаконних дій третіх осіб.

Орендний дохід, отриманий від інвестиційної власності за 9 місяців 2017 року, становив 8 578 тис. грн. Операційні витрати та витрати на утримання інвестиційної власності становили 920 тис. грн.

Станом на 30 вересня 2017 року розміщені 10 найбільшими банками кошти в сумі 794 788 тисяч гривень становили 80% загальної заборгованості інших банків.

Станом на 30 вересня 2017 року до складу коштів клієнтів входять депозити у сумі 325 090 тис. грн, які є забезпеченням кредитів клієнтам та зобов'язань з надання кредитів у сумі 317 881 тис. грн. Крім того, 883 417 тис. грн. утримуються як забезпечення зобов'язань за імпортованими акредитивами, гарантіями та авалуванням векселів.

Станом на 30 вересня 2017 року Банк мав капітальні зобов'язання, передбачені контрактами на придбання обладнання на суму 4 722 тис. грн. Керівництво Банку вже виділило необхідні ресурси для виконання цього зобов'язання. Керівництво Банку вважає, що майбутні чисті доходи та фінансування будуть достатніми для виконання цих та інших аналогічних зобов'язань.

Банк повинен дотримуватись певних фінансових показників, які стосуються переважно випущених єврооблігацій. Банк повинен підтримувати на певному рівні капітал, показник достатності капіталу, співвідношення ліквідних активів до загальних активів, співвідношення максимальної суми кредитування одного позичальника до капіталу, співвідношення максимальної суми кредитування однієї пов'язаної сторони Банку до капіталу, співвідношення операційних витрат до результату операційної діяльності та співвідношення основних засобів і

нематеріальних активів до капіталу. Вважаємо, що станом на 30 вересня 2017 року всі зазначені фінансові показники Банком дотримані.

*Науковий керівник: З. С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

**Д. М. Думанська, ОО-16вм
Університет імені Альфреда Нобеля**

ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ БЮДЖЕТНОЇ ПРОГРАМИ НА ДЕРЖАВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Внутрішній фінансовий контроль для підприємств України в умовах ринкової економіки поняття не нове. Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю була затверджена у 2005 році [1]. У 2010 році була прийнята постанова Кабінету Міністрів України “Порядок проведення внутрішньої контрольної-ревізійної роботи в системі центрального органу виконавчої влади” [2]. У 2011 році були запропоновані єдині підходи та процедури внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту.

На даний час проблемами вдосконалення внутрішнього фінансового аудиту виконання бюджетних програм у різних галузях економіки було досліджено багатьма вітчизняними науковцями.

Застосування внутрішнього контролю на державному підприємстві дає інформацію про фінансово-господарську діяльність, не допускає порушень законодавчих актів в господарській діяльності, підтверджує правильність заповнення та подання звітності. До питань внутрішнього контролю відносяться планування діяльності установи (підприємства), управління бюджетними коштами, ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової та бюджетної звітності, забезпечення захисту активів від втрат, цільового і ефективного використання бюджетних коштів та інші питання, що не обмежуються лише фінансовими питаннями діяльності підприємства.

На даний час внутрішній контроль на державному підприємстві полягає в проведенні щорічної інвентаризації активів підприємства створеною постійно діючою комісією. Внутрішній контроль на державному підприємстві в повному виді, з вивчення фінансової дисципліни, аналізу господарської, управлінської діяльності, вивчення та удосконалення планування, звітності по виконанню бюджетних програм застосовується не в повному обсязі.

Для здійснення якісного внутрішнього контролю отримувачами бюджетних коштів, державними підприємствами, необхідно:

- адміністрації державного підприємства слідкувати за змінами у законодавчій базі України з проведення внутрішнього контролю;

- впровадження міжнародних стандартів професійної практики внутрішнього аудиту;

- провести навчання працівників, які будуть виконувати внутрішній контроль;

- створити відділ внутрішнього контролю або створити робочу групу з робітників підприємства для застосування внутрішнього контролю;

- розробити і затвердити положення про відділ внутрішнього контролю

та посадові інструкції для працівників відділу внутрішнього контролю;

- забезпечити право безперешкодного доступу працівників підрозділу внутрішнього контролю до документів, інформації та баз даних, які підлягають вивченню робітниками підрозділу;

- розробити і затвердити внутрішні документи з питань проведення внутрішнього контролю, порядок планування і проведення внутрішніх перевірок, документування, реалізація їх результатів та, за рішенням керівника підрозділу, інших аспектів внутрішнього контролю.

Переваги застосування внутрішнього контролю полягають у тому, що :

- він є більш поглибленим, враховує специфіку підприємства, форми звітності;

- здійснюється безперервно на постійній основі;

- керівництво самостійно встановлює склад, термін і періодичність контрольних процедур;

- підпорядкований тільки керівництву підприємства;

- є незалежним стосовно господарюючого суб'єкта;

- має незалежність стосовно внутрішніх служб та підрозділів підприємства.

Застосування внутрішнього контролю на підприємстві в повній мірі, відповідно до вимог міжнародних стандартів призведе до більш якісного вдосконалення роботи підприємства в цілому та окремих підрозділі зокрема; дасть змогу адміністрації підприємства оперативно і якісно вирішувати питання життєдіяльності підприємства не порушуючи чинного законодавства; призведе до більш раціонального використання бюджетних коштів, якісного планування, використання, складання звітності; якісного виконання бюджетних програм.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року : від 24. 05. 2005 р. № 158 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1347-2008-%D1%80>.
2. Порядок проведення внутрішньої контрольно-ревізійної роботи в системі центрального органу виконавчої влади : постанова Кабінету Міністрів України: від 06.01.2010 р. № 2 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2-2010-%D0%BF>.

*Науковий керівник: П. Й. Атамас,
кандидат економічних наук, професор*

В. О. Івахненко, ФБС-16
Університет імені Альфреда Нобеля

НАПРЯМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

Інвестиційна діяльність відіграє важливу роль в економіці кожної держави, адже вона сприяє її розвитку і є необхідною умовою його функціонування. Сьогодні значний інвестиційний потенціал розміщений в установах банківської системи, яка має виняткову можливість використовувати трансакційні грошові кошти та кредитні емісії. Банк акумулює тимчасово вільні кошти, потім направляє їх по каналах кредитної системи, перш за все в найбільш розвинуті сфери економіки, що призводить до структурної перебудови економіки.

Зазвичай, під інвестиціями розуміють довгострокові вкладення капіталу в яке-небудь підприємство, справу або проект. Однак, це твердження не є деталізованим. Конкретнішим буде таке визначення. Банківські інвестиції - це вкладання коштів банками у рухоме і нерухоме майно, інтелектуальні цінності та цінні папери, що здійснюються комерційними (універсальними і спеціалізованими) банками як і не цінними інвесторами з метою одержання прибутку чи поширення корпоративного впливу. Банк одержує прямі доходи у вигляді дивідендів, процентів чи прибутку від перепродажу. Непрямі доходи створюються на основі розширення впливу банків через володіння контрольним пакетом їх цінних паперів.

Інвестиційна діяльність – це вкладення інвестицій з метою отримання дивідендів в майбутньому та сукупність практичних дій з їх реалізації. Суб'єктами, такого виду діяльності займаються інвестори, в тому числі і банківські установи, а об'єктами може бути будь-яке

майно, у тому числі основні фонди й оборотні кошти в усіх галузях і сферах народного господарства, цінні папери, цільові грошові вклади, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права [2].

Банківські інвестиції поділяються на реальні та фінансові; прямі та портфельні.

Реальні (капітальні) інвестиції – це придбання об'єктів нерухомості, основних фондів і нематеріальних активів. Фінансові інвестиції – це придбання цінних паперів, корпоративних прав та інших фінансових інструментів. Прямі фінансові інвестиції - це внесення коштів або майна в статутний фонд юридичних осіб і придбання таким чином корпоративних прав, емітованих юридичною особою. Портфельні фінансові інвестиції - це придбання цінних паперів та інших фінансових активів на біржовому ринку.

Головними формами участі банків в інвестиційних процесах є:

- вкладення власних коштів у інвестиційні проекти;
- інвестування мобілізованих коштів у цінні папери;
- обслуговування коштів клієнтів, які призначені для інвестування;
- вкладення залучених коштів у розвиток економіки.

Управління банківськими інвестиціями означає:

- встановлення оптимальної часової та просторової структури та обсягів банківських інвестицій;
- підвищення ефективності банківської інвестиційної діяльності з метою зменшення витрат і отримання високих результатів;
- розробка
- нових банківських інвестиційних продуктів, які користуються попитом і можуть забезпечити банку максимальний прибуток;
- підбір висококваліфікованого персоналу для банківської інвестиційної діяльності [2].

Якщо розглядати інвестиції комерційних банків в цінні папери, то варто відзначити, що вкладення коштів у цінні папери за значимістю і розмірами займають друге місце серед активних операцій банку після кредитування. У міжнародній банківській діяльності на придбання цінних паперів банки спрямовують від 20 до 30% всіх грошових ресурсів. В Україні банківські вкладення в цінні папери у сукупних активах незначні. На відміну від реального інвестування банківські інвестиції в цінні папери забезпечують диверсифікацію банківських вкладень, знижують ризики, стабілізують доходи банку.

Основними інвестиційними цілями банків України у сучасних умовах є забезпечення дохідності фінансових вкладень при мінімізації ризику, пошук високодохідних корпоративних цінних паперів з метою

отримання контролю над окремими підприємствами, збільшення обсягів торговельних операцій з надійними фондовими цінностями.

За даними Української Асоціації Інвестиційного Бізнесу (УАІБ) у 3-му кварталі 2017 року провідні фондові ринки світу та український прискорили зростання, а разом із ним посилювався і притік до інвестиційних фондів. Чистий притік до українських відкритих ІСІ у цей час зріс майже утричі у порівнянні з попереднім кварталом, а річний рух капіталу у секторі вперше з 2-го кварталу 2011 року був позитивним.

Кількість інвесторів ІСІ продовжувала скорочуватися (-13.5%), однак це відбулося переважно за рахунок інтервальних ІСІ, серед яких вийшов з ринку один реорганізований раніше взаємний фонд із великою кількістю дрібних учасників. У відкритих фондах кількість інвесторів вперше за рік зросла (+1.6%), а у закритих із публічною пропозицією – на 15.3%). Всього в ІСІ станом на 30.09.2017 року було 228 283 інвестори, понад 98% із яких – роздрібні вкладники - резиденти України, а майже 96% – учасники інтервальних фондів [1].

Для того, аби забезпечити ефективність функціонування інвестиційної діяльності банків запропоновано ряд напрямів вдосконалення, зокрема:

- застосування до банків, які здійснюють довгострокове інвестиційне кредитування, пільгових (знижених) норм обов'язкового резервування та пільгові режими оподаткування доходів від цих операцій;

- запровадження державного відшкодування (часткового) процентних ставок за кредитами, що спрямовуються у пріоритетні галузі економіки, та передбачення обсягів відшкодування у Державному бюджеті;

- використання механізму довгострокового рефінансування Національним банком України тих банків, які здійснюють довгострокові інвестиційне кредитування;

- забезпечення залучення максимального обсягу власних інвестиційних ресурсів у реалізованих проектах.

Список використаних джерел

1. УАІБ: Аналітичний огляд ринку управління активами за 3 квартал 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uaib.com.ua/analituaib/publ_ici_quart/262765.html.
2. Т. В. Майорова, Інвестиційна діяльність: підруч.[для студ. вищ. навч. закл.]/ [Т. В. Майорова]; - К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.

*Науковий керівник: З. С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ВІКОННОГО ВИРОБНИЦТВА

Кожне підприємство у процесі свого функціонування має на меті досягнення максимального прибутку, а це не можливо без ефективного управління ним. В свою чергу, управління виступає творчим процесом керівника, що ґрунтується на основі даних, що відображають реальний стан речей на підприємстві.

У процесі оволодіння спеціальністю теоретичні знання обов'язково повинні підкріплюватись практичними навиками роботи, одержаними безпосередньо на місцях праці майбутніх фахівців, при залученні їх до виконання реальних професійних завдань. Тому проходження виробничої практики є важливою складовою навчального процесу.

Компанія «Еліт Гласс» була заснована навесні 2014 року. Основний вид діяльності – виробництво склопакетів різних типів та форм для всіх видів світлопрозорих конструкцій.

Підставою до створення компанії стали набутий досвід у виробництві склопакетів і величезне бажання пустити накопичені знання на благо людей. Компанія вирішила піти від сірих однотипних шаблонів і почати змінювати навколишній світ. Специфіка підприємства – це виробництво склопакетів для алюмінієвих фасадів з використанням скла з різними видами штукатурок, починаючи з простих енергозберігаючих, закінчуючи високо селективними, з високим коефіцієнтом теплопередачі.

У 2017 році почалося довгоочікуване економічне поживлення після затьожної кризи, що почалася в 2013-му.

Це дало підстави говорити про перспективи та актуальні тенденції віконного ринку України.

До ключових аспектів розвитку ринку експерти відносять поступове зростання частки ринку алюмінієвих конструкцій. До 2020 року передбачають, що алюміній займе мінімум 15% ринку. Тим не менше можна чекати зростання продажів ПВХ-конструкцій.

В умовах економічної кризи формується переорієнтація постачальників на більш економічні рішення. Про цю тенденцію знають і закордонні виробники. В нашу країну поставляється ПВХ-профіль економ-класу за ціною нижче собівартості.

До 2020 року експерти прогнозують і підвищення попиту на конструкції ПВХ преміум-класу. Споживачі цікавляться конструкціями

з монтажною завдовжки понад 76 мм, з склопакетами від 40 мм і кількістю камер в профілі 5+.

Масове збільшення обсягів будівництва на українському ринку позитивно позначається на розвитку віконної промисловості - на виробництві металопластикових вікон і склопакетів. За прогнозами, галузь очікує подальше зростання, а виробників даного сегмента – укрупнення і подальше зростання.

І він має досить великі перспективи, оскільки з кожним днем зростає купівельна спроможність населення і одночасно у людей назріла необхідність заміни дерев'яних вікон на сучасні металопластикові, які мають поліпшену технічні та функціональні характеристики. Все більшу популярність в Україні і країнах СНД, завдяки своїм функціональним властивостям, набувають металопластикові вікна.

Слід відзначити стабільне зростання ринку ПВХ-профілів і обладнання. З кожним роком ці показники становлять 15-40%. На даному етапі розвитку віконного сектора відбувається боротьба, яка досить посилилась.

Фінансовий рівень українського населення хоч і повільно, але все ж покращується, а разом з цим зростають і їх вимоги. Сьогодні значення має не тільки вартість вікна, але й надійність продукції. Це робить дуже сильний вплив на віконний ринок.

Список використаних джерел

1. Elite Glass - строим будущее [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elite-glass.net/>
2. Перспективи віконного ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://technowin.com.ua/ua/ru/news/perspektivi-okonogorinka.html>

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

**А. О. Кальченко, ФК – 16вм
Університет імені Альфреда Нобеля**

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ АКТИВІВ У ТОВ «КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «КВІТЕНЬ»

Проблеми управління активами у ТОВ «Кондитерська фабрика «Квітень» зумовлена необхідністю підвищення ефективності виробничої діяльності шляхом вдосконалення управління їх майном. На ефективність управління активами впливає своєчасне проведення

аналізу, правильна оцінка і прогнозування показників, результати яких прямо пропорційно залежать від методики проведення аналізу і оцінки.

До складу необоротних активів належать нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції, інвестиційна нерухомість, довгострокові фінансові інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість. Але основну роль відіграють основні засоби, до яких належать будівлі, споруди, устаткування, обладнання, транспортні засоби та ін. [3]

Аналізуючи необоротні активи підприємства за 2014-2016 роки, можна зробити висновок, що найбільшу питому вагу в їх складі мають основні засоби. Найбільше збільшення відбулось за статтею знос основних засобів (на 82%), що свідчить про погіршення їх стану. Зменшення відбулось за статтею довгострокова дебіторська заборгованість (на 100%), що свідчить про її погашення дебіторами і це є позитивним явищем, оскільки підприємство отримує кошти за борги.

Оборотний капітал – це частка капіталу підприємства, який вкладений в поточні активи, які є грошовими коштами або можуть бути звернені в них на протязі року або одного виробничого циклу [1].

У складі оборотних активів підприємства найбільшу питому вагу має дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги – від 81,3% в 2014 році до 63,7% в 2016 році. Що свідчить про те, що значна частина оборотних засобів підприємства зосереджена в розрахунках. Хоча в абсолютному значенні показник зменшився на 446219 тис. грн. або на 76%.

Також протягом 2014 – 2016 рр. прослідковується збільшення питомої ваги запасів на 13403 тис. грн або на 27%, що може свідчити про: зростання виробничого потенціалу підприємства; прагнення за рахунок вкладень у виробничі запаси захистити грошові активи підприємства від знецінення під впливом інфляції; нерациональність обраної господарської стратегії, внаслідок чого значна частина поточних активів іммобілізована в запасах, ліквідність яких може бути незначною.

До показників якісного стану основних засобів відносяться коефіцієнти зносу, придатності, оновлення, вибуття і приросту. Коефіцієнт зносу показує, яка частина вартості основних засобів вже перенесена на готову продукцію, який ступінь зношеності діючих основних засобів. Він розраховується як відношення суми зносу основних засобів до первісної їх вартості [2].

Коефіцієнт оновлення основних фондів показує, яку питому вагу займають введені в дію основні засоби в їх первісній вартості на кінець періоду, що аналізується. В цілому по промисловості величина цього коефіцієнта зменшується.

Коефіцієнт вибуття основних засобів розраховується як відношення основних засобів, які вибули за розрахунковий період, до первісної вартості всіх основних засобів на початок розрахункового періоду. Вибуття основних засобів відбувається у зв'язку з їх ліквідацією чи продажом іншим підприємствам та організаціям.

Отже, зниження оборотності активів свідчить про зниження ефективності використання активів підприємства. Тому, для покращення стану кондитерської фабрики, доцільно впровадити:

- економічно обгрунтовані норми запасу, наближені до постачальників сировини, напівфабрикатів, комплектуючих виробів та інших до споживачів;

- активізувати прямі тривалі зав'язки;

- розширяти складські системи матеріально-технічного забезпечення, а також оптової торгівлі виготовленої продукції;

- комплексно механізувати й автоматизувати вантажно-розвантажувальні роботи на складах;

- упроваджувати прогресивні технології і техніки, розвивати стандартизацію, уніфікацію, типізацію, удосконалення організації виробництва;

- удосконалювати системи економічного стимулювання, економного використання сировинних і паливно-енергетичних ресурсів;

- збільшувати питому вагу продукції, що користується підвищеним попитом

- удосконалювати систему розрахунків, збільшувати обсяг реалізованої продукції унаслідок виконання замовлень по прямих зв'язках;

- ретельно і своєчасно перевіряти продукцію, що відвантажується, по партіях, асортименту, транзитній нормі, відвантаження в строги відповідності з укладеними договорами.

Список використаних джерел

1. Алтухов В. Фінансовий стан підприємства та його оцінка [Текст] / В. Алтухов // Банківська справа. – 2010. – №2. – С. 39 – 43.

2. Амоша О.І. Аналіз майнового стану підприємств промислового комплексу [Текст] / О.І. Амоша // Економіка промисловості. – 2010 р. – № 1. – С. 32-45.

3. Бабич А.М. Формування оптимальної структури оборотних коштів [Текст] / А.М. Бабич // Актуальні проблеми економіки. – 2011.- №9.- С. 12 – 24

4. Вдосконалення методики оцінки фінансового стану підприємств у контексті регулювання їх економічної поведінки в мінливому середовищі [Текст] / В. В. Прядко, В. К. Євдокименко, Е. О.

*Науковий керівник: Т. М. Болгар,
доктор економічних наук, доцент*

А. П. Касса, КЕФ-41
Одеський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Сьогодні банківська система України – є однією із найрозвинутіших елементів господарського механізму, оскільки її реформування було розпочате раніше за інші сектори економіки, що визначалося ключовою роллю банків при вирішенні завдань переходу до ринку. За 26 років свого існування банківська система пройшла декілька етапів розвитку, які характеризувались то фінансовою стабілізацією, то навпаки, спадом[1].

Характерною особливістю сучасного етапу розвитку банківського сектору в Україні є так зване “очищення” – безпрецедентне скорочення кількості банків, яке розпочалося з кінця 2013 р.. Станом на 01.09.2017 р. кількість діючих банківських установ становила 88, з них 38 – банки з іноземним капіталом(рис. 1).

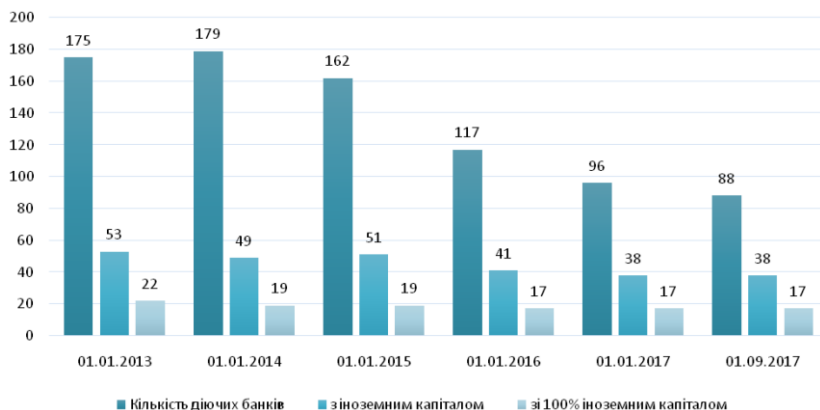

Рис. 1. Кількість банків України станом на 01.01.2013-2017 рр. [3]

З початку 2017 р. НБУ запровадив нові критерії групування банків на три групи: 1) банки з державною часткою; 2) банки іноземних банківських груп ; 3) банки з приватним українським капіталом. З урахуванням такого підходу, доцільно дослідити основні показники діяльності банків на ринку банківських послуг саме за такою структурою. Домінуючу частку на банківському ринку і з боку акумуляції ресурсів економіки, і з боку розміщення їх в активах займають банки з державним капіталом. (табл. 1)[3].

Таблиця 1

Розподіл сукупних активів, зобов'язань та капіталу за групами банків в Україні, згідно з класифікацією НБУ станом на 01.01.2017 р.

Групи банків	Активи		Зобов'язання		Капітал	
	тис. грн..	%	тис. грн..	%	тис. грн..	%
Банки з державною часткою	644 456 654	52,5	607 004 349	54,6	37 452 306	32,5
Банки іноземних банківських груп	425 427 159	34,7	369 420 833	33,2	56 006 326	48,6
Банки з приватним українським капіталом	157 654 132	12,8	135 847 209	12,2	21 806 923	18,9
Усього банки України	1 227 537 945	100	1 112 272 391	100	115 265 555	100

З табл. 1. видно, що у сукупному капіталі банків України 48,6% займають банки іноземних банківських груп. Це свідчить про те, що рівень капіталізації банків із зазначеної групи є істотно вищим.

Також за роки кризи відбулась експансія державних банків, частка їх капіталу становила на початку 2017 р. 32,5 % і вони контролюють 52,5 % активів. Частка активів, а саме 34,7 % належить банкам з іноземним капіталом. Банки з приватним українським капіталом – 12,8 %. Зобов'язання перед вкладниками та іншими кредиторами найбільше акумульована банками з державною часткою (54,6 %), частка банків з приватним українським капіталом становить 12,2 %. Водночас на частку зобов'язань банків з іноземним капіталом припадає 33,2 %.

Протягом останніх років відбувається активний процес інтеграції банківської системи України у світову фінансову систему на основі її адаптації до міжнародних вимог функціонування та регулювання банківських систем. Саме тому, в нинішніх умовах стратегічним завданням Національного банку України є створення ефективної, конкурентоспроможної банківської системи, яка б сприяла зростанню економіки країни [2]. Виконання такого завдання може бути забезпечено шляхом поєднання трьох взаємопов'язаних напрямів:

забезпечення стійкості банківської системи, її прозорості та високого рівня конкурентоспроможності. Це завдання вимагає комплексного підходу на основі розроблення певного стратегічного документу, який передбачав би розробку та реалізацію системи заходів правового, економічного та організаційного характеру [4]. Таким документом сьогодні можна вважати розроблену НБУ Стратегію розвитку банківської системи до 2020 р., реалізація якої потребує застосування дієвих механізмів з метою відновлення її стійкості, підвищення ефективності діяльності банків та виконання ними важливої функції – забезпечення розвитку реального сектору національної економіки.

В умовах припливу іноземного капіталу у банківський сектор України та посиленням ролі транснаціональних банківських структур стратегічними напрямками розвитку та зміцнення конкурентоспроможності вітчизняної банківської системи мають стати: укрупнення вітчизняних банків для підвищення їх капіталізації, участь національних банків у розвитку реального сектору економіки, переорієнтація на міжнародні фінансові ринки, удосконалення та впровадження інноваційних банківських послуг та продуктів, залучення вітчизняних банків до фінансування пріоритетних державних проєктів, посилений контроль за діяльністю банківських установ, щоб запобігти виникненню фінансових криз. Зазначені напрями сприятимуть посиленню стійкості вітчизняного банківського сектору та отриманню максимального ефекту роботи транснаціональних банків в Україні.

Список використаних джерел

1. Гаркавенко В.І., Шаповал Ю.І. “Очищення” банківського сектору в Україні: ціна для суспільства та держави. Український соціум. 2017. № 1(60). [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ukrsocium.org.ua/Arhiv/Stati/US-2017/US_1_2017ua/108-123.pdf
2. Коваленко В. В. Проблеми становлення та розвитку банківської системи України / В. В. Коваленко // Актуальні питання функціонування фінансового ринку в умовах кризових явищ світової економіки: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса 20-21 квітня 2017 р.). – Одеса: ОНЕУ, 2017. – С. 7-13.
3. Основні показники діяльності банків України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593
4. Шкодін І.В. Особливості інституційних перетворень та концентрація банківського капіталу в Україні / І.В. Шкодін, О.В.

*Науковий керівник: Л. В. Кузнєцова,
доктор економічних наук, професор*

В. В. Коваленко,
доктор економічних наук, професор
кафедри банківської справи
Одеський національний економічний університет

КООРДИНАЦІЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ТА ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ

Державне регулювання будь-якої країни світу повинно бути націлене на забезпечення економічного зростання. При цьому слід досягати зовнішньої та внутрішньої рівноваги, що виступає проблемним питанням макроекономічного регулювання. Значення координації грошово-кредитної та фінансової політики в останні роки суттєво посилюється у зв'язку з критичним збільшенням у багатьох країнах державного боргу та необхідністю управління державними запозиченнями. Крім того, однією з характерних рис функціонування сучасних фінансових систем країн світу в період кризи було розроблення антикризових програм на основі координації грошово-кредитної та фінансової політики шляхом їх узгодження та використання спільних інструментів і методів. Для України, у сучасних умовах розбалансування макроекономічної рівноваги, зазначена проблема набуває посиленої актуальності та уваги.

Відповідно до Закону України «Про Національний банк України», грошово-кредитна політика – це комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на забезпечення стабільності грошової одиниці України через використання визначених Законом засобів та методів [1].

Поряд із грошово-кредитною політикою визначальною в економічній сфері є фінансова (бюджетно-податкова) політика: «складова економічної політики держави, що пов'язана з необхідністю вирішення насамперед загальнонаціональних завдань як на макро-, так і на мікрорівні за допомогою регулювання способів та обсягів фінансового наповнення бюджету й оптимізації бюджетних витрат» [2, с. 44-45]. Тобто це поєднання податкової та бюджетної політики.

Координація грошово-кредитної та фінансової політики повинна полягати у виробленні та реалізації їх таким чином, щоб вони не суперечили одна одній і разом сприяли досягненню загальних цілей економічної політики, якими є стає економічне зростання та низький рівень безробіття за довгострокової цінової стабільності та зовнішньої стійкості [3, с. 140].

Координація грошово-кредитної та фінансової політики повинна базуватися на подальшій розробці та реалізації макропруденційної політики. Її особливістю є проведення постійного моніторингу та комплексного аналізу взаємозв'язків між структурними елементами фінансової системи, а також їх взаємодії з бюджетною сферою і має на меті виявлення та попередження системних ризиків.

Для подальшої узгодженості грошово-кредитної політики та фінансової, за необхідне слід вважати реалізацію основних положень міжнародних документів, які прийняті Міжнародним валютним фондом «Кодекс належної практики щодо забезпечення прозорості в грошово-кредитній та фінансовій політиці: декларація принципів» [4] та «Кодекс належної практики щодо забезпечення прозорості в бюджетно-податковій сфері» [5]. Основні положення, що викладені у вище зазначених Кодексах, передбачають узгодженість дій регуляторів і забезпечення прозорості процесів розроблення та реалізації грошово-кредитної та фінансової політики. Зазначені процедури повинні передбачати інформування громадськості про функції, обов'язки та завдання державних органів, що розробляють та реалізують відповідну політику; підзвітність і гарантії сумлінності державних органів. Проведення регуляторами своєчасних інформаційних заходів дозволяє знизити девальваційні очікування, зменшити волатильність курсу національної валюти, підвищити довіру населення до грошово-кредитної та фінансової політики.

Основна проблема вагомого впливу грошово-кредитної політики на економічне зростання в державі міститься у відновленні дієвості каналів трансмісійного механізму грошово-кредитної політики, який залежить від вибору монетарного устрою.

Таким чином, сучасна фінансова політика має здійснювати ефективний перерозподіл національного багатства, створюючи таким чином стимули для подальшого сталого розвитку суспільства. У свою чергу, монетарна політика має бути спрямована на забезпечення фінансової стабільності шляхом поступового зниження темпів і рівня інфляції, досягнення високого рівня зайнятості, підтримання стабільності національної грошової одиниці, процентних ставок та фінансових ринків.

Список використаних джерел

1. Про Національний банк України [Електронний ресурс]: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 20.05.1999 № 679-XIV. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua/>.
2. Ракул О. В. Фіскальна політика держави: проблеми розуміння / О.В. Ракул Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2015. – № 1. – С. 44–50.
3. Коваленко В.В. Координація грошово-кредитної та фіскальної політики та їх вплив на економічне зростання в Україні / В.В. Коваленко, О.Г. Коренєва // Бізнес-навігатор. – 2017. – Вип. 3 (42). – С. 137-142.
4. Кодекс надлежащей практики по обеспечению прозрачности в денежно-кредитной и финансовой политике: декларация принципов (26.09.1999) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_950.
5. Руководство по обеспечению прозрачности в бюджетно-налоговой сфере. (МВФ, 2007 год) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.imf.org/external/np/fad/trans/rus/manualr.pdf>.

О. М. Колодізєв,
завідувач кафедри банківської справи,
доктор економічних наук, професор
Харківський національний економічний університет імені
Семена Кузнеця
І. В. Плєскул,
аспірант кафедри банківської справи
Харківський національний економічний університет імені
Семена Кузнеця

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ З ОЦІНКИ РИЗИКОВАНОСТІ ОПЕРАЦІЙ КЛІЄНТІВ БАНКУ

Для будь-якої фінансової установи важливою складовою ефективного управління ризиками є визначення того, чи можна довіряти потенційному клієнту. Правило “Знай свого клієнта” (“Know your client”) має важливе значення на початку взаємодії між клієнтом та посередником, яке полягає у реалізації процедур щодо встановлення основних фактів про кожного клієнта перед тим, як проводити будь-які операції та гарантувати, що фінансова установа володіє інформацією про фінансовий стан та визначення рівня ризику своїх клієнтів. Банки та компанії всіх розмірів стали великими прихильниками KYC банківські

установи, кредитні та страхові організації все частіше зазвичай вимагають, щоб їх клієнти надавали їм детальну інформацію, щоб гарантувати, що вони не займаються корупцією, відмиванням грошей та фінансуванням тероризму.

Національний банк України зобов'язав банки змінити підходи до вивчення фінансової діяльності клієнтів. Відтепер вітчизняні банки повинні більш ретельно перевіряти походження коштів своїх клієнтів. Якщо раніше банки аналізували та звітували за ризиковими операціями щоквартально, то тепер вони змушені аналізувати ризик клієнтів щоденно. В сучасних умовах функціонування банків в сфері грошового обігу, що прагнуть до отримання максимального доходу, пов'язане з численними ризиками. Важливим аспектом, що ускладнює заходи із попередження та протидії відмивання коштів та фінансуванню тероризму, є розмір і характер залучених коштів. У зв'язку з цим зупинення фінансового потоку шахраїв може виявитись складним завданням. В цьому контексті, найкращим загальним рішенням може бути повне запровадження в дію і безумовне виконання правил «Знай свого клієнта».

Постанова Національного банку України № 42 встановлює нові правила для всіх учасників банківського сектору, і банки повинні швидко адаптуватися до змін [2].

Правило “Знай свого клієнта” активно застосовується у світовій практиці, його мета мінімізувати ризики, пов'язані з можливим відмиванням грошей, підозрілими фінансовими операціями, які можуть завдати банку репутаційні ризики, переконатися в прозорості операцій клієнта і забезпечити співпрацю виключно в рамках правового поля. Коли клієнт звертається до банку, окрім вже звичної для більшості клієнтів процедури первинної ідентифікації на етапі встановлення ділових відносин (відкриття рахунків), банки зобов'язані з'ясувати мету та характер майбутньої співпраці, звідки у клієнта гроші, якщо вони були на депозиті, то звідки з'явилися, які джерела надходження, аналізувати та оцінювати фінансовий стан. Банки повинні не тільки отримати докази, що підтверджують і засвідчують особу потенційних клієнтів і їх поточних планів і цілей, а й також переконатися в тому, що їх діяльність законна і не порушує міжнародних правил щодо відмивання грошей і фінансування тероризму. Коли у банка не має підтвердження інформації про те, звідки клієнт отримав кошти, які проходять по його рахунках, банк звернеться до клієнта і попросить пояснити ці операції. Якщо клієнт відмовляється – банк має право відмовити в проведенні конкретної операції або заблокувати рахунок клієнта. Незважаючи на те, що банки поважають право фізичних і юридичних клієнтів на конфіденційність, зобов'язані виявляти особливу

ретьельність в зборі інформації як про особу клієнтів, так і про діяльність, яку вони здійснюють.

Попереджувальні заходи в аспекті реалізації правил «знай свого клієнта» виходять за межі звичайного відкриття рахунків та ведення записів, вони вимагають також від банків впровадження політики вивчення клієнта та програми багаторівневої ідентифікації клієнта, яка забезпечить загальну та під особливим контролем перевірку рахунків підвищеного ризику, а також профілактичний моніторинг рахунків підозрілої діяльності. Необхідність впровадження жорстких стандартів стосовно клієнтів не повинні обмежуватись банківськими закладами. Аналогічні правила мають використовуватись і будь-якими небанківськими фінансовими закладами, а також професійними посередниками на ринку фінансових послуг.

Створення і розвиток національної системи запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму суттєво вплинуло на професійну культуру вітчизняних фінансових установ. Реалізація дій у відповідності з принципом «Знай свого клієнта» і розбірливість у виборі своїх ділових партнерів стали частиною професійної культури сучасних представників бізнесу здебільшого завдяки імплементації антилегалізаційних норм міжнародного права та міжнародних антилегалізаційних стандартів FATF у національному законодавстві України [3].

Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» надає певний правовий інструментарій ліквідації банків за прискореною процедурою за відмивання грошей або ж за не вжиття належних заходів банками щодо запобігання їх відмиванню [1].

Отже, банківські установи повинні перевіряти своїх клієнтів, щоб володіти інформацією з ким вони ведуть бізнес. Це дозволяє розпізнавати та управляти в подальшому ризиками клієнтів. Така система заходів є необхідною, щоб не допустити операції, які не відповідають виду діяльності клієнта або ж вони - не відповідають його розміру легальних доходів. Якщо такий клієнт не зможе надати додаткові документи, що підтверджують походження його статків, банк не має права допустити відповідну операцію. При цьому запорукою загального успіху доцільно вважати реалізацію обов'язкового принципу - Слід не залишати питання про не зрозуміле джерело походження цих коштів.

Як показує світова практика, відхід від визначеного підходу призводить до того, що банки, причетні до сумнівних видів діяльності

та легалізації злочинних доходів, зіткнулися з проблемою не тільки фінансових втрат, але і з відкликанням банківської ліцензії та подальшою ліквідацією.

Список використаних джерел

1. Закон України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму” від 28.11.2002 № 249- IV [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/249-15>

2. Постанова НБУ «Про затвердження Змін до Положення про здійснення банками фінансового моніторингу» від 25.05.2017 № 42 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0042500-17>

3. Глущенко О. О. Антилегалізаційний фінансовий моніторинг: ризик-орієнтований підхід : монографія / О. О. Глущенко, І. Б. Семенен ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Р.А. Слав’юка. – К. : УБС НБУ, 2014. – 386 с.

С. К. Колопац, ФБС – 16вм

Університет імені Альфреда Нобеля

ПРОГНОЗУВАННЯ ПРИБУТКУ ТОВ «ДОМІНАНТА ПРІНТ» З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДУ КОРЕЛЯЦІЙНО-РЕГРЕСІЙНОГО АНАЛІЗУ

За умов сучасної хаотично структурованої економіки зростає необхідність оцінки залежності підприємств від різних зовнішніх факторів, як наприклад від інфляції, чи від ускладнених організаційних умов функціонування. Ці, та інші фактори зумовлюють необхідність у правильності оцінки фінансового стану підприємства, що дозволяє знайти на оцінити слабкі та сильні сторони підприємства, та його фінансових активів. Лише комплексне дослідження усіх факторів фінансової діяльності, може дозволити оптимізувати управління суб’єктами господарювання та збільшити ефективність їх функціонування, через зменшення негативного впливу зовнішніх та деяких внутрішніх факторів.

Метод кореляційно-регресивного аналізу застосовується для кількісної оцінки функціональної залежності зміни результативної ознаки (яку було вибрано, згідно з напрямком діяльності підприємства, як наприклад дохід з реалізації продукції, який представлено у статті) від зміни одного чи декількох ознак чинників (показники, які можуть впливати на результативну ознаку). Порядок проведення регресивного

аналізу, знаходження рівняння моделі, та послідовно оцінювання отриманих результатів здійснюється відповідно до вимог математичної статистики. Саме цей метод було обрано для використання у розрахунках, через його простоту, варіативність та гнучкість.

Для комплексної оцінки й аналізу взаємозв'язків між результативним показником (доходом від реалізації продукції) та ключовими для підприємства показниками, пропонується виконати кореляційно-регресивний аналіз за трьома різними групами показників, а саме:

Перший випадок: дохід з реалізації продукції у якості результативного показника (Y); та запаси підприємства (X1) й дебіторську заборгованість (X2) у якості ключових. У всіх випадках буде оцінюватися, чи є зв'язок між цими показниками та, якщо є, то наскільки він сильний.

Другий випадок: дохід з реалізації продукції у якості результативного показника (Y); та найбільш ліквідними активами (грошовими коштами на рахунках та у касі) (X1) й дебіторську заборгованість (X2) у якості ключових.

Третій випадок: дохід з реалізації продукції у якості результативного показника (Y); та дебіторську заборгованість (X1) й кредиторську заборгованість (X2) у якості ключових.

За отриманими по проведеному аналізу цих груп результатами, можливо буде встановити чи є взаємозв'язок між досліджуваними показниками, якщо є то наскільки тісний. Також буде оцінено ступінь надійності проведеного аналізу за F-критерієм. При дотриманні цих аспектів, можливо зробити висновки о можливості, чи неможливості використання даних груп показників при прогнозуванні рівня прибутку у майбутньому.

У першому випадку буде оцінено можливість взаємозв'язку між доходом від реалізації продукції (Y), запасами підприємства (X1) та дебіторською заборгованістю (X2) за період з 2013 по 2015 рр. Результати моделювання, проведеного по даним мають такий вигляд: $Y = -1991,88 + 4,09X1 - 3,64X2$.

Отриманий коефіцієнт множинної кореляції та значення залишкової дисперсії показують тісноту зв'язку результативного показника з факторними показниками, тобто характеризують якість вибору рівняння регресії.

Коефіцієнт множинної детермінації становить 0,6232, отже результативний показник залежить від двох факторних на 62,3%. Коефіцієнт множинної кореляції 0,7894 свідчить про сильний (тісний) зв'язок між показниками.

Графічно це показано на рис. 1.

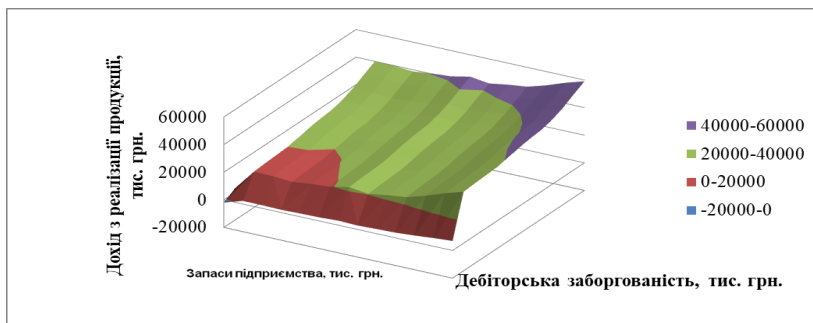

Рис. 1. Залежність доходу від реалізації продукції від запасів та дебіторської заборгованості, тис. грн.

Перевірка істотності зв'язку за F-критерієм: $5,395 > 7,44$ при довірчій ймовірності $\alpha=0,05$ і числі ступенів вільності $k_1=2$, $k_2=11$. Отже, зв'язок між показниками, які включено у двофакторну регресійну модель, є істотним (не випадковим).

Результати моделювання, у другому варіанті мають такий вигляд:
 $Y = 5257,36 - 33,82X_1 + 2,16X_2$.

У другому варіанті аналізу, коефіцієнт множинної детермінації становить 0,4891, отже результативний показник залежить від двох обраних показників на 48,9%. Коефіцієнт множинної кореляції становить 0,6993, що свідчить про наявність зв'язку між розглянутими показниками.

У третьому випадку, коефіцієнт множинної детермінації дорівнює 0,523, тобто результативний показник залежить від обох факторних на 52,3%. Коефіцієнт множинної кореляції становить 0,723, що свідчить про сильний зв'язок між показниками.

Перевірка істотності зв'язку за F-критерієм: $4,17 > 5,96$ при довірчій ймовірності $\alpha=0,05$ та числі ступенів вільності $k_1=2$, $k_2=11$. Зв'язок між показниками, які включено у двофакторну регресійну модель, є істотним. Графічно результати третього розрахунку наведені на рис 3.

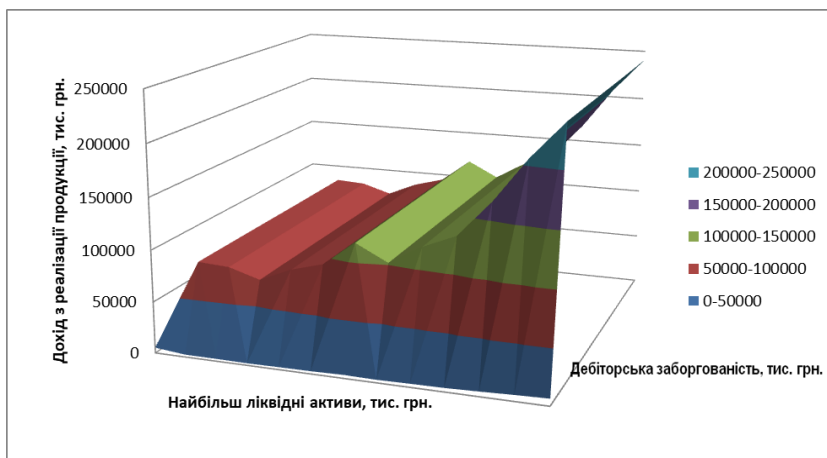

Рис. 2. Залежність доходу від реалізації продукції від найбільш ліквідних активів та дебіторської заборгованості, тис. грн.

Отже, отримані через кореляційно-регресивний аналіз результати дозволяють оцінити ступінь взаємозв'язку між ключовими для поліграфічного підприємства показниками, й можуть також бути використані для прогнозування прибутку підприємства у майбутньому. Ця методика може бути використана для планування та прогнозування прибутку поліграфічних підприємств.

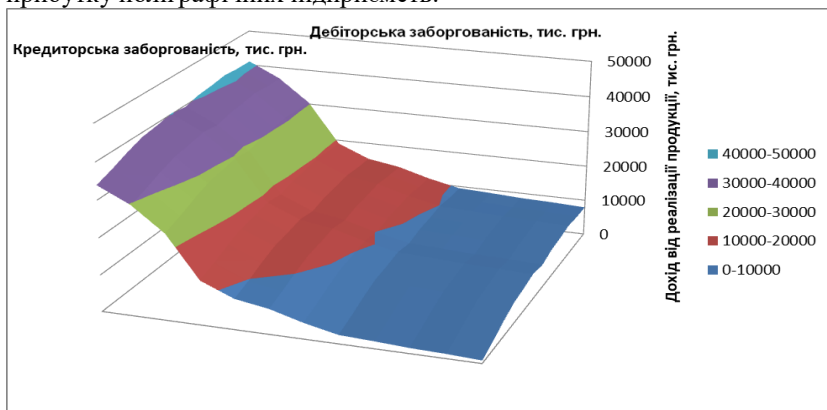

Рис. 3. Залежність доходу від реалізації продукції від найбільш ліквідних активів та дебіторської заборгованості, тис. грн.

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ АВТОРІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «БАНКІВСЬКІ РЕСУРСИ» ТА ЇХ СТРУКТУРИ

У умовах переходу економіки країни до ринкових відносин вирішальне значення має розвиток удосконалення діяльності комерційних банків, формування і використання інших ресурсів.

Банківські ресурси – це базис діяльності будь-якого банку, оскільки процеси утворення ресурсів й надання позик перебувають у тісному взаємозв'язку. Тому розуміння економічного змісту банківських ресурсів, значення проблем пов'язаних з їхнім ефективним формуванням й доцільним використанням, надзвичайно важливе.

Дослідженням сутності «банківських ресурсів» займалися багато вчених та економістів: Г. Возняк, А. Загородний, О. Кириченко, О. Лаврушин, С. Мочерний, Т. Смовженко.

Д. Полфреман і Ф. Форд не розглядають банківські ресурси як самостійну категорію. Визначення "банківські ресурси" замінюється розглядом сутності пасивних операцій, при цьому пасиви банку, аналогічно підходам Е. Ріда і інших, розглядаються з точки зору аналізу балансу комерційного банку: "пасиви банку, як представлено в його балансі, відображають джерела коштів, які банк використовує в своїх операціях." [5]

Е. Рід, Г. Коттер, Е. Гілл і Р. Сміт у книзі "Комерційні банки" пропонують почати вивчення банківської справи безпосередньо з розгляду основних статей балансу комерційного банку, згрупованих певним чином. [6]

Таким чином, західні автори не розглядають поняття "банківські ресурси" як об'єкт самостійного дослідження. Основні джерела коштів відзначаються цими авторами при розгляді пасиву банківського балансу, а також при аналізі формування банківських ресурсів. [9]

Деякі вітчизняні та російські автори визначають поняття "банківських ресурсів", аналізуючи пасивні операції: "за допомогою пасивних операцій банки формують свої ресурси". Суть пасивних операцій полягає в залученні різних видів вкладів, отриманні кредитів від інших банків, емісії власних цінних паперів, а також проведення інших операцій, в результаті яких збільшуються банківські ресурси. [7]

Підсумовуючи сказане можна виділити важливе завдання комерційного банку – це підтримання постійного балансу між потребами в ресурсах і можливостями їх придбання в умовах, що

Таблиця 1

Підходи авторів до визначення поняття «банківські ресурси»

Автор	Сутність
Дж. Ф. Синки	Розглядає рівність банківських активів, з одного боку, і суми банківських пасивів і власного капіталу - з інший.[8]
О.І. Лаврушин	Він зазначає, що формування банківських ресурсів відбувається в процесі здійснення пасивних операцій. До пасивних операцій автор прилучає як операції по формуванню власного банківського капіталу, так і по залученню і запозичення коштів.[2]
А.Г.Заміський, Г.Л.Возняк Т.С.Смовженко	Банківські ресурси - кошти, які є в розпорядженні банків і використовуються ними для кредитних, інвестиційних та інших активних операцій.[4]
О. Кириченко, І.Гіленко, А.Ятченко	Банківські ресурси - це сукупність коштів, які знаходяться в розпорядженні банків і використовуються ними для кредитних, інвестиційних та інших активних операцій.[3]
В.И.Колісників Л.П.Кроливецька	Банківські ресурси - це власні кошти банків, залучені і позикові кошти, сукупність яких використовується для здійснення банком активних операцій, тобто розміщення мобілізованих ресурсів з метою отримання доходу.[1]

забезпечують фінансову стійкість і задоволення інтересів партнерів та клієнтів. Тому для кожного комерційного банку актуальною є розробка програми регулювання і розміщення ресурсів, визначення сфери найдоходніших вкладень коштів у кредити й інвестиційні проекти.

Список використаних джерел

1. Банківська справа: Учеб. / Под ред. Колесникова В.І., Кроливецкой Л.П. - М.: Фінанси і статистика, 1998. - 302 с.
2. Банківська справа. Учеб. / Под ред. Лаврушин О.І. - М.: Фінанси і статистика, 1998. - 296 с.
3. Банківський менеджмент: Навч. посібник / Кириченко О., Гіленко І, Ятченко А. - К.: Основа, 1999. - 259 с.
4. Загородній А. Г., Вознюк Г.Л., Смвженко Т.С. Фінансовий словник. - Львів: Центр Європи, 1997. - 803 с.

5. Полфреман Д., Форд Ф. Основи банківської справи / Пер. з англ. - М.: ИНФРА, 1996. - 297 с.
6. Рід Е., Коттер Р., Гілл Е., Сміт Р. Комерційні банки / Пер. з англ. - М.: Космополіс, 1991. - 418 с.
7. Російська банківська енциклопедія. - М.: ЕТА, 1995. - 605 с.
8. Синки Дж. Управління фінансами в комерційному банку / Пер. з англ. - М.: Cataplexy, 1994. - 264 с.
9. Сучасний економічний словник. Райзберг Б.А., Лозовський Л.Ш., Стародубцева Є.Б. - М.: ИНФРА - Н, 1997. - 314 с.

*Науковий керівник: Ю. І. Оніщенко,
кандидат економічних наук, доцент*

Р. В. Котлярчук, ФК-15-1/9
Дніпровський технікум зварювання та електроніки
імені Є. О. Патона

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ СКЛАДАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ

Банківська звітність - це звітність, яку подають лише банки та фінансові посередники, що виконують банківські операції. Форми цієї звітності, порядок її складання та надання згідно з чинним законодавством визначає НБУ. Банківська звітність поділяється на: фінансову, статистичну, управлінську, податкову.

До фінансової звітності у країнах з розвинутою ринковою економікою включають: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, примітки до фінансових звітів [2].

Завдання щодо реформування фінансової звітності в банківській системі України:

- зміна ідеології бухгалтерського обліку фінансових інструментів, що забезпечило підходи до їхнього обліку за ринковою вартістю;
- зміна Плану рахунків бухгалтерського обліку і підходів до його побудови;
- принципово нова організація аналітичного обліку банку;
- поділ в окремі підсистеми управлінського і податкового обліку з метою формування управлінської і податкової звітності;
- перехід на прогресивну форму організації збору економічної інформації від банків за економічними показниками;

- зміна руху потоків інформації в електронному вигляді від банків;

- технічне забезпечення названих проектів при одночасній зміні всіх підсистем з обслуговування бухгалтерського обліку, звітності, платежів і засобів захисту, а також адаптації цих підсистем до експлуатації в реальних умовах при великих обсягах інформації.

Для того, щоб удосконалити фінансову звітність банку необхідно підвищити рівень його прозорості. Цифрові дані повинні бути розкриті й позначені необхідними коментарями. Разом з тим має місце ситуація дублювання інформації, коли необґрунтовано включаються одні дані в інші або ж їх взаємо залік без роздільного їхнього відбиття, актуальним є питання удосконалення складання банківської звітності на сьогодні [3].

Використання ж стандартів МСФЗ дозволяє вирішувати це завдання на регулярній основі, що надасть ряд переваг банківській системі країни, а саме:

1. Насамперед, з'являється можливість залучення іноземних інвестицій.

2. З'являється інформаційна відкритість і прозорість звітності, а також елемент престижу.

3. Підвищується ефективність прийняття управлінських рішень, у тому числі рішень, прийнятих внутрішніми користувачами [1].

Основні статті звітів, які аналізуються, як результат фінансової діяльності банку за певний період, це активи, зобов'язання та капітал. Так, показники звітності провідних банків ПАТ «ОТП-Банк» та ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК» за період 2014-2016 рр. свідчать про успішну діяльність установ. Отже, ПАТ «ОТП Банк» – один з найбільших вітчизняних банків, визнаний лідер фінансового сектора України. На ринку банківських послуг він представлений з 1998 року, має стійку репутацію соціально відповідальної, надійної і стабільної структури, що пропонує споживачам сервіси європейської якості.

За даними графіка можна зробити висновок, що деякі статті балансу у 2016 році набули позитивних змін. Так, суми активів та капіталу банку у 2016 р. значно збільшилися у порівнянні з 2015 р. та 2014 р. Незначні зміни сум зобов'язань свідчать про стабільну роботу банку.

Згідно з даними витягу зі звіту про фінансовий стан на кінець 30 вересня 2017 року АТ «ОТП-Банк» за обраними статтями має такі показники: всього активів – 26 842 017 тис. грн., всього зобов'язань – 23 561 614 тис. грн., всього капіталу – 3 280 403 тис. грн.

ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК» - універсальний Банк, працює на фінансовому ринку України з 1993 року та надає весь спектр

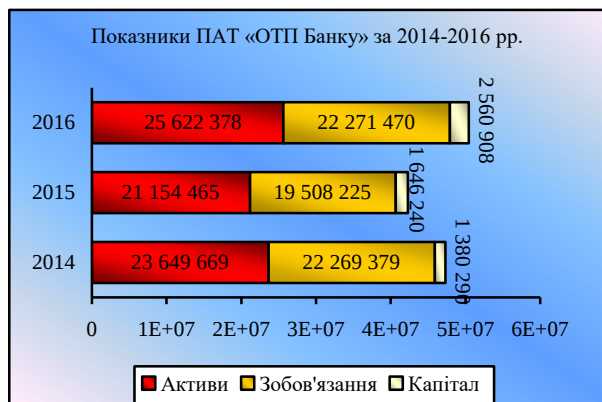

Рис. 1. Аналіз активів, зобов'язань, капіталу ПАТ «ОТП-Банк» за 2014-2016 рр.

сучасних банківських послуг приватним і корпоративним клієнтам, входить до групи великих банків України, займає лідируючі позиції на ринках автокредитування та споживчого кредитування, успішно просуває зарплатні проекти, видає кредити на купівлю житла, приймає вклади від населення на привабливих умовах, здійснює випуск та обслуговування платіжних і кредитних карток, а також надає ряд інших послуг. Показники банку за даними фінансових звітів протягом 2014-2016 рр. змінювалися.

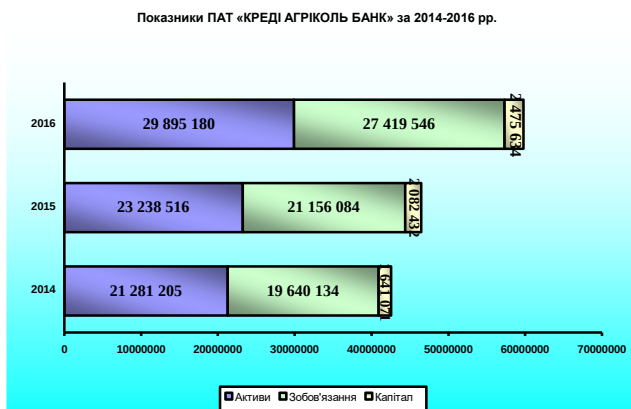

Рис. 2. Аналіз активів, зобов'язань, капіталу ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК» за 2014-2016 рр.

Так, суми активів, капіталу та зобов'язань мають стійку тенденцію до збільшення протягом 2014-2016 рр.

Витяг зі звіту про фінансовий стан на кінець 30 вересня 2017 року ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК за обраними статтями має такі показники: всього активів – 30 037 358 тис. грн., всього зобов'язань – 27 025 558 тис. грн., всього капіталу – 3 011 800 тис. грн. Отже, робота банку направлена здебільшого на збільшення зобов'язань, що свідчить про активну депозитну політику і вигідні тарифи для залучення депозиторів. За даними графіка можна зробити висновок, що деякі статті балансу у 2016 році набули позитивних змін [3].

Список використаних джерел

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні» від 7 листопада 2013 року № 820 зі змінами та доповненнями.
2. Скоморович І. Г. Банківські операції: навч. посіб. / І. Г. Скоморович. – К. : Ліра-К, 2014. – 484 с. Електронний ресурс – [Режим доступу: <http://visnyk.aca-demy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2012-2-22.pdf>].
3. Удосконалення вимог до формування фінансової звітності банків України відповідно МСФЗ. Електронний ресурс – [Режим доступу: <http://dspace.ua-bs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8292/1/Ageeva,%20Deykalo.pdf>].

*Науковий керівник: О. О. Рогульська,
викладач вищої категорії*

А. С. Кравченко, ООкр-17м
Університет імені Альфреда Нобеля

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

Передумовою ефективного розвитку будь-якого підприємства є функціонування системи внутрішнього контролю. Керівництво зацікавлене в отриманні повної та достовірної інформації про фінансово-господарський стан підприємства, його платоспроможність, резерви на перспективу. Таку інформацію однозначно можна отримати в процесі і за результатами внутрішнього контролю.

Основна проблема забезпечення внутрішнього контролю витрат полягає в тому, що на підприємствах не рідко не має чіткого розуміння, як правильно організувати контроль, це створює ряд проблем. Основні

причини цього наступні: відсутність працівників відповідної кваліфікації, методик, систем показників оцінки тощо.

На сьогодні в Україні питання організації внутрішнього контролю на підприємстві державою не врегульовані, а тому це питання належить до сфери діяльності власника підприємства і керівництва. Для розробки ефективної методики внутрішнього контролю витрат важливо визначити об'єкти, суб'єкти та основні завдання контролю.

Об'єктами внутрішнього контролю витрат є доцільність їх здійснення, безпосередньо документування та облік самих витрат. Суб'єктами внутрішнього контролю витрат має бути управлінський персонал (керівник, головний бухгалтер, аналітик, фінансист) або особи, яким доручено здійснювати контроль від імені управлінського персоналу. Більшість підприємств покладає функції контролю на бухгалтерські служби. Контроль за витратами не є винятком, тому доцільно, щоб суб'єктами внутрішнього контролю за такими операціями були керівник, ревізійна комісія, головний бухгалтер, фінансовий аналітик, інвентаризаційна комісія тощо.

Метою контролю є досягнення управлінських цілей щодо забезпечення максимально позитивної результативності ведення бізнесу та мінімізації суб'єктом господарювання різного роду ризиків в їх діяльності через протидію появи помилок та недоліків, перевірку достовірності даних обліку й звітності [1].

Розглядаючи функції внутрішнього контролю витрат у взаємозв'язку, процес управління можна представити як ланцюг безупинних взаємозалежних дій з аналізу, планування, організації, мотивації, обліку, контролю і регулювання відповідних факторів виробництва. Функції внутрішнього контролю витрат можна розглянути за двома напрямками: перший – забезпечення інформацією виконавчих органів підприємства та задоволення потреб власників; другий – створення єдиної системи за контролем витрат на підприємстві [2].

Основна проблема забезпечення внутрішнього контролю витрат полягає в тому, що на підприємствах не рідко не має чіткого розуміння, як правильно організувати контроль, це створює ряд проблем. Основні причини цього наступні: відсутність працівників відповідної кваліфікації, методик, систем показників оцінки тощо. З метою посилення контролю особливу Внутрішній контроль витрат підприємства має здійснюватися: на стадії бюджетування витрат оцінюється оптимальність, раціональність і ефективність різних варіантів управлінських рішень та відповідність їх загальній стратегічній мети розвитку підприємства; на стадії організації та регулювання управлінських рішень оцінюється можливість досягнення бажаних результатів з певними витратами; на стадії обліку

контролюють раціональне й ефективне використання виробничих і фінансових ресурсів відповідно до затверджених бюджетів; доцільність і законність господарських операцій підприємства.

Оскільки система внутрішнього контролю впливає в цілому як на фінансовий стан так і на результати діяльності суб'єктів господарювання, тому для забезпечення об'єктивності, правдивості, неупередженості, якості висновків і пропозицій, що приймаються за результатами контрольних перевірок, необхідно зменшити, або зовсім унеможливити вплив суб'єктивних чинників на учасників контрольного процесу. Для цього необхідно оптимізувати організаційну побудову як контрольного процесу в цілому, так і кожної з контрольних процедур.

Отже, для впровадження ефективної системи внутрішнього контролю витрат потрібно насамперед розробити внутрішні стандарти контролю, здійснити його автоматизацію та удосконалити нормативно-правову базу стосовно внутрішнього контролю. Система внутрішнього контролю впливає як на фінансовий стан, так і на результати господарської діяльності, з метою забезпечення об'єктивності, неупередженості, якості висновків та пропозицій, що приймаються за результатами контрольних перевірок, слід проводити внутрішній контроль на основі визначеної концепції. Тому потрібно оптимізувати організаційну побудову як усього контрольного процесу, так і кожної контрольної процедури. Також доцільно було б на підприємствах ввести посаду внутрішнього аудитора, який би здійснював посилені контрольні функції за витратами, формуванням та розподілом прибутків, достовірністю фінансової звітності, а також за залученням додаткового капіталу інвестицій.

Список використаних джерел

1. Бутинець, Т. А. Внутрішній контроль: суть і зміст [Текст] / Т. А. Бутинець // Вісник ЖДТУ / Економічні науки. – 2008. – № 2 (44). – С. 31-42.
2. Максимова В. Ф. Внутрішній контроль економічної діяльності промислового підприємства: системний підхід до розвитку [Текст]: монографія / В. Ф. Максимова. – К.: АВРІО, 2005. – 264 с.
3. Яценко В. М. Внутрішній контроль на підприємствах України: проблеми розвитку та шляхи вирішення // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 11. – С. 3-7.

*Науковий керівник: Ю. А. Малащенко,
кандидат економічних наук*

ДЕРЖАВНЕ КАЗНАЧЕЙСТВО УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Термін «казначейство» походить від поняття «казна», що в перекладі з англійської означає скарб, цінність.

Прообразом казначейства можна вважати княжу казну. За часів правління великих і удільних князів державні доходи зосереджувались у казні князя, яка крім того слугувала сховищем матеріальних цінностей князівств. У той час ще не було чіткого розмежування між особистою власністю князя та власністю держави, що породжувало безконтрольність у витрачанні коштів, ослаблювало фінансову систему держави.

З прийняттям у 1710 році П.Орликом так званої Бендерівської Конституції відокремлювався державний скарб від особистих коштів гетьмана і передавався в розпорядження генерального підскарбія, старшинсько-козацької ради (парламенту). Із скасуванням у 1764 році гетьманства фінансова система України була об'єднана з фінансовою системою Російської імперії. У 1821 році у складі Міністерства фінансів було створено Департамент державного казначейства, якому підпорядковувались усі центральні і місцеві фінансові структури.

З утворенням у 1922 році СРСР було створено єдиний бюджет, до складу якого включались бюджети союзних республік. Казначейство було ліквідовано, оскільки касове виконання державного бюджету здійснював Держбанк СРСР. Після проголошення у 1991 році незалежності та побудови соціально зорієнтованої економіки ринкового типу розпочався період відродження казначейства в Україні.

Державне казначейство України (ДКУ) функціонує з 1 листопада 1995 р. на підставі Указу Президента України від 27 квітня 1995 р. «Про Державне казначейство України» та постанови Кабінету Міністрів України від 31 липня 1995 р. «Питання Державного казначейства».

Метою створення Державного казначейства є забезпечення ефективного управління коштами бюджету держави, підвищення оперативності у фінансуванні видатків у межах наявних обсягів фінансових ресурсів у Державному бюджеті і місцевих бюджетах. Казначейська система України має трирівневу структуру і складається з: Державного казначейства України, яке розташоване у столиці країни; управлінь Державного казначейства обласного значення; районних управлінь Державного казначейства.

Відділення територіальних управлінь Державного казначейства у районах, містах і районах у містах виконують такі функції: забезпечують виконання показників Державного бюджету і місцевих бюджетів та контроль за надходженням, рухом і використанням коштів цільових фондів у частині, що визначається Державним казначейством України; здійснюють відповідно до установлених розмірів асигнувань та касового плану цільове фінансування видатків Державного бюджету і місцевих бюджетів; складають прогноз та касовий план коштів Державного бюджету і місцевих бюджетів; за поданням державних податкових інспекцій повертають за рахунок бюджету зайво сплачені або стягнені податки, збори та обов'язкові платежі; збирають, контролюють, зводять та подають вищестоящим органам Державного казначейства фінансову звітність про стан виконання показників Державного бюджету і місцевих бюджетів; розглядають заяви, пропозиції, скарги громадян, підприємств, установ та організацій з питань, що належать до їх компетенції.

Державне казначейство України та його територіальні органи є юридичними особами, мають самостійні баланси, рахунки в установах банків, печатку із зображенням Державного герба України і своїм найменуванням. ДКУ очолює Голова, якого призначає на посаду та звільняє з посади Президент України за поданням Прем'єр-міністра України. Голова Держказначейства має заступників, яких призначає на посаду та звільняє з посади Президент України за поданням Прем'єр-міністра України. Нині існує 24 адміністративних обласних управління та 684 районних відділення ДКУ розташованих по всій країні. Кожне відділення ДКУ очолює начальник, який відповідає за роботу, покладену на нього відповідно до функцій.

Якщо розглянути державне казначейство зарубіжних країнах, то у Великобританії діяльність казначейства можна розділити на чотири сектори: громадські видатки; фінанси; економіка (народне господарство); державна громадська служба. Однак центральним обов'язком, що відноситься до урядового розкладу і покладається на казначейство з року в рік, - це бюджет. До моменту складання бюджету вирішуються всі головні питання соціальних видатків, які потім публікуються. Між осіннім звітом і прийняттям бюджету публікуються статистичні дані щодо позичок на рівні суспільного сектора. Таким чином, до часу проголошення бюджету фінансова політика держави є вже добре всім відомою. Казначейство складає економічні прогнози протягом усього року. Навесні, влітку та восени завершуються три повних прогнозних звіти. Казначейство повинно опублікувати за рік два прогнози; один публікується разом із бюджетом, інший є основою осіннього звіту. На основі цих прогнозів розробляється політика в галузі

валютних операцій, обмінних курсів, процентних ставок, державних позик, яка переглядається протягом перших трьох місяців кожного року й узгоджується з річним бюджетом навесні. У рамках середньотермінового прогнозування розробляються прогнози на 3-4 роки.

Державне казначейство Франції є системою органів влади і діє при Міністерстві фінансів, промисловості і економіки. Державне казначейство Франції складається з Головного управління та його територіальних органів - управлінь на місцевому рівні. У масштабах департаменту операціями Державного казначейства керує Генеральне казначейське управління. У деяких департаментах є додаткова централізуюча ланка у вигляді Управління грошових надходжень. Працівники системи Державного казначейства несуть матеріальну відповідальність за виконання ними операцій: збереження грошових фондів і матеріальних цінностей, збирання грошових коштів, оплата рахунків. Ця система щоденно управляє фінансовими потоками шляхом здійснення таких операцій: збирання податків для держави та місцевих органів влади; управління доходами держави; управління грошовими потоками в бюджет місцевих органів влади і місцевих установ публічно-правового сектора; збирання штрафів. Всього у Франції нараховується 4100 відділень Державного казначейства, загальна чисельність працюючих - понад 57000 чоловік, які підпорядковані завідуючому Управління обліку державних фінансових операцій.

Отже, Державне казначейство України є тим органом державної виконавчої влади, що вирішує весь комплекс питань, пов'язаних з виконанням Державного бюджету України та виступає з'єднувальним ланцюгом у бюджетному процесі між органами виконавчої влади та установами банківської системи.

Список використаних джерел

1. Губар Н. Досвід функціонування казначейських систем у розвинених країнах // Вісник Української Академії державного управління при Президенті України. - 2003. - № 2. - С. 463-468с.;
2. Казначейська система виконання бюджету: навч. посіб. / В.І. Стоян, В.М. Русін. – Тернопіль: Астон, 2015. – 372 с.;
3. Котова, С. С. Історичні передумови становлення і розвитку системи державного казначейства України/ С. С. Котова //Економіка. Фінанси. Право. - 2010. - № 8. - С. 23-28 с.;
4. Про Державне казначейство України: Указ Президента України від 27 квітня 1995 р. № 335/95.

*Науковий керівник: Ю. А. Малашенко,
кандидат економічних наук*

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ НОРМАТИВІВ ЛІКВІДНОСТІ ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Нормативи ліквідності (liquidity ratios) – економічні нормативи, які встановлює Національний банк України з метою контролю за станом ліквідності банків: миттєвої ліквідності (Н4), поточної ліквідності (Н5) та короткострокової ліквідності (Н6).

Норматив миттєвої ліквідності (Н4) визначається як співвідношення високоліквідних активів до поточних зобов'язань банку. Він характеризує мінімальний обсяг високоліквідних активів, необхідний для забезпечення виконання поточних зобов'язань протягом одного операційного дня. Нормативне значення коефіцієнта Н4 повинно бути не менше 20%.

Норматив поточної ліквідності (Н5) визначається як співвідношення активів з кінцевим строком погашення до 31 дня до зобов'язань банку з кінцевим строком погашення до 31 дня. Цей норматив характеризує мінімально необхідний обсяг активів банку для забезпечення виконання поточного обсягу зобов'язань протягом одного календарного місяця. Нормативне значення коефіцієнта Н5 повинно бути не менше 40%.

Норматив короткострокової ліквідності (Н6) визначається як співвідношення ліквідних активів до зобов'язань з кінцевим строком погашення до одного року. Він визначає мінімально необхідний обсяг активів для забезпечення виконання своїх зобов'язань протягом одного року. Нормативне значення коефіцієнта Н6 повинно бути не менше 60% [1].

Основні нормативи ліквідності ПАТ КБ «ПриватБанк» наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Основні нормативи ліквідності ПАТ КБ «ПриватБанк» протягом 2013 -
9 місяців 2017 року, %

Показник	Нормативн е значення	2013	2014	2015	2016	9 міс. 2017
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)	> 20%	69,26	70,21	57,01	37,83	40,71
Норматив поточної ліквідності (Н5)	> 40%	79,09	84,47	60,1	46,86	154,3 8

Норматив короткостроков ої ліквідності (Н6)	> 60%	90,28	99,36	97,32	75,68	98,53

Нормативи ліквідності ПАТ КБ «ПриватБанк» за період з 2013 по 9 місяців 2017 роки продемонстрували таку динаміку: норматив миттєвої ліквідності (Н4) зменшився з 69,26% до 40,71% (рис. 1); норматив поточної ліквідності (Н5) збільшився майже у 2 рази з 79,09% до 154,38% (рис. 2); норматив короткострокової ліквідності (Н6) збільшився з 90,28% до 98,53% (рис.3).

Рис. 1. Динаміка нормативу миттєвої ліквідності (Н4) ПАТ КБ «ПриватБанк»

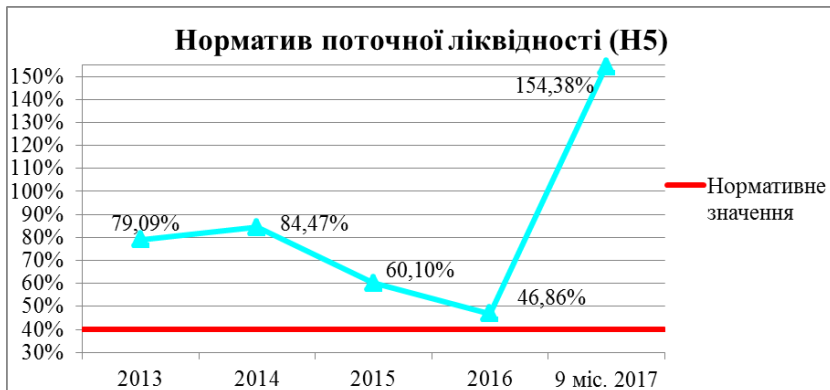

Рис. 2. Динаміка нормативу поточної ліквідності (Н5) ПАТ КБ «ПриватБанк»

Рис. 3. Динаміка нормативу короткострокової ліквідності (Н6) ПАТ КБ «ПриватБанк»

Отже, усі нормативи НБУ дотримано, що є позитивною тенденцією для банку. Таким чином, банк підтримує дуже хороший запас нормативів ліквідності. Банк має вище мінімально встановленого обсягу високоліквідних активів, необхідний для забезпечення виконання поточних зобов'язань протягом одного операційного дня, одного календарного місяця та одного року. Додатково, у червні 2017 року, акціонер банку анонсував докапіталізацію ПАТ КБ «ПриватБанк» на 38,5 млрд. грн., що безумовно позитивно відобразилося на нормативах ліквідності банку.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного банку України. «Глосарій банківської термінології». [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123471#top
2. Офіційний сайт ПАТ КБ «ПриватБанк». «Річна та щоквартальна фінансова звітність банку за 2013 - 9 міс. 2017 року». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>
3. Кузнецова С. А. Банківська система: навч. посіб. / (С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська); за ред. С. А. Кузнецової. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – С. 237-238.
4. Банківська система: у схемах і таблицях: навч. посіб. / (уклад. С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська); Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля – Дніпропетровськ : ДУ ім. А. Нобеля, 2012. – 320 с.

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

РОЛЬ БАНКІВ З ДЕРЖАВНОЮ УЧАСТЮ В ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ПІДПРИЄМСТВАМИ В УКРАЇНІ

Останніми роками, поруч із дослідженнями загальносвітових тенденцій розвитку банківських систем країн світу, все частіше увага приділяється вивченню специфіки функціонування банків з державним капіталом. Діяльність даних банків розглядається як розширена можливість впливу держави на функціонування банківської системи та соціально-економічний розвиток країни в цілому.

Дослідженням питань партнерства та фінансової взаємодії держави, підприємств та банків займалися такі вчені як Дзюблюк О.В., Лепак Р.І. [1], Ведернікова С.В. [2], Шаперенков А. [3], Павлюк К.В., Павлюк С.М. тощо. Однак наукові напрацювання щодо фінансової взаємодії підприємств та банків з державною участю наразі відсутні.

Функціонування підприємств є неможливим без використання фінансово-кредитних ресурсів, однак власних ресурсів зазвичай їм недостатньо, що й обумовлює необхідність співпраці з банківськими установами. Взаємодія з банками суттєво спрощує функціонування підприємств, оскільки банки можуть надавати великий перелік банківських послуг, що дозволяє підприємствам економити грошові ресурси та час. Банкам дана співпраця теж є вигідною – значну частку доходів фінансово-кредитні установи отримують саме від підприємницького сектору.

Однак за складних економічних умов співпраця підприємств та банків в Україні наштовхується на чимало проблем, зокрема:

- ризик віднесення банку до неплатоспроможних та припинення його діяльності;
- проблема пошуку банку, який у своєму штаті має висококваліфікованих співробітників, здатних підійти з індивідуальним підходом до вирішення проблем клієнта;
- проблема швидкості обслуговування та необхідності відвідування відділення банку;
- проблема відсутності достатньої кількості банкоматів у багатьох банках та неможливість зняття коштів без комісії у банкоматах інших банків;
- низька платоспроможність реального сектору економіки та дорогі кредитні ресурси;
- значні складності в отриманні кредитів суб'єктами

підприємницької діяльності, особливо це стосується малого і середнього бізнесу.

За цих умов, все актуальнішим стає питання налагодження фінансової взаємодії підприємств саме з банками з державною участю, які виступають провідними гравцями на ринку банківських послуг України. Крім того, роль банків з державною участю, як агентів уряду, у реалізації соціальних програм та соціально-економічної політики держави, досягненні цілей соціально-економічного розвитку є досить важливою за сучасних складних економічних умов та зростаючих загроз фінансово-економічної безпеки держави, зокрема, зі сторони банків з іноземним капіталом (російських банківських установ).

Ще одним аргументом на користь фінансової взаємодії підприємств саме з банками з державною участю є той факт, що дані банки першими серед вітчизняних фінансово-кредитних установ відновили прибутковість діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка прибутковості банків з державною участю за 2016 – 2017 рр.
(тис. грн.)

Банк	01.01.2016	01.01.2017	01.07.2017
АТ «Укресімбанк»	-14 132 383	-956 667	736 194
АТ «Ощадбанк»	-12 273 078	464 085	306 044
ПАТ КБ «Приватбанк»	216 121	-164 471 701	-2 908 013
АБ «Укргазбанк»	259 672	288 995	64 514
Укр. банк реконструкції та розвитку	570	-3 145	-4 523
ПАТ «Розрахунковий центр»	-28 886	2 091	432
ПАТ «Держзембанк»	7 643	-	-
Усього по банках з державною участю	-26 166 463	-164 676 342	-1 805 352

Джерело: складено автором на основі даних [4].

За проаналізований період з 01 січня 2016 року до 01 липня 2017 року рівень прибутковості банків з державною участю значно покращився, хоча і не досяг докризового рівня. Так, якщо станом на 01.01.2016 р. прибуток одержали лише АБ «Укргазбанк», Український банк реконструкції та розвитку та ПАТ «Держзембанк», то за підсумками 6 місяців 2017 року вже переважна більшість банків з державним капіталом одержали прибуток, розмір якого становив 1,1 млрд. грн., що на 352 млн. грн. більше ніж фінансовий результат за

підсумками 2016 року.

Найприбутковішими виявилися АТ «Укресімбанк» та АТ «Ощадбанк» (736 млн. грн. та 306 млн. грн. відповідно), нижчі показники мають АБ «Укргазбанк» та ПАТ «Розрахунковий центр» - їх прибуток становить 64 млн. грн. та 432 тис. грн. відповідно. Однак, загальний фінансовий результат по даній групі банків від'ємний і становить близько -1,8 млрд. грн. (станом на 01.07.2017 р.), що перш за все, пов'язано зі збитковістю діяльності ПАТ КБ «Приватбанк» (- 2,9 млрд. грн.).

Крім того, банки з державною участю мають розгалужену мережу відділень з висококваліфікованими працівниками, які постійно підвищують свою кваліфікацію; використовують найновіші технології та програмне забезпечення, що дозволяє зменшити до мінімуму необхідність перебування клієнтів у відділеннях; мають велику кількість власних банкоматів, а також їх клієнти мають можливість використовувати банкомати партнерської мережі без додаткових комісій.

Як банки з державною участю, так і підприємства, суспільство та держава в цілому, одержують багато переваг від фінансової взаємодії (взаємовигідного партнерства) фінансово-кредитного та підприємницького секторів економіки. Інтереси даних суб'єктів багато в чому є спільними, оскільки фінансово-кредитні установи здійснюють розрахунково-касове обслуговування як державних установ та органів влади, так і підприємств, а також надають залучені кошти для здійснення кредитування реального сектору економіки та фінансування соціально-значимих державних проєктів тощо. Саме тому проблема ефективної взаємодії та узгодження інтересів банків з державною участю та підприємств набуває особливої актуальності в сучасних умовах України.

Таким чином, для вирішення (недопущення негативного впливу) вказаних вище проблем, вважаємо за доцільне розвивати взаємовигідні партнерські відносини саме між банками з державною участю та підприємствами.

Список використаних джерел

1. Лепак Р.І. Форми фінансової взаємодії банків і підприємств: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Р. І. Лепак; НАНУ Інститут регіональних досліджень. – Л., 2008.
2. Ведернікова С. В. Фінансова підтримка підприємства банками та державою на сучасному етапі / С.В. Ведернікова // Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». – 2015. – № 1, [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=809>.

3. Шаперенков А. Взаємодія держави та банків в реалізації інноваційних програм / А. Шаперенков // Фінанси та банківська справа. – 2014. – № 1. – с. 44-56.

4. Основні показники діяльності банків України/ [Електронний ресурс]. – Національний банк України. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442.

К. О. Остапенко, гр. 41, КЕФ
Одеський національний економічний університет

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ НА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Банківська система є однією з важливих складових національної економіки, оскільки пов'язана з усіма її секторами й саме вона забезпечує єдність економічного простору за рахунок підтримки руху фінансових потоків, грошового обігу, обігу капіталу, надання потрібного фінансування промисловим підприємствам, державному бюджету, приватним господарствам. Усе це сприяє здійсненню ефективної економічної діяльності суб'єктами господарювання, забезпечує стабільність економіки країни та сталий розвиток суспільства загалом. Банківська система в сучасних економічних умовах розвивається під впливом процесів світ-системних трансформацій, розбудови інформаційного суспільства, глобалізації світових економічних структур, що характеризуються лібералізацією економіки, посиленням зовнішньоекономічної взаємодії та, як результат, – конкурентної боротьби, інтенсивним використанням комп'ютерних технологій і засобів інформатизації. Це сприяє створенню та впровадженню нових банківських продуктів і технологій, формує високоефективну інфраструктуру банківської системи та систему розрахунків між економічними суб'єктами, посилює роль банківської системи як основного механізму фінансової підтримки суспільно-економічних процесів у контексті забезпечення сталого розвитку. [1]

Сучасні банки працюють на багатьох напрямках. Це і звичні для населення кредитні та депозитні операції, обслуговування клієнтських рахунків та зовнішньоекономічної діяльності, обмін валют, надання гарантій, робота з цінними паперами. Кожен банк сам вибирає, на чому концентрувати увагу.

Проте все-таки основну частину доходів вітчизняних банків становлять чисті відсоткові доходи. Інакше кажучи, це різниця між отриманими відсотками за виданими кредитами і виплаченими

відсотками за депозитами. Другими за успішністю вважаються комісійні доходи. Стосовно комісій у банку є великий простір для фантазії. Тут і комісії за видачу кредитів, відкриття та обслуговування рахунків, випуск карт, видача готівки через касу та багато інших послуг.[2]

Таблиця 1

Динаміка фінансових результатів діяльності банківської системи України

Показник	на 01.01.2016 р.(млн..грн.)	на 01.01.2017 р.(млн..грн.)	Темп росту 2017 до 2016 БСУ(%)
Кредити клієнтів	1 024 984,6	1 034 519,0	100,9
Резерви під знецінення кредитів	-311 010,4	-468 007,4	150,4
Процентні доходи	140 644,7	140 533,0	99,9
Комісійні доходи	25 433,8	31 512,4	123,8
Процентні витрати	-96 774,3	-92 199,9	95,3
Комісійні витрати	-5 898,6	-7 231,1	122,5
Чистий прибуток банку	-77 935,2	-160 142,8	205,4
Чистий процентний дохід	43 870,4	48 333,1	110,1
Чистий комісійний дохід	19 535,2	24 281,3	124,2

Проаналізувавши дані таблиці 1, можна побачити що у 2016 році порівняно з 2015 роком процентні доходи банківської системи України зменшилися на 0,1%, це може бути обумовлено значною часткою проблемних кредитів, у загальній долі кредитів, про що також свідчить збільшення резервів під знецінення клієнтів банківської системи України на 50,4% у 2016 році порівняно з 2017 роком. Проте ми бачимо, що комісійні доходи банківської системи України у 2016 році порівняно з 2017 роком збільшилися на 23,8 %, тобто така тенденція свідчить про збільшенні ролі комісійних доходів банківської системи в загальній структурі доходів. Тобто для збільшення доходів, а в подальшому і прибутку банкам необхідно зосередитись на наданні саме комісійних послуг.

У сучасний період, в світі, фінансові послуги через інтернет отримує понад чотириста мільйонів користувачів, в розвинених країнах більше 90% економіки нею вже охоплено. Оскільки електронні технології поступово проникають в сучасне життя, очікування від фінансових установ постійно зростають. Найбільш поширеною дистанційною формою надання фінансових послуг є інтернет-банкінг -

система віддаленого обслуговування власників банківських платіжних карток, власників поточних і депозитних рахунків через мережу інтернет. Все більше віртуальних транзакцій, з огляду на зростаючий ринок електронної комерції, доводиться на інтернет-шопінг. [3, с.28-29]

Тим часом світовий ринок цифрових фінансових послуг сьогодні розвивається швидко. На думку Тапскотт Дона, канадського ученого, доктор юридичних наук, професора менеджмента Університета Торонто вже до 2020 року 95% всіх роздрібних банківських операцій буде проводитися за допомогою віртуальних технологій. Серед лідерів напрямку - Швеція, Канада, Великобританія, Бельгія, Франція, США, Сінгапур, Південна Корея. [1]

У 2017 році у Великобританії анонсований запуск відразу декількох цифрових проєктів. Серед них ClearBank, який в кінці минулого року отримав ліцензію. Це новий проєкт Ніка Огдена, колишнього CEO WorldPay. «Майбутнє банківської справи блискуче. Майбутнє банківської справи цивілізовано» - слоган ще одного необанка CivilisedBank з Англії. Відкриття було анонсовано ще в середині минулого року, передає портал Growth Business UK. Основна аудиторія банку - представники МСБ, яким банк має намір пропонувати розрахункові та ощадні рахунки, платежі, депозити, овердрафт, обмін валют, інвестиції та кредити. Влітку 2016 року також стало відомо, що британський цифровий банк Starling Bank отримав банківську ліцензію від фінрегуляторів Британії.

У Франції мобільний оператор Orange відкрив власний онлайн-банк Orange Bank в 2017 році. Фінінститут спеціалізується на мобільних банківських послугах. Надалі послуги будуть доступні в Іспанії та Бельгії. Клієнти зможуть підключитися до банку безпосередньо через мобільний додаток, через веб-сайт або в одному з 140 філій Orange. Пропозиція буде включати в себе поточні рахунки, ощадні рахунки, кредити і платежі. Планується, що банківські послуги будуть повністю віртуальними, а відділення стануть використовуватися для продажу страхових продуктів. До 2018 року Orange планує отримати 400 млн євро виручки від фінансових послуг[4 с.27]

У всьому світі роль цифрових каналів обслуговування зростає. За прогнозами дослідницької компанії McKinsey, в банках Скандинавії, Великобританії та Західної Європи до 2018 року цей канал буде генерувати, як мінімум, половину доходу. Кількість традиційних банківських відділень в розвинених країнах скорочується, люди ходять в них рідше.

Якість банківських інформаційних технологій багато в чому визначає імідж банку, служить основою для задоволення потреб його клієнтів, виступає найважливішою складовою конкурентоспроможності послуг, що надаються. Тому вибір якісних банківських інформаційних

технологій, що відповідають конкретним вимогам користувача, в умовах ринкових відносин є пріоритетним напрямком в діяльності банку. Недооцінка необхідності використання інформаційних технологій надасть суттєвий негативний вплив на ефективність діяльності банку в цілому.[5, с.57]

В цілому на ринку традиційних банківських послуг сьогодні стає все тісніше за рахунок різних компаній, які вирішили розвивати власні фінансові сервіси. Активність в цьому напрямку проявляють не тільки мобільні оператори (Telecom, Vodafone, O2, МТС, Білайн), але і гравці інтернет-ринку (Apple, Google, Facebook, Amazon, Alipay). Серед конкурентів банків також електронні та карткові платіжні системи (PayPal, QiWi, RBK. Money, MasterCard, Visa, Amex), різні інтернет-стартапи (Simpe, Square, Movenbank). [3, с.30]

Банківська система України тільки почала свій шлях в напрямку впровадження та розвитку Інтернет-банкінгу та інформаційної економіки, вдосконаленню вже існуючих та

надання нових послуг, які стануть доступними через «мережу». Поступово банківські операції у віртуальній мережі стануть переважати над реальними і значно зекономлять не тільки кошти банківських установ на їх обслуговування, а й час та кошти користувачів Інтернет-банкінгу. Це дозволить значно розширити клієнтську базу, що призведе до підвищення конкурентоспроможності. [6.с 15]

Таким чином, необхідність використання якісних інформаційних технологій як основного фактора, визначаючого конкурентоспроможність банківської системи і її стійкий розвиток, дає можливість зробити висновок, що впровадження інформаційних технологій є важливим і актуальним завданням у сучасний період.

Список використаних джерел

1. Степаненко Ольга - „Петрівна моделювання процесів функціонування та розвитку банківської системи України” - 2015
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://xpress.sumy.ua/articles/5952/>
3. Анна Кот, журнал Економіка Білорусії - №2 - 2015р.
4. Олексій Гребенюк "Механізми цифрового банку - простота і зручність" -2016р.
5. Крісс Скіннер - «Цифровий банк» - 2013р.
6. Колін Бреретон, Майлз Кеннеді, Майлз Кеннеді, Джеймс Хьюер РwС - «Майбутній вигляд банківського сектора» - 2014 р.

*Науковий керівник: Л. В. Кузнєцова,
доктор економічних наук, професор*

ЗАХОДИ ПОКРАЩАННЯ КРЕДИТНОГО РЕЙТИНГУ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ НА ПРИКЛАДІ ПАТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ»

Сучасність вимагає від підприємств та бізнесу постійного вдосконалення своїх товарів та послуг. Сьогодні підприємства в Україні, які хочуть бути конкурентоспроможними, відомими та приносити прибуток повинні постійно розвиватись, модернізуватися та впроваджувати інноваційні розробки. Але всі ці заходи завжди є досить витратними, а у підприємства не завжди є такі кошти або вважають, що недоцільно використовувати тільки свої кошти. Тоді в таких випадках, підприємствам доводиться запозичувати – брати кредити.

Для різних підприємств умови надання кредитів можуть відрізнятися. А одним з головних показників, при виборі умов для кредитування, є кредитний рейтинг підприємства.

Кредитний рейтинг – це показник, який слугує для оцінки кредитоспроможності позичальника, надійності його боргових зобов'язань і встановлення плати за відповідний кредитний ризик [2]. Завдяки цьому показнику, співпраця позичальника та інвестора стає максимально прозорою та більш ефективною, при цьому позичальник не відкриває своєї конфіденційної інформації.

Будь-яке підприємство, будь-якого рівня, яке має кредитний рейтинг завжди позитивно сприймається інвесторами, тому що це говорить про його інформаційну відкритість. При цьому, чим більш високий кредитний рейтинг підприємства, тим більше можливостей залучити ресурси за вигіднішими умовами.

В Україні законодавчо передбачена вимога щодо обов'язкового рейтингування задля надання інформації потенційним інвесторам про можливі ризики. Згідно стаття 41 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10.1996 №448/96-ВР обов'язковому рейтингуванню підлягають підприємства: у статутних капіталах яких є державна частка, підприємства стратегічного значення для держави, підприємства-монополісти.

Завдячуючи кредитному рейтингу, підприємства відразу ж можуть вирішити низьку своїх питань: спланувати випуск боргових та іпотечних цінних паперів, тому що рейтинг дає можливість потенційним покупцям впевнитись у якості цих цінних паперів, а також сприяє успішному розміщенню емісії; залучити інвестиції – рейтинг з позитивною репутацією говорить інвестору про стабільність і

можливість вкладання коштів в довгострокові проекти; намір укласти договір з постачальником – позитивний рейтинг дає можливість позичальнику вибирати інвесторів з більш лояльними пропозиціями.

Дані кредитного рейтингу використовуються багатьма структурами: юридичні та фізичні особи інвестори, які використовують його для оцінки ризиків при інвестуванні коштів у підприємство або його цінні папери; страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, організації з управління активами - для розміщення резервів; банківські структури - для ухвалення рішення про доцільність кредитування підприємства або купівлі його цінних паперів; лізинговими компаніями - для аналізу потенційних лізингоодержувачів; підприємствами - для ухвалення рішення про доцільність співпраці з контрагентами та умови надання ними товарних кредитів[2].

Кредитному рейтингу підприємства приділяють більш уваги в умовах фінансової кризи або нестабільності. В цей період збільшується ризик дефолтів, а кредитний рейтинг дозволяє найбільш точно оцінити кредитоспроможність підприємства.

Публічне акціонерне товариство «Українська залізниця» – національний перевізник вантажів та пасажирів. Її завданням є надання безпечних та якісних залізничних перевезень, забезпечення ефективного функціонування та розвитку залізничного транспорту, створення умов для підвищення конкурентоспроможності галузі тощо. Зараз компанія забезпечує 82 % вантажних і майже 50 % пасажирських перевезень, від загального обсягу транспортних послуг держави. За обсягами вантажних перевезень українська залізниця займає четверте місце на Євразійському континенті [1].

І треба розуміти, що гарний фінансовий стан такого підприємства важливий не тільки для нього самого, а для країни в цілому. Імідж Укрзалізниці формується від стану її інфраструктури, матеріальної забезпеченості, а зміни в її фінансовому стані відображаються на діяльності усіх організацій, які з нею співпрацюють.

Сьогодні ПАТ «Укрзалізниця» сприймається досить обережно серед інвесторів. Але це не вина нинішнього менеджменту Укрзалізниці, тому що негативний імідж формується протягом не одного десятиріччя. І щоб вивести таке велике підприємство до європейських стандартів, йому потрібно бажати неможливого й прагнути до найкращого. І ті зміни, що робить Укрзалізниця сьогодні, будуть поступово відчуватися.

Вже проведений повний аудит підприємства із залученням міжнародної аудиторської компанії «Делойт». ПАТ «Укрзалізниця» вступила до Європейської Бізнес Асоціації і намагається привести свою структуру до європейських бізнес-стандартів, в яких корупційні ризики

зводяться нанівець. В цьому році у планах підприємства є реструктуризація боргів та проведення перемовин з кредиторами про зниження існуючих кредитних ставок, а також розпочати підготовку до випуску єврооблігацій (зараз ПАТ «Укрзалізниця» має 500 млн. євро на Ірландській біржі). Питання відкритості та прозорості до інвесторів підприємство вирішує за допомогою розміщення на своєму офіційному сайті щоквартального звіту по свої результати.

Таким чином, щоб будь-яке підприємство мало змогу конкурувати на ринках, як на внутрішньому так і на зовнішніх, йому потрібно постійно розвиватися й вдосконалюватися. Існування доброго кредитного рейтингу у підприємства, надає йому можливість на отримання кредитів на більш вигідних умовах, тим самим значно прискорює темпи розвитку підприємства.

Кредитний рейтинг кожного підприємства головним чином залежить від фінансового стану підприємства, його відкритості та прозорості. І якщо підприємство хоче існувати й процвітати йому необхідно дотримуватись сучасних умов бізнесу. Одною з яких є підтримання позитивного кредитного рейтингу підприємства. Для цього кожне підприємство визначає свою стратегію покращення. Але це невідмінно будуть дії пов'язані з покращенням фінансового стану (зменшенням витрат, збільшенням прибутку), а також прозорість у керуванні та надання більше інформації про себе потенційним інвесторам.

Так, всі зміни, що проводить ПАТ «Укрзалізниця» для покращення свого кредитного рейтингу вже приносять свої результати. У грудні 2017 року Європейський банк реконструкції та розвитку підписав з підприємством кредитний договір на суму 150 мільйонів євро. Дана позика буде направлена на будівництво другої колії, електрифікацію та модернізацію залізничного сполучення Долинська – Миколаїв – Колосівка. Він буде проходити територією трьох областей: Кіровоградська, Миколаївська, Одеська.

Впровадження даного проекту буде сприяти збільшенню пропускної спроможності вантажів до миколаївських портів, підвищить швидкість руху вантажних поїздів, скоротить експлуатаційні витрати та додатково відкриє близько трьохсот вакансій.

Список використаних джерел

1. ПАТ «Укрзалізниця». Сайт в мережі Інтернет. - <https://www.uz.gov.ua>
2. Рейтингове агентство "Кредит-Рейтинг". Сайт в мережі Інтернет. – <http://www.credit-rating.com.ua>

3. Цал Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. Підручник. – К: Центр
учбової літератури, 2008. – 565 с.

*Науковий керівник: В. В. Бобиль,
доктор економічних наук, доцент*

В. Д. Понікаров
кандидат економічних наук,
професор кафедри економічного консалтингу
*Харківський національний економічний університет імені
Семена Кузнеця*
О. А. Федорищева
аспірант кафедри економічного консалтингу
*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах радикальних реформ, що проводяться в нашій країні, значно підвищується роль соціальних функцій держави. Перетворення України у соціальну державу, якою вона визначається статтею 1 Конституції, перш за все, вимагає посилення соціального захисту населення, щоб відповідно до конституційних вимог, людина, її життя та здоров'я дійсно стали найвищою соціальною цінністю.

Проблемним питанням розвитку соціального страхування та пенсійного забезпечення в нашій країні присвячені праці таких вчених як О.М. Бандурка, С.С. Бандурка, Н.М. Внукова, П.Д. Пилипенко, С.М. Попова, С.М. Синчук, Б.І. Сташків, О.В. Терещук, С.І. Юрій та багато інших. Але чимало проблем пов'язаних з вирішенням побудови в Україні реальної соціальної держави, поки що не вирішено.

Соціальна держава - це така політико-територіальна організація влади, яка забезпечує дотримання конституційних прав громадян на працю, освіту, охорону здоров'я, культуру та житло, підтримує високий рівень якості життя людей, забезпечує соціальний захист громадян та соціальну підтримку найуразливіших верств населення шляхом перерозподілу наявних ресурсів з метою уникнення соціальної напруги та соціальних конфліктів у суспільстві. Але однією з найважливіших умов інтеграції України в Європейську спільноту є наявність в країні ефективного соціального захисту населення, який гарантується громадянам статтею 46 Конституції України [1]. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок

страхових внесків громадян, підприємств, установ та організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних установ з догляду за непрацездатними.

Основними елементами системи соціального захисту населення є: встановлення якісних, чітко розрахованих параметрів життя окремих груп індивідів (розміру прожиткового мінімуму, мінімальної пенсії, розміру мінімальної допомоги); 2) дієва система захисту населення від збільшення цін, тарифів, зростання товарного дефіциту з метою гарантованого забезпечення прожиткового мінімуму громадян; усунення проблеми безробіття, забезпечення ефективної зайнятості населення, перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів; створення ефективної системи пенсійного забезпечення (людей похилого віку, інвалідів, сімей, що втратили годувальника); утримання закладів для підтримки осіб, які повністю або частково втратили здатність для самостійного існування (дитячих будинків, інтернатів, будинків для людей похилого віку); система соціальних трансфертів (допомоги з безробіття, одноразові чи щомісячні виплати для дітей, допомога з материнства, оплата лікарняних, житлові субсидії тощо); наявність системи соціального обслуговування (надання соціальних послуг окремих категорій громадян); надання необхідної медичної допомоги. Тому поглиблення економічних реформ в нашій державі створює принципово нову соціально-економічну державу і викликає необхідність розробки адекватного механізму соціального забезпечення населення, яке слід будувати таким чином, щоб не породжувати зрівнялівки й утриманських настроїв при розподілі та споживанні життєвих благ, не послабляти дієвості мотивів і стимулів до праці, а навпаки, створювати умови для більш повного їх прояву. При чому, основною складовою системи соціального захисту населення є пенсійне забезпечення.

Сьогодні відповідно до Закону «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»[4] система пенсійного страхування складається з трьох рівнів: 1) солідарна система загальнообов'язкового пенсійного страхування; 2) накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; 3) система недержавного пенсійного забезпечення. На жаль, сьогодні в Україні у повному обсязі працює лише система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яка працює на солідарній стратегії, яка полягає в наступному: ті хто працюють, утримують пенсіонерів.

Солідарна система надзвичайно вразлива до демографічних змін, що обумовлюється старінням населення в результаті чого зменшується співвідношення числа працюючих і кількості пенсіонерів. А прогноз

загальної чисельності платників внесків до солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування і пенсіонерів, які отримують пенсії з Пенсійного фонду України, свідчить про майже постійно ускладнення ситуації. Все це викликало нагальну необхідність реформування пенсійного забезпечення в нашій державі. Адже існуюча в Україні солідарна система сьогодні не здатна забезпечити високі пенсійні виплати. Залишаються невирішеними також такі питання пенсійного забезпечення: наявність заборгованості по внескам на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування деяких підприємств, установ та організацій; відсутність належної диференціації пенсійних виплат, обумовленої страховими внесками впродовж трудової діяльності; тіньова заробітна плата та зайнятість; нерозвинутий фінансовий сектор та нестача надійних фінансових інструментів для інвестування пенсійних активів; незадовільний рівень фінансової та правової обізнаності населення. Причому, впровадження нової пенсійної системи є багатоаспектною роботою, розрахованою на тривалу перспективу. Тобто пенсійна реформа, початок якої запропоновано Законом «Про внесення змін до деяких актів України щодо підвищення пенсій»[5] є продовженням та складовою частиною економічних реформ, які проводяться в нашій країні. Важливим фактором нової реформованої системи соціального захисту населення є запровадження накопичувальної системи відповідно до затвердженого розпорядження Кабінету Міністрів України Плану заходів [6]. Все це дозволить розробити передумови для функціонування суб'єктів системи накопичувального пенсійного забезпечення, створити комплексну систему захисту прав учасників такої системи, запровадити професійну пенсійну систему накопичувального пенсійного забезпечення та розробити правила участі у системі накопичувального пенсійного забезпечення для страховиків та застрахованих осіб.

З наведеного вище можна зробити наступні висновки: однією з найважливіших умов інтеграції України в європейську спільноту є наявність в Україні ефективної системи соціального захисту населення. Соціальний захист населення в нашій державі впливає на національну систему соціального забезпечення, яка почала створюватися одразу після проголошення незалежності України. Рівень соціального забезпечення населення держави повинен відповідати рівню розвитку економіки країни. Основною складовою системи соціального захисту населення є пенсійне забезпечення. Сьогодні в Україні в повному обсязі працює лише система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яка надзвичайно вразлива до демографічних змін. Тому у найближчі роки планується створити дієву систему багаторівневого

пенсійного забезпечення населення у тому числі недержавного, яка вважається однією з найефективніших у світі.

Список використаних джерел

1. Конституція України / Відомості Верховної Ради – 1996. - №30 – с.141.
2. Закон України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування» // Урядовий кур’єр – 2003 – 16 січня.
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» // Урядовий кур’єр – 2017 – 11 жовтня.
4. План заходів із запровадження накопичувальної системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування на 2017-2018 роки. Затв. розпорядженням КМУ №723-р від 11.10.2017р. // Урядовий кур’єр – 2017 – 25 жовтня.

А. А. Пшенична, ФК-15-1/9

*Дніпровський технікум зварювання та електроніки
імені Є.О.Патона*

БАНКІВСЬКІ РЕЗЕРВИ: ПОРЯДОК ЇХ ФОРМУВАННЯ В БАНКАХ УКРАЇНИ

Банківські резерви – це сукупність акумульованих банком коштів, які використовуються для забезпечення фінансової стійкості, захисту від ризиків та займають особливе місце в системі управління стабільністю банку, тому аналіз особливостей формування та використання резервів банку є актуальним. [3]

Види резервів: обов’язкові, спеціальні, загальні.

Обов’язкові резерви - це акумульовані комерційним банком кошти, які зберігаються на резервному рахунку у центральному банку з метою забезпечення ліквідності депозитної заборгованості чи інших пасивних операцій банків.

Спеціальні - це кошти, мобілізовані комерційним банком, на покриття сумнівних боргів, непередбачених втрат, збитків від проведення активних операцій.

Загальні - це кошти, мобілізовані банком за рахунок прибутку банку після оподаткування для відшкодування непередбачених збитків від різних видів невизначених ризиків.

Резерви банку виконують такі базові функції: захисну, регулюючу та стимулюючу. [2]

В період з 2013 по 2016 рр. було досліджено формування та використання резервів банків ПАТ КБ «ПриватБанк» та ПАТ «УкрСиббанк».

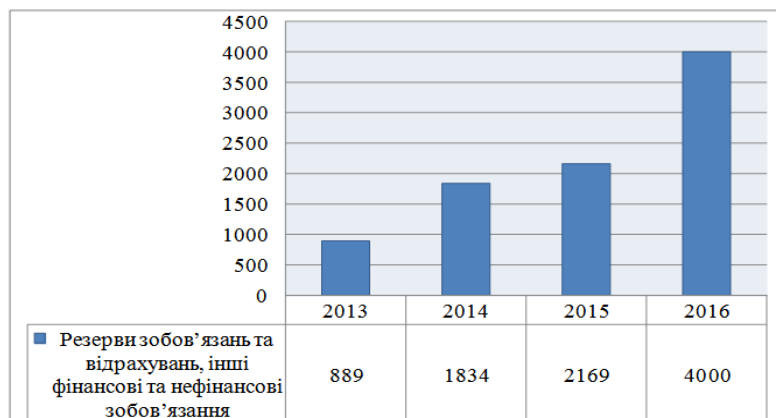

Рис. 1. Динаміка формування та використання банківських резервів ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2013-2016 рр., млн.грн.

В динаміці спостерігається поступове зростання сум банківських резервів ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2013-2016 рр., що є ефективним управлінням банківськими резервами. Їх збільшення свідчить про зменшення можливих ризиків від здійснення кредитних активних операцій банку та покращення фінансової стійкості та ліквідності банку.

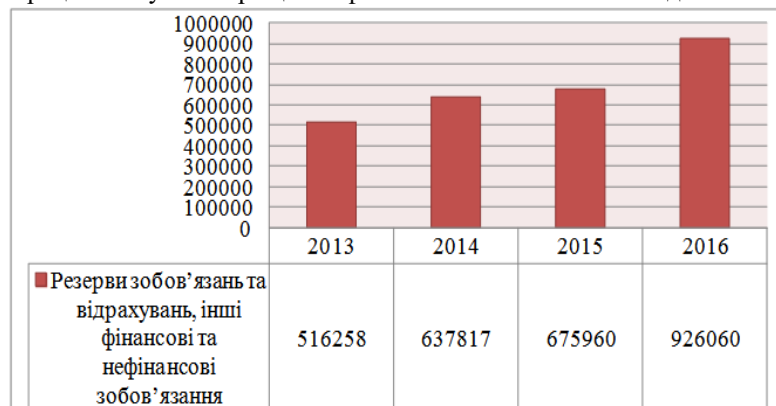

Рис. 2. Динаміка формування та використання банківських резервів ПАТ «УкрСиббанк» за 2013-2016 рр., млн.грн.

В динаміці спостерігається поступове збільшення сум банківських резервів ПАТ «УкрСиббанк» протягом 2013-2016 рр., що є

ефективним управлінням банківськими резервами. Їх збільшення свідчить про зменшення можливих ризиків від здійснення кредитних активних операцій банку.

Основна мета управління обов'язковими резервними вимогами — підтримати передбачені законом резерви на мінімальному рівні та не допустити ані надлишків, ані дефіциту. Управління рівнем ліквідності та обов'язкового резервування потребує швидкого прийняття рішень, які мають важливі довгострокові наслідки і впливають на прибутковість банку. Тому в банках часто створюються спеціалізовані структурні підрозділи, які вирішують проблеми ліквідності і одночасно управляють грошовою позицією банку.

Формування обов'язкових резервів також має на меті:

- 1) регулювання грошової маси в обігу;
- 2) забезпечення своєчасності здійснення платежів за вимогами клієнтів;
- 3) підтримання ліквідності комерційного банку.

Одним із важливих інструментів Національного банку України є обов'язкові резервні вимоги, офіційною функцією яких є регулювання обсягів грошової маси та управління грошово-кредитним ринком. Банки мають зберігати весь обсяг обов'язкових резервів на кореспондентському рахунку банку в Національному банку.

Норматив обов'язкового резервування коштів встановлює Національний банк.[1]

Таким чином, резервування відіграє важливу роль у формуванні банківської діяльності. В сучасних умовах нестабільного середовища функціонування для банків значущими стають завдання забезпечення фінансової стійкості, ліквідності та зниження фінансових ризиків. Одним із ефективних інструментів їх вирішення є формування системи резервів, здатної забезпечити досягнення цілей банків та інтересів пов'язаних із ними суб'єктів. [3]

Список використаних джерел

1. Літовченко Т.Б., Бабіцька Ю.О. Шаповалова С.М. Роль банківських резервів. Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля М. Луганськ, Україна. – 2013 р. Електронний ресурс – [Режим доступу: <http://bank-business-1.ucoz.ua>].

2. Сомик А.В. Удосконалення обов'язкових резервних вимог як інструменту грошово-кредитної політики Національного банку України/ Фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток". - № 10, 2014. Електронний ресурс – [Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua>].

3. Шпаковська Ніна. Обов'язкові резерви як фінансовий інструмент забезпечення фінансової стійкості банку/ Н. Шпаковська/ Економічні науки. -2013. - № 35. Електронний ресурс – [Режим доступу: <http://ven.chdtu.edu.ua>].

*Науковий керівник: О. О. Рогульська,
викладач вищої категорії*

О. О. Семенко, ФБС-17вм
Університет імені Альфреда Нобеля

ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

В сучасних умовах розвитку банківського кредитування важливо використовувати досвід оцінки фінансового стану позичальників зарубіжними банками. Наприклад, в американській банківській практиці при відборі клієнтів найчастіше застосовується «правило п'яти сі», в якому критерії відбору починаються на букву «С»:

- character (характеристика);
- capacity (можливість);
- capital (капітал);
- collateral (забезпечення);
- conditions (економічні умови).

Дана методика дозволяє визначити клас кредитоспроможності на основі показників ліквідності активів, оборотності капіталу, прибутковості, а також аналізу коефіцієнтів залучених коштів [1].

У Франції процес визначення кредитоспроможності позичальника включає наступні етапи аналізу:

- 1) загальна оцінка фінансово-господарської діяльності позичальника;
- 2) оцінка кредитоспроможності;
- 3) запит до картотеки Банку Франції [3].

У Німеччині використовується методика кредитного рейтингу, що включає оцінку кредитного рейтингу позичальника і наданих гарантій. Як правило, виділяється 17 критеріїв, розбитих на 5 груп: рівень управління; галузь / ринок; відносини з клієнтом; економічні умови; перспективи. При кредитуванні оцінюються ризики ліквідності, процентний ризик, страховий ризик і ризик інфляції. Підсумковий рейтинг клієнта оцінюється за шестибальною шкалою [2].

У Великобританії використовується методика оцінки кредитоспроможності позичальника, яка носить назву PARSEr, де:

P (Person) – інформація про особу і репутацію позичальника;

A (Amount) – необхідна сума кредиту та її обґрунтування;

R (Repayment) – виплати по кредиту;

S (Security) – гарантії і забезпечення;

E (Expediency) – вигідність і доцільність кредиту;

R (Remuneration) – процентна ставка (винагорода банку) за видачу кредиту.

Також у Великобританії широко поширена методика оцінки кредитоспроможності CAMPARI та «PARTS» [4].

В Австралії банки під час визначення рейтингу позичальника спираються на внутрішні і зовнішні джерела.

Для розрахунку рейтингу австралійськими банками використовуються чотири групи чинників: 1) фінансові коефіцієнти; 2) аналіз грошового потоку; 3) рівень менеджменту; 4) специфіка галузі позичальника [5].

У Великобританії і США широко поширені моделі оцінки кредитоспроможності позичальників з використанням коефіцієнта Z (Z-score technique). Дані моделі визначають компанії, які відчують фінансові труднощі і близькі до банкрутства. Відповідно до даної методики підприємства розподіляються на дві категорії: потенційні підприємства-банкрути та інші підприємства (стабільно функціонуючі) [2].

Таким чином, критерії, за якими проводиться оцінка кредитоспроможності позичальників, специфічні у кожного банку і ґрунтуються на його досвіді і застосовуваних технологіях. Багато методик оцінки кредитоспроможності, які використовують зарубіжні банки, можуть бути покладені в основу методик українських банків, але вимагають додаткових модифікацій, що враховують особливості розвитку вітчизняного ринку кредитування і економічну ситуацію в країні.

В українській фінансовій практиці необхідно використовувати все краще, що з'явилося в зарубіжній практиці діяльності кредитних організацій в посткризовий період, в тому числі, в галузі мистецтва управління якістю кредитного портфеля.

Список використаних джерел

1. Принципи управління кредитними ризиками. Базельський комітет з банківського нагляду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

2. Андрос С.В. Банківське кредитування інвестиційних проєктів у реаліях фінансового ринку [Електронний ресурс] / С.В. Андрос – Режим доступу: ev.fnm.kpi.ua/

3. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/292/54/1/2/>

4. Луцик І. Б. Кредитний ризик та способи його мінімізації [Електронний ресурс] / І.Б. Луцик – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com/>

5. Сулейманова Е.Р. Оцінка і методи зниження кредитного ризику / [Електронний ресурс] / Е. Р. Сулейманова – Режим доступу: <http://intkonf.org/>

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

**М. В. Терещенко, ФБС – 17вм
Університет імені Альфреда Нобеля**

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ТОВ «БОНТОЙ»

Управління конкурентоспроможністю підприємства стає все більш важливим в умовах ринкових відносин і на сьогодні є запорукою успішної підприємницької діяльності. В сучасній конкурентній боротьбі за всієї її гостроти та динамізми виграє той, хто аналізує та змагається за свої конкурентні позиції. Щоб вижити у цій боротьбі, кожне підприємство має поставити перед собою задачу підвищення рівня конкурентоспроможності не лише своєї продукції, а й підприємства та його потенціалу.

Головною метою діяльності ТОВ «БОНТОЙ» є отримання прибутку на основі забезпечення потреб юридичних та фізичних осіб у товарах, роботах, послугах. Основним видом діяльності ТОВ «БОНТОЙ» є спеціалізована оптова торгівля (основний).

ТОВ «БОНТОЙ» реалізує товари, виконує роботи та послуги за цінами, що визначає самостійно або на договірній основі.

Проаналізуємо динаміку фінансових результатів ТОВ «БОНТОЙ» за 2015– 2017рр. Необоротні активи зростали впродовж двох останніх років і досягли значення 1024.9 тис. грн., незавершені капітальні інвестиції збільшилися у 2017 році в порівнянні з 2015 року на 497.7 тис.грн, що вказує на те, що підприємство стало більше інвестувати в необоротні активи. Основні засоби зменшилися у 2017 році на 44.9 тис. грн. в порівнянні з 2015 роком. Оборотні активи підприємства збільшилися у 2017 році на 2431.7 тис. грн в порівнянні з 2015 роком, але зменшилися в порівнянні з 2016 роком на 259.1 тис. грн. Запаси зросли на 1007.2 тис.грн. у 2017 році в порівнянні з 2015 р.; дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зменшилася у 2017 році в

порівнянні з 2015 роком на 417.3 тис. грн, що свідчить про те, що покупці та замовники почали швидше сплачувати за товари, роботи, послуги; грошові кошти та їх еквіваленти збільшилися у 2017 році на 46.0 тис. грн в порівнянні з 2015 роком, але зменшилися на 102.2 в порівнянні з 2016р. і це вказує на те, що зменшилася кількість вільно використовуваної готівки в касі та грошей на поточних рахунках підприємства. Загальна сума активів зросла на 193.7 тис. грн. у 2017 році в порівнянні з 2016 року.

Власний капітал підприємства зріс у 2017 р. на 891,6 тис. грн в порівнянні з 2015 роком і на 550.4 тис. грн в порівнянні з 2016 р. і це вказує на те, що збільшилася частина в активах підприємства, що залишилися після вирахування; «Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення» вказують на те, що усі три роки підприємство не мало довгострокових непогашених заборгованостей щодо залучення позичкових засобів. Поточні зобов'язання зросли у 2017 році на 891.6 тис. грн. в порівнянні з 2015 р., але зменшилися на 356.7 тис. грн в порівнянні з 2016 роком що вказує на те, що підприємство вчасно розраховується з постачальниками за продукцію, виконані роботи та отримані послуги. Зменшення зобов'язань підприємства збільшує ліквідність підприємства і його фінансову стійкість.

Аналіз показників ліквідності свідчить про те, що низьке їх значення. Коефіцієнт абсолютної ліквідності усі три роки був нижчим за рекомендовані норми, що є негативно для підприємства. У 2016 році він підвищився в порівнянні з 2015 на 0,01 і знов знизився в 2017 до 0,02. Тобто підприємство не має тих необхідних мінімальних засобів, які дозволили би своєчасно погашати короткострокові платежі грошовими коштами. Але не треба забувати що цей показник на практиці буває значно нижче за норму, і за цим показником не можна відразу робити негативні висновки.

Коефіцієнт швидкої ліквідності починаючи з 2015 року почав поступово збільшуватися і в 2016 році становив 0.75, але в 2017 році знов трохи впав до відмітки 0,55. Коефіцієнт постійно перебував нижче норми, що свідчить про не повну здатність підприємства негайно погасити кредиторську заборгованість за рахунок коштів на різноманітних рахунках .

Коефіцієнт загальної ліквідності за усі три роки майже не змінився і становив в 2017 році 1,08, що є більше за 1, але так і не наблизився до нормального значення. Це свідчить про те, що підприємство здатне погасити поточні зобов'язання за рахунок поточних активів і закритися у нуль у разі такої потреби, але йому потрібно приділити увагу налагодженню збуту продукції, та

організувати краще матеріально-технічного постачання для підвищення значення цього коефіцієнта.

Проаналізувавши фінансову діяльність ТОВ «БОНТОЙ» можна дійти висновку, що майже всі показники знаходяться нижче норми. Підприємство здатне погасити поточні зобов'язання за рахунок поточних активів і закритися у нуль у разі такої потреби, але воно не має необхідних мінімальних засобів, які дозволили би своєчасно погашати короткострокові платежі саме грошовими коштами. Через недостатність абсолютної ліквідності підприємство не завжди може скористатися вигідними комерційними можливостями та інколи немає свободи вибору, і це обмежує свободу дій керівництва.

У підприємства багато залучених коштів, через що воно не здатне достатньо гнучко самостійно маневрувати власним капіталом. Поточна діяльність задоволена низько з власного фінансування. Тобто підприємство може бути не в стані «витримати» несподівані зміни ринкової кон'юнктури, і опинитися на краю банкрутства.

Суттєвим для оцінки діяльності є той факт, що собівартість реалізованих товарів зростала уповільненими порівняно з доходом від реалізації темпами, що призвело до збільшення валового прибутку як порівняно з 2015, так і порівняно з 2016 роком.

Разом з тим, діяльність ТОВ «БОНТОЙ» показує постійний спад на протязі трьох років рентабельності реалізованої продукції, активів та капіталу підприємства. Відібрані для аналізу показники рентабельності засвідчують меншу ефективність використання товарних ресурсів (рентабельність реалізованих товарів), майнового потенціалу (рентабельність активів) і власного капіталу (рентабельність капіталу) підприємства.

Отже, в цілому діяльність підприємства за три роки можна вважати більш менш ефективною на тій підставі, що деякі перелічені показники мають тенденцію до зростання, а деякі до зменшення. Позитивною тенденцією для підприємства є те, що чистий прибуток з кожним роком трохи, але росте і на 2017 рік склав 604 тис. грн., що на 11.1 тис. грн більше ніж у 2016 році.

Таким чином, ми можемо побачити, що у ТОВ «БОНТОЙ» є усі шанси й надалі працювати й розвиватися, але для цього йому потрібно усунути деякі недоліки.

Список використаних джерел

1. Грабовецький Б. С. Економічний аналіз. Навч. посібник. – К. «Центр навчальної літератури». 2009. – 256 с
2. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства / М. Я. Коробов. – К. : Знання, 2010. – 354 с.

3. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства / Г. В. Савицька. – К. : Знання, 2008. – 662 с.

4. Стадник В.В. Менеджмент: підручник/ В.В. Стадник - Вид. 2-ге вип., доп. - К. : Академвидав, 2007. - 472 с.

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

**С. К. Хорошилов, ФБС-16вм
Університет імені Альфреда Нобеля**

АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА»

Для здійснення своєї діяльності суб'єкти господарювання потребують забезпечення усіма видами необхідних ресурсів, важливу питому вагу в яких за сьогодишніх умов функціонування займають саме фінансові ресурси. Задля формування теоретичних аспектів управління фінансовими ресурсами підприємств доцільно провести аналіз існуючих підходів до трактування сутності цього поняття (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз існуючих підходів до визначення сутності поняття
«управління фінансовими ресурсами підприємства»

Автор, джерело	Визначення поняття	Критерії аналізу (визначені автором)	
		переваги	недоліки
1	2	3	4
Горбан А.П., [1]	сукупність форм і методів, на основі яких здійснюється управління грошовим оборотом та фінансовими ресурсами	- розгляд поняття як системи; - визначення цільового призначення	- узагальнене та багатозначне визначення - відсутні суб'єкти управління
Кантур С.Ф., Коцаб Н.А., [3] Шишкіна І.В., [4]	сукупність цілеспрямованих методів, операцій, способів і прийомів впливу на фінанси для досягнення	розгляд сутності поняття у контексті спрямованості на досягнення конкрет-ного	відсутні: - конкретизація способів і прийомів впливу; - суб'єкти управління

Продовження табл. 1

	необхідного результату	результату	
Бланк І.О., [5]	система принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням їх ефективного формування, розподілу та використання в процесі діяльності	розгляд поняття: - як системи; - у контексті спрямованості на підвищення ефективності діяльності	відсутні суб'єкти управління
Скрипачов І.О., [6]	специфічна сфера управлінської діяльності, пов'язана з цілеспрямованою організацією фінансових ресурсів комерційної організації, спрямованих на максимізацію прибутку компанії при допустимому рівні фінансового ризику	розгляд сутності поняття у контексті спрямованості на максимізацію прибутку суб'єкта господарювання	обмеження сутності поняття лише організаційними аспектами управління
Ковальов А.С., Кочановська О.М., [7]	комплекс дій суб'єкта, що здійснюються над об'єктом, з метою підвищення ефективності реалізації властивих об'єкту функцій	розгляд поняття: - як системи; - у контексті підвищення ефективності діяльності	узагальнене та багатозначне визначення
Каширін А.В., [8]	процес впливу на сукупність організаційно-економічних відносин, пов'язаних із залученням, розміщенням і використанням	- розгляд сутності поняття у контексті спрямованості на підвищення ефективності діяльності;	- розгляд сутності поняття лише у контексті процесу

	фінансових ресурсів організацій, на основі принципів самоокупності та самофінансування через джерела, форми і методи фінансування, враховуючи особливості функціонування, з метою ефективного їх використання	- визначаються принципи управління фінансовими ресурсами	

Результати проведеного аналізу наведених визначень сутності поняття «управління фінансовими ресурсами підприємства» свідчать, що у більшості випадків сутність поняття розглядається на мікрорівні функціонування суб'єкта господарювання і метою такого управління є забезпечення кругообігу фінансових ресурсів з метою досягнення конкретного результату у вигляді підвищення ефективності діяльності та максимізації прибутку суб'єкта господарювання. У цьому контексті доцільно погодитись з авторами дослідження [9], що в ринкових умовах господарювання управління фінансовими ресурсами підприємства слід розглядати як сукупність скоординованих та цілеспрямованих заходів і дій щодо розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із залученням, розміщенням і використанням фінансових ресурсів з метою не лише максимізації прибутку, а ще й максимізації ринкової вартості підприємства.

Список використаних джерел

1. Горбан А.П. Управління фінансовими ресурсами підприємства / А.П. Горбан // Економічні науки. – 2010. – № 15. – С. 25-27.
2. Жаворонков Е. Механизм управления финансовыми ресурсами в строительстве / Е. Жаворонков // РИСК: Ресурсы, информация, снабжение, конкуренция. – 2009. – № 3. – С. 144-149.
3. Кантур С.Ф. Основные методы управления финансовыми ресурсами предприятия / С.Ф. Кантур, Н.А. Коцаб // Культура народов Причерноморья. – 2012. – № 222. – С. 76-77.

4. Шишкина И.В. Управление финансовыми ресурсами предприятия / И.В. Шишкина // Актуальные проблемы формирования механизма функционирования финансового рынка. – 2009. – № 5. – С. 166-172.

5. Бланк И.А. Управление финансовыми ресурсами / И.А. Бланк. – М.: Издательство «Омега-Л», 2011. – 768 с.

6. Скрипачев И.А. Особенности управления финансовыми ресурсами коммерческой организации / И.А. Скрипачев // Вестник Волжского университета им. В. Н. Татищева. – 2010. – № 20. – С. 162-167.

7. Ковалёв А.С. Методические подходы к формированию системы управления финансовыми ресурсами предприятия / А.С. Ковалёв, О.М. Кочановская // Финансовые исследования. – 2006. – № 13. – С. 106-115.

8. Каширин А.В. Методологические основы формирования конкурентной системы управления финансовыми ресурсами в предпринимательстве / А. В. Каширин // Вестник Академии. – 2009. – № 3. – С. 57-59.

9. Погрішук Г.Б. Управління фінансовими ресурсами підприємств в ринкових умовах / Г.Б. Погрішук, В.В. Руденко // Науковий Вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. – 2014. – Випуск 5. – Частина 4. – С. 107-110.

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

**К. А. Шаповал, студентка
Національний авіаційний університет**

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку світової економіки змінюються підходи до визначення певних економічних процесів. Зазнає змін і суть явищ, що відбуваються в економіці.

Важливу роль в житті людини відіграють адміністративні послуги, тому що вони супроводжують її з народження і виникають надалі. Існують різноманітні підходи до визначення сутності поняття «адміністративні послуги», але всі вони зводяться до єдиного трактування - це послуга, яка є результатом здійснення суб'єктом повноважень щодо прийняття згідно з нормативно-правовими актами на звернення фізичної або юридичної особи адміністративного акту,

спрямованого на реалізацію та захист її прав і законних інтересів та/або на виконання особою визначених законом обов'язків (отримання дозволу (ліцензії), сертифіката, посвідчення та інших документів, реєстрація тощо)[1]. Порядок надання адміністративних послуг регламентується низкою законодавчих та нормативно-правових актів, основними з яких є ЗУ «Про державну службу», ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» та ЗУ «Про адміністративні послуги».

Слід зазначити, що дослідження проблем та перспектив розвитку адміністративних послуг в Україні, почалося після прийняття Закону України «Про адміністративні послуги» у 2012 році. Зараз даний процес зазнає трансформаційних змін в умовах Євроінтеграції та стрімкого технологічного розвитку. Між політиками точаться дискусії навколо реформ щодо умов надання даного типу послуг. Існують припущення щодо правильності надання адміністративних послуг лише на платній основі, оскільки не кожен громадянин хоч раз за життя користується цими послугами, оскільки вони несуть добровільний характер – людина сама приймає рішення про необхідність їх використання.

На сьогодні органами ДФС надаються 92 адміністративні послуги, з яких 58 — податкових і 34 — митні. Найбільше адміністративних послуг надається безпосередньо ДФС України.

Надання адміністративних послуг здійснюється через мережу 667 центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП). Серед адміністративних послуг, які надаються ДФС найпопулярнішою є видача картки платника податків та внесення до паспорта громадянина України даних про реєстраційний номер облікової картки платника податків з Державного реєстру фізичних осіб — платників податків. У 2015 р. надано понад 1,5 млн. таких послуг, з яких майже 140 тис. — у грудні. Серед адміністративних послуг, що здійснюються ЦНАП найпоширенішими є реєстрація бізнесу та місця проживання.

Послуга з реєстрації книг обліку розрахункових операцій є популярною серед суб'єктів господарювання. У 2015 р. ЦОП надано понад 300 тис. таких послуг. Зокрема, у грудні зареєстровано понад 35 тис. книг обліку розрахункових операцій.

Актуальною залишається послуга з видачі довідки про відсутність заборгованості з платежів до бюджету, що контролюються органами ДФС. З початку 2015 р. ЦОП надано майже 290 тис. зазначених довідок, з яких понад 16 тис. — у грудні.

Тарифи щодо надання адміністративних послуг коливаються в залежності від виду послуги, строку надання послуги та періоду звернення. Станом на 1.01.2018 року за умови, що прожитковий мінімум складає 1762 грн. державна реєстрація змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі складає

0,3% прожиткового мінімуму (530 грн.), державна реєстрація права власності на нерухоме майно коштує 180 грн (за умови здійснення операції за термін 5 робочих днів). Реєстрація місця проживання коливається від 13,60 грн до 40,80 грн в залежності від терміну подачі документів.

Деякі складові елементи механізму державного управління не є досконалими. Існує необхідність проведення реформ в даній галузі.

Якість системи надання адміністративних послуг оцінюється за кількома параметрами: час очікування у черзі, рівень компетентності та привітність працівників центрів, зручність для людей з особливими потребами, зручність оплати послуг.

За даними соціологічного опитування рівень задоволеності споживачів наданням адміністративних послуг найнижчий в Києві та Львові. Як свідчить статистика, найвищі показники задоволення адмінпослугами займають малі міста, де потік споживачів найменший, хоча це залежить також від спектру надання послуг – чим більший обсяг надання адміністративних послуг, тим менша задоволеність споживачів роботою даних центрів[2].

Негативним чинником, що впливає на роботу ЦНАП також є недотримання чинного законодавства щодо передачі повноважень окремими центральними органами, а також неготовність органів місцевого самоврядування до виконання наданих їм повноважень.

В результаті проведення реформ щодо децентралізації з'явилися нові чинники, які ускладнюють роботу ЦНАП. В результаті даних реформ було створено 159 територіальних громад, тобто згідно чинного законодавства в кожній громаді повинен бути створений ЦНАП. Ця проблема не має швидкого вирішення через нестачу коштів на проведення даних реформ.

На сьогоднішній день актуальними проблемами, що потребують вирішення залишаються:

- Невідповідне облаштування приміщень ЦНАП
- Недостатня кількість ЦНАП у великих містах та територіальних громадах, що гальмує роботу даних органів в цілому
- Неналежна якість інформаційних та технологічних карток у низці ЦНАП
- Низький рівень впровадження електронних сервісів у ЦНАП
- Неможливість отримання елементарних супутніх послуг таких як: ксерокопіювання, ламінування, оплата.

Для підвищення системи якості обслуговування ми пропонуємо збільшити кількість центрів надання адміністративних послуг у найбільших містах України, таких як Київ, Львів, Харків, Миколаїв, Херсон, Дніпропетровськ, підвищити професійну кваліфікацію голів

місцевих адміністрацій та органів місцевого самоврядування, сприяти пристосуванню діяльності ЦНАП до потреб об'єднаних територіальних громад, підвищити моніторинг виконання ЦНАП положень Закону України «Про адміністративні послуги».

Отже, не дивлячись на існуючий порядок державного устрою, економіка не стоїть на місці і потребує стрімких трансформаційних змін для інтеграції з економіками розвинених світових держав. Дані пропозиції можуть впроваджуватися лише при проведенні активних заходів з боку уряду при співпраці з органами місцевого самоуправління. Дуже важливим на сьогоднішній день є ініціатива громадських об'єднань щодо проведення моніторингу діяльності даних органів та надходження нових пропозицій щодо поліпшення їх діяльності.

Список використаних джерел

1. Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI "Про адміністративні послуги".
2. Інформація щодо центрів надання адміністративних послуг у регіонах України (станом на 01.04.2017. Мінекономрозвитку, 11.05.16. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=MonitoringTsentrivNadanniaAdministrativnikhPoslugURozriziRegionivUkraini>

*Науковий керівник: М. М Андрієнко,
кандидат економічних наук, доцент*

Х. М. Ящук, гр. 41, КЕФ
Одеський національний економічний університет

ФУНКЦІЇ ТА РОЗИТОК ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах Україна переживає ряд трансформаційних процесів банківського сектора, що пов'язано з наявністю великої кількості непрацюючих активів і проблемних банків.

Не дивлячись на процеси приватизації та лібералізації держава залишається важливим суб'єктом на ринку банківських послуг. Однак її вплив має бути обмежено з метою захисту від лобювання інтересів.

У розвинених країнах державні банки відіграють важливу роль, незважаючи на їх меншість в порівнянні з приватними банками. За оцінками UNCTAD, державні фінансові установи складають, в

середньому, 25% від загального обсягу активів світової банківської системи [1].

Державні банки, в першу чергу, повинні виконувати функцію розвитку економіки. Вони повинні займатися кредитуванням пріоритетних галузей для розвитку держави, різних інфраструктурних та регіональних проектів, а також підтримувати малий бізнес у країні. У дослідженні державного втручання в банківську систему американський економіст Олександр Гершенкрон в 1962 році відзначив важливу роль державних банків в індустріалізації Західної Європи. Він стверджував, що без участі держави, немає довіри між кредитором і боржниками, що буде позначатися на розвитку кредитних відносин [2].

В Україні зазначено такі функції державних банків як ощадна, розрахункова та соціальна, підтримка експорту та імпорту, фінансування економічного розвитку з урахуванням пріоритетних завдань та фінансування малого і середнього бізнесу. Однак фактично вони не сприяють розвитку провідних галузей, особливо не бажають кредитувати малий бізнес, оскільки кошти переважно надаються державним корпораціям та використовуються переважно в інтересах окремих людей. Так, станом на 1 січня 2017 року кредити, надані «Ощадбанком» державному підприємству Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» складала 13% від загального кредитного портфеля до вирахування резерву на покриття збитків від знецінення, що становить значну концентрацію операцій на одного позичальника та по операціях з пов'язаними сторонами [3].

До націоналізації «Приватбанку» доля держави в банківському секторі України, виходячи з даних НБУ, становила 31 відсоток активів банків. Однак після націоналізації «Приватбанку», яка відбулася 18 грудня 2016 року, держава стала володіти 51 відсотком активів, тобто більша частина банківського сектору знаходиться під владою держави [4].

Таблиця 1

Доля держави в активах банківської системи України

Дата	Активи банків усього, тис. грн	Активи банків з державною часткою, тис. грн.	Доля держави в активах банківської системи, %
01.10.2016	1 296 805 378	403 193 469	31,1
01.01.2017	1 274 731 581	644 414 470	50,6

Дана ситуація є загрозливою, оскільки у держави виникає можливість використовувати державні банки для фінансування дефіциту державного бюджету. Оскільки саме державні банки є

основними покупцями ОВДП, які випускає уряд для погашення дефіциту бюджету або кредитування бізнесу пов'язаних осіб.

Такі показники свідчать про порушення Антимонопольного законодавства, а саме закону «Про захист економічної конкуренції», де у статті 12 вказано, що монополюним вважається становище суб'єкта господарювання, якщо його частка на ринку перевищує 35 відсотків [5].

З метою врегулювання діяльності банківського сектору Міністерство фінансів у розробленій «Комплексній програмі розвитку фінансового сектору України до 2020 року» планує продаж частки державних банків. Так, запланований вхід у капітал «Укргазбанку» міжнародних інвесторів вже у 2018 році, а до 2020 року – повний продаж банку. Врегулювавши ситуацію з великою часткою проблемних активів «Приватбанку» заплановано повний продаж банку в 2022 році [6].

Такі ключові державні банки, як «Ощадбанк» та «Укресімбанк» не мають повністю продавати, однак планується залучення до капіталу банку міноритарних акціонерів - міжнародних фінансових установ, такі як ІФС і ЄБРР. Однак продаж акцій «Ощадбанку» передбачатиме анулювання державної гарантії для депозитів і поступовий перехід банку до ФГВУ [7].

Участь держави в банківському секторі потребує регулювання. Орієнтуючись на досвід розвинутих країн можна стверджувати, що саме державні банки можуть дати поштовх розвитку під час кризи у країні спрямовуючи кошти на фінансування інвестиційних проєктів в рамках пріоритетних галузей. Що дійсно потрібно – для всіх банків необхідно зміцнити якість корпоративного управління, зробити наглядові органи більш незалежними від політичного впливу, а звітність банків – більш транспарентною.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД, UNCTAD) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unctad.org/en/Pages/Home.aspx>
2. Гершенкрон О. Економічна відсталість в історичній перспективі. / О. Гершенкрон – 1962. – С.316-375
3. Офіційний сайт «Ощадбанку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/ua/>
4. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
5. Закон України про захист економічної конкуренції (зі змінами і доповненнями) // Офіц. вісн. України. - 2001. - № 1. - Т. 1. - Ст. 64

6. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року: Постанова Правління Національного банку України від 18.06.2015 № 391

6. Що буде з державними банками. Нова стратегія Кабміну [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2018/02/22/634330/>

*Науковий керівник: Л. В. Кузнєцова,
доктор економічних наук, професор*

СЕКЦІЯ 4

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА ІННОВАЦІЇ У ФІНАНСОВІЙ, БАНКІВСЬКІЙ, СТРАХОВІЙ, ОБЛІКОВІЙ І ПОДАТКОВІЙ СФЕРАХ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ТА ДОСЯГНЕННЯ ПЕРЕДОВИХ КРАЇН СВІТУ

П. Й. Атамас
кандидат економічних наук, професор
кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування
Університет імені Альфреда Нобеля

МОДЕРНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Державний сектор економіки України охоплює досить значну кількість бюджетних установ та організацій, задіяних у сферах державного управління, охорони здоров'я, соціального захисту населення, науки, освіти, культури, мистецтва, спорту, оборони, охорони правопорядку, судочинства тощо. Суб'єктами бухгалтерського обліку в державному секторі виступають:

- МФУ, яке забезпечує дотримання державної політики в сфері бухгалтерського обліку;
- ДКСУ (більше 600 установ), яка організовує і веде облік виконання державного і місцевих бюджетів;
- розпорядники та одержувачі бюджетних коштів (станом на кінець 2017 р. майже 80 тис. установ, з них 55,3 тис. розпорядників), які ведуть облік виконання кошторисів доходів і видатків установ державного та місцевих бюджетів;
- ПФУ (всього 525 управлінь) та державні цільові фонди (всього більше 1500 установ), які ведуть облік виконання бюджетів відповідних фондів.

До 2000 р. облік у бюджетних установах України вівся за методикою, що склалася у радянський період. Основні нормативні документи, що регламентували організацію та методику ведення обліку в державному секторі, змінювалися таким чином:

- 1923 р. – Інструкція з рахівництва і звітності для урядових адміністративних установ;
- 1927 р. – Інструкція з ведення обліку за простою системою;

1932 р. – Інструкція про бухгалтерський облік за простою системою в установах, що знаходяться на Державному бюджеті СРСР;

1938 р. – Інструкція про бухгалтерський облік (за простою системою) в установах, що знаходяться на державному і місцевих бюджетах; Інструкція про бухгалтерський облік за подвійною системою обліку в установах, що знаходяться на державному і місцевих бюджетах;

1955 р. – Положення про бухгалтерську звітність і баланси в установах і організаціях, що знаходяться на Державному бюджеті СРСР;

1958 р. – Методичні вказівки з бухгалтерського обліку в централізованих бухгалтеріях бюджетних установ;

1987 р. – Інструкція про бухгалтерський облік в установах і організаціях, що знаходяться на Державному бюджеті СРСР.

Інструкцією 1987 р. був затверджений план рахунків бухгалтерського обліку в бюджетних установах, який використовувався у незалежній Україні до 2000 р. включно. Цей план рахунків був побудований за серійною системою, що зумовлювало ряд незручностей у веденні обліку.

У липні 1999 р. прийнятий Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а уже в грудні цього ж року затверджено новий «План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ» та Порядок його застосування. Новий план рахунків розроблено на основі міжнародних стандартів обліку і звітності, він будувався за десятиальною системою і був наближений до Плану рахунків бухгалтерського обліку підприємств виробничої сфери. Паралельно були розроблені та впроваджені нові облікові реєстри (книги, картки, меморіальні ордера тощо) та форми звітності, новий порядок нарахування зносу основних засобів, відображення в обліку витрат і доходів, складання і виконання кошторису бюджетних установ, продовжувалась робота по створенню централізованих бухгалтерій, відновлена казначейська система, почалася комп'ютеризація обліку і т. ін.

Але, не дивлячись на значний прогрес в організації та методиці ведення обліку, його стан не повністю відповідав вимогам управління державними фінансами. Це зумовило необхідність розробки і прийняття у січні 2007 р. постанови КМУ, якою була затверджена «Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки». Значна частина положень цієї стратегії на сьогоднішній час виконана:

- розроблені і впроваджені єдині національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі

(НП(С)БОДС), гармонізовані з відповідними міжнародними стандартами (МСБОДС);

- упорядковані коди економічної класифікації видатків;
- створений і впроваджений єдиний план рахунків бухгалтерського обліку для установ і організацій державного сектору;
- затверджено Типову кореспонденцію субрахунків бухгалтерського обліку розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів;
- удосконалено систему фінансової і бюджетної звітності;
- проводиться робота з уніфікації програмного забезпечення та створення уніфікованої організаційно-інформаційної облікової системи тощо.

У той же час, окремі положення названої стратегії на сьогоднішній день потребують удосконалення, а виконання деяких з них взагалі не почалося. Так, впроваджені НП(С)БОДС добре узгоджуються з П(С)БО для виробничих підприємств України і менше – з МСБОДС, затверджена Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку не охоплює ряд операцій господарсько-фінансової діяльності розпорядників бюджетних коштів, поки що не розроблена стратегія модернізації фінансово-бухгалтерських служб суб'єктів державного управління та впровадження в них інституту державних бухгалтерів, що повинно сприяти поліпшенню державного контролю за використанням бюджетних коштів. Не спостерігається суттєвих змін і в системі підготовки та перепідготовки кадрів фінансово-бухгалтерських служб для сектора державного управління. Це ті питання, які потребують вирішення найближчим часом для удосконалення системи обліку і контролю в державному секторі економіки.

О. С. Ворона, ОО-14

Університет імені Альфреда Нобеля

НЕОБХІДНІСТЬ І ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

В різних країнах світу фінансова звітність має кардинальні відмінності, які залежать від багатьох чинників, а саме економічних, політичних та соціальних особливостей тієї чи іншої держави. Різниця у фінансовій звітності насамперед ускладнює фінансовий аналіз діяльності підприємства, а як наслідок перешкоджає прийняттю управлінських рішень.

Концептуальні основи бухгалтерського обліку в Україні дуже схожі на Міжнародні стандарти фінансової звітності, але звітність, яка складена за П(С)БО дуже відрізняється від Міжнародних стандартів та має недостовірний характер. Суттєві відмінності пов'язані з тим, що всі данні бухгалтерського обліку тісно пов'язані з податковим обліком. В Україні дуже часто відбуваються зміни у податковому законодавстві, а через це відбувається вплив і на бухгалтерський облік, а як наслідок і на фінансову звітність. Як відомо П(С)БО не суперечать Міжнародним стандартам фінансового обліку, тому що складені на їх основі. Але можна підкреслити недолік – стислість. Про це свідчить те, що обсяг Міжнародних стандартів значно більший за Національні положення. З цього можна відокремити першу перевагу МСФЗ, а саме доступність та деталізацію прикладів, які містять міжнародні стандарти. Наступним недоліком П(С)БО є те, що норми не досконало регламентують всі операції господарської діяльності підприємства. Національні положення не встигають за розвитком економіки тому і не можуть регламентувати нові типи операцій та нові процеси, які відбуваються у діяльності підприємства. У табл. 1 наведено відмінності П(С)БО та МСФЗ:

Таблиця 1

<i>Міжнародні стандарти</i>	<i>Національні положення</i>
- мають рекомендаційний характер;	- обов'язкові для виконання;
- розгорнуті приклади та рекомендації;	- не великий об'єм інформації;
- чітко регламентують перелік витрат;	- надають підприємству змогу самостійно обрати методи признання витрат;
- можливо відступити від стандартів;	- чітка регламентація;
- не висуває вимоги, щодо документального оформлення;	- жорсткі вимоги до документального оформлення;
- має місце прояв креативності бухгалтером.	- чітка регламентація.

Перехід всіх підприємств України на МСФЗ дуже важливий та неминучий процес у майбутньому. Але на даний період часу в Україні є багато проблем, через які підприємства не мають змогу швидко перейти на МСФЗ. У табл. 2 розглянемо основні проблеми та методи їх можливого вирішення:

Таблиця 2

<i>Проблеми</i>	<i>Методи вирішення</i>
- відсутність освітніх програм та як наслідок і спеціалістів у сфері МСФЗ - відсутність матеріального забезпечення держави	- створення методичних вказівок щодо впровадження міжнародних стандартів - координація дій органів державної влади, які мають регулювати бухгалтерський облік - перепідготовка та підвищення кваліфікації вже існуючих спеціалістів - міжнародне співробітництво в рамках міжнародних спеціалізованих професійних організацій

Майже всі власники бізнесу мріють вийти на міжнародний ринок та привернути увагу іноземних інвесторів, але дуже часто в таких випадках інвестори не мають змоги зрозуміти фінансову звітність підприємства, яка складена за українськими стандартами. Саме тому, для того щоб компанія мала змогу вийти на міжнародний ринок та затриматися на ньому вона повинна складати фінансову звітність за міжнародними стандартами.

Список використаних джерел

1. «Необходимость и проблемы внедрения Международных стандартов бухгалтерского учета в Украине» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.auditsoft.com.ua/blogs/articles/view/18>
2. «Досвід впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) в Україні». [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ipppou.ru/print/003239/>
3. Положення стандарти бухгалтерського обліку. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.help/psbo>.

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВИМ БОРГОМ В УКРАЇНІ

Курс на європейську інтеграцію, який проголосила Україна потребує вдосконалення податкової системи та підвищення ефективності державного управління у сфері податкових відносин. Досвід зарубіжних країн з управління податковим боргом є корисним для України. В сучасних умовах розвитку економіки управління податковим боргом – одна з важливих проблем нашої країни.

Робота фіскальних органів будь-якої держави світу спрямована на підвищення рівня добровільної сплати податків і зборів, їх діяльність вказує на ефективність системи оподаткування. В більшості країн податкові органи наділені значними повноваженнями щодо адміністрування та примусового стягнення податкових платежів.

Найбільш вдало з точки зору науки державного управління механізм управління податковим боргом представлений в системі оподаткування Франції. У Франції майже 98 % платежів до бюджету сплачується платниками податків добровільно, що пояснюється високим рівнем громадської свідомості, усвідомленням неминучості відповідальності, значними розмірами санкцій як виховним моментом, рівноправним партнерством і взаємодією між платниками податків та органами служби державних фінансів [1].

Серед держав, що мають позитивний досвід у проведенні податкової політики можна назвати Швецію. Уряду країни вдалося домогтися прихильності своїх громадян у питанні підтримки високого рівня сплати податків за рахунок їх соціальної спрямованості. Незважаючи на високий податковий тягар, Швеція займає одне з перших місць за своєчасною і повною сплатою податків (понад 80% добросовісних платників податків) [2].

У Португалії управління податковим боргом здійснюється через запровадження, як і в більшості європейських країн, жорсткої системи штрафів за несвоєчасно сплачені податки. Зокрема, автоматично штрафи стягуються з неплательника податку, якщо той не вніс визначену фіскальними органами суму у встановлені терміни. При цьому штраф стягується негайно без попередження і бюрократичних процедур, у т.ч. судових.

Процедура погашення податкової заборгованості в Нідерландах займає гідне місце в системі адміністрування податків. Досліджуючи механізм державного управління податковим боргом в Нідерландах,

слід зазначити про деякі спільні риси процедур стягнення з Україною, а саме: в повноваженнях, що надаються податковим органам щодо стягнення податків та можливості використання судового механізму стягнення; загальних положеннях процедури стягнення податків [1].

Фіскальна служба Австралії свою роботу у сфері погашення податкового боргу зосереджує на прямій співпраці з боржником, щоб у максимально короткі терміни забезпечити ліквідацію всієї суми боргу. В Австралії застосовують диференційований підхід до управління податковим боргом платників податків. Для тих платників-боржників, які мають тимчасові фінансові труднощі, але прагнуть погасити податкову заборгованість, податкові органи надають цільову підтримку, яка передбачає індивідуальні механізми оплати, звільнення від процентів і штрафів, а також повне або часткове звільнення від сплати визначених боргів [2].

Цікавим є досвід Данії з управління податковим боргом. Так, у цій країні практикується система сплати податків за допомогою спеціальної компанії, яка має доступ до всіх рахунків у банках Данії. На підставі укладених договорів така компанія здійснює своєчасну сплату податків за своїх клієнтів – платників податків.

У Китаї фіскальні органи для отримання сум податків і зборів можуть заарештовувати, опечатувати або виставляти на аукціон для продажу майно, яке не може бути розділене, якщо іншого майна платника податків, що забезпечує сплату податку, недостатньо для примусового виконання податкових зобов'язань [2].

До країн, що не мають істотних проблем у сфері своєчасної сплати податків, належить Японія. Таке благополуччя пояснюється, по-перше, менталітетом нації, що базується на історично сформованій традиції впровадженій в масову свідомість законослухняності, а по-друге, детально розробленою законодавчою базою. в Японії розроблена спеціальна комп'ютерна система, що дає змогу значно автоматизувати процедуру стягнення податкового боргу [2].

Ще одним прикладом, цікавим для вітчизняної практики, є досвід управління податковим боргом у США. Система оподаткування даної країни передбачає перекладення основної частини тягара відповідальності за дотримання податкового законодавства на самого платника податків, а не на фіскальну службу [2].

Досвід застосування механізму державного управління податковим боргом показує, що кожна країна розробила свою систему управління та використовує чимало позитивних інструментів у процедурі погашення податкового боргу. В перспективі досвід країн світу може бути адаптований для України з урахуванням національних особливостей.

В Україні серйозну увагу доцільно приділяти питанню запобігання виникненню податкового боргу. З огляду на важливість зазначеного питання слід запозичити зарубіжний досвід, зокрема: Японії, де існує ціла державна програма, спрямована на інформування, консультування, надання правової допомоги платникам податків; Швеції, де для уникнення різних проблем, з якими можуть зіткнутися платники податків, фіскальними органами проводяться постійні консультації, надається всебічна допомога та підтримка. В Україні необхідно впроваджувати окремі елементи заохочення добросовісних платників податків, як, наприклад, у Данії, де стосовно тих платників податків, які своєчасно і в повному обсязі сплачують їх протягом тривалого часу, передбачається надання пільги у вигляді звільнення від сплати частини пені у разі прострочення платежу. В Україні варто передати частину функцій зі стягнення податків на аутсорсинг приватним підприємствам (як у США), принаймні такий варіант дасть змогу виявити придатність будь-яких інших осіб (окрім державних органів) до стягнення податкового боргу [2].

Досвід зарубіжних країн дає можливість виділити ті моменти, які доцільно використовувати у вітчизняній практиці: впровадження електронних сервісів для спрощення сплати податків; виховання податкової культури у платників податків; відсутність банківської таємниці щодо боржників; інформування громадськості про податкову заборгованість платників податків; мінімізація контакту платників податків з чиновниками, що зменшить ризик корупційних діянь; проведення консультаційних, роз'яснювальних робіт та інформаційна підтримка платників податків.

На сьогоднішній день проблеми державного управління податковим боргом є актуальними для бідь-якої країні світу, тому що саме податкові надходження формують основну частину доходів бюджету, а фінансову стабільність держави забезпечує своєчасність і повнота цих платежів.

Список використаних джерел

1. Юр'єва О. І. Аналіз та узагальнення європейського досвіду механізму державного управління податковим боргом / О. І. Юр'єва // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. - Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2014. - № 2 (46). - С. 278-286. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2014-2/doc/6/06.pdf>
2. Волощук Р.Є. Зарубіжний досвід управління податковим боргом та його адаптація в Україні/ Р.Є. Волощук // Економіка і суспільство - Мукачівський державний університет: електронне наукове

фахове видання, 2017. - № 9. – С. 961-967. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/166.pdf

*Науковий керівник: О. Д. Борзенкова,
кандидат економічних наук*

**А. Л. Дем'яненко, аспірант
Інституту банківських технологій та бізнесу УБС**

СТРАТЕГІЯ ПРИСУТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ НА РИНКУ КРАЇН СВІТУ

Форми устрою банківських систем країн світу складаються з декількох рівнів, перший з яких представлений центральним банком, а наступні – банківськими установами різних форм власності, походженням капіталу, призначенням тощо. Серед них присутні державні банки та банки з державною часткою у власності. Для держави такі банки дають можливість розставити пріоритети в розвитку і переорієнтувати банки на перспективну нішу розвитку.

Проблемним питанням залишається визначення оптимальної частки державного сектору в сукупному капіталі банків і необхідності держави у збереженні своєї участі на ринку капіталів. Серед причин зацікавленості держави є потреба у банківському фінансуванні масштабних, вартісних і довгострокових програм, які не є економічно цікавими для банків з приватним капіталом. Також повна або часткова націоналізація застосовується як частина антикризової програми фінансової допомоги банкам, банкрутство яких загрожує економіці. Тенденції коливання частки держави в капіталі банків залежить від економічних циклів, зокрема в період кризи в економіці і банківській системі відбуваються у більшій мірі процеси одержавлення, однак в міру покращення економічної ситуації розпочинаються процеси приватизації.

В Україні частка держави в капіталі банків складає 55% (693 млрд. грн. банківських активів) через контроль п'яти банків («Приватбанк», «Ощадбанк», «Укресімбанк», «УКРГАЗБАНК», «Розрахунковий центр»). Частка держави збільшилась вдвічі після націоналізації Приватбанку в рамках очищення банківської системи. Серед стратегічних планів затверджено зменшення частки держави на ринку до 24% до 2022 року шляхом:

- продажу 45% Ощадбанку;

- продажу 100% Приватбанку (продаж міжнародному інвестору);
- продажу 100% УКРГАЗБАНКу.

Метою продажу є, крім всього іншого, мінімізація державних витрат на банки з державним капіталом і повернення вкладених коштів. Стратегія зменшення частки держави у банківському секторі покликана вирішити головні завдання стратегій у банківському сектору: збільшення конкуренції на банківському ринку, підтримка фінансової стабільності та зниження присутності держави у банківському секторі. Крім стратегічних планів щодо продажів банків, які перебувають у власності держави, Міністерство фінансів України визначає напрям стратегії розвитку кожного з банків. Експортно-імпортний банк повинен мати конкретну спеціалізацію: орієнтуватись на кредитування великого та середнього бізнесу та обслуговування експортно-імпортних операцій. Інші державні банки фокусуватимуть свою діяльність на конкретному напрямку. УКРГАЗБАНК - ніша ЕСО банкінгу, Приватбанк - технологічність послуг і обслуговування населення, Ощадбанк – робота з підприємствами, а також використання розгалуженості мережі як сильної сторони.

Реалізація стратегії держави у банківському секторі зробить банківський сектор прибутковим та більш привабливим для іноземних та українських інвесторів, що відкриє доступ до додаткового фінансування по привабливим ставкам, згенерує доходи для державного бюджету.

Стратегія розвитку державного банківського сектору України базується на:

- вдосконаленні ефективності моделі управління банками державного сектору, а також створення більше вартості для держави перед виходом з капіталу банків;
- впровадженні планів виходу держави з капіталу банків задля забезпечення підвищення їх вартості;
- впровадженні стратегій для окремих банків;
- розробці та впровадженні підходів для роботи з непрацюючими кредитами з метою зменшення тиску на баланси банків державного сектора. [1]

У структурі китайського банківського сектора лідируюче положення займають чотири великих державних банки: Банк Китаю, Китайський будівельний банк, Промислово-комерційний банк Китаю та Сільськогосподарський банк Китаю. Управління даних банків передані уряду країни і даний факт є причиною ряду недоліків, серед яких бюрократія, високий рівень корупції тощо. Стратегія діяльності Банку Китаю є орієнтація на ринок, поліпшення економічних показників діяльності. Промислово-комерційний банк Китаю охоплює 25% всіх

банківських активів, і орієнтується на іпотечне кредитування. Сферою діяльності Китайського будівельного банку є кредитування державних інвестиційних проєктів (кредити для будівництва залізниць, електростанцій і магістралей). Ці державні банки контролюють майже всі глобальні банківські і фінансові операції. Серед стратегій розвитку банківської системи є оздоровлення банківського сектора, перехід до ринкової економіки, обмеження політичної влади в банківському секторі тощо. Однак дані зміни стосуватимуться не продажу державних банків, а заміни системи політичних вказівок і регулювань системи управління на основі директив, створення банків розвитку, викупу неспроможних боргових зобов'язань тощо. [2]

Важливе значення має діяльність державних банків у країнах Європейського союзу. У Великобританії існують проєкти створення нових державних банків, які працюватимуть на базі поштових відділень і здійснюватимуть послуги малозабезпеченим верствам населення і сільським жителям. У Німеччині та Польщі цю роль виконують кредитні спілки та кооперативні банки. Як показує досвід Чехії та Угорщини, попередня націоналізація може бути найшвидшим шляхом до наступного продажу проблемних банків іноземним власникам. Так, в Чехії, Великій Британії, Франції державні банки займають всього 2% від обсягу всіх активів банківської системи. В Румунії 8% активів належать державним банкам, тоді як 91% охоплюють банки з іноземним капіталом. В Польщі банки державного сектору займають 24%. [3]

В Німеччині частка держави в капіталу німецьких банків становить близько 50%. 13 земельних банків, які діють і як державні і як комерційні володіють необмеженими гарантіями держави і не можуть збанкрутувати. Також діють державні банки, стратегії яких спрямовані на виконання особливих завдань: Банк відновлення, Експортний банк, Кредитна установи для відбудови (займається підтримкою середнього та малого бізнесу, видає дешеві кредити на покупку житла, проводить приватизацію держпідприємств тощо), Сільськогосподарський банк (кредитування на підтримку сільського господарства).

Висновок: банки з державною часткою власності присутні на банківському ринку всіх країн світу. Їхнє виникнення передумовлене історичним розвитком та потребою держави у ефективній діяльності економіки країни (необхідність державного впливу для забезпечення розвитку певних секторів економіки, бажання посиленого контролю над ринком, необхідності втручання з метою економічного порятунку банків шляхом націоналізації). Частка банків з державною власністю складає від 1% до 50% в залежності від рівня розвитку країни, економічного устрою тощо. Сама величина частки не свідчить про позитивний чи негативний вплив на банківський сектор країни.

Висновок щодо оптимальної величини присутності держави на банківському ринку можна зробити лише врахувавши ефективність держави як управлінця, передумов які склались на ринку під час націоналізації банків, вектору розвитку банківської системи та фінансового ринку країни тощо. Однак слід помітити, що частка державних банків в країнах з розвинутою економікою не перевищує 25%.

Список використаних джерел

1. Стратегії державних банків – [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://minfin.com.ua>
2. Банки розвитку у фінансовій системі Китаю – Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку – [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.ufin.com.ua>
3. О. М. Мозговий, Т. Є. Оболенська, Т. В. Мусієць. Міжнародні фінанси: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2005. — 557 с.

*Науковий керівник: Т. Д. Гірченко,
кандидат економічних наук, професор*

Ю. Б. Деркач,
кандидат економічних наук,
викладач кафедри банківської справи
К. В. Нікіфорова, гр. 42, КЕФ
Одеський національний економічний університет

ВАЛЮТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ У СВІТОВИЙ ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР

Кожна країна на шляху свого розвитку має безліч альтернатив майбутнього результату. Але передбачити, що за результат буде після обраної альтернативи неможливо, однак можливо знизити ризик помилок, якщо добре вивчити та дослідити особливості сучасних процесів, які відбуваються в світі, через вивчення досвіду країн, що мають успіх у своєму розвитку в глобальних масштабах.

Вбудовування України в систему світового фінансового ринку має певні особливості. Згідно Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 року всі юридичні особи, резиденти України є суб'єктами міжнародних економічних відносин. Прийняття даного Закону стало суттєвим кроком до інтеграції у світовий економічний простір. Фінансові та валютні ринки, які пройшли глобалізацію, відкриватимуть нові можливості для підвищення ефективності українського бізнесу. Через це одним із найперших

завдань, що необхідно вирішити українській економіці - це інтеграція України в світовий валютний ринок.

Як зазначає Луцішін З.О. через підвищений вплив процесу глобалізації на економіку держави та в умовах подолання наслідків світової фінансової кризи, проблема успішного та ефективного функціонування валютного ринку потребує особливої уваги та актуальності [1].

З метою успішного функціонування валютної ринку, Україні важлива інтеграція з країнами ЄС.

Зазначене потребує створення та впровадження:

- сучасної макроекономічної політики відповідно до потреб світових інтеграційних процесів;
- комфортних умови для довгострокового розвитку національної економіки;
- ефективної валютної політики, через покращення механізмів її формування і реалізації.

Досягнення зазначених заходів забезпечить:

- зниження рівня доларизації економіки;
- модернізацію структури валютних міжнародних резервів і зовнішніх запозичень;
- розширення кредитного співробітництва з країнами ЄС.

Україна на сьогоднішній день майже не перебуває на міжнародних валютних ринках. Головною причиною, як вище було сказано, - є слабка національна економіка [2].

Український валютний ринок на усіх сегментах, а саме: біржовому, позабіржовому та готівковому, розвиває свою інфраструктуру шляхом «диверсифікованого» вторгнення у всі регіони країни та створює функціонуючі регіональні валютні ринки [3].

НБУ спеціально не дозволяє приймати участь іноземним суб'єктам в торгах гривнею в Україні, тому що навіть яка-небудь спекуляція може зрушити стабільність валютного курсу. Тобто, можна стверджувати, що взаємозв'язок українських суб'єктів та міжнародних валютних ринків має сьогодні обмежений характер.

Більше всього Україна інтегрована в міжнародні ринки цінних паперів, таких як акції та облігації, саме ця інтеграція блокується наявними обмеженнями, тобто фактична відсутність вільної конвертації національної валюти. На міжнародних ринках акцій, українські акції корпоративних емітентів обертаються за кордоном у формі депозитарних розписок [4].

Сьогоднішня ситуація на валютному ринку має нестійку рівновагу, яка призводить до постійних коливань курсу дол.США. Купівля валюти Центральним банком на валютному ринку не тільки

поповнює резерви а ще й має на меті обслуговувати зовнішню заборгованість. Чим більша необхідність в коштах для обслуговування зовнішнього боргу, тим менше шансів у Центрального банку провадити політику зменшення коливань курсу долара.

Одним із важливих кроків щодо покращення ситуації на валютному ринку є прийняття Верховною Радою України проекту Закону «Про валюту», запропонованого НБУ. Зазначений законопроект дозволить Україні перейти до нової – ліберальної та прозорої моделі функціонування валютного ринку, що передбачає свободу проведення валютних операцій за принципом "дозволено все, що прямо не заборонено законом".

Проект Закону передбачає створення валютного нагляду замість валютного контролю, оскільки рух капіталу не потребуватиме валютних обмежень. Відповідно до ліберальної моделі валютні обмеження повинні впроваджуватись з метою подолання чи запобігання кризових явищ.

Підписання зазначеного вище документу відповідає курсу нашої держави на євроінтеграцію, що закріплений Угодою про асоціацію з ЄС.

Починаючи з 2021 року Україна повинна розробляти нові валютні правила взаємодії з ЄС. Метою цих правил є забезпечення вільного руху капіталу. Як зазначається на сайті НБУ: «при роботі над законопроектом робоча група Національного банку за участі експертів, залучених Європейською комісією в рамках проекту EU-FINSTAR, враховувала Директиву Ради ЄС 88/361» [5].

Проте варто зауважити, що лібералізація валютного ринку, повинна проводитися за умов досягнення макроекономічної стабільності, міцного валютно-фінансового становища країни, здорової і ефективно функціонуючої банківської системи [6].

Список використаних джерел

1.Луцішін З.О. Стратегія економічної інтеграції України в умовах Фінансової глобалізації// Зовнішня торгівля. - 2009. - № 3-4. - С. 128-131.

2.Фесік Н.Ю., Марич М.Г. Актуальні проблеми Функціонування валютного Сайти Вся в Україні та шляхи їх Подолання. [Електронний ресурс] - Режим доступу. - URL: <http://intkonf.org/fesik-nyu-marich-mg-aktualni-problemi-funktsionuvanny>.

3.Фінансова Реструктуризація в Україні: проблеми и напрями: Монографія / За наук. ред. В. Федосова. К.: КНЕУ, 2002. - 387 с.

4.Фляк І.Т. Тенденції розвитку валютного Сайти Вся Україна. [Електронний ресурс] - Режим доступу. - URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=981>

5. Пропозиції Національного банку до проекту Закону "Про валюту" підтримані Національною радою реформ для подання на розгляд Верховної Ради [Електронний ресурс] // Національний банк України. — Режим доступу до ресурсу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65236863&cat_id=55838

6. Ковалевський А.О., Челішева Т.В. Проблеми розвитку Валютної системи та валютного Сайти Вся в Україні, шляхи їх вирішенню. [Електронний ресурс] - Режим доступу. - URL: http://www.rusnauka.com/2_KAND_2011/Economics/77958.doc.htm

А. О. Діденко, БО1511

Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ В УКРАЇНІ

Сучасна структура управління залізничним транспортом, стан виробничої бази залізниці та технологічний рівень організації перевезень на сьогодні за багатьма параметрами не задовольняють потреби суспільства та європейські стандарти якості надання транспортних послуг, і цим перешкоджають підвищенню ефективності функціонування галузі та потребують реформування.

16 грудня 2009 року постановою Кабінету Міністрів України була затверджена «Державна цільова програма реформування залізничного транспорту на 2010-2019 роки».

Виконання програми здійснюється наступними етапами:

- I етап (2010-2012 роки);
- II етап (2013-2015 роки);
- III етап (2016-2019 роки).

Під час реформації залізниці планується [1]:

1. Удосконалення законодавства у сфері залізничного транспорту;
2. Розмежування функцій державного і господарського управління на залізничному транспорті;
3. Створення умов для залучення інвесторів;
4. Підвищення конкурентоспроможності залізничного транспорту на внутрішньому і зовнішньому ринку транспортних послуг;
5. Розвиток конкуренції на ринку залізничних перевезень;

6. Підвищення рівня прозорості фінансово-господарської діяльності у сфері залізничного транспорту;
7. Підвищення рівня безпеки перевезень;
8. Підвищення рівня соціального захисту працівників залізничного транспорту;
9. Автоматизація управлінських рішень;
10. Інтеграція вітчизняного залізничного транспорту до європейської та світової транспортної системи.

Метою Програми є створення нової організаційно-правової та економічної моделі управління залізничним транспортом, розвиток конкурентного середовища на ринку залізничних послуг, підвищення ефективності його функціонування, задоволення потреб національної економіки і населення в перевезеннях, покращення їх якості та зменшення розміру транспортної складової у вартості товарів і послуг [1].

На сьогодні робота проводиться в 2-х напрямках:

1. Розробка нормативно-правової та законодавчої бази з урахуванням нормативних актів законодавства ЄС.

2. Структурна реформа ПАТ «Українська залізниця».

У зв'язку з цією реформою працівники відділу бухгалтерії на залізниці почали поступово переходити до методів, принципів та процедур, що застосовуються при складанні фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності (далі МСФЗ).

Міжнародні стандарти фінансової звітності були розроблені з метою гармонізації стандартів бухгалтерського обліку і облікової політики, а також для досягнення можливості порівняння звітності різних підприємств.

МСФЗ мають понад 40-річну історію. Початок її розробки припадає на 1973 р., коли було створено Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (International Accounting Standard Board - IASB).

Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку – це незалежна група, що складається з міжнародних експертів з різних країн, з відповідним рівнем практичного сучасного досвіду в розробці бухгалтерських стандартів, підготовці, аудиті та використанні фінансової звітності й навчанні бухгалтерського обліку [2, с. 9].

В 2001 році Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку починає розробку стандартів, які називаються Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ - IFRS International Financial Reporting Standard). Головним вектором Ради з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку стала стандартизація не обліку, а фінансової звітності.

На сьогодні МСФЗ застосовується більше ніж у 120-ти країнах світу, можна говорити про те, що у світі сформувалась глобальна система бухгалтерського обліку на основі МСФЗ. Саме МСФЗ дають змогу покращити розвиток ринку капіталу, забезпечити фінансову прозорість, порівнянність інформації, її зрозумілість [2, с. 10].

Концептуальні відмінності між П(С)БО та МСФЗ:

1. П(С)БО змістовно коротші і ґрунтуються на правилах, на відміну від МСФЗ, що ґрунтуються на принципах. Принципи покладені в порядок формування звітності згідно з МСФЗ, роблять її здатною показувати реальний фінансовий стан.

2. На відміну від П(С)БО, МСФЗ дають можливість керівництву підприємства відходити від вимог МСФЗ, якщо застосування деяких позицій МСФЗ є недоцільними.

3. П(С)БО вимагає суворого дотримання форм фінансової звітності.

Таким чином, приведення національних систем обліку і звітності у відповідність до вимог міжнародних стандартів дозволить залізничі ступити на шлях до інтернаціоналізації і гармонізації обліку, підвищення якості облікової інформації, і довіри до неї з боку різних користувачів.

Проте при впровадженні міжнародних стандартів фінансової звітності на залізничному транспорті виникає багато проблем через відсутність :

- освітніх програм;
- контролю за процесом переходу на МСФЗ.
- достатньої кількості обізнаних фахівців;
- матеріальної бази для переходу;
- розроблених належним чином методик переходу.

МСФЗ є початком покращення системи обліку на залізничному транспорті в Україні, завдяки цим стандартам ми отримуємо можливість:

- залучення іноземних інвестицій та позик, а також виходу на зарубіжні ринки;
- отримання необхідної інформації для прийняття управлінських рішень;
- зіставлення звітності з іншими організаціями, незалежно від того, на якій території здійснюють господарська діяльність;
- забезпечення більшої довіри з боку партнерів, престижність;
- достовірності та прозорості інформації в звітності, що забезпечується шляхом дотримання правил її складання, и багатьма поясненнями до неї.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Державної цільової програми реформування залізничного транспорту на 2010-2015 роки [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2009. № 1390. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1390-2009-п>

2. Лучко М. Р., Бенько І. Д. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами / М. Р. Лучко, І. Д. Бенько. – Тернопіль : Екон. Думка ТНЕУ, 2016. – 360 с.

3. Жук. В. До проблем стратегії запровадження МСФЗ В Україні / В. Жук // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 10. – С. 16-22

*Науковий керівник: О. О. Матусевич,
кандидат економічних наук, доцент*

**С. П. Друз'єва, ФБС – 16ВМ
Університет імені Альфреда Нобеля**

РОЗРОБКА МОДЕЛІ АУДИТУ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Питання оплати праці на підприємствах різних форм власності відіграють важливу роль у житті суспільства. Рано чи пізно кожен бухгалтер на певному етапі стикається з цим питанням. Саме тому надзвичайно важливо слідкувати за змінами в законодавстві про оплату праці та розрахунків з органами соціального страхування.

Облік праці та соціальних внесків є досить трудомісткою та роботою, адже помилка у нарахуванні заробітної плати автоматично призводить до цілого ряду помилок і порушень, та в цілому - до забезпечення користувачів недостовірними даними щодо фінансово-майнового стану підприємства.

З метою удосконалення методики проведення аудиту розрахунків з оплати праці, пропонується проведення перевірок за наступними етапами, з урахуванням включення аудиту ефективності оплати праці:

1. Попередня оцінка умов проведення аудиту. На даному етапі розробляється стратегія роботи в частині проведення аудиту управління персоналом АТ;

2. Розробка плану і робочих документів аудиту управління персоналом. На даному етапі визначається: послідовність і систематичність проведення аудиту; види аудиторських процедур; способи проведення перевірок та ін.;

3. Отримання аудиторських доказів. На даному етапі визначається і систематизується інформаційна база і джерела отримання аудиторських доказів. Даний етап є ключовим і виступає основним

джерелом інформації для проведення аналізу і аудиторських розрахунків, які безпосередньо впливають на аудиторські рекомендації в частині підвищення ефективності управління персоналом.

4) Перевірка на типові помилки і порушення в обліку розрахунків з персоналом з оплати праці. На даному етапі аудиторі необхідно розробити класифікатор порушень з метою виділення найбільш проблемних ділянок обліку з точки зору порушень чинного законодавства;

5) Розробка рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності праці та її оплати та ін. На даному етапі аудиторі необхідно дослідити існуючу політику управління оплатою праці та внести рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності управління оплатою праці.

6) Аналіз аудиторських доказів і попередня оцінка результатів аудиту ефективності оплати праці персоналом. На даному етапі здійснюється аналітична обробка отриманої інформації та дається попередня оцінка результатів аудиту. Зокрема на даному етапі: проводиться аналіз факторів зовнішньої і внутрішньої середовища, яка впливає на систему управління персоналом; аналіз ефективності використання трудових ресурсів; дається оцінка: плануванню і організації праці; підбору персоналу; навчанню і професійному розвитку; плануванню кар'єрного зростання; оплати праці та ін. Складність проведення аналізу даних елементів полягає у визначенні оціночних показників.

7) Представлення результатів аудиторської перевірки.

Через велику кількість напрямів аудиту системи управління персоналом та розрахунків з оплати праці виникає об'єктивна необхідність в детальній розробці механізму його проведення, який повинен відрізнятися комплексністю і взаємопов'язаністю всіх складових його елементів та враховувати сучасні вимоги до персоналу.

Наведемо розроблену модель аудиту ефективності оплати праці персоналу (табл. 1.)

Отже, для удосконалення аудиту розрахунків з оплати праці запропонована технологія і модель проведення аудиту ефективності оплати праці, яка дозволить більш всебічно та об'єктивно оцінити діяльність підприємства в області організації праці та переконатися у взаємній відповідності цієї діяльності, регламентації трудових стосунків і законів, правил, інструкцій і методик.

За результатами запропонованої моделі можна визначити напрями щодо зміни і вдосконалення стандартів, які визначають організацію праці і її оплати та формування соціально-економічних і трудових відносин в організації. Дані рекомендації можуть бути

Таблиця 1

Модель аудиту ефективності розрахунків з оплати праці

Об'єкти аудиту			
Відповідність систем оплати праці вимогам трудового законодавства	Первинна документація щодо обліку праці та оплати праці	Звітність по фондах	Розпорядження керівництва стосовно оплат та нагород
Джерела інформації			
Нормативні акти	Первинна документація з оплати праці	Облікова політика та правила внутрішнього розпорядку	Первинна документація та преміювання, реєстри бухгалтерського обліку та звітність фінансова та з праці
Методичні прийоми аудиту			
Дослідження, спостереження, перерахунок, перегляд, оцінка фактичної наявності, зіставлення	Прийоми порівняльного аналізу	Інформаційне моделювання	Дослідження документів по суті
Методичні прийоми узагальнення та реалізації результатів аудиту			
Відомість порушень, аналітичні таблиці, розрахунки	Аналіз угруповання результатів аудиту	Юридичне обґрунтування виявлених недоліків	Вилучення оригіналів документів
Системне викладення недоліків у документах проведення аудиту		Контроль за виконанням прийнятих рішень	

реалізовані за допомогою розробки посадових інструкцій і обов'язків персоналу підприємства, затвердження внутрішнього розпорядку, розробки колективного договору, впровадження нових систем оплати праці та ін.

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасному світі економічний розвиток країни і прибуток, як категорія, що виникла з давніх часів, мають новий зміст. В даний час від перших керівників і фінансових директорів підприємств промислового напрямку, потрібно вирішувати питання щодо розподілу і формування прибутку, використовуючи нові, більш сучасні способи і методи.

Зараз керівництво підприємств націлене на вміння своєчасно відреагувати на найменші зміни ситуації на світовому економічному ринку для більш ефективного управління прибутком [3].

Прибутковість діяльності підприємств та фактори її зростання класифікуються за такими ознаками:

1) використання ефективного зниження вкладання капіталів в матеріально-технічну базу для виробництва продукції, а також використання природних надр країни має бути раціональним, економія часу і підвищення якості, що випускається;

2) до напрямів удосконалення і якнайшвидшого розвитку продуктивності підприємств відносяться: сучасна і раціональна структуризація виробництва, організованість систем управління, вдосконалення методів, навичок і форм діяльності підприємств, планомірний розвиток організації праці, підвищення і прогресивне прискорення науково-технічного рівня виробництва;

3) існує 2 фактора реалізації рівня управління виробництвом:

- внутрішні (внутрішньовиробничі), до них належать: удосконалення стилю керівництва, використання підприємством якісних матеріалів, сировини, продукції енергозбереження, паливної продукції, вивчення і освоєння нової сучасної технології і обладнання, механізація і автоматизація та ін.;

- зовнішні: правильна організація галузевої структури виробництва, конкурентоспроможність на тлі світових ринкових відносин, політика країни у сфері економічного і соціального розвитку;

4) плідне управлінське (використання новітніх відкриттів, досліджень, розробок);

5) економічне і зважене використання інвестицій;

6) використання сучасного новітнього обладнання;

7) правильне і дбайливе використання ресурсів;

8) збільшення обсягу продажів, за рахунок якості продукції [1].

У своїй діяльності кожен керівник повинен розробити план дій щодо підвищення ефективності роботи підприємства. Для цього необхідно:

- в першу чергу провести, так звану роботу над помилками в керівництві та організації виробничо-господарської і адміністративної діяльності підприємства, що стало причиною понесених збитків;
- проаналізувати фактори, що впливають на підвищення рівня роботи підприємства, що принесли прибуток, закріпити і використати в подальшій роботі;
- розробляти нові методи роботи для збільшення прибутку підприємства.

У сучасному світі зростання прибутку підприємства також залежить від того, як вирішуються питання щодо збереження ресурсів, зниження собівартості товару. Залучення у виробництво нових ресурсів займає багато часу і коштів, тоді як розвиток підприємства за рахунок ресурсозбереження дуже ефективно і головне набагато дешевше.

Кожне виробництво для підвищення ефективності роботи ставить за мету в пошуку наявних ресурсів і резервів для збільшення доходу підприємства в чистому вигляді. Існує ряд зазначених резервів: створення більшого обсягу продукції, і її реалізація; поліпшення якості продукції та зменшення її собівартості [2].

Сучасний розвиток підприємництва дозволяє реально використовувати важливі фактори зростання доходу, наприклад, такі як впровадження науково-технічних досліджень, що дозволяє підвищити продуктивність праці, поліпшити якість продукції і знизити її собівартість.

Поширеними факторами високих показників прибутку, економічного зростання є:

- більш досконала форма керівництва підприємством в умовах сучасної ринкової економіки, схильною до фінансових криз;
- вдосконалення підприємствами відносин з питань взаємних розрахунків, розрахунково-платіжних систем;
- визначення шляхів освіти стабільності оборотних коштів.

Для поліпшення показників прибутковості і рентабельності, підприємству в ринкових умовах дозволяється:

- вибирати і встановлювати асортимент продукції (послуг),
- встановлювати обсяги продукції (робіт, послуг),
- формувати витрати,
- встановлювати ціни.

Таким чином, управління ефективністю та рентабельністю виробництва в умовах ринку передбачає як розробку і реалізацію поточних планів, так і розробку прогнозів, контроль і аналіз їх

реалізації. При цьому важливо враховувати фактор часу: час, який необхідний, щоб новий продукт або послуги вийшли на ринок; час, необхідний для освоєння і реалізації нових ідей, винаходів і раціоналізаторських пропозицій, освоєння виробництва нової продукції та її зняття з виробництва і заміни нової або істотно модернізованої продукцією.

Список використаних джерел

1. Ібраєв Ш. Т. Основи управління фінансами. - Алмати, Економіка, 2003. – 350 с.
2. Карпенко О.В. Управлінський облік: організація, методологія, методика викладання: монографія / О.В. Карпенко. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2005. – 341 с.
3. Пушкар М.С. Управлінський облік: нові підходи, ідеї, концепції. Сучасні проблеми системи обліку в Україні: монографія / М.С. Пушкар [та ін]. – Тернопіль: 2010. – т550с.

*Науковий керівник : А. Г. Єфременко,
кандидат економічних наук, доцент*

**Я. С. Євтушенко, гр. ФБС – 16м
Університет імені Альфреда Нобеля**

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ТОВ «НИВА»

Оборотні кошти різногалузевих підприємств країни становлять значну частину їхніх матеріально-грошових активів. Тому раціональне та економне використання оборотних коштів суб'єктів господарювання має неабияке економічне значення. Для оцінки ефективності управління оборотними активами підприємств застосовують певні показники, а для підвищення ефективності – відповідні конкретні заходи.

Для проведення аналізу ефективності використання оборотних коштів необхідно оцінити наявність оборотних активів на підприємстві, їх надлишок або брак. Адже для найбільш ефективної і прибуткової діяльності кожне підприємство повинно забезпечувати наявність оборотних коштів в тій сумі, яка потрібна підприємству, щоб не виникало проблем із їх недостатністю і разом з тим щоб не вони не були в надлишку. Аналіз розрахунків представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка наявності оборотних активів на ТОВ «Нива» у 2014-
2015 роках

Показники	Роки		
	2014	2015	2016
1. Власні кошти, тис. грн.	44680,3	44911,4	45678,8
2. Довгострокові кредити, тис. грн.			
3. Необоротні активи, тис. грн.	42472,3	41874,6	42100
4. Оборотні активи, тис. грн.	26540,8	30103,2	59060,1
5. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	978,7	1276,1	379,2
6. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	18033,2	20816,6	30584,2
7. Наявність оборотних коштів ((1+2)-3), тис. грн.	2208	3036,8	3578,8
8. Поточна потреба (4-5-6), тис. грн.	7528,9	8010,5	28097
9. Брак (7<8) / надлишок (7>8), тис. грн.	5320,9	4973,7	24518

За проведеними розрахунками наявність оборотних коштів на підприємстві є негативною, що свідчить про їх недостатній обсяг. Перевищення потреби в оборотних коштах над їх наявним обсягом збільшується: в 2014 році 5320,9 тис. грн, в 2015 р. – 4973,7 тис. грн, в 2016 р. – 24518,2 тис. грн. Отже, в кінці досліджуваного періоду підприємство не змогло оптимізувати суму оборотних коштів до розмірів, які дійсно необхідні досліджуваному підприємству для ведення ефективної господарської діяльності.

Проведений аналіз свідчить про неефективну політику управління оборотними активами.

Доповненням до оцінки наявності оборотних коштів є визначення коефіцієнта реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства.

Коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства зростає за 2014-2016 роки. У 2016 році він становив 0,58 порівняно із 0,42 у 2014 році і 0,38 у 2014 році. Зважаючи на вид діяльності ТОВ «Нива» можна сказати, що наявних оборотних коштів достатньо для забезпечення ритмічного, безперебійного виробництва.

І хоча у 2016 році частка оборотних коштів в майні підприємства перевищувала 58 %, але відповідно до оцінки реальної потреби в оборотних активах, саме в 2016 році їх наявність була недостатньою

відповідно до потреби. Це пояснюється тим, що у 2016 році зросла потреба в оборотних коштах у зв'язку із різким зростанням суми поточних зобов'язань.

Проаналізуємо динаміку ефективності використання оборотних активів ТОВ «Нива».

Таблиця 2

Динаміка ефективності використання оборотних активів ТОВ
«Нива» у 2014 – 2016 рр.

Показники	Роки			Відхилення абсолютне, тис. грн.		Відхилення відносне, %	
	2014	2015	2016	2015/2014	2016/2015	2015/2014	2016/2015
Середня вартість оборотних активів, тис. грн.	26540,8	30103,2	59060,1	3562,4	28956,9	13,42235	96,1921
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	81226	83513,4	79314,5	2287,4	-4198,9	2,816093	-5,02782
Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	7779,8	5316,3	3028,4	-2463,5	-2287,9	-31,6653	-43,0356
Коефіцієнт оборотності (2/1)	3,06	2,77	1,34	-0,29	-1,43	-9,35112	-51,5922
Коефіцієнт завантаження (1/2), грн.	0,33	0,36	0,74	0,03	0,38	10,31576	106,5785
Коефіцієнт ефективності (3/1), грн.	0,29	0,18	0,05	-0,12	-0,13	-39,752	-70,965

Як видно з даної табл. 2 коефіцієнт оборотності у 2015 році зменшився на 0,29 порівняно з 2014 роком або на 9,35 %, що оцінюється негативно, оскільки це свідчить про зниження ефективності використання оборотних коштів. Тобто протягом року оборотні кошти проходять повний кругообіг 2,77 разів. Зниження коефіцієнта оборотності свідчить про те, що на підприємстві зменшується випуск продукції на 1 грн. оборотних коштів або що на цей же обсяг продукції вимагається витратити більшу суму оборотних коштів. У 2016 році спостерігається аналогічна ситуація, коефіцієнт оборотності зменшився на 1,43 порівняно з 2015 роком або на 51,6 %, що оцінюється негативно, оскільки це свідчить про різке зниження ефективності використання оборотних

коштів. Тобто протягом року оборотні кошти проходять повний кругообіг 1,34 разів.

Спостерігається зниження ефективності використання оборотних коштів, зменшуються можливості випуску додаткової продукції, адже для виготовлення одиниці продукції необхідно більше оборотних коштів.

Оберненим до коефіцієнта оборотності є коефіцієнт завантаження, який характеризує участь оборотних активів у кожній гривні реалізованої продукції. Тому динаміка цих коефіцієнтів аналогічна. У 2014 році на 1 грн. обороту припадало 0,33 грн. оборотних коштів, у 2015 році дана сума збільшилась і на 1 грн. обороту припадало вже 0,36 грн. оборотних активів, у 2016 році – 0,74 грн, що свідчить про погіршення ефективності використання підприємством оборотних коштів.

Важливими показниками, які свідчать про ефективність використання оборотних коштів є коефіцієнти ефективності (прибутковість оборотних коштів) і рентабельності. Відповідно до даних табл. 2 значення коефіцієнтів ефективності і рентабельності мають динаміку аналогічну до коефіцієнта оборотності. Тобто у 2016 році спостерігається зниження показників ефективності. Негативна динаміка у 2016 році пояснюється тим, що прибуток від реалізації продукції зростає меншими темпами, ніж середня вартість оборотних активів. Зокрема, якщо у 2016 році темп зростання оборотних коштів становив 96,2% порівняно з темпами падіння прибутку від реалізації продукції у 43 %.

Отже, якщо у 2014 році на 1 грн. оборотних коштів припадало 0,29 грн. прибутку, а у 2015 році – 0,18 грн, то у 2016 році – 0,05 грн. Тобто, ефективність знижується значними темпами.

Таким чином, аналіз стану та ефективності використання активів ТОВ «Нива» показав, що за період з 2014 по 2016 рр. змінилася питома вага в структурі активів. За три роки змінилося співвідношення, що пов'язано зі зміною структури оборотних активів. В структурі оборотних активів основна вага належить таким статтям, як запаси, дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, інша поточна дебіторська заборгованість. Причому у 2016 році структура змінюється з боку дебіторської заборгованості, яка зростає.

На підприємстві ТОВ «Нива» протягом звітного періоду відбулося зменшення коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості. Це сталося внаслідок різкого збільшення загальної суми заборгованості, тобто внаслідок несвочасного надходження оплати за відвантажену продукцію, тому підприємству необхідно розробити заходи, щодо стягнення цих боргів.

Спостерігається зниження ефективності використання оборотних коштів, зменшуються можливості випуску додаткової

продукції, адже для виготовлення одиниці продукції необхідно більше оборотних коштів.

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

І. О. Заволока, гр. 41
Одеський національний економічний університет

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВ

Для того, щоб оцінити ліквідність банку, його платоспроможність, використовується система показників, так званих нормативів, коефіцієнтів, які визначають допустимі співвідношення певних активних і пасивних статей балансу та також структурні співвідношення у межах активної і пасивної частин балансу банку. У багатьох країнах ті самі показники розраховуються як співвідношення активних та пасивних статей балансу, що враховують кошти, залучені або розміщені на певний термін. Більшість органів банківського нагляду у розвинутих країнах світу використовують в оцінці ліквідності банків як якісні характеристики, так і кількісні показники. Визначаючи кількісне співвідношення ліквідних активів та депозитів використовують два показники: по-перше, це рівень співвідношення первинних резервів, тобто каси та кореспондентського рахунку у центральному банку до депозитів; по-друге, рівень співвідношення суми первинних та вторинних резервів до депозитів. Дані показники встановлюють саме безпосередній зв'язок між ліквідними активами та зобов'язаннями, які підлягають виконанню. Взагалі, в банківській практиці нормативним рівнем першого показника для забезпечення ліквідності банку є не менше 5–10 %; а рівнем другого – більше ніж 15–25 %. Другий показник, наприклад, використовується у Японії саме як обов'язковий до виконання всіма банками норматив та його рівень має бути не меншим ніж 30 % [27].

Оцінюючи ліквідність, банки США також використовують показники співвідношення суми наданих кредитів і депозитів та частки кредитів у загальній сумі активів. Вважається, що чим більше перший показник перевищує 1, тим нижча ліквідність банку, а другий є оптимальним при рівні 65–70 %. Показник, який відображає стабільність депозитів, розраховується як співвідношення суми основних депозитів до їх загальної суми. Банк є ліквідним, якщо частка

основних депозитів у загальній сумі депозитів становить не менше 75 % [27].

В Англії показник ліквідності обчислюється як відношення готівки, залишків на рахунках "ностро", активів, що розміщені до запитання на 1 день, цінних паперів, включаючи векселі, що приймаються до переобліку до всієї суми залучених коштів. Банки щомісяця звітують щодо дотримання цього показника, мінімальне значення якого допустиме на рівні 12,5%.

У Франції показник ліквідності розраховується як відношення суми розміщених коштів, термін платежу яких настає через 3 місяці, цінних паперів, що легко реалізуються і готівки до суми коштів, залучених до запитання і на строк до 3 місяців. Коефіцієнт обчислюється щоквартально, його рівень має бути вище 60 %. 40% банки можуть розмістити на більш тривалі терміни, забезпечуючи таким чином трансформацію короткострокових ресурсів в середньострокові і довгострокові вкладення, а 60 % - у вигляді позик або вкладень в інші активи на термін не більше 3 місяців банки повинні розмістити ті кошти, які вони залучили на термін до 3 місяців. Варто зазначити, що Центральний банк Франції не нав'язує однаковий коефіцієнт усім установам; у кожному конкретному випадку банк може вважати обчислений коефіцієнт задовільним чи ні і, у разі потреби, вплинути на установу відповідним чином [28, с.412].

Розмір і мобільність міжнародних потоків капіталу роблять важливим відстежування сили фінансових систем. Надійні фінансові системи можуть збільшити економічну активність і добробут, але нестабільність може порушити фінансову діяльність і накласти широкомасштабні витрати на економіку. Відношення капіталу банку до активів, показник платоспроможності банку показує, в якому ступені банки можуть справлятися з несподіваними втратами.

У світі існує основний методологічний центр, який займається ефективним управлінням ризиками, пов'язаними з банківською діяльністю на міжнародному рівні – так званий Базельський комітет з питань банківського нагляду. Основними документами, які направлені на удосконалення оцінки платоспроможності та ліквідності банків є Базель I, Базель II, Базель III.

Слід окремо виділити основні принципи з ефективного управління ліквідністю у банках, які були розроблені Базельським комітетом з банківського нагляду. Вони поділені на вісім груп відповідно до напрямків організації управління ліквідністю комерційного банку: I. Розробка структури управління ліквідністю, II. Вимірювання та моніторинг чистих потреб у фінансуванні, III. Управління доступом до ринку, IV. Антикризове планування, V.

Управління ліквідністю іноземної валюти, VI. Внутрішній контроль управління ризиком ліквідності, VII. Роль публічного розкриття інформації для покращення ліквідності VIII. Роль працівників банківського нагляду.

Базельський комітет аналізує оцінку ризиків як безперервний процес, а не як результат застосування математичних моделей. Процес, в якому постійне моделювання та уточнення параметрів використовуваних моделей дозволяє проводити регулярне уточнення лімітів та параметрів антикризових сценаріїв і в який реалізуються обов'язки і відповідальність всіх ланок управління.

Список використаних джерел

1. Сомик А. Ліквідність банківської системи: зарубіжний досвід управління // Вісник національного банку України (з додатком). – К. – 2008. – № 12. – С. 6-11.
2. Васюренко О.В. Економічний аналіз діяльності комерційних банків: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2006 - 463 с.

Ю. В. Золотаренко, ФБС-17вм
Університет імені Альфреда Нобеля

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ГК-ГРУПП»

На сучасному етапі економічних перетворень одним із актуальних завдань економічного розвитку суб'єктів господарювання є вдосконалення фінансових відносин та формування ефективної моделі управління їх фінансовими ресурсами. Ефективність функціонування підприємств у довгостроковому періоді, високі темпи їх розвитку, підвищення конкурентоспроможності великою мірою визначаються рівнем використання фінансових ресурсів. Тому одним із найважливіших напрямків фінансової політики цих підприємств на сучасному етапі є формування стратегії забезпечення фінансовими ресурсами, яка повинна бути спрямована на забезпечення високих темпів зростання прибутку, мінімізацію фінансових ризиків, забезпечення необхідної ліквідності. Для вирішення цих питань потрібно, перш за все, вміти реально оцінити фінансовий стан підприємства. Фінансовий стан – найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства[1].

ТОВ «ГК-ГРУПП» надає послуги консультацій, обстеження об'єктів з наступними рекомендаціями і послуги з проведення винищувально-профілактичних заходів в області дезінфекції,

дезінсекції, дератизації об'єктів різної складності, підконтрольних об'єкти державної ветеринарної медицини та державної санітарно-епідеміологічної служби, а також санітарні послуги для автотранспорту, ж/д транспорту.

Для проведення робіт Компанія «ГК-ГРУПП» використовує сучасне високопродуктивне обладнання провідних світових компаній (термомеханічні генератори, моторні обприскувачі ранцеві, пневматичні ранцеві обприскувачі), препарати (інсектициди, родентициди, дезінфекційні засоби), зареєстровані в Міністерстві охорони здоров'я України та Державному Департаменті ветеринарної медицини, високоєфективні (безпечні для людини) препарати.

Робота висококваліфікованих фахівців, які мають багаторічний досвід роботи в структурах СЕС і інших подібних організаціях, наявність автотранспортних засобів дозволяє гарантувати якісне і своєчасне обслуговування об'єктів в Дніпропетровській області. Мобільні підрозділи ТОВ «ГК-ГРУПП» забезпечують роботу у Запорізькій, Кіровоградській та Харківській, Херсонській, Одеській областях.

Аналіз фінансового стану підприємства показав, що чистий дохід від реалізації продукції у 2017 р. у порівнянні з 2015 р. збільшився на 11,2 тис.грн. Прибуток зменшився на 3,5 тис. грн., або на 3,98% та склав 6865 тис. грн., що свідчить про зменшення обсягу наданих послуг, виробництва продукції та зменшення виробництва. При цьому, собівартість реалізованої продукції значно зменшилася - на 162,3 тис. грн., або на 12,66%, що позитивно впливає на прибуток, так як зменшена собівартість збільшує валовий прибуток і, відповідно, і чистий прибуток. Негативним фактом є те, що ТОВ «ГК-ГРУПП» на 86% залежить від зовнішніх джерел фінансування

Розрахунки показали, що у 2015-2017 р. підприємство має дуже низький рівень показників абсолютної та швидкої ліквідності. Коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності більше 0,2. У 2015-2017 р.р. на ТОВ «ГК-ГРУПП» спостерігається нормальна короткострокова фінансова стійкість.

Отже, для підвищення ефективності діяльності ТОВ «ГК-ГРУПП» доцільним є використання антикризової фінансової стратегії, яка задає параметри, що визначають альтернативи дій з дозволу протиріч у рамках заданих обмежень, а також відіграє роль координуючого засобу підсистем і процесів підприємства[2].

Бажано проведення стратегії за кожним із напрямків:

- проведення поглибленого аналізу структури кредиторської заборгованості у динаміці з метою пошуків способів і джерел її погашення;

- аналіз структури дебіторської заборгованості, причин її виникнення і можливостей погашення;
- забезпечення необхідного рівня самофінансування виробничого розвитку підприємства за рахунок прибутку, оптимізації податкових платежів, ефективної амортизаційної політики;
- підвищення рівня ліквідності активів шляхом збільшення питомої ваги оборотних активів;
- проведення аналізу ефективності й доцільності довгострокових фінансових вкладень.

Список використаних джерел

1. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємства / М.Д. Білик // Фінанси України. – 2005. - № 3.
2. Пушкарь А.И. Антикризисное управление : модели, стратегии, механизмы : научное издание / А.И. Пушкарь, А.Н. Тридед, А.Л. Колос. – Х. : ООО «Модель Вселенной», 2001. – 452 с.
3. Шваб А.П. Методологія оцінки ефективності діяльності підприємств.

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент.*

**С. В. Іщенко, ОО – 16вм
Університет імені Альфреда Нобеля**

СИСТЕМА ОЦІНКИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НА ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Необхідним компонентом оцінки системи внутрішнього контролю на торгівельному підприємстві є використання методу бальної оцінки, який дає можливість розробити анкету з питаннями. Опитування дасть змогу з'ясувати на яких саме ділянках є проблеми з контролем. Саме на базі результатів цього опитування а також враховуючи особливості діяльності підприємства ми і будемо розробляти систему контролю та аналізу операційних витрат.

Питання та відповіді для оцінки контролю на торгівельному підприємстві наведені у табл. 1

Таблиця 1

Питання та відповіді для оцінки контролю на ПП «Альтекс»

№ з/п	Питання	Відповіді (так / ні)		Ознака контролю (1- наявність контролю; 0- відсутність контролю)
1	Хтось окрім керівника має право підпису платіжних документів?			
2	Чи всі розрахункові документи підписані керівником?			
3	Чи застосовується система "Клієнт-Банк"			
4	Чи розподілені обов'язки з обліку банківських операцій та обліку розрахунків з контрагентами?			
5	Чи додаються до платіжних документів усі необхідні документи?			
6	Підписуються реєстри обліку виконавцями та головним бухгалтером?			
7	Чи в повному обсязі інформація з первинних документів відображена у реєстрах бухгалтерського обліку облікової програми 1С?			
8	Чи ведеться облік видів доходів?			
9	Чи ведеться облік витрат за статтями?			
10	Чи завжди своєчасно керівник підписує документи?			
11	Були видки втрати документів або реєстрів обліку?			
12	Відповідальна особа за цінову політику-керівник?			
13	Чи укладаються договори з усіма покупцями на усі види реалізованих товарів?			
14	Чи узгоджується з головним бухгалтером реалізація товарів боржникам?			
15	Керівник є особою яка дає дозвіл на відвантаження товарів?			

16	Хтось окрім керівника може давати дозвіл на відпуск товарів?			
17	Чи узгоджуються з керівником витрати в рамках окремих операцій?			
18	Чи звірюються рахунки-фактури із затвердженими замовленнями на продаж і документами на відвантаження товарів?			
19	Чи звірюються данні аналітичного обліку витрат з журналами-ордерами та головною книгою?			
20	Чи ведеться аналітичний облік реалізації товарів і визначення доходів?			
Всього балів:				

Анкета складається з 20 питань, відповідь може бути або так, або ні. Кожному питанню присвоюється відповідна кількість балів, за результатами формується кінцева бальна оцінка, яка дає можливість проаналізувати ефективність контрольних заходів на підприємстві.

Для підтвердження того, що анкету можна використовувати, нами було запропоновано підприємству торгівельної галузі відповісти на визначені питання і надати свою оцінку ефективності контролю на їх підприємстві. Результати представлені в табл. 2

Таблиця 2

Оцінка ефективності контролю на торговельному підприємстві

№ з/п	Питання	Відповіді (так / ні)		Ознака контролю (1- наявність контролю; 0- відсутність контролю)
1	Хтось окрім керівника має право підпису платіжних документів?		ні	1
2	Чи всі розрахункові документи підписані керівником?		ні	0
3	Чи застосовується система "Клієнт-Банк"	так		1
4	Чи розподілені обов'язки з обліку банківських операцій та обліку розрахунків з контрагентами?		ні	0

5	Чи додаються до платіжних документів усі необхідні документи?		ні	0
6	Підписуються реєстри обліку виконавцями та головним бухгалтером?	так		1
7	Чи в повному обсязі інформація з первинних документів відображена у реєстрах бухгалтерського обліку облікової програми 1С?		ні	0
8	Чи ведеться облік видів доходів?	так		1
9	Чи ведеться облік витрат за статтями?	так		1
10	Чи завжди своєчасно керівник підписує документи?		ні	0
11	Були видки втрати документів або реєстрів обліку?	так		0
12	Відповідальна особа за цінову політику-керівник?	так		1
13	Чи укладаються договори з усіма покупцями на усі види реалізованих товарів?		ні	0
14	Чи узгоджується з головним бухгалтером реалізація товарів боржникам?	так		1
15	Керівник є особою яка дає дозвіл на відвантаження товарів?	так		1
16	Хтось окрім керівника може давати дозвіл на відпуск товарів?		ні	1
17	Чи узгоджуються з керівником витрати в рамках окремих операцій?		ні	0
18	Чи звіряються рахунки-фактури із затвердженими замовленнями на продаж і документами на відвантаження товарів?	так		1
19	Чи звірюються данні аналітичного обліку витрат з журналами-ордерами та головною книгою?	так		1

20	Чи ведеться аналітичний облік реалізації товарів і визначення доходів?	так	1
Всього балів:			12

Як бачимо, загальний контроль на аналізованому підприємстві не є достатнім, так як з 20 запитань наявність контролю визначено тільки на 12 балів. Основними проблемними сферами є бухгалтерська, сфера розподілу обов'язків та адміністративна (управлінська).

Наступним етапом необхідно провести детальний аналіз відповідей в анкеті і визначити проблемні області стосовно розробки та впровадження системи внутрішнього контролю. При аналізі анкети виявляються загрози і надаються пропозиції з їх ліквідації.

Серед основних проблемних зон, з якими може стикнутись підприємство можна виділити три: недостатній контроль у бухгалтерській сфері; недостатній контроль в області розподілу обов'язків; недостатній контроль в адміністративно-управлінській сфері.

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

О. В. Каменсьв, БО1511
*Дніпропетровський національний університет
залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна*

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ НА УКРЗАЛІЗНИЦІ

Українська залізниця в останні роки переживає не кращий період. Зниження обсягу перевезень починаючи з 2008 року, величезні затрати з'їдають майже увесь дохід. Але це лише верхівка айсбергу. У той час, поки Керівництво Укрзалізниці долає кризу підвищенням тарифів на перевезення, хтось інший повинен знайти розумний шлях Викорінення проблем. Підприємство потребує реформації, адже ані ефективність, ані якість послуг не відповідають вимогам сьогодення.

Більшість проблем Укрзалізниці впираються в гроші. Наприклад оновлення залізничного рухомого складу. Але навіть таке важливе питання не являється головним. Керівництво Укрзалізниці вже почало повільне оновлення, та навіть закупило нові потяги «Hyundai». Але оновлення рухомого складу, без попереднього оновлення колій стає викинутими грошима на вітер. Адже старе колійне полотно стає

причиною поступового руйнування нових поїздів. Навіть потяги «інтерсіті +» вже не виконують свою головну задачу. На деяких ділянках колії, їм необхідно пригальмовувати. Таким чином вони швидкісні тільки на словах. На практиці ці потяги стають просто міжгородніми.

Якщо продовжити говорити про колії, то наступною проблемою є мала інтенсивність деяких ділянок. Після розпаду Радянського Союзу, загальний обсяг перевезень зменшився на 60% при тому, що загальний обсяг колій скоротився лише на 5%.

Враховуючи це, і те, що сучасна методика формування вантажних тарифів заснована на середньо мережевій собівартості, то такі ділянки створюють додаткове фінансове навантаження на клієнтів залізниці, що у сумі з іншими факторами є чинником, який відштовхує їх від планів користуватися послугами Укрзалізниці.[1]

Ліквідація цих ділянок вирішила би не тільки цю, але й полегшила б вирішення першої проблеми з оновленням колії.

Наступною проблемою перед нами постає метод вирішення усіх проблем Укрзалізниці, а саме підвищення тарифів. Насправді банальне підвищення цін не є логічним вирішенням. Керівництво Укрзалізниці вже не в перше кажуть, що це буде останнім підвищенням тарифів. Вони немов закривають очі на те, що для багатьох людей вартість квитка стає не по кишені. Те саме можна сказати і про вітчизняних виробників, які на даний момент кризи ледве уходять у плюс. Таким чином питання підвищення тарифів зачіпає вже не тільки Укрзалізницю, яка може втратити багато споживачів, але й самих користувачів, що негативно позначиться на Українській економіці.

Але першопричиною більшості проблем виступає корупція. Звісно грошей буде завжди не вистачати, якщо Укрзалізниця закуповує дизельне паливо за ціною, у середньому на 2-3 тисячі грн/т, вищою ніж на ринку дизпалива. Також можна бути певними, що підвищення затрат на утримання керівництва, не краща інвестиція у часи кризи. Проходить багато часу, поки кабмін реагує навіть на великі порушення, на кшталт того, що Максим Бланк будучи заступником гендиректора Укрзалізниці, сам назначає себе генеральним директором у 2015 році. Звільнений він був лише через рік, але вже у підозрі за контрабанду. На даний час посаду в. о. генерального директора займає Кравцов Е.П., котрий був призначений на посаду з явним порушенням антикорупційного законодавства, бо у його випадку присутній конфлікт інтересів.

На мою думку варто було б встановити певні, чіткі правила для проведення тендерів, які б не допустили того, що можна добитися перемоги певної компанії методом маніпуляції з документами. Це б вразі скоротило кількість корупційних схем.

Таким чином свого вирішення чекає ціла низка обов'язкових питань:

- Боротьба з корупцією
- Оновлення колійного полотна
- Оновлення рухомого складу
- Ліквідація мало інтенсивних ділянок колій
- Покращення якості послуг
- Пошук шляху економії палива

Кожна з цих проблем відіграє свою роль в занепаді сучасної Укрзалізниці. Тому вирішення лише кількох не змінить ситуацію докорінно.

На закінчення хочу зазначити, що будь яка проблема повинна вирішуватись поступово, крок за кроком. Тож у реформації Укрзалізниці першим кроком повинно бути подолання корупції. Інакше усі інші етапи не на будуть належних результатів.

Список використаних джерел

1.Проблемы и перспективы реформирования железнодорожного транспорта в Украине [Електронний ресурс]: Издательство Порты Украины. – електронний журнал, 2014. Режим доступу: <http://portsukraine.com/node/3431>

2. Поезда Hyundai перестают быть скоростными – Мининфраструктуры [Електронний ресурс]: Корреспондент.net. – електронний журнал, 2015. Режим доступу: <https://korrespondent.net/business/companies/3531198-pravytelstvo-teriaet-kontrol-nad-ukrzalzyntsei-ekspert>

3.Железнодорожные перевозки : тарифные недореформы по-украински [Електронний ресурс]: ZN.UA – електронний журнал, 2016. Режим доступу: <https://zn.ua/finances/zheleznodorozhnye-perevozki-tarifnye-nedoreformy-po-ukrainski-.html>

*Науковий керівник: О. О. Матусевич
кандидат економічних наук, доцент*

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ОРГАНАМИ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Ефективне використання бюджетних коштів залишається однією із важливих проблем виконання бюджету у більшості країн світу. Особливо актуальна ця проблема для України, яка збільшила бюджетну політику в умовах обмежених бюджетних ресурсів.

Успішність діяльності всіх бюджетних організацій і установ незалежно від особливостей їх функціонування великою мірою залежить не тільки від достатності і регулярності надходження виділених коштів, але й і від якості управління, високої результативності якого можна досягти тільки за належного аналітичного забезпечення.

Для правильної та продуктивної роботи бюджетної установи необхідно контролювати цільове використання видатків. Без аналізу неможливе встановити факти порушень фінансово-господарських операцій та можливі ризики від їх здійснення. Тому при проведенні перевірки формування та аналізу кошторису для бюджетних установ здійснюється кількісна та якісна характеристика тих змін і відхилень від планових показників, які відбуваються в установах, що має величезне значення для ефективного контролю, планування та вдосконалення діяльності бюджетної установи.

Протягом останніх років у системі бухгалтерського обліку бюджетних установ спостерігаються постійні зміни, які зумовлюють кардинальне зростання потреб в отриманні достовірної інформації, необхідної для прийняття раціональних рішень. Бухгалтерський облік містить важливу для управління інформацію, однак витягнути, обробити та узагальнити його інформаційну базу є складним організаційним механізмом.

Рівень якості та рівня ефективності процесу управління в бюджетних установах можливо підвищити за допомогою автоматизації бюджетного обліку. Під час автоматизації відбувається трансформація системи бухгалтерського обліку й облікових процедур.

Застосування програм автоматизації бюджетного обліку суттєво підвищує якість обробки облікової інформації у бюджетних установах. Крім того, використання комп'ютерної техніки змінює зміст та організацію праці облікового персоналу, зокрема зменшується кількість ручних операцій з обробки первинних документів, систематизації

облікових показників, заповнення реєстрів і форм звітності. Облікова праця стає більш творчою, спрямованою на організацію й удосконалення процедур бухгалтерського обліку в бюджетних організаціях.

У більшості підприємствах, в тому числі і бюджетних установ, протягом тривалого часу ведення бухгалтерського обліку здійснювалося в програмному продукті «ІС: Бухгалтерія». Проте, наразі використання даної програми у більшості бюджетних установ є неможливим на підставі Закону України «Про санкції» та рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2017 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)», яке введено в дію Указом Президент; України від 15 травня 2017 року 1133/2017.

На ринку інформаційних технологій також представлені програмні продукти з автоматизації бухгалтерського обліку в бюджетному секторі українські фірми-виробники, такі як: «СофтТАКСІ» (X-DOOR), «АБ-Система» («Офіс «2000»»), «Імпакт» («Акцент - Бухгалтерія»), «Баланс-Клуб» (SoNet), «ТРАСКОсофт» (TradeManager) та інші.

Сьогодні органи судової влади використовують програмне забезпечення для автоматизації бюджетного обліку «ІС-ПРО: Бюджет». Проте, вказана програма не є досконалою, оскільки передбачає велику кількість ручних операцій з обробки первинних документів, систематизації облікових показників, заповнення реєстрів і форм звітності. Також весь бюджетний процес передбачає роботу в програмах Microsoft Excel, Word, що значно ускладнює роботу і негативно впливає на виконання облікового процесу. Дані додатки передбачають виконання окремих функцій, і не дають змоги ведення бюджетного обліку як цілісної системи.

За допомогою автоматизації та використання комп'ютерних технологій і програмного забезпечення можливо систематизувати дані обліку та відображати їх в одній базі даних і приймати оперативні рішення, використовуючи всю сукупність інформації. Тобто, бюджетний облік буде наближений до міжнародних стандартів.

Але, у ході складання фінансової звітності за міжнародними стандартами здійснюється економічна, соціальна та інша інформація, від якості цих даних залежатиме достовірність фінансової звітності установ судової влади.

Обробка та ефективне використання отриманої інформації можливе лише за умови створення Єдиної бюджетної інформаційної системи, що буде охоплювати бюджетні установи різних рівнів. Створення Єдиної інформаційної системи можливе лише за підтримки

та прямої зацікавленості в цьому держави. Це має бути державна інформаційна програма високої якості, яка об'єднає бухгалтерські системи бюджетних установ України єдиною інформаційною системою, певною мірою ця система має бути захищена від зовнішнього втручання і відкритою для контролюючих органів і установ відомств, що здійснюють контроль за формуванням і виконанням бюджетів.

Запровадження програмного забезпечення високої якості дасть змогу підвищити рівень якості облікового процесу й ефективності діяльності установи, шляхом забезпечення дієвого вирішення завдань і реалізації процедур бюджетного обліку, достовірного аналізу діяльності установи та ухвалення адекватних управлінських рішень на підставі сформованої економічної інформації.

Список використаних джерел

1. Терещенко Л.О. Інформаційні системи і технології в обліку: навч. посіб.

/ Л. О. Терещенко, І. І. Матвієнко-Зубенко. — К.: КНЕУ, 2004. - 187 с.

2. Тимейчук Т.Б. Аналіз можливостей програмного забезпечення автоматизації обліку в бюджетних установах / Т.Б. Тимейчук // Вісник національного університету водного господарства та природокористування. — 2010. - Вип. 1 (49). - С.228-234

3. Кошинець М.І. Облік і аудит використання бюджетних коштів в органах судової влади: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 „бухгалтерський облік, аналіз та аудит” / М. І. Кошинець. — Івано-Франківськ, 2016. — 228 с.

4. Атамас П.Й. Основи обліку в бюджетних організаціях [Текст]: Навчальний посібник / П.Й. Атамас. - Центр учбової літератури, 2009. - 288с.

5. Бюджетний кодекс України від 01.01.2013 року №2456-УІ (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>

6. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. № 996-14 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

АНАЛІЗ ТА АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТОВ «ВСМПО ТИТАН УКРАЇНА»

Фінансова звітність містить певну інформацію про результати діяльності, фінансовий стан та рух грошових коштів підприємства, використовується з метою представлення користувачем повної інформації про стан та діяльність підприємства, а також зміни, які можуть відбутися в його фінансовому становищі за звітний період.

Склад і періодичність подання фінансової звітності визначаються Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 № 996-XIV зі змінами та доповненнями. На сьогоднішній день існують звітності: фінансова, податкова, статистична, спеціальна.

ТОВ «ВСМПО Титан Україна» представляє в обов'язковому порядку річну фінансову звітність:

1. засновникам відповідно до установчих документів;
2. державній податковій інспекції (в одному примірнику).

Датою подання бухгалтерської звітності для організації вважається день фактичної передачі її за належністю або дата її відправлення, позначена на штампелі поштової організації. Якщо дата подання звітності припадає на неробочий день, терміном подання звітності вважається перший наступний за ним робочий день.

Фінансова звітність ТОВ «ВСМПО Титан Україна» підписується керівником і головним бухгалтером підприємства.

Вимоги до складання фінансової звітності містить НП(С)БО-1.

Проводячи горизонтальний та вертикальний аналіз активів балансу ТОВ «ВСМПО Титан Україна», можна зробити висновок, що в 2017 році спостерігається ріст активів порівняно з 2016 роком. Так, активи компанії виросли на 1 144 885 тис. грн. (+ 10,57 %). Ріст активів був зумовлений збільшенням грошових коштів та їх еквівалентів. З аналізу пасивів балансу підприємства видно, що збільшились довгострокові зобов'язання, що в свою чергу свідчить про те, що підприємство вчасно не розраховувалося з поставальниками та піддрядчиками за виконані роботи та отримані послуги.

Зареєстрований капітал підприємства знаходиться на рівні 0,92 % — на початок року і 0,83 % — на кінець року від загальної суми пасивів, що говорить про високу фінансову стійкість.

А збільшення короткострокової та довгострокової заборгованості свідчить про те, що підприємству слід покращити показники фінансової

стійкості та ліквідності. Необхідно поліпшити взаємовідносини із постачальниками запасів та інших оборотних активів.

01.11.2017 року вступив в силу Закон України від 05.10.2017 р. №2164-VIII "Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (щодо удосконалення деяких положень), який вніс значні зміни в діяльність багатьох підприємств.

Згідно цього закону ТОВ «ВСМПО Титан Україна» віднесено до категорії соціально значущі. Це зобов'язує підприємство вести облік і складати фінансову звітність за стандартами МСФЗ. У попередні періоди підприємство проходило ініціативний аудит фінансової звітності та фінансово-господарської діяльності. З набранням чинності вищевказаного Закону, аудит для підприємств стає обов'язковим.

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

О. І. Лугова
кандидат економічних наук
Миколаївський національний аграрний університет

ЗАСТОСУВАННЯ СПРАВЕДЛИВОЇ ВАРТОСТІ В ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Однією їх характерних рис сучасного розвитку українського бухгалтерського обліку є розширення діапазону застосовуваних методів оцінки активів і зобов'язань. Для отримання зацікавленими користувачами достовірної інформації про вартість активів і зобов'язань в поточний момент часу українські вчені активно почали обговорювати можливість застосування справедливої вартості.

Вважається, що засновником теорії справедливої вартості є Раймонд Джон Чамберс, який в середині 60-х років XX століття зробив спробу усунути негативний вплив інфляції на показники звітності через застосування нового методу ведення обліку: безперервно оновлюваний (актуалізований) облік - CoCoA (Continuously Contemporary Accounting) [1].

Вперше в міжнародних нормативних актах з бухгалтерського обліку термін «справедлива вартість» з'явився в МСФЗ у 1982 році. Але лише через 13 років справедлива вартість як один з видів оцінки почала застосовуватися в системі МСФЗ, коли був введений в дію МСБО (IAS) 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання інформації».

Активне застосування поняття «справедлива вартість» стало можливим у 1998 році. Саме в цьому році був підготовлений і введений в дію перший варіант міжнародного стандарту - МСБО 39, присвяченого визнанню та оцінці фінансових інструментів.

В американській обліковій системі також були зроблені певні кроки по впровадженню в практику корпорацій справедливої вартості. У 1991 році в системі американських стандартів (GAAP) з'явився стандарт № 107 «Розкриття справедливої вартості фінансових інструментів», який містив вимоги щодо розкриття у примітках до фінансових звітів відомостей про оцінку за справедливою вартістю. У 2006 році Рада зі стандартів фінансового обліку США (Financial Accounting Standards Board) підготувала і ввела Положення № 157 «Вимірювання справедливої вартості», яке регламентує процес визначення справедливої вартості і містить вимоги щодо виявлення додаткових деталей про подібні виміри.

Довгий час проблема справедливої вартості досить гостро стояла в системі МСФЗ, що було пов'язано з поширенням даного поняття в цілому ряді стандартів, які висували вимоги справедливої оцінки активів, зобов'язань, елементів капіталу і т.д. Дана ситуація вимагала уніфікації підходів до визначення справедливої вартості. Тільки в травні 2011 року Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (International Accounting Standard Board) та Рада зі стандартів фінансового обліку США затвердили і ввели в дію новий стандарт - МСФЗ (IFRS) 13 «Оцінка справедливої вартості» [2], основними цілями якого є:

- 1) визначення справедливої вартості;
- 2) встановлення єдиного методологічного підходу для оцінки справедливої вартості;
- 3) збільшення обсягу інформації, що розкривається у Примітках до фінансової звітності щодо оцінки за справедливою вартістю.

По суті, МСФЗ (IFRS) 13 - це концептуальна основа визначення справедливої вартості на всі випадки її застосування в звітності в межах сфери дії даного стандарту.

Зазначений стандарт офіційно перекладений на українську мову, введений в дію, на території України починаючи з 2013 року. У зазначеному нормативному документі міститься термінологічне визначення даного поняття: це ціна, яка була б отримана за продаж активу або сплачена за передачу зобов'язання у звичайній операції на основному (або найсприятливішому) ринку на дату оцінки за поточних ринкових умов (тобто вихідна ціна), незалежно від того, чи спостерігається така ціна безпосередньо, чи оцінена за допомогою іншого методу оцінювання. Це термінологічне визначення ґрунтується

на гіпотезі, згідно з якою економічний суб'єкт передбачає продовжувати свою фінансово-господарську діяльність в доступному для огляду майбутньому і у нього немає наміру і необхідності в ліквідації або суттєвому скороченні діяльності. Тому ця ринкова оцінка не повинна збігатися з сумою, яку підприємство, можливо, отримало або сплатило в разі нав'язаної угоди або ліквідації.

У наукових дослідженнях більшості вчених трактування дефініції «справедлива вартість» збігається з визначенням, закріпленим в МСФЗ (IFRS) 13. Аналіз сукупності формулювань, запропонованих вченими економістами дозволяє нам виділити наступні істотні ознаки поняття «справедлива вартість»:

- 1) «справедлива вартість» - це вартісна характеристика об'єктів бухгалтерського обліку;
- 2) основними об'єктами оцінки є активи і зобов'язання;
- 3) оцінка за справедливою вартістю елементів фінансової звітності здійснюється за певними правилами;
- 4) справедлива вартість формується в угоді між учасниками ринку.

У справедливої вартості є прихильники, і противники, але сама наявність суперечок і інтересу до цієї категорії свідчить про те, що ця тема актуальна і вимагає відповідного методологічного і методичного рішення, а значить, нормативне регулювання бухгалтерського обліку в перспективі буде змінюватися відповідно до вимог ринку і часу.

Багато вчених і практиків висловлюються про проблеми впровадження справедливої вартості в український бухгалтерський облік, в першу чергу, мова йде про труднощі у встановленні справедливої ціни на активи і зобов'язання за відсутності ринкової інформації. Разом з тим більшість економістів і практиків позитивно висловлюються з питання застосування справедливої вартості.

Слід зазначити, що в українських бухгалтерів виникають певні труднощі в розумінні та застосуванні МСФЗ (IFRS) 13, оскільки стандарт вимагає знань в області теорії бухгалтерського обліку, оцінки, якими володіють далеко не всі практикуючі облікові працівники. Крім того, не існує будь-яких конкретних рекомендацій, які дозволили б вітчизняним бухгалтерам однозначно визначити порядок своїх дій при оцінці справедливої вартості активів і зобов'язань.

Говорячи про роль справедливої вартості в бухгалтерській звітності, слід зазначити, що оцінка активів і зобов'язань за справедливою вартістю дозволяє сформулювати фінансову звітність в інтересах її користувачів. У розвинутій ринковій економіці бухгалтерська звітність розглядається не як самоціль, а як джерело інформації для її користувачів і під бухгалтерською звітністю

розуміється, перш за все, фінансова звітність, тобто звітність, призначена для зовнішніх користувачів інформації.

Тому розкриття інформації про активи та зобов'язання, відображених за справедливою вартістю в звітності підприємств, з одного боку, є більш релевантним, а з іншого - надає можливість менеджерам відкладати день визнання збитків, викликаних знеціненням активів; - для поліпшення якості фінансової звітності публічних компаній, а також кращого розуміння і використання МСФЗ (IFRS) 13 в українському бухгалтерському обліку необхідно розробити і прийняти спеціальні методичні рекомендації щодо застосування поняття «справедлива вартість», а також методів її визначення.

Список використаних джерел

1. Abdulmalik A. Al-Hogail Raymond J. Chambers' Contribution to the Development of Accounting Thought / Abdulmalik A. Al-Hogail, Gary J. Previts // The Accounting Historians Journal Vol. 28, No. 2 (December 2001), pp. 1-30 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.accountingin.com/accounting-historians-journal/volume-28-number-2/raymond-j-chambers-contribution-to-the-development-of-accounting-thought/>

2. Міжнародний стандарт фінансової звітності 13 «Оцінка справедливої вартості»: Затверджений Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку від 01.01.2013 [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_068

В. М. Міллер, ОО – 16вм
Університет імені Альфреда Нобеля

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ НА ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Торгівля - величезна галузь народного господарства. У цю сферу залучено практично все населення країни або як продавців, або як покупців. Під торгівлею розуміють господарську діяльність по обороту, купівлі й продажу товарів. Вона відіграє величезну роль у діяльності всього світового господарства й спрямована на здійснення купівлі-продажу й обміну товарів, обслуговування покупців, доставки, зберігання й підготовки товарів до реалізації. Існують кілька видів торгівлі: оптова й роздрібна [3].

Завдання бухгалтерського обліку в торговельній діяльності полягають у наступному: облік майна організації в кількісному й грошовому вираженні, що дозволяє забезпечити його схоронність; облік

джерел формування майна й зобов'язань підприємства; фіксування всіх господарських операцій, що відбуваються в торговельній організації, шляхом складання бухгалтерських проводок; облік кількості і якості витрат на оплату праці, що ведеться в годинах, днях, місяцях і грошовому вираженні; складання повної й достовірної інформації про фінансові результати господарської діяльності, призначеної для оперативного управління й керування торговельною організацією, користувачами якої є інвестори, банки, контролюючі органи, контрагенти й інші уповноважені особи [1].

В основі рішення цих завдань лежать наступні принципи обліку товарів:

- облік товарів по кожній матеріально відповідальній особі;
- вибір схеми обліку товарів, що найбільш доцільний в умовах роботи даної організації.

У практичній роботі торговельних організацій використовуються в основному 3 схеми обліку товарів:

- індивідуальна, коли фіксується рух кожної одиниці товару. Матеріально відповідальні особи звітують за кожен товарну одиницю (наприклад, у комісійній торгівлі);

- натурально-вартісна, коли фіксується рух товарів по окремих найменуваннях у натуральному й вартісному вираженнях. Матеріально відповідальні особи звітують по кожному найменуванню товару. Схема застосовується в оптовій торгівлі, а також у роздрібній торгівлі, оснащеної скануючими пристроями;

- вартісна, коли фіксується загальна вартість товарів у грошовому вираженні.

Сутність і нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту торговельної діяльності полягає у створенні прийнятних умов послідовного, корисного, раціонального й успішного виконання системою бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту властивих їм функцій у конкретному економічному середовищі.

Головною метою узагальнення інформації служить метод аналітичного обліку, що виражається в систематизації первинної інформації на синтетичних рахунках. Докладна інформація розкривається за допомогою аналітичного обліку, побудованого на використанні натуральних вимірів паралельно з вартісними показниками. Основним видом активів будь-якої торговельної організації являють собою товари, ефективність діяльності організації більшою мірою залежить від якісного ведення бухгалтерського обліку даного виду майна [2].

Бухгалтерський облік товарів ведеться як за допомогою аналітичного обліку, так за допомогою синтетичного обліку.

Кожний з перерахованих методів обліку товарів має певний порядок і послідовність обліку руху товарів, використання різних регістрів, різне взаємне зв'язання показників.

Аудит є невід'ємною частиною системи керування, на підставі якої, керуюча ланка одержує реальну інформацію про дійсний стан організації. Аудит забезпечує перевірку виконання управлінських рішень, дотримання розроблених норм і правил. Аудиторський контроль - незалежна перевірка звітності й підтверджуючих джерел інформації господарюючого суб'єкта [1].

Здійснюється аудиторськими організаціями й приватними аудиторами на підставі укладених договорів. Завдання аудиторської перевірки полягає у наданні об'єктивної інформації про результати фінансово-господарської діяльності, її законності й правильності відображення в бухгалтерському й управлінському обліку.

Список використаних джерел

1. Павлюк І. Проблеми бухгалтерського обліку виробничих запасів, товарів та пропозиції щодо їх вирішення. // Бухгалтерський облік і аудит (укр.) - 2016 - №112 - с. 40-57.
2. Переверзева О. Виробничі та товарні витрати // Головбух. - 2015. - № 28 - С. 9-12.
3. Мельникова Н. П., Юрина В. С. Особенности бухгалтерского учета, анализа и аудита торговой деятельности // Молодой ученый. — 2015. — №24. — С. 496-499.

*Науковий керівник: П. Й. Атамас,
кандидат економічних наук, професор*

**Н. В. Макшанова, ОО кр – 17 вм
Університет імені Альфреда Нобеля**

КОНЦЕПЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ІНЖИНІРИНГУ

В умовах глобальної економіки та менеджменту, розширення міжнародного співробітництва, розвитку інформаційних технологій і систем, зростання конкуренції у всіх сферах діяльності потрібні нові підходи до управління економічними процесами і ресурсним потенціалом підприємства з метою його ефективного функціонування. Процеси представляють собою сукупність видів діяльності для досягнень конкретних цілей: матеріально- технічне постачання, впровадження нових технологій, управління людськими ресурсами і т.д. Ресурсний потенціал включає в себе різні види матеріальних ресурсів

(матеріальні, фінансові, науково-технічні, інвестиційні, інтелектуальні та ін.), які використовуються в бізнес-процесах підприємства. Потенціал - джерела, можливості, засоби, запаси, які можуть бути використані для вирішення різних завдань, досягнення певних цілей, можливостей підприємства, суспільства, держави в окремих областях.

Управління економічними процесами і ресурсним потенціалом підприємства з метою отримання релевантної інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень оперативного, тактичного і стратегічного характеру доцільно на основі використання інструментів бухгалтерського інжинірингу у вигляді системи похідних балансових звітів.

Насамперед бухгалтерський інжиніринг передбачає використання інноваційних та творчих підходів до покращення фінансового обліку. Його метою є удосконалення фінансового обліку як інформаційної технології, яка б використовувалась для прийняття управлінських рішень. В результаті застосування бухгалтерського інжинірингу має бути отримана абсолютно нова технологія обробки даних щодо діяльності підприємства.

Поняття «бухгалтерський інжиніринг» сформувалось на початку ХХІ ст. Саме тоді дане поняття почали як розуміти як окремий універсальний напрям побудови більш ефективної системи організації облікової служби на підприємстві. Можна стверджувати про те, що бухгалтерський інжиніринг уже існував ще до моменту створення всім нам відомої журнальної форми обліку.

На нашу думку, визначальною передумовою для поширення використання бухгалтерського інжинірингу стало знецінення комп'ютеризації облікових процедур, поява персональних комп'ютерів, різноманітних баз даних, покращення якості і збільшення швидкості роботи комп'ютерної техніки, поява спеціалізованого облікового програмного забезпечення та програмних додатків. Без технологічного процесу створення і розробка системи інжинірингового обліку була дуже важким, трудомістким і коштовним проектом. В ті часи тільки великі корпорації могли даний проект реалізувати, але ефект від його використання був незначний. Отже, швидкий розвиток інформаційно-комп'ютерних систем у сфері бухгалтерського обліку дозволив в той час займатись не тільки розробкою стандартних облікових процедур, а і приділити увагу створення абсолютно нових, альтернативних облікових систем.

«Батьком» використання системи похідних балансових звітів для управління ресурсами і організації контролю вважається Теодор Лімперг (1879- 1961) - професор бухгалтерського обліку та аудиту Державного університету Амстердама. Т. Лімперг створив концепцію

вартості, яка могла б застосовуватися в умовах ведення бізнесу в якості альтернативи панівним сучасним концепціям суб'єктивної вартості, яке б базувалось на індивідуальних перевагах і оцінках корисності. Він заснував свою концепцію вартості на понятті гіпотетичного вилучення. Вартість активів може бути визначена шляхом вирахування збитків підприємства в разі позбавлення його активів. В наш час можна виділити два основних підходи до розуміння сутності бухгалтерського інжинірингу – це у вузькому та у широкому розумінні.

У вузькому розумінні бухгалтерський інжиніринг розглядається як система похідних балансових звітів, що використовуються для забезпечення управління платоспроможністю, власністю, ризиками, резервною системою. Похідні балансові звіти можуть бути використані як основне джерело інформації для стратегічного обліку. Тобто у майбутньому, управлінський персонал підприємства може спрогнозувати діяльність організації наперед. Звужене розуміння бухгалтерського інжинірингу не бере до уваги деякі аспекти, такі як змістовне наповнення таких звітів, опис і обґрунтування методів і технік.

У широкому розумінні бухгалтерський інжиніринг – це концепція розробки і впровадження облікових інформаційних систем, що побудована на використанні структурованого плану рахунків, нових видів облікової архітектури (базова, коригуюча, інжинірингова й стратегічна, гіпотетична складові), агрегованих і дезагрегованих об'єктів. На нашу думку, саме такий підхід є найбільш доцільним при побудові стратегічно орієнтованої системи обліку, бо дозволяє на основі інжинірингових інструментів забезпечити оцінку об'єктів середовища підприємства.

Отже, можна зробити висновок, що використання похідних балансових звітів створює можливості для ухвалення ефективних стратегічних рішень, оскільки дає можливість відобразити в обліку багатоваріантність подій в різних територіальних і часових аспектах з урахуванням розробленої стратегії підприємства.

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: [навч.-практ. посіб.] / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна [та ін.]. – К.: Центр учбової літератури. – 2010. – 536 с.
2. Бутинець Ф.Ф. Історія розвитку бухгалтерського обліку. Ч.І. Навчальний посібник для студентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ЖІТІ, 1999. – 928 с.
3. Виговська Н.Г. Бухгалтерський облік: історичний аспект.

Результати дисертаційних досліджень Житом. наук. бух. школи:
Монографія. – Житомир: ЖДТУ, 2006. – 620 с.

*Науковий керівник: А. Г. Єфременко,
кандидат економічних наук, доцент*

**Ю. В. Маркова, ОО кр – 17 вм
Університет імені Альфреда Нобеля**

СУТНІСТЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК НЕВІД'ЄМНОЇ ТА ОСОБЛИВО ВАЖЛИВОЇ ЧАСТИНИ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки чимале значення приділяється таким питанням, як технічний рівень, якість, надійність продукції, які безпосередньо залежать від стану основних засобів підприємства та їх ефективного використання.

Ефективне використання основних засобів на підприємстві в свою чергу підвищує продуктивність праці, фондівіддачу та прибуток, а також сприяє збільшенню випуску продукції та зменшує її собівартість. У зв'язку з цим можна зазначити, що на ефективність виробництва на підприємстві безпосередньо впливає стан основних засобів, їх вартість, технічний рівень та структура.

Нині існує значна кількість підходів до визначення сутності основних засобів. Як економічна категорія основні засоби – це частина постійного виробничого капіталу, яка виступає у формі засобів праці та поступово, протягом багатьох виробничих циклів, переносить свою вартість на виготовлений продукт [2].

Згідно з пп. 14.1.138 ПКУ, «Основні засоби – матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6000 грн., невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 грн. і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких із дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)» [7].

Відповідно до п. 4 П(С)БО 7 «Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг,

здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)». В доповнення до цього п. 6 П(С)БО 7 визначає: об'єкт основних засобів визнається активом, якщо існує ймовірність того, що підприємство/установа отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та його вартість може бути достовірно визначена. [5]. Окрім того, тут варто згадати ще одну умову для визнання в бухгалтерії ОЗ, а саме – підконтрольність. Адже згідно з п. 3 НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», активи – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання котрих, як очікується, призведе до отримання економічних вигід у майбутньому. [5].

Окремі вчені, а саме: Завадський С., Верховгядова Н., Шило В., Ільїна С. та ін. визначають основні засоби не як певний актив у матеріальній формі, а як засоби праці. При цьому всі автори незалежно від того, чим є для них основні засоби – активом чи засобом праці, – сходяться на тому, що основні засоби зазнають фізичного (матеріального), морального (техніко-економічного) та вартісного (економічного) зносу [1;3;4].

Застарілі та зношені основні засоби на сьогоднішній день на думку багатьох спеціалістів є одною із головних проблем не конкурентоспроможності українських підприємств. Знос промислових основних засобів протягом останніх років складає більше 40 %, у тому числі машин та обладнання більше ніж на 50 % і на жаль має тенденцію до збільшення [6]. Через значне зношення основних засобів посилюється технічна та технологічна відсталість підприємств. Відтворення основних засобів на підприємствах може відбуватися за рахунок валових капітальних інвестицій, які будуть спрямовані на створення, придбання, відновлення та поліпшення основних засобів [8].

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що основні виробничі засоби вітчизняні підприємства використовують не достатньо ефективно. Необхідною умовою підвищення ефективності використання основних засобів має бути удосконалена система управління ними, а саме: забезпечення оптимального складу основних засобів, підтримка технічних характеристик обладнання на сучасному рівні, раціональне та економічне використання.

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: [навч.-практ. посіб.] / Н.І. Верховгядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна [та ін.].

– К.: Центр учбової літератури. – 2010. – 536 с.

2. Домбровська Н.Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація / Н.Р. Домбровська // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2012. – Вип. 9 (1). – С. 340–349

3. Джеджула В.В. Сутність поняття «Основні засоби» / В.В. Джеджула, І.Ю. Єпіфанова, Н.Р. Волоська // Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. – 2016. Вип. 4 (04). – С. 127-131

4. Завадський Й.С. Економічний словник / Й.С. Завадський, Т.В. Осовська, О.О. Юшкевич. – К.: Кондор. – 2006. – 356 с.

5. Інтерактивна бухгалтерія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.interbux.com.ua>

6. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

7. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо зменшення податкового тиску на платників податків: Законом України від 17 липня 2015 року N 655-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/655-19>

8. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства: підручник / С. Ф. Покропивний. – К.: КНЕУ. – 2008. – 528 с.

*Науковий керівник: Ю. А. Малащенко,
кандидат економічних наук*

Д. О. Мельникова, ОО-17м
Університет імені Альфреда Нобеля

АНАЛІЗ ТА АУДИТ ПРЯМИХ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ ТОВ «РОЯЛ ПРИНТ»

Основною метою роботи кожного підприємства є отримання прибутку за виконання послуг та виготовлення товарів. Так як це найважливіший процес на підприємстві, тому важливо приділяти особливу увагу аудиту виробництва продукції, оскільки без аудиту важко зрозуміти наскільки достовірно ведеться бухгалтерська або фінансова інформація в її проявах.

Фундаментальною складовою внутрішнього аудиту повинна бути форма виникнення загроз і системно-орієнтовані форми перевірок. Якщо брати до уваги особливості поліграфічного виробництва, то проведення аналізу є гарантування результативності дій внутрішнього аудиту.

Розбирання суті корпоративних форм управління поліграфічним підприємством запроваджує раціональність дотримання

запропонованої структурності виконання головних процесів внутрішнього аудиту.

Деталізований аудит проводиться тільки на тих зонах, де виявлені несприятливі відхилення.

Важливо урахувати, що собівартість поліграфічної продукції має підтверджуватись складанням альтернативного балансу сировини та матеріалів, виходячи із середніх показників по галузі та за нормативними затратами, затвердженими внутрішнім документообігом підприємства. Аналіз собівартості продукції, робіт та послуг має велику важливість, так як має можливість пояснити тенденції зміни окремого показника, виконання плану, знайти вплив на собівартість, оцінити роботу підприємства.

Проектування та облік собівартості продукції виконується по елементам витрат і статтями калькуляції, а тому й аналіз собівартості продукції також здійснюється за цими напрямками.

Для встановлення витрат, які конкретно необхідно включати в собівартість продукції, підприємство «Роял Принт» керується П(С)БО16 «Витрати».

На прикладі підприємства ТОВ «Роял Принт», яке спеціалізується на друкарській діяльності, використовуючи «Звіт про фінансові результати» проаналізуємо витрати.

У 2014р було швидке збільшення обсягу товарообороту та чистого доходу від реалізації. на 109,89% порівнянно з 2013р., прибуток підприємства склав 12259,0 тис.грн. В 2015р. ситуація змінилася, але підприємство утримує свої позиції та залишається прибутковим. Чистий дохід від реалізації продукції склав 116335,0 тис.грн, що на 4438,0 тис.грн., або на 61,83% менше в порівнянні з 2014р.; зростання інших операційних доходів на 2259,0 тис.грн., або на 66,69%; збільшилась собівартість продукції на 24675,0 тис.грн., або на 41,06%; знизилась операційні витрати в порівнянні з 2014 р. на 98,0 тис.грн., або на 119,2%.

Розрахунок рентабельності витрат свідчить про високу ефективність управління витратами. Таким чином, на ТОВ«РОЯЛ ПРИНТ» відбувся приріст обсягів товарообороту, і це, побудило до зростання витрат підприємства у 2015р.

На початковому етапі проведення аудиту на підприємстві ТОВ «Роял Принт» слід визначити, що являє собою процес виробництва на підприємстві.

До складу витрат на виробництво ТОВ «Роял Принт» включається заробітна плата та ЄСВ. Важливе місце у складі собівартості продукції має амортизація основних засобів.

Результатом аудиту витрат має стати визначення точності включення витрат до групи, налагодження документообігу, автоматизація процесу.

Таким чином, варто підсумувати, що облік витрат на виробництво важливий елемент діяльності підприємства, зокрема і для підприємства ТОВ «Роял Принт». Тому без правильної організації даного процесу досягти правильності результаті в обліку важко.

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

В. О. Мішков, ОО-16м
Університет імені Альфреда Нобеля

АНАЛІЗ І АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ ТОВ «БРУСКЕРДО»

Важливість аналізу і управління кредиторською заборгованістю обумовлена ще й тим, що, складаючи значну частку поточних пасивів підприємства, її зміни помітно позначаються на динаміці показників його платоспроможності і ліквідності.

На ТОВ «Брускердо» виявлено ряд недоліків бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками та запропоновано методи удосконалення ведення розрахунків:

1. Графік документообігу відсутній, тому ми запропонували його ввести. Він передбачає оптимальну кількість підрозділів і виконавців для проходження кожним первинним документом і визначає мінімальний строк його знаходження у підрозділі.

2. В результаті дослідження облікової політики виявлено, що недостатньо уваги приділено коасифікації поточних зобов'язань. Це свідчить про недосконалу організацію бухгалтерського обліку на підприємстві [1]. В Наказі про облікову політику повинні бути зазначені основні положення щодо обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками.

3. Відповідальним за стан кредиторської заборгованості призначити провідного бухгалтера. Однак на даному підприємстві працює лише два бухгалтери, тому нами пропонується ввести в штат ще одну посаду бухгалтера, відповідального за облік зобов'язань. Для цього йому необхідно розробити посадову інструкцію, в якій визначаються його обов'язки та права, відповідальність та умови роботи. Безпосередньою роботою даного бухгалтера буде планування

погашень по зобов'язаннях по статтях бюджету, установлених регламентом. У рамках своєї компетенції і доцільності фахівець може визначати можливі варіанти планування заборгованості. Прогноз призначений для планування величини кредиторської заборгованості і кількості днів її рівномірного погашення, суми авансів і відстрочки поточних платежів по статтях і елементам бюджету.

4. Інвентаризація розрахунків проводиться в основному перед проведенням аудиту [2]. Особливої уваги даному питанню на підприємстві не приділяють, що являється значним недоліком. Порядок проведення інвентаризацій та відображення по обліку виявлених при інвентаризації розходжень регулюється Інструкцією по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків, яка затверджена наказом Міністерства фінансів України №69 [3]. Нами рекомендується: додати до акта звіряння лист, у якому буде фраза "У разі неотримання підписаного акта звіряння протягом 10 днів вважаємо вказану в акті заборгованість погодженою"; акт звіряння надіслати рекомендованим листом (з повідомленням про вручення). Для вчасного проведення інвентаризації на підприємстві доцільно було б запропонувати план-графік проведення інвентаризації із зазначенням періоду її проведення.

5. Для аудитора пропонується розробити електронні таблиці для щодо перевірки дебіторської та кредиторської заборгованості [4]. Під час проведення перевірки аудитором формується інформаційна база даних. Таке аудиторське забезпечення дозволяє провести співставлення даних і показників за різними критеріями, здійснити необхідні розрахунки, зрівняти їх результати з звітними даними, відображеними в регістрах бухгалтерського обліку. Крім того, база даних аудитора дозволяє заново перерахувати всі показники у відповідності з діючими положеннями по веденню бухгалтерського обліку. Таким чином, для поліпшення стану розрахунків з постачальниками: необхідно стежити за співвідношеннями дебіторської і кредиторської заборгованості: значна перевага дебіторської заборгованості створює погрозу фінансової стійкості підприємства і робить необхідним залучення додаткових (як правило, дорогих) засобів; перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською може привести до неплатоспроможності підприємства; постійно контролювати стан розрахунків по простроченій заборгованості; розробляти різноманітні моделі договорів із гнучкими умовами оплати, зокрема надання покупцями знижок при достроковій оплаті, тому що зниження ціни приводить до розширення продажів і інтенсифікує приплив коштів. Це допоможе слідкувати за розрахунками

з постачальниками, у встановлені строки погашати заборгованість, а також достовірніше відображати інформацію в бухгалтерському обліку.

6. Аналіз кредиторської заборгованості підприємства проводиться на основі використання його фінансової звітності. За 2015 рік відбулося скорочення суми кредиторської заборгованості на 3628 тис.грн. (44,7%). За 2016 рік відбувся деякий перерозподіл у структурі кредиторської заборгованості. Перш за все, відбулося зростання частки заборгованості за кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги на 3,08% та заборгованості за короткостроковими кредитами банку – 7,37%. Незначно змінилися статті зобов'язань за розрахунками: з бюджетом — сколотилось на 6,11%, з оплати праці - на 2,54%, з і страхування — на 1,42%. Частка інших статей кредиторської заборгованості за 2016 рік зросла у порівнянні з 2015 роком. Інші поточні зобов'язання скоротилися на 0,38%.

В цілому можна стверджувати, що ТОВ «Брускердо» намагається покращити склад і структуру своїх зобов'язань, про що свідчить скорочення суми і частки кредиторської заборгованості за розрахунками.

Список використаних джерел

1. Гольцова, С. М. Тлумачення поняття "Організація бухгалтерського обліку" в сучасній бухгалтерській науці [Текст] / С.М. Гольцова // Вісник Сумського національного аграрного університету : Випуск 2. -2011. - С. 156-162.

2. Дмитренко, О. Розрахункове зобов'язання - правова форма розрахункових відносин [Текст] / О. Дмитренко // Юридична Україна. - 2010. - № 9.- С. 49-54.

3. Зінов'єв, Й. Інвентаризуємо розрахунки [Текст] / Й. Зінов'єв // Все про бухгалтерський облік. - 2010. - №109 - С. 2-5.

4. Левицька, Н. М. Як ефективно оптимізувати документообіг [Текст] / Н. М. Левицька // Податкове планування. - 2010. - №3. - С. 22-23.

*Науковий керівник: З. С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Малий бізнес є обов'язковою складовою ринкового господарства будь-якої країни, що надає йому гнучкості, мобілізує фінансові й виробничі ресурси, прискорює темпи науково-технічного прогресу, вирішує проблему зайнятості населення, а також формує економічно самостійний і стабільний середній клас [2, с. 303].

Невід'ємною складовою розвитку вітчизняної соціально орієнтованої економіки, побудови сильної держави з високим рівнем життя населення є підтримка та розвиток малого бізнесу. Дотримання даного напрямку реформ сприятиме процесам інтеграції національної економіки у світове глобальне господарство.

Організація обліку на малому підприємстві, як і на будь-якому іншому, вимагає налагодження чіткої системи бухгалтерського обліку, контролю і звітності. Проте малі форми господарювання обумовлюють і ряд специфічних особливостей у застосуванні методів та прийомів бухгалтерського обліку.

Згідно Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" всім підприємствам, незалежно від їх організаційно-правової форми і форми власності, у тому числі малим підприємствам і мікропідприємствам, необхідно вести бухгалтерський облік і складати фінансову звітність. Окрім цього, даний закон визначає правові принципи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в Україні.

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства до його ліквідації. Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноважено органу (посадової особи) відповідально до законодавства та установчих документів. Такою посадовою особою зазвичай є директор. Відповідальність за організацію обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, регістрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе власник (власники) або

уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів.

В свою чергу, основним завданням організації обліку на малих підприємствах є створення такої системи отримання інформації, яка б забезпечувала реальне управління суб'єктом малого підприємництва та примноження доходу від його діяльності [3, с. 128].

Водночас, в умовах несприятливого економічного середовища в Україні особливої актуальності набуває проблема забезпечення фінансової стабільності та підвищення ефективності господарської діяльності підприємств.

Покращення фінансового стану суб'єктів господарювання залежить від їх платоспроможності. На сучасному етапі розвитку економічних відносин безконтрольне зростання кредиторської заборгованості стає поширеним явищем. Суб'єкти господарської діяльності не можуть своєчасно та в повному обсязі розраховуватися за власними зобов'язаннями у зв'язку з нестачею коштів та обмеженими фінансовими можливостями. За таких умов підтримка на прийнятному рівні фінансової стабільності підприємства, що існує і розвивається у несприятливому конкурентному середовищі, залежить від своєчасного надходження коштів від покупців і можливості відстрочки платежів по своїх короткострокових зобов'язаннях.

Перед суб'єктами господарювання гостро постають питання щодо виникнення та погашення поточної кредиторської заборгованості, недопущення прострочення термінів платежів і доведення заборгованості до стану безнадійної, правильного та достовірного її відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Саме тому організації обліку зобов'язань на підприємствах малого бізнесу надається важливе значення. Вона повинна забезпечувати постійний контроль за дотриманням строків оплати рахунків постачальників, своєчасність розрахунків з бюджетом, органами соціального страхування, з оплати праці, погашення позик та відсотків за ними тощо.

Перш за все, організація бухгалтерського обліку поточних зобов'язань суб'єктами малого підприємництва повинна забезпечити:

- документування розрахунків;
- своєчасне та повне відображення даних первинного обліку в реєстрах;
- правдиве відображення інформації у звітності.

Несвоєчасна оплата боргів та зобов'язань веде до залучення в оборот коштів, що належать іншим підприємствам або бюджету, що може призвести до застосування до підприємства як фінансових

санкцій, так і адміністративних або кримінальних покарань керівника та головного бухгалтера підприємства.

Правильна організація обліку зобов'язань потребує суворого дотримання фінансової дисципліни: власної оплати боргів за зобов'язаннями і забезпечення своєчасного одержання коштів за реалізовану продукцію та надані послуги [1, с. 56-57].

На нашу думку, з метою організації обліку поточних зобов'язань суб'єктам малого бізнесу можна запропонувати наступне:

- забезпечення процесу обліку зобов'язань кваліфікованими обліковцями та засобами механізації обліку;
- установлення наказом по підприємству переліку посадових осіб, які відповідатимуть за правильність розрахунків, своєчасність їх документального оформлення;
- визначення порядку синтетичного та аналітичного обліку;
- вибір, упровадження методів, способів, прийомів збору й обробки інформації;
- своєчасна перевірка розрахунків та попередження прострочки кредиторської заборгованості;
- розробка графіків платежів, розробка картотек реквізитів, систематизація інформації про кредиторів.

Раціонально організований бухгалтерський облік поточних зобов'язань на підприємствах малого бізнесу сприятиме виявленню найбільш ефективних форм та умов залучення позикових ресурсів, забезпеченню своєчасності розрахунків за короткостроковими зобов'язаннями підприємства, проведенню заходів щодо зменшення розміру заборгованості та забезпеченню виконання зобов'язань перед кредиторами.

Таким чином, ми вважаємо, що першочерговими завданнями організації обліку поточних зобов'язань суб'єктами малого підприємництва є раціоналізація самого обліку та забезпечення керуючого апарату оперативною інформацією про стан поточної кредиторської заборгованості підприємства для прийняття зважених управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Самохвал, Н.П. Місце поточних зобов'язань в системі бухгалтерського обліку підприємства [Текст] / Н.П. Самохвал // Економіка та держава. – 2011. – № 9. – С.53-57.
2. Сілічева Н. Є. Малий бізнес в Україні: стан та перспективи розвитку / Н. Є. Сілічева // Економічні інновації. - 2015. - Вип. 59. - С. 303-309. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecinn_2015_59_35

3. Хачіна О. В. Облікова політика малого підприємства за міжнародними та національними стандартами фінансової звітності // Управління розвитком. – 2012. – № 3(124). – С. 128–129.

*Науковий керівник: О. О. Осадча,
доктор економічних наук, доцент*

А. С. Обловацкая
УО «Белорусская государственная сельскохозяйственная
академия»

ПРИМЕНЕНИЕ ЭЛЕКТРОННОГО СЧЕТА-ФАКТУРЫ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ: ПЛЮСЫ И МИНУСЫ

Сегодня более 80 стран применяют в системе налогообложения электронный счет-фактуру по налогу на добавленную стоимость в различной форме, поэтому внедрение электронных счетов-фактур стало очередным этапом развития в Республике Беларусь электронного документооборота и сближения национального бухгалтерского учета с международными стандартами бухгалтерского учета и финансовой отчетности.

В своей хозяйственной деятельности многие субъекты хозяйствования активно используют электронный обмен информацией с банками, государственными органами, контрагентами. С 1 июля 2016 года на территории Республики Беларусь начал действовать механизм функционирования электронных счетов-фактур. Согласно последним данным, на электронные счета-фактуры уже перешло порядка 17,5 тысяч плательщиков. Пока система работает не идеально, да и само нововведение вызывает некоторые вопросы.

Электронный счет-фактура – это обязательный для всех плательщиков налога на добавленную стоимость электронный документ, отражающий совершение расчетов по данному налогу между продавцом и покупателем в результате совершения сделки. Электронный счет-фактура служит также для проведения налогового вычета по налогу на добавленную стоимость (НДС) и контроля правильности совершения сделок [2].

Форма электронного счета-фактуры утверждается Министерством по налогам и сборам. Заполнять этот документ необходимо на портале электронных ресурсов министерства по налогам и сборам в режиме реального времени, либо скачивать с портала форму в виде файла формата XML и загружать обратно после заполнения. Составленный документ удостоверяется электронной подписью

плательщика. Валютой электронного счета-фактуры является только белорусский рубль. Электронный счет-фактура не является первичным учетным документом, следовательно, не заменяет счет-фактуру по НДС.

Организации обязаны выставлять электронный счет-фактуру в следующих случаях:

1. Фактов реализации товаров и услуг, в том числе на экспорт;
2. Ввоза товаров в Республику Беларусь;
3. Покупки на территории Беларуси активов у резидентов других государств, не состоящих на налоговом учете в РБ;
4. Иных случаев, если плательщик НДС не является покупателем или продавцом, но обязан показать суммы НДС по операции.

На данный момент, при заполнении электронного счета-фактуры плательщик может воспользоваться одним из трех вариантов работы с этим документом.

Первый вариант предполагает работу в «личном кабинете» на Портале Министерства по налогам и сборам, где и происходит составление, обработка, подписание и выставление счета-фактуры.

Второй вариант связан с первым и несколько его упрощает: плательщик в своей учетной системе или иной специально созданной для этих целей программе формирует xml-файл счета-фактуры в соответствии со всеми требованиями законодательства и загружает (а после и подписывает) его в «личном кабинете» и отправляет контрагенту.

Третий вариант предлагает полностью автоматизированную работу со счетами-фактурами, которые формируются непосредственно в учетной системе плательщика. В данном случае от плательщика не требуется для подписания и отправки электронного счета-фактуры заходить в «личный кабинет». Для того, чтобы воспользоваться третьим вариантом, плательщику следует осуществить доработку своей учетной системы.

Тут важно отметить, что разработчиком системы учета счетов-фактур, СООО «Белорусские облачные технологии», совместно с разработчиком криптосредств создано универсальное приложение – как раз для доработки учетных систем. Размещено оно на Портале, его можно скачать и встроить в учетную систему, что в определенной мере минимизирует трудозатраты по доработке. Приложение позволяет, в частности, выгруженные из учетных систем xml-файлы подписать и отправить на Портал, а также по команде получить с Портала поступившие электронные счета-фактуры, просмотреть их, подписать и отправить обратно.

Так как электронный счет-фактура является электронным документом, то логично, что для его формирования организациям

нужна компьютерная техника и соответствующее программное обеспечение. Соответственно организации должны были приобретать новые или модернизировать имеющиеся компьютеры, а это предполагает дополнительные затраты, что является недостатком внедрения этого электронного документа. Кроме того, требуются дополнительные временные затраты на оформление электронного счета-фактуры, а в случае сбоя программы необходимы денежные затраты на оплату услуг программиста [1].

Среди плюсов внедрения и функционирования электронного счета-фактуры можно выделить следующие: исключение недостоверности первичных учетных документов, минимизация ошибок при их заполнении, уменьшение налоговых рисков добросовестных плательщиков, развитие электронного документооборота. Однако, главной выгодой от введения электронных счетов-фактур для государства будет возможность в режиме реального времени отслеживать большинство хозяйственных операций.

Таким образом, в настоящее время механизм применения электронных счетов-фактур еще идеально не отлажен и постоянно находится в совершенствовании Министерством по налогам и сборам, это можно наблюдать по количеству вышедших с 2016 года инструкций и дополнений в правовые акты, касающиеся этого электронного документа. Также существует множество споров по поводу данного документа, и пока у экономистов нет единого мнения по поводу преимуществ и недостатков внедрения электронного счета-фактуры.

Список использованных источников

1. Носова М. Е-документы: плюсы и минусы / М. Носова // Директор. –2016. –№6(204). – С. 10-11
2. Об установлении формы электронного счета-фактуры и утверждении Инструкции о порядке создания (в том числе заполнения), выставления (направления), получения, подписания и хранения электронного счета-фактуры [электронный ресурс]: постановление Министерства по налогам и сборам Республики Беларусь от 25.04.2016 № 15, в ред. постановления Мин-ва по налогам и сборам от 24.01.18 №1// Бизнес-инфо: аналитическая правовая система / ООО “Профессиональные правовые системы”. – Минск, 2018.

*Научный руководитель: Т. А. Куруленко,
старший преподаватель*

ЗАРОБІТНА ПЛАТА В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Питання оплати праці є ключовими в системі соціально-трудових відносин. Рівень трудових доходів населення, насамперед розмір заробітної плати, є одним з основних показників ефективності соціально-економічної політики держави, а також реалізації права людини на гідне життя. Особливо актуальними й проблемними залишаються питання матеріальної мотивації та організації заробітної плати в бюджетному секторі економіки України.

Головними недоліками оплати праці у бюджетних галузях є низькі ставки і оклади, незначна міжпосадова диференціація заробітної плати, неадекватна оцінка праці провідних спеціалістів, існування двох паралельних систем оплати працівників бюджетної сфери. Сьогодні чітко спостерігається також тенденція різкого відставання рівня заробітної плати працівників бюджетної сфери від рівня заробітної плати працівників позабюджетного сектору економіки, що негативно впливає на престиж професії медика, педагога, соціального, культурно-освітнього працівника і призводить до відтоку кадрів в інші сфери економічної діяльності.

Насамперед зазначимо, що в українському законодавстві відсутнє визначення поняття «працівник бюджетної сфери». На сьогодні основним критерієм зарахування до цієї категорії працівників є фінансування виплати заробітної плати з бюджету.

Відповідно до статті 98 КЗпП України, оплата праці працівників установ і організацій, що фінансуються з бюджету, здійснюється на підставі законів та інших нормативно-правових актів України, генеральної, галузевих, регіональних угод, колективних договорів, у межах бюджетних асигнувань та позабюджетних доходів [1]. Умови визначення розміру оплати праці працівників установ та організацій, що фінансуються з бюджету, визначаються Кабінетом Міністрів України [2].

Однією із значних проблем оплати праці в бюджетних установах є необґрунтовано низький рівень мінімальної заробітної плати.

Низький рівень заробітної плати на підприємствах бюджетної сфери негативно позначається на мотивації працівників, негативно впливає на престиж професії викладача, педагога, медика, соціального працівника, спричиняє втрату інтересу до трудової діяльності як

способу матеріального забезпечення, зумовлює пошук вторинної й третинної зайнятості або ж пошук роботи на підприємствах інших видів економічної діяльності з більшим рівнем трудових доходів [4].

Динаміка розміру мінімальної заробітної плати наведена у табл. 1
Таблиця 1

Розмір мінімальної заробітної плати у 2016-2017 рр.

Термін дії		Розмір		Підстава
		місячний	годинний	
2016	01.01.2016-30.04.2016	1378 грн.	8,29 грн.	ст.8 ЗУ від 25.12.2015 р. №928-VIII
	01.05.2016-30.11.2016	1450 грн.	8,69 грн.	ст.8 ЗУ від 25.12.2015 р. №928-VIII
	01.12.2016-31.12.2016	1600 грн.	9,59 грн.	ст.8 ЗУ від 25.12.2015 р. №928-VIII
2017	01.01.2017-31.12.2017	3200 грн.	19,34 грн.	ст.8 ЗУ від 21.12.2016 р. №1801-VIII
2018	01.01.2018-31.12.2018	3723 грн.	22,41 грн.	ст. 8 ЗУ від 07.12.2017 р. N 2246-VIII

2017-й рік став свого роду історичним, оскільки в січні вперше була підвищена мінімальна зарплата 2018 у Україні на 50%.

Такого різкого зростання мінімальної заробітної плати в історії незалежної України ще не було.

Низький рівень заробітної плати працівників бюджетної сфери, на жаль, не єдина проблема в сфері оплати праці цієї категорії працівників. На сьогодні в Україні застосовується два підходи до оплати праці в бюджетній сфері:

– на основі Єдиної тарифної сітки. Чинна Єдина тарифна сітка, затверджена постановою Кабінету Міністрів України «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» від 30 серпня 2002 р. №1298 (далі – Постанова №1298);

– на основі схем посадових окладів відповідно до спеціальних нормативно-правових актів, затверджених постановами Кабінету Міністрів України.

Існування двох розрізнених підходів до оплати праці працівників бюджетної сфери свідчить про те, що чинна в Україні ЄТС для оплати праці працівників бюджетної сфери не виконує свого основного призначення – запровадження єдиного уніфікованого підходу до оцінювання складності робіт і диференціації тарифних умов оплати праці всіх категорій персоналу.

Навіть у самій назві «Єдина тарифна сітка розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих

галузей бюджетної сфери» словосполучення «окремих галузей бюджетної сфери» вказує на некоректність використання найменування ЄТС, оскільки єдина тарифна сітка не є справді «єдиною».

Як бачимо, на сьогодні в Україні існує значна кількість невирішених проблем і протиріч у сфері оплати праці.

Зазначені проблеми оплати праці в Україні потребують вирішення у найближчій перспективі. Удосконалювання систем оплати праці, пошук нових рішень, глибоке вивчення західного досвіду, може викликати вже в найближчому майбутньому підвищення зацікавленості працівників бюджетних установ до якісної та високопродуктивної праці.

Занижений рівень заробітної плати призвів на сьогодні до скорочення вкрай необхідного для економіки держави попиту і підірвала загальний рівень впевненості суспільства в майбутньому. Тому сьогодні одним із пріоритетних завдань держави повинно стати стимулювання внутрішнього споживання та підвищення купівельної спроможності населення. До того ж, лише справедливий розподіл доходів у реальному секторі економіки допоможе подолати бідність в Україні.

Підвищення заробітної плати бюджетних установ, і в цілому по Україні – потужний стимул для всебічного розвитку вітчизняної економіки, завдяки якому можна розраховувати на зростання внутрішнього попиту, піднесення національного виробництва, створення нових робочих місць, загальне поліпшення життя населення та формування в суспільства відчуття захищеності та впевненості в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Кодекс законів про працю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
2. Про оплату праці: Закон України від 20.04.1995 р. № 144/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
3. Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2002 р. №1298
4. Чадченко О. С. Особливості організації обліку розрахунків з оплати праці в бюджетних установах // Управління розвитком. – 2012. - № 10. – С. 91-93.

*Науковий керівник: Ю. А. Малащенко,
кандидат економічних наук*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Організація та методика бухгалтерського обліку у бюджетних установах має суттєві особливості, які пов'язані з тим, що бюджетні установи є неприбутковими організаціями і їх діяльність спрямована на виконання функцій держави для задоволення соціальних, культурних та інших потреб суспільства. Фінансування цих установ здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів.

Бухгалтерський облік у бюджетній сфері складається з обліку виконання державного і місцевого бюджетів та бухгалтерського обліку бюджетних установ, проте у сучасних економічних умовах розширюється коло завдань, які постають перед бухгалтерським обліком бюджетних установ.

Ведення бухгалтерського обліку в бюджетних установах України регламентується національними стандартами бухгалтерського обліку в державному секторі, Планом рахунків бухгалтерського обліку у державному секторі, затверджений наказом МФУ від 31.12.2013 р. № 1203; Порядком застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджені наказом МФУ від 29.12.2015 р. № 1219; Типовою кореспонденцією субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами, затверджені наказом МФУ від 29.12.2015 р. № 1219.

Запровадження Плану рахунків бухгалтерського обліку у державному секторі, затверджений наказом МФУ від 31.12.2013 р. № 1203 змінило підхід до обліку загалом, тому працівники бухгалтерії бюджетних установ змушені перелаштуватися на нову методологію обліку. Працівники облікових служб бюджетних установ застосовують нову кореспонденцію субрахунків бухгалтерського обліку відповідно до нової Типової кореспонденції субрахунків, що змінилась порівняно зі своєю попередницею не лише у зв'язку із зміною кодів субрахунків, а й із зміною методології визнання об'єктів у бухгалтерському обліку. Діюча кореспонденція є загальною, що обумовлює необхідність кожній бюджетній установі затвердити власну кореспонденцію субрахунків (з урахуванням галузевих особливостей і додатково введених аналітичних рахунків) як додаток до наказу про облікову політику.

Крім того, діючий на сьогодні план рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі складається з двох розділів:

- розділ I «Балансові рахунки» (класи 1–8);
- розділ II "Позабалансові рахунки" (клас 9 і клас 0).

Кожний з класів складається з певної кількості синтетичних рахунків (сукупно вони складають 80 рахунків), які поділяються на субрахунки 1-го і 2-го рівня (їх сумарна кількість відповідно складає 199 та 768 субрахунків). Отже, така кількість рахунків та субрахунків потребує упорядкування та опрацювання на рівні кожної бюджетної установи через формування робочого плану рахунків з врахуванням специфіки її діяльності. При цьому необхідно враховувати такі аспекти:

- система бюджетного обліку чітко регламентована з боку відповідних органів державної влади (таке організаційне положення значно обмежує можливість самостійного винесення змін загальний порядок бухгалтерського обліку);

- бюджетна сфера є різногалузевою, проте діяльність її суб'єктів є однотипною, як правило, в межах відповідних головних розпорядників бюджетних коштів (фактор значної різнопрофільності бюджетних установ викликає потребу в поєднанні значної кількості об'єктів обліку в межах підсистеми бухгалтерського обліку вказаних суб'єктів господарювання, що, в свою чергу, спричиняє необхідність повноти методичного охоплення);

- особливості діяльності бюджетних установ, пов'язані із їх соціальною направленістю та з характером фінансового забезпечення, що обумовлено місцем і роллю бюджетних установ у бюджетній системі.

Як правило, у бюджетних установах застосовується меморіально-ордерна форма обліку (а саме її різновид «Журнал-Головна») [1, 2], яка в умовах ручної обробки даних має ряд недоліків: багаторазовість записів господарських операцій і пов'язані з цим зайві затрати праці; відокремленість синтетичного й аналітичного обліку; слабка адаптованість облікових реєстрів до потреб складання форм фінансової і податкової звітності. Проте, в умовах використання комп'ютерної обробки ці недоліки невідуються.

Слід зазначити, що у бюджетним установам дозволено використовувати також і журнально-ордерну форму обліку (як правило, вона призначена для застосування у вищих навчальних закладах, науково-дослідних інститутах та організаціях Міністерства внутрішніх справ).

Впровадження в дію стандартів, нового плану рахунків формують нові підходи до організації та методики бухгалтерського обліку у бюджетних установах, що обумовлює необхідність розробки і впровадження кожною бюджетною установою власної облікової

політики з розробкою відповідних додатків. При цьому кожна бюджетна установа при виборі найбільш оптимальної форми ведення бухгалтерського обліку повинна враховувати особливості своєї діяльності та фінансові можливості.

Список використаних джерел

1. Атамас, П.Й. Облік у бюджетних установах: 4-те вид., перероб та доп.: навч. посіб. [Текст] / П.Й. Атамас. –К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 312 с.

2. Облік у бюджетних установах: навч. посіб. [Текст] / Ю.А. Верига, Т.В. Гладких, О.В. Артюх, Н.О. Кулявець, А.І. Мілька. – Київ: Центр учбової літератури, 2012. – 592 с.

3. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.13 № 1203 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://195.78.68>.

4. Свірко С.В. Бюджетний облік в Україні: новації ХХІ ст. / С.В. Свірко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу ; міжнар. зб. наук. пр. – Вип. 5 (35). – Житомир : ЖДТУ, 2016.

5. Сушко Н.І. Робочий план рахунків. Принципи розбудови, етапи розробки та приклади деталізації / Н.І. Сушко // Баланс Бюджет. – 2017. – № 5-1. – Дніпро : Баланс_Клуб. – С. 1–21

6. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку для державного сектору [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/document/81046/B4.pdf>.

*Науковий керівник: Л. М. Кононенко,
кандидат економічних наук, доцент*

В. Г. Піддубна,
аспірант кафедри банківської справи
Одеський національний економічний університет

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ БАНКУ МАЙБУТНЬОГО

Формування ефективної моделі управління надання банківських послуг, організованої на клієнто-орієнтованому підході та стимулюванні каналів продажів, дозволить розкрити додаткові можливості підвищення масштабів банківського бізнесу.

Якою б не була економічна ситуація в країні, універсальне правило, доведене Вільфредо Парето в 1897 р, продовжує діяти. Для

банків це означає, що 80 % прибутку приносять 20 % постійних клієнтів. У зв'язку з цим, пошук і утримання цінних клієнтів стає першочерговим завданням для банку. Інноваційні технології дозволяють ефективно вирішувати її: залучати нових і підтримувати лояльність наявних клієнтів банківських послуг [1].

Останнім часом створюються зарубіжні банківські лабораторії: Standard Bank (ПАР) – Інноваційний центр PlayRoom, Лабораторії банку Capital One (США), інноваційна лабораторія Commonwealth Bank (Австралія), інноваційна лабораторія Citi (США), інноваційний центр Visa (США), центр розробки та інновацій Chase Bank (США), інноваційний центр BBVA (Іспанія). У 2017 році регулятори створили середовища, де новатори та оператори знаходять спільну основу, перш ніж масштабувати їх продукт або рішення. Перехресний та більш скоординований підхід серед регуляторів у різних світових географічних регіонах допомагає стартувати компанії FinTech, сприяючи кращої співпраці з усталеними фінансовими установами [2].

Спираючись на праці Ханса-Ульріха Дєріга, побудуємо модель інтелектуального «Банку майбутнього», що базується на наступних шести принципах [3]: трансформація і зміна структури банку з орієнтацією на інноваційні технології; безпосередній доступ до кінцевого споживача банку, шляхом комп'ютерно-автоматизованих CRM-рішень управління взаємодіями з клієнтами; орієнтація на роздрібний бізнес, формування повноцінної структури комерційного банку на основі аутсорсингу або виокремлення сімейного бізнесу в окремий напрям, що сприятиме спадкоємності, оборотності і передачі капіталу всередині всіх членів сім'ї, партнерів; застосування в управлінні співробітниками японською технологією бережливого виробництва, введення якої в практику банку підвищила економічну ефективність цієї управлінської інновації; сильні конкурентні позиції на внутрішньому ринку, достатній власний капітал, грамотне управління і стабільна позитивна репутація, а також ймовірність гідного міжнародного позиціонування послуг; перевага моделі інтелектуального «Банку майбутнього», як стратегії перспективного розвитку (табл. 1).

Таблиця 1

Критерії оцінки банку майбутнього

Критерії оцінки	Банк майбутнього
Сприйняття банком клієнта	кожен клієнт -індивідуальність
Сприйняття клієном банку	клієнт ділиться емоційним враженням від ступеня передбачення його побажань і очікувань

Продукти	властивості одного продукту, для кожного клієнта змінюються в залежності від його вимог
Опис продуктів	персональне фінансове рішення, яке задовольняє конкретного споживача в конкретній ситуації за допомогою сучасних каналів комунікацій, можливостей новітніх засобів зв'язку і дистанційного банкінгу
Можливість контакту із співробітником банку	24 години на добу за допомогою відеозв'язку, відео-конференції, аватарів
Презентація продуктів	персоналізація і адаптація під індивідуальність клієнта
Вартість	облік індивідуальних особливостей людини, аналіз його фінансової поведінки та обґрунтованості визначення встановленої ціни за послуги кожному конкретному клієнтові за допомогою рішень CRM
Місцерозташування банку	банк може перебувати в будь-якому місці. Клієнт може взаємодіяти з ним, розпоряджатися рахунками і отримувати своєчасні рішення в будь-який час з будь-якої точки світу
Доступність послуг	Об'єднання всіх послуг банку в єдиний інформаційний простір, який може бути доступний з будь-якого пристрою зв'язку (терміналу, комп'ютера, мобільного телефону)

Джерело: систематизовано автором за матеріалами [3]

Список використаних джерел

1. Нисанов А.Н. Мобильный банк как инструмент в борьбе за клиентов / А.Н. Нисанов / Банковское дело, 2016. №12. С 82-84.
2. Гриджук Д.М. Аналіз світових інноваційних практик ефективності банківської діяльності / Д.М. Гриджук [Електронний ресурс]: International Scientific Journal «Internauka». Series: «Economic Sciences». – Режим доступу: <http://www.inter-nauka.com/magazine/economy/>.
3. Ханс-Ульрих Дёриг Универсальный банк – банк будущего / Дёриг Ханс-Ульрих. – М.: Международные отношения, 1999. – 384 с.

РАЗЛИЧИЯ ПРИЗНАНИЯ ДОХОДОВ И РАСХОДОВ В БЕЛОРУССКОМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ И МСФО

Разница между доходами и расходами предприятия отражает результат его производственно-хозяйственной деятельности за определенный период времени, поэтому вопрос о формировании полной и достоверной информации о данных экономических категориях является неотъемлемой частью при определении финансового результата как в соответствии с белорусским законодательством, так и в соответствии с МСФО.

В перечне представленных доходов главной статьей является выручка от реализации продукции, товаров, работ, услуг. В учете она признается как доход от основного вида деятельности, который отражен в уставе каждой организации.

В соответствии с МСФО 18 выручка - это валовые поступления экономических выгод за определенный временной период в ходе основной деятельности предприятия, которая приводит к приросту капитала (продажа товаров, предоставление услуг, сдача в аренду), за вычетом взносов участников капитала.

В общем, понятие доходов по белорусскому законодательству и международным стандартам определяются почти одинаково – исходя из характера деятельности организации.

Основные различия между национальным учетом и МСФО возникают при определении момента признания выручки, которые представлены в таблице 1.

Из таблицы 1 видно, что МСФО в наибольшей степени использует такие понятия, как «надежное измерение выручки», «значительные риски и вознаграждения», то есть качественные, которые оставляют место для составления отчетности.

Таким образом, можно сделать вывод о том, что условия признания выручки от реализации продукции, товаров, работ, услуг в национальном законодательстве совпадают с условиями признания в МСФО.

В соответствии с Законом Республики Беларусь «О бухгалтерском учете и отчетности» расходы – это уменьшение экономических выгод в результате уменьшения активов или увеличения обязательств, ведущее к уменьшению собственного капитала организации, не связанному с его передачей собственнику имущества организации, распределением между учредителями (участниками)

Таблица 1

**Критерии признания выручки в соответствии с национальным
законодательством и МСФО**

Инструкция по бухгалтерскому учету доходов и расходов	МСФО 18
покупателю переданы риски и выгоды, связанные с правом собственности на продукцию, товары;	компания перевела на покупателя значительные риски и вознаграждения, связанные с собственностью на товары;
сумма выручки может быть определена;	сумма выручки может быть надежно оценена;
организацией предполагается получение экономических выгод в результате совершения хозяйственной операции;	существует вероятность того, что экономические выгоды, связанные со сделкой, поступят в компанию;
расходы, которые произведены или будут произведены при совершении хозяйственной операции, могут быть определены	понесенные или ожидаемые затраты, связанные со сделкой, могут быть надежно оценены

П р и м е ч а н и е : собственная разработка на основании

организации. Данное определение совпадает с МСФО.

Как видно из таблицы 2, критерии признания расходов во многом совпадают.

Существенным моментом является тот факт, что в отличие от МСФО расход не может быть признан только на основании профессионального суждения бухгалтера об уменьшении экономических выгод и должен обязательно подтверждаться документально. Это приводит к существенным расхождениям в отчете о прибылях и убытках по МСФО и по белорусскому законодательству.

Таблица 2

**Критерии признания расходов в соответствии с национальным
законодательством и МСФО**

Инструкция по бухгалтерскому учету доходов и расходов	МСФО 18
1.Расход производится в соответствии с конкретным договором, требованиями законодательства	1.Данное условие отсутствует
2.Сумма расхода может быть определена	2.Сумма расхода может быть надежно оценена

3. Имеется уверенность в том, что в результате конкретной операции произойдет уменьшение экономических выгод организации	3. Возникает уменьшение будущих экономических выгод, связанных с уменьшением актива ил увеличением обязательства
4. Расходы признаются по принципу начисления	4. Расходы признаются по принципу начисления
5. Расходы обязательно должны быть подтверждены документально	5. Отражение хозяйственных операций не связывается с наличием или отсутствием первичной документации

Примечание: собственная разработка на основании

Список использованных источников

1. Международный стандарт финансовой отчетности IAS 1 «Представление финансовой отчетности»
2. Международный стандарт финансовой отчетности IAS 18 «Выручка»
3. О бухгалтерском учете и отчетности : закон Респ. Беларусь от 12 июля 2013г., № 57-3 // КонсультантПлюс: Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО "ЮрСпектр". – Минск, 2018
4. Инструкция по бухгалтерскому учету доходов и расходов: утверждено постановлением Министерства финансов Республики Беларусь 30.09.2011 N102 (в ред. постановлений Министерства финансов Республики Беларусь от 31.12.2013 N 96) // Консультант Плюс: Беларусь. Технология Проф.3000 [Электронный ресурс] / ООО "ЮрСпектр", Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2018.

*Научный руководитель: И. П. Якубова
кандидат экономических наук, доцент*

**РОЗРОБКА МЕТОДИКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ВИРОБНИЧОГО ПІДРОЗДІЛУ
«ДНІПРОВСЬКЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ»
ФІЛІЇ «ЦЕНТР БУДІВЕЛЬНО-МОНТАЖНИХ РОБІТ ТА
ЕКСПЛУАТАЦІЇ БУДІВЕЛЬ І СПОРУД» ПАТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ»**

Сучасний стан залізничного комплексу України характеризується помітним спрацюванням основних фондів, що істотно зменшує техніко-технологічні, економіко-організаційні та інші можливості залізниць. Тому, оновлення цих фондів, їх технічне переоснащення та підтримання в робочому стані сьогодні є одним із найважливіших завдань вітчизняного залізничного транспорту відповідно до сучасних вимог.

Перехід до нової інноваційної моделі розвитку економіки України обумовлює формування нових підходів до управління процесами оновлення техніко-технологічної бази галузей національної економіки. Зокрема, перспективи розвитку залізничного транспорту, який складає основу транспортної системи України і призначений забезпечувати ефективне функціонування економіки, вирішувати стратегічні завдання як економічного, так і оборонного характеру, багато в чому залежать від техніко-технологічного потенціалу виробництв, які створюють його матеріально-технічну базу.

Обслуговуючи виробництво і невиробничу сферу протягом тривалого часу, основні засоби поступово зношуються, переносять свою вартість на виготовлену продукцію частинами в міру зношування і зберігають свою натуральну форму до кінця строку служби. Від рівня забезпеченості підприємства основними засобами залежить випуск готової продукції та створення належних умов для праці і соціального розвитку колективу. Сукупна вартість основних засобів визначає виробничу потужність підприємства, рівень фондівіддачі, фондомісткості, фондоозброєності й ряд інших техніко-економічних показників діяльності підприємства.

Сучасна ринкова економіка спонукає підприємства до впровадження новітньої техніки та технологій, розширює діапазон можливостей щодо використання нових фінансових інструментів та механізмів. До питань, які вимагають подальшого дослідження. Можна віднести: питання визначення первісної вартості об'єктів основних засобів, отриманих із різних джерел; питання визначення ліквідаційної та переоціненої вартості.

Необхідною є розробка методики та організації обліку основних засобів підприємства, їх аналіз, аудит наявності, руху та використання в умовах авторизації обліку. Об'єктом дослідження є облік та аудит наявності та руху основних засобів виробничого підрозділу «Дніпровське Територіальне управління» Філії «Центр будівельно-монтажних робіт та експлуатації будівель і споруд» ПАТ «Укрзалізниця». Дане підприємство створено шляхом реорганізації у 2017 році служб будівельно-монтажних робіт філії «Придніпровська залізниця» ПАТ «Укрзалізниця», а саме злиттям декількох виробничих підрозділів, у тому числі Структурного підрозділу «Будівельно-монтажне експлуатаційне управління Нижньодніпровськ-Вузол» регіональної філії «Придніпровська залізниця» публічного акціонерного товариства «Українська залізниця». Тому, для дослідження обрані документи, фінансові звіти виробничого підрозділу «Дніпровське Територіальне управління» Філії «Центр будівельно-монтажних робіт та експлуатації будівель і споруд» ПАТ «Укрзалізниця» за кілька років.

Предметом дослідження виступають організаційно-методичні питання обліку, аналізу та аудиту (контролю) наявності, руху та використання основних засобів в умовах автоматизації обліку.

Методологічною основою дослідження є обґрунтування необхідності вдосконалення обліку, аналізу та аудиту наявності, руху та використання основних засобів та вирішення пов'язаних з цим проблем.

Для узагальнення та оцінки сучасного стану виробничого підрозділу «Дніпровське Територіальне управління» Філії «Центр будівельно-монтажних робіт та експлуатації будівель і споруд» ПАТ «Укрзалізниця» використано методи асоціацій та аналогій, логічного аналізу, деталізації, порівняльного аналізу, системного вивчення господарських процесів, схематичні та графічні методи.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 року № 996-ХІУ [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.
3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів / Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561.-Офіц.вид. // Вісник законодавства України, 2003 р., №11, 13, 46. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.
4. Бухгалтерський облік на залізничному транспорті: теорія, методологія, практика. Навчальний посібник /[Макаренко М.В.,

Колеснікова Н.М., Стасишен М.С. та ін.] За заг. редакцією М.В. Макаренка. – К.:ДЕТУТ, 2012. – 816 с.

*Науковий керівник: М. М. Вакулич,
кандидат економічних наук, доцент*

М. І. Рєзцова, ФБС – 17вм
Університет імені Альфреда Нобеля

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «МЕТИЗДОН»

На сьогоднішній день в усіх галузях і сферах господарювання є велика кількість підприємств які постійно конкурують між собою за покупців. В сучасних умовах це дуже складне завдання знайти та втримати нових клієнтів, адже кожна фірма намагається вигадати якісь акції, дисконти, тест-драйви і т.і., щоб тільки цей бажаний клієнт не пішов до когось іншого. Звичайно не оминула стороною така конкуренція і сферу каліброваного металопрокату та металопрокату в цілому. Які способи конкурування в цій сфері будуть доречними і як підвищити не тільки продажі, але і отримати додатковий бізнес ми розглянемо на прикладі ТОВ «Метиздон».

Товариство з обмеженою відповідальністю «Метиздон» знаходиться в місті Дніпро і є офіційним авторизованим представником ТОВ «Костянтинівський метизний завод», наділений можливістю укладати договори поставок від цього підприємства, а також має ексклюзивні права по просуванню каліброваного металопрокату, виробленого ТОВ «Костянтинівський метизний завод», на ринок України і інші ринки. Це організація, з хорошим ім'ям на ринку. Досвід роботи дав можливість максимально налагодити структуру і всі базові бізнес-процеси, задіяні в діяльності організації.

В цілому діяльність підприємства за три роки можна вважати більш менш ефективною на тій підставі, що деякі перелічені показники мають тенденцію до зростання, а деякі до зменшення. Доброю тенденцією для підприємства є те, що чистий прибуток підприємства з кожним роком трохи, але росте і на 2017 рік склав 604тис.грн.

Таблиця 1

Динаміка основних результатів діяльності
ТОВ «Метиздон» за 2015– 2017 рр.

Показники	Рік			Відхилення (+ ; -) від			
	2015	2016	2017	2015		2016	
				тис. грн.	%	тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації товарів, тис грн.	10663,7	17019,1	19458,8	8795,1	182,4	2439,7	114,3
2. Собівартість реалізованих товарів, тис. грн.	9376,2	15270,9	17240,2	7864,0	183,9	1969,3	112,9
3. Інші операційні доходи, тис. грн.	322,6	428,0	318,2	-4,4	98,6	-109,8	74,3
4. Інші операційні витрати, грн. тис.	928,1	1453,5	1800,5	872,4	193,9	347	123,8
5 Валовий прибуток	1287,5	1748,2	2218,6	931,1	172,3	470,4	126,9
6. Чистий прибуток, тис. грн.	559,2	592,9	604,0	44,8	108,0	11,1	101,8
7. Рентабельність реалізованої продукції, %	6,4	4,2	3,8	-2,6	0,6	-0,5	89,1

Калібрований металопрокат в нашій країні це достатньо приваблива та прибуткова сфера, через всі його властивості він має широке застосування підприємствами наступних галузей промисловості: нафтогазовидобувній; транспортної; верстатобудівній; машинобудівної; будівельної.

ТОВ «Метиздон» планує придбати свої верстати, щоб самостійно запустити лінію виробництва каліброваного металопрокату 5–12 діаметрів з бунтів (з технологіями для більш гладкої поверхні та меншими відходами сировини, щоб можливо було використовувати в більш складних виробках). Це достатньо складні вироби та деякі з них у якісному стані є лише за кордоном.

Звичайно у перспективі кожне підприємство намагається стати виробником, а не просто чийось представником. На жаль це одразу не можливо без достатнього стартового капіталу, адже зазвичай хороше обладнання це великі гроші і на даний момент часу підприємство може не потягнути таку суму.

Тому, на даному етапі підприємству буде краще для початку розширити асортимент металопрокату шляхом укладання угод та шляхом перехресних поставок з такими великими метало-базами, як «АВ метал груп», «Металл Холдинг», «УГМК» та отримати у них дисконт на таку продукцію як листи, труби, арматуру і т.д. Підприємство таким чином зможе налагодити комплексне обслуговування своїх клієнтів, адже зазвичай вони шукають не лише калібрований металопрокат, але і інші товари для своїх потреб і звичайно віддають перевагу тим підприємствам, які можуть дати все і одразу.

Щодо підвищення конкурентоспроможності, то підприємство може придбати декілька машин, доставляти своїм клієнтам власний товар та брати замовлення ще з інших місць.

Таким чином, підприємство зможе не лише покращити обслуговування своїм покупцям та зняти з них проблему доставки, але і отримати в своє розпорядження ще один непоганий бізнес, адже на сьогоднішній день вантажоперевезення вважаються прибутковим видом діяльності.

Розглянемо більш детально приблизний список витрат на автомобіль вантажопідйомністю 5-ть тон з пробігом 10 тис.км. у місяць можна у табл. 1

Таблиця 1

Приблизний список витрат на автомобіль вантажопідйомністю 5-ть тон з пробігом 10 тис.км. у місяць

Покупка машини	350–380 тис.грн
Витрати на придбання пально–мастильних матеріалів та ремонт автомобілів	48–50 тис.грн

Стоянка	2 тис.грн
Виплата заробітної плати співробітникам	15 тис.грн
Інші витрати	5–10 тис.грн
Усього	420–457 тис. грн

За підрахунками, що наведенні у табл. 1 бачимо, що стартовий капітал для придбання автомобіля у власний автопарк повинен становити не менше 420 тисяч гривень.

Середньомісячний дохід такого бізнесу, в автопарку якого знаходяться два вантажних автомобіля, становить близько 200 тисяч гривень (якщо за основу брати 10 грн за 1 км), причому сума чистого виторгу – близько 70 тисяч гривень.

З усіх вище перерахованих даних можна зробити висновок, що початкові витрати окупляться приблизно через 1-1,5 рік роботи. У разі, коли автомобілі орендуються, термін окупності скорочується до 4–6 місяців.

Отже ТОВ «Метиздон», має багато можливостей для розвитку в сфері металопрокату, та ще і в автоперевезеннях. За допомогою більш широкого асортименту та власного автопарку підприємство буде здатне задовольнити всі основні потреби клієнтів та створити значну конкуренцію для інших підприємств в цій сфері.

Список використаних джерел

1. Металлопрокат - одна из основных составляющих в строительной отрасли, Журнал: «Новости Украины From-UA.com» от 19.03.2015 [Електронний ресурс] Режим доступа: <https://from-ua.com/news/342778>

2. Фінансова звітність ТОВ «Метиздон» за 2015–2017рр.

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

ГЛОБАЛЬНЫЕ ВЫЗОВЫ И ФОРМИРОВАНИЕ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ

В последнее время и в экономической теории, и в практической деятельности ряда стран появилось понятие цифровой экономики. Начало XXI века принесло развитие цифровых технологий на основе информационной революции и процессов глобализации экономики.

Информация в обществе и процессах хозяйствования стала основным ресурсом. В руках человека она преобразуется в знания, а социально-экономические отношения все больше переносятся в сетевое пространство. Ключевым фактором цифровой трансформации в деятельности субъектов рынка является развитие цифровой культуры.

В настоящее время мы всё чаще сталкиваемся с такими словами: «криптовалюта», «виртуальная валюта», «цифровые деньги», «биткойны», «электронные кошельки», «альтернативные «деньги», «блокчейн» и т.д. Несколько лет назад данными терминами пользовался узкий круг людей, такие как математики, программисты, узкие специалисты из банков и финансовых учреждений. На сегодняшний день о криптовалютах рассуждают руководители центральных банков, политические деятели, международные финансовые организации, и также стремительно их изучают.

Все вышеперечисленные термины характеризуют мировые новшества, которые постепенно захватывают финансовый мир двадцать первого века. Люди, которые создают и пользуются криптовалютой, понимают под этим термином следующее – это новый вид денег, который обращается параллельно с традиционными деньгами, но конкретно от них отличается.

Цифровую экономику можно рассматривать с различных точек зрения. На наш взгляд цифровая экономика – это:

- тип экономики, характеризующийся активным внедрением и практическим использованием цифровых технологий сбора, хранения, обработки, преобразования и передачи информации во всех сферах человеческой деятельности;
- система социально-экономических и организационно-технических отношений, основанных на использовании цифровых информационно-телекоммуникационных технологий;
- это сложная организационно-техническая система в виде совокупности различных элементов (технических, инфраструктурных, организационных, программных, нормативных, законодательных и др.)

с распределенным взаимодействием и взаимным использованием экономическими агентами для обмена знаниями в условиях перманентного развития.

Основными компонентами цифровой экономики для Украины сегодня являются потребление / электронная торговля, инвестиции на развитие, государственное управление, экспортно-импортная деятельность. Наибольшую долю в совокупном объеме цифровой экономики составляет потребление как форма виртуальной коммерции. За последние годы доля электронной торговли выросла на 35-40%, в общем объеме розничных продаж это около 5%, но все еще очень мало по сравнению со странами G20 [1-2].

Относительно недавнее появление электронных денег как возможной альтернативы существующим средствам особенно ощутимо волнует не только экономистов, но и рядовых граждан – активных пользователей современных финансовых услуг в условиях функционирования глобальной сети Интернет и развития цифровой экономики [3, 5]. Необходимость исследования сущности природы электронных денег, в том числе криптовалют, а также модели институционализации регулирования в Украине и зарубежных странах позволяют более детально разобраться в этом феномене в целях финансово-экономической безопасности в современной мировой финансовой системе.

Ключевым вопросом для более глубокого понимания роли электронных денег и криптовалют является определение экономической природы их сущности. Исследования в области виртуальных валют еще не получили достаточного внимания среди отечественных и зарубежных исследователей, во многом это объясняется новизной данного подвида электронных денег. Появление электронных денежных средств, лишенных вещественного носителя всеобщего эквивалента, требует изучения их природы и родовой основы с учетом новых реалий постиндустриального экономического уклада, формирования цифровой экономики.

Новый вид денег имеет ряд преимуществ: увеличение скорости передачи платежных документов; упрощение обработки банковской корреспонденции; снижение стоимости обработки платежных документов.

Новейшей разновидностью платежных инструментов, порожденной в большей степени научно-техническим прогрессом, нежели эволюцией финансовых и денежных отношений, выступают электронные платежные инструменты. Особого внимания заслуживает официальная трактовка электронных денег и электронных платежных

инструментов, отражающая прикладной аспект использования инструментария в практических целях.

Таким образом, электронным деньгам как экономическому явлению присуща многоаспектность трактовки, определяемая, на наш взгляд, двумя моментами. Во-первых, сущностное наполнение явления находится в постоянном развитии, динамике, проявляясь в различных формах, что зачастую не позволяет дать ему категоричное обоснование и перманентные объективные оценки. Во-вторых, при использовании традиционного функционального подхода становится очевидным неполное соответствие электронных платежных инструментов природе денег и классическим функциям денег.

Криптовалюта с каждым днём набирает всё большей популярности, однако, людей, которые по-настоящему понимают содержание и сущность криптовалют и ознакомлены с механизмом и функциями – не много. «Криптовалюта – электронная валюта, в которой технология шифрования используется для регулирования, выпуска единиц валюты и подтверждение перевода средств» [4]. Целью функционирования криптовалют является создание такой платформы, в которой переводы информации, будут намного быстрее и, с минимальными издержками по транзакциям, в сравнении с другими альтернативными направлениями. Отличительной особенностью, является тот факт, что указание персональных данных не является обязательным при функционировании криптовалют. Изучение в области обращения и экономической сущности криптовалют началось сравнительно недавно (менее 3х лет), поэтому отсутствует классификация криптовалют.

Список использованных источников

1. Кривошапка И. Облачный бизнес: сегодняшнее завтра экономики // Эффективное антикризисное управление. – 2016. – №. 6 (99).
2. Лебедев О. Т., Родионов Д. Г., Моисеева Т. В. Комплексное влияние технологии как системного фактора на развитие всеобщих форм производства и разделение труда // Экономика и предпринимательство. – 2016. – №. 12-2. – С. 53-59.
3. Dosi G. Technological paradigms and technological trajectories: a suggested interpretation of the determinants and directions of technical change // Research policy. – 1982. – Т. 11. – №. 3. – С. 147-162.
4. Тенденции развития экономики и промышленности в условиях цифровизации / под ред. д-ра экон. наук, проф. А. В. Бабкина. – СПб. : Изд-во Политехн. ун-та, 2017. – 658 с.

5. Негашев Д. С., Родионов Д. Г., Гильманов Д. В. Оценка и контроль качества разработки и серийной реализации продуктовых и технологических инноваций // Экономика и предпринимательство. – 2016. – №. 12-3. – С. 717-723.

*Научный руководитель: Г. А. Крамаренко,
доктор экономических наук, профессор*

Є. В. Селіщева, ОО – 16м

П. М. Суржик, ОО-16МЗ

Центральноукраїнський національний технічний університет

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОБЛІКУ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Система бухгалтерського обліку та фінансової звітності у секторі державного управління становить важливий елемент інфраструктури ринкової економіки, оскільки надає інформацію, необхідну для прийняття господарських рішень у приватному секторі та політичних – у державному. Сучасний стан бухгалтерського обліку бюджетних установ потребує трансформування системи накопичення інформації за всіма сферами діяльності установи, відображення її у фінансовій звітності, та адаптації бухгалтерського обліку до вимог світових стандартів.

Наявність проблемних питань призвело до вивчення та аналізу особливостей організації та методики бухгалтерського обліку бюджетних установ як одного із шляхів удосконалення процесу управління державними фінансами.

Відповідно до положень Бюджетного кодексу України [1] бухгалтерський облік виконання кошторисів бюджетних установ ведуть розпорядники бюджетних коштів, а бухгалтерський облік виконання державного і місцевих бюджетів – органи Державного казначейства.

Облікова політика суб'єкта державного сектору визначається у розпорядчому документі, в якому мають бути встановлені методи оцінки, обліку, види сегментів та їх пріоритетність і процедури, які має застосовувати суб'єкт державного сектору та щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більше ніж один варіант, та порядок організації бухгалтерського обліку. У наказі про облікову політику слід передбачити положення, які враховують усі особливості та обмеження щодо обліку в бюджетних установах.

Впровадження нових стандартів у бюджетних установах виявило наявність певних проблем. Однією з основних є необхідність узгодження облікової політики з головним розпорядником, що

призводить до втрачання установою можливості самостійно визначати принципи, методи і процедури, які можуть використовуватися суб'єктом державного сектору для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності, які нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачають наявність альтернативних варіантів.

Відсутність управлінського обліку як складової облікової політики позбавляє можливості ефективно використовувати специфічні, та загальні принципи управління установою. В умовах європейської інтеграції та становлення нового економічного мислення, нової етики управління, адаптації бухгалтерського обліку до реалій господарювання, наближення його до світової облікової практики це негативно позначається на ефективності діяльності установи.

Зазначені вище проблеми та суворе регламентація облікового процесу суб'єктів державного сектору призводять до формального характеру складання розпорядчого документу про облікову політику. Що в свою чергу позбавляє установу повної системи способів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, що використовується суб'єктом державного сектору для інформаційного забезпечення прийняття економічних рішень та передбачає найбільш достовірне відображення фактів його діяльності.

План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом Мінфіну від 31.12.2013 р. № 1203, впроваджено з 1 січня 2017 року [8], проте він діє лише для бюджетних установ і державних цільових фондів, а для Казначейства та бюджетів його введення відстрочено. Наказом Мінфіну від 21.12.2016 р. № 1127 затверджені Методичні рекомендації зі співставлення субрахунків бухгалтерського обліку та перенесення залишків[5]. Позитивним є те, що План рахунків безпосередньо узгоджено із структурою фінансової звітності. План рахунків є децимальним, тобто кожний синтетичний рахунок передбачає використання десяти субрахунків (змістовних). Майже кожен рахунок включає субрахунки декількох видів (третя цифра), якою позначають ідентифікатор суб'єкта держсектора: розпорядники бюджетних коштів — «1», державні цільові фонди — «2», державний бюджет — «3», місцеві бюджети — «4», рахунки органів Казначейства — «5».

Кореспонденція субрахунків є загальною, і користуватися нею надто складно, адже вона не враховує всі можливі господарські операції. Тому кожна бюджетна установа має затвердити власну кореспонденцію субрахунків (з урахуванням галузевих особливостей і додатково введених аналітичних рахунків) як додаток до наказу про облікову політику. При їх розробці необхідно опиратись на

Методрекомендації № 1127 [5] і Типову кореспонденцію субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами, затверджена наказом Мініфіну від 29.12.2015 р. № 1219 [7].

Таким чином, на сьогодні існує нагальна потреба реформування державного сектору економіки, яке передбачає зміни у методиці та організації бухгалтерського обліку, впровадженні управлінського обліку, трансформації бухгалтерського обліку України до міжнародної практики.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : [прийнято Верховною Радою України 08.07.2010 № 436-4 р.; станом на 26.11.2015 р.] // Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>

3. Канєва Т.О. Стан і перспективи розвитку обліку в державному секторі України // Вісник КНТЕУ. – 2010. - № 5. – С. 33-40.

4. Кладницька Т.А. Основні напрямки реформування системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності у бюджетній сфері / Вісник Хмельницького національного університету.- 2009.-№6, Т.1-С.156-159.

5. Мініфін Наказ від 21.12.2016 № 1127 "Про затвердження Методичних рекомендацій зі співставлення субрахунків бухгалтерського обліку та перенесення залишків"// [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://buhgalter.com.ua>

6. МСБОДС. Стандарти 1–18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=80965&cat_id=83024.

7. Наказ Міністерства фінансів України 29.12.2015 № 1219 «Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами»// [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>

8. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі : наказ Міністерства фінансів України від

31.12.2013 № 1203 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

9. Рябінкіна Т. С. Уніфікація бухгалтерського обліку в бюджетних установах / Т. С. Рябінкіна [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.confcontact.com;

10. Хорунжак Н. М. Проблеми та передумови уніфікації обліку в бюджетній сфері / Н. М. Хорунжак // Галицький економічний вісник. - 2009. - № 2. - С. 152-156.

11. Шара Є. Ю. Бухгалтерський облік у бюджетних установах і організаціях : навч. посібник / Є. Ю. Шара. – К. : «Центр учбової літератури», 2011. – 448 с.

*Науковий керівник: В. М. Савченко,
кандидат економічних наук, професор*

**К. В. Сердюк, гр. ОО-16ВМ
Університет імені Альфреда Нобеля**

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Для проведення контролю необоротних активів, а саме основних засобів на підприємстві пропонуємо наступну схему, яка представлена на рис. 1. Проведення аудиту основних засобів передбачає застосування ряду методичних прийомів.

Розглянемо етапи більш детально:

1 етап. Проведення контролю. При проведенні контролю підприємству необхідно чітко визначити організаційну складову, тобто тих осіб, які будуть відповідальні за цю процедуру. Це може бути бухгалтер або комірник. Вони можуть використовувати наступні методи контролю:

Інвентаризація. Мета інвентаризації — забезпечити достовірність даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Тому підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів, до яких належать і основні засоби. Під час такої операції перевіряється і документально підтверджується наявність, стан й оцінка основних засобів.

Вибіркове спостереження - це найбільш вдосконалений, науково-обґрунтований спосіб несуцільного спостереження, при якому досліджується не вся сукупність, а лише її частина, яка відібрана за певними правилами вибірки і забезпечує отримання даних, що характеризують сукупність в цілому.

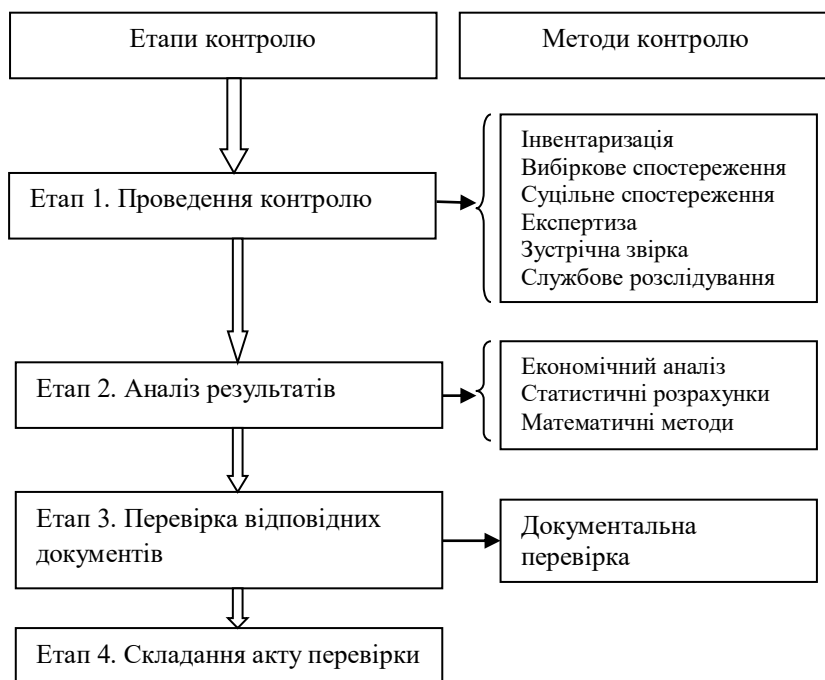

Рис. 1. Етапи контролю необоротних активів для підприємства

Суцільне спостереження – це спостереження, при якому реєстрації належать всі без виключення одиниці сукупності, яка досліджується.

Експертиза — розгляд, дослідження експертом-фахівцем якихось справ, питань, що потребують спеціальних знань.

Зустрічна звірка – співставлення даних первинних бухгалтерських та інших документів суб'єкта господарювання, що здійснюється контролюючими органами з метою документального підтвердження господарських відносин з платником податків та зборів, а також підтвердження відносин, виду, обсягу і якості операцій та розрахунків, що здійснювалися між ними, для з'ясування їх реальності та повноти відображення в обліку платника податків, у тому числі між платником податку та неприбутковими організаціями (п. 73.5 ст. 73 Податкового кодексу України).

Службове розслідування - комплекс заходів, які здійснюються у межах відомчої компетенції, з метою уточнення причин і умов, що

сприяли вчиненню правопорушення, та ступеня вини осіб, які вчинили дане правопорушення.

Етап 2. Аналіз результатів. На цьому етапі відбувається наліз даних, порушень, або інших ситуацій, які були виявлені за результатами перевірки на першому етапі.

Методи, які можуть бути використані - економічний аналіз, статистичні розрахунки, математичні методи.

Етап 3. Перевірка відповідних документів – відбувається застосування методу документальної перевірки, метою якої є перевірка будь-яких документів, які стосуються обліку основних засобів.

Етап 4. Складання акту перевірки. За результатами перевірки складається акт і перевіряючі роблять відповідні висновки.

Таким чином, наведена схема перевірки дозволить підприємству спланувати свої дії перевірки і підвищити ефективність управління необоротними активами.

Список використаних джерел

1. Цебень Р. Л. Облікова політика основних засобів у контексті впровадження Податкового кодексу України / Р.Л. Цебень. – 2011. – № 6. – С. 3-10.

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

А. В. Сивцова, ФБУ, 2-7
Белорусская государственная сельскохозяйственная
академия

ОСОБЕННОСТИ УЧЕТА ЗАТРАТ НА ПРОИЗВОДСТВО С УЧЕТОМ ТРЕБОВАНИЙ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ

Помимо основной задачи, которая заключается в обеспечении многочисленных пользователей специфической экономической информацией, бухгалтерский учет на современном уровне экономической интеграции стран становится одним из средств международного общения.

В настоящее время одной из наиболее актуальных проблем бухгалтерского учета в Республике Беларусь является приведение действующей системы учета и отчетности в соответствие с требованиями рыночной экономики и международных стандартов [1, с.56].

Международные стандарты финансовой отчетности (МСФО) – набор документов (стандартов и интерпретаций), который регламентирует правила составления финансовой отчетности, необходимой внешним пользователям для принятия ими экономических решений в отношении предприятия.

МСФО, в отличие от некоторых национальных правил составления отчетности, представляют собой стандарты, основанные на принципах, а не на жестко прописанных правилах.

Сельскохозяйственная деятельность в контексте МСБУ-41 – это управление биотрансформацией растений и животных (называемых обобщенно «биологические активы») с целью продажи, получения сельскохозяйственной продукции или производства дополнительных биологических активов.

Стандарт устанавливает порядок отражения биологических активов в период их роста, дегенерации, воспроизводства и производства продукции, а также первоначальной оценки сельскохозяйственной продукции в момент ее сбора. Однако МСБУ-41 не охватывает процессы переработки собранной сельхозпродукции, даже если эти процессы осуществляются в том же сельскохозяйственном предприятии, в котором собрана (получена) данная сельскохозяйственная продукция, рассматривая переработку как промышленное производство, регулируемое другими стандартами (в частности, МСБУ-2 «Запасы») [4, с.481].

Нормы, касающиеся порядка учета затрат на производство и калькулирование себестоимости продукции, содержит МСФО (IAS) 2 «Запасы», в котором регламентируется применение метода полной себестоимости. При данном методе учета затрат на производство производственная себестоимость включает не только переменные, но и постоянные затраты. На предприятиях экономически развитых стран «директ-костинг» запрещен в целях финансовой отчетности и применяется только для составления управленческой отчетности.

В бухгалтерском учете в соответствии с МСФО (IAS) 2 «Запасы» находит свое применение и нормативный учет. В нем регламентируется процедура отнесения сверхнормативных затрат к периодическим, т.е. в полном объеме относимым на уменьшение прибыли отчетного периода. Сверхнормативные потери сырья, заработной платы и прочие не попадают в состав запасов, отражаемых в активе баланса. Нормативный метод разрешен для оценки запасов материалов, незавершенного производства и готовой продукции [2, с.1].

В соответствии с МСФО (IAS) 2 «Запасы» определены три группы затрат, включаемых в себестоимость продукции:

- 1) производственные переменные прямые затраты,

- 2) производственные переменные косвенные затраты,
- 3) производственные постоянные косвенные затраты.

В МСФО под косвенными понимаются затраты, которые невозможно или экономически не целесообразно прямо относить на себестоимость конкретной продукции, услуги. Поэтому они собираются в течение отчетного периода на специальном бухгалтерском счете, в конце периода распределяются по видам продукции косвенным путем.

Согласно МСФО (IAS) 2 «Запасы» переменные косвенные производственные расходы включаются в себестоимость продукции пропорционально фактическому объему произведенной продукции. То есть базой распределения этих расходов является показатель «фактическая производственная мощность».

Постоянные накладные производственные расходы включаются в себестоимость продукции пропорционально прогнозному объему производства продукции при работе в нормальных условиях. То есть базой распределения этих расходов является показатель «нормальная производственная мощность».

Стандартом так же допускается альтернативный вариант – использование в качестве базы распределения фактического объема производства в том случае, если он приближается к нормальной мощности.

В Республике Беларусь есть некоторые особенности системы учета затрат на производство, обусловленные действующей налоговой политикой и одновременно не согласующиеся с общепринятыми международными нормами и принципами:

1. включение в себестоимость продукции, работ, услуг некоторых налогов, сборов и отчислений;
2. порядок возмещения и учета нормируемых законодательством Республики Беларусь затрат и расходов субъектов хозяйствования [3, с.2].

В настоящее время для Республики Беларусь повышение эффективности учета затрат и снижение себестоимости продукции – задачи государственного масштаба, требующие неотложного решения.

Можно сделать вывод, что правила ведения бухгалтерского учета в Республике Беларусь в части учета затрат объясняется не с экономической или бухгалтерской позиции, а с налоговой, что является сдерживающим фактором перехода белорусских организаций на МСФО. В результате этого, преобладающими для руководителей при принятии решений являются не интересы управления организации и не экономическая сущность хозяйственных операций, а лишь налоговые последствия.

Пересмотр действующей в республике налоговой политики с целью становления и развития более эффективного хозяйственного механизма в организациях Республики Беларусь необходим, так как предполагает самостоятельность хозяйствующих субъектов в процессе выработки наиболее эффективных с точки зрения рынка управленческих решений и создание условий для увеличения прибыли.

Список использованных источников

1. Чечеткин А. С., Учет, анализ и финансы в организациях АПК: состояние и пути совершенствования / А. С. Чечеткин // Материалы международной научно-практической конференции, посвященной 165-летию Белорусской государственной сельскохозяйственной академии. – Горки. – 2006. – С. 306.
2. Каверина О. Д., МСФО 2 «Запасы». Учет затрат на производство и калькулирование себестоимости продукции / О. Д. Каверина // Институт проблем предпринимательства [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.ipnou.ru/article.php?idarticle=001955> – Дата доступа: 27.02.2018.
3. Лях Т. И., Учет затрат на производство: МСФО и отечественный опыт / Т. И. Лях, Г. И. Макеенко // Институт экономики и права Ивана Кушнера [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://be5.biz/ekonomika1/r2012/1946.htm> – Дата доступа: 25.02.2018.
4. Палий В. Ф., Международные стандарты учета и финансовой отчетности: Учебник / В. Ф. Палий. – 4-е изд., испр. и доп. – М.: ИНФРА-М. – 2009. – С. 512.

*Научный руководитель: Е. Л. Путникова,
кандидат экономических наук, доцент*

С.В. Сирцева,
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
Ю.Ю. Чебан,
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
Т.С. Пісоченко,
кандидат економічних наук, асистент кафедри обліку і
оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Зміни, що відбулися в законодавстві з бухгалтерського обліку, спрямовані зблизити правила національного бухгалтерського обліку і звітності з міжнародними стандартами та законодавством Євросоюзу. Зобов'язання України щодо поступового зближення бухгалтерського обліку і звітності до міжнародних стандартів та інтеграція із законодавством Євросоюзу передбачені главою 13 Угоди про асоціацію з Євросоюзом.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності вимагають від суб'єктів господарювання розробки облікових політик підприємства так само, як і діюче українське законодавство, що включає національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку.

У міжнародній системі обліку термін «облікова політика» походить від англійського словосполучення *accounting policies*. Облікова політика виступає важливим інструментом, що регулює методологічні та організаційні основи обліку підприємства. Головне завдання облікової політики – максимально об'єктивно відобразити діяльність суб'єкта господарювання, сформулювати повну і достовірну інформацію про нього [1].

Розробка підприємством облікової політики відповідно до МСФЗ є відповідальністю бухгалтерів підприємства (щодо її розробки) та управлінського персоналу (щодо затвердження).

МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» наголошує на розкритті у примітках до фінансової звітності всіх ключових аспектів облікової політики. Повинні бути розкриті принципи, яких дотримується підприємство, і методи, використані для втілення в життя цих принципів (оскільки подібна

інформація є істотною для визначення фінансового становища підприємства, спрямування потоків грошових коштів, а також для визначення результатів діяльності підприємства) [2].

Регламентування формування облікової політики в зарубіжній практиці здійснюється Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку (МСБО) 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». Згідно зі стандартом, облікова політика – це конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності [3].

МСБО 8 не розкриває зміст принципів, засад, правил і практики, які слід відобразити в складі облікової політики. Завданням даного стандарту є визначення критеріїв щодо обрання та зміни облікових політик разом з обліковим підходом та розкриттям інформації про зміни в облікових політиках, зміни в облікових оцінках та виправлення помилок.

Міжнародні стандарти не регламентують структуру документа про облікову політику, але, як правило, він складається з трьох розділів і додатків:

1. Загальні положення.
2. Організаційний розділ.
3. Методичний розділ.

Таким чином, МСБО 8 вказує на ті операції, події, умови, щодо яких конкретні міжнародні стандарти вимагають включення відповідних положень до облікової політики.

Облікова політика повинна бути обрана і застосована таким чином, щоб вся фінансова звітність відповідала в усіх суттєвих аспектах вимогам кожного застосовуваного міжнародного стандарту.

Якщо ж до будь-яких операцій, подій не застосовуються конкретні МСФЗ, керівництво організації може використовувати власне судження в розробці і застосуванні облікової політики для формування звітної інформації.

Згідно п.11 МСБО 8 при визначенні власного судження керівництво повинно розглянути можливість застосування:

- вимог МСФЗ, що розглядають аналогічні і пов'язані питання;
- визначення, критерій визнання та концепції оцінки активів, зобов'язань, доходів і витрат, представлених в Концептуальній основі МСФЗ.

Відповідно до МСБО 8 «Облікова політика, зміни в облікових оцінках та помилки» облікова політика повинна відповідати:

- стандартам, що діють на кінцеву дату звітного періоду у першій звітності за МСФЗ;

- вимогам послідовності, надійності, а також відображати економічний зміст подій, а не тільки їх юридичну форму.

Разом з тим, ведення обліку вимагає дотримання принципів нейтральності, обачності і повноти. Для того щоб розроблена облікова політика підприємства відповідала переліченим вимогам, необхідним є її формування із врахуванням таких складових міжнародних стандартів бухгалтерського обліку: безперервності діяльності, постійності правил бухгалтерського обліку, обачливості, нарахування, окремого відображення активів і зобов'язань, прийнятності вхідного балансу, пріоритеті змісту над формою, оцінюванні, відкритості, консолідації, суттєвості, конфіденційності [4].

Отже, формування облікової політики на основі міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності дозволить підвищити достовірність звітної інформації та зробити її більш кориснішою для прийняття стратегічних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Сирцева С.В. Методичні аспекти формування облікової політики на сільськогосподарських підприємствах / С.В. Сирцева // Економічні науки : збірник наукових праць. Серія: Облік і фінанси. – Луцьк : Луцький національний технічний університет, 2014. – Вип.11 (41), Ч.2. – 334-341.

2. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 (МСФЗ 1) «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_004.

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 (МСБО 8) «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?code=929_020.

4. Ціцька Н.Є. Формування облікової політики підприємства за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку і фінансової звітності / Н.Є. Ціцька // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип.4. – С.1057-1059.

**ВАРИАНТЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ СПРАВЕДЛИВОЙ СТОИМОСТИ
ПРИ ОЦЕНКЕ БИОЛОГИЧЕСКИХ АКТИВОВ
И СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ
ПО МЕЖДУНАРОДНЫМ СТАНДАРТАМ ФИНАНСОВОЙ
ОТЧЕТНОСТИ (МСФО)**

В финансовой отчетности в соответствии с МСФО (IAS) 1 «Представление финансовой отчетности» [3] организация должна раскрыть вместе со значимыми положениями учетной политики информацию о суждениях, что связаны с расчетными оценками, которые были сформированы руководством в процессе применения учетной политики этой организации и оказали наиболее значительное влияние на суммы, признанные в финансовой отчетности.

В основных положениях учетной политики сельскохозяйственных организаций, занятых производством биологических активов и сельскохозяйственной продукции должна быть раскрыта база оценки, использованная при подготовке финансовой отчетности.

Выбор метода оценки – это элемент учетной оценки. Применение методов оценки биологических активов и сельскохозяйственной продукции требует последовательности. Тем не менее, если изменение метода позволит получить оценку, равную справедливой стоимости или наиболее точному ее представлению в сложившихся обстоятельствах, то такое изменение, с точки зрения МСФО, является оправданным. Факторами, обуславливающими изменение учетной политики в части используемых методов оценки справедливой стоимости, могут быть: развитие новых рынков, доступность новой информации, недоступность ранее используемой информации, усовершенствование методов оценки, изменение рыночных условий.

В соответствии с МСФО (IAS) 41 «Сельское хозяйство» [2] биологический актив – это живущее животное или растение.

В момент первоначального признания и на конец каждого отчетного периода биологический актив должен оцениваться по справедливой стоимости за вычетом расходов на продажу, кроме случая, когда справедливую стоимость нельзя надежно оценить.

Сельскохозяйственная продукция, полученная от биологических активов предприятия, должна оцениваться по справедливой стоимости

за вычетом расходов на продажу, определяемых в момент получения продукции.

Согласно МСФО (IFRS) 13 «Оценка справедливой стоимости» [1], справедливая стоимость – это цена, которая может быть получена при продаже актива или уплачена при передаче обязательства при проведении операции на добровольной основе на основном рынке на дату оценки в текущих рыночных условиях (то есть выходная цена) независимо от того, является ли такая цена непосредственно наблюдаемой или рассчитывается с использованием другого метода оценки. То есть справедливая стоимость это так называемая «цена выхода» при совершении сделки на текущую дату, та цена, которую может заплатить покупатель, а не цена, которую хочет получить продавец.

В свою очередь по МСФО (IAS) 41 справедливая стоимость биологического актива определяется исходя из его местоположения и состояния на данный момент времени. Так, например, справедливой стоимостью крупного рогатого скота на ферме является его цена на соответствующем рынке, за вычетом транспортных и прочих затрат по доставке этого скота на указанный рынок.

В МСФО (IAS) 41 прямо предписано для расчета справедливой стоимости использовать данные о котировке соответствующих биологических активов на активном рынке. В свою очередь активный рынок – это рынок, на котором операции с активом или обязательством проводятся с достаточной частотой и в достаточном объеме, позволяющем получать информацию об оценках на постоянной основе.

Процесс определения справедливой стоимости биологического актива или сельскохозяйственной продукции можно облегчить путем группировки биологических активов или сельскохозяйственной продукции в соответствии с их основными характеристиками, например, по возрасту или качеству. Предприятие выбирает основные характеристики исходя из соответствующего рынка в качестве основы для установления цен.

Если предприятие имеет доступ к нескольким активным рынкам, используется цена наиболее уместного из них в контексте предприятия. Например, если у предприятия есть доступ к двум активным рынкам, то оно бы использовало цену того из них, на котором оно предполагает заключать сделки.

При отсутствии активного рынка согласно МСФО (IAS) 41, предприятие для определения справедливой стоимости использует один или несколько из нижеуказанных показателей:

- цену последней сделки на рынке при условии, что в период между датой совершения сделки и концом отчетного периода не произошло существенных изменений хозяйственных условий;

- рыночные цены на подобные активы, скорректированные с учетом отличий;

- соответствующие отраслевые показатели, например, стоимость крупного рогатого скота в расчете на килограмм мяса.

МСФО (IFRS) 13 выделяет три основных подхода для оценки справедливой стоимости: рыночный, доходный и затратный. Предприятия должны сами выбрать наиболее подходящий метод оценки и закреплять его в учетной политике.

При рыночном подходе используются цены и другая уместная информация, генерируемая рыночными операциями с идентичными или сопоставимыми (то есть аналогичными) активами или группой активов, такой как бизнес.

Применение затратного подхода предполагает использование суммы, которая потребовалась бы в настоящий момент для замены производительной способности актива.

Применение доходного подхода к оценке справедливой стоимости предполагает приведение будущих денежных потоков (расходов) к настоящему моменту времени. Использование доходного подхода требует учета текущих рыночных ожиданий касательно будущих сумм.

На наш взгляд для сельскохозяйственных организаций подходит рыночный и затратный подходы к определению справедливой стоимости так, как они более или менее просты для понимания и использования, то доходный подход требует более глубокого рассмотрения.

Можно сделать вывод о том, что глобальных изменений в оценке справедливой стоимости не произошло, но требования стали более четкими, систематизированными и прозрачными. Но справедливая стоимость может существенно измениться в следующем финансовом году, однако эти изменения не будут следствием допущений или иных источников оценки неопределенности на дату окончания отчетного периода.

Организации должны предоставлять требуемую информацию таким образом, чтобы пользователям финансовой отчетности стали понятны суждения, сформированные руководством в отношении будущего и в отношении других источников неопределенности, связанной с расчетными оценками биологических активов и сельскохозяйственной продукции.

Список использованных источников

1. Международный стандарт финансовой отчетности (IFRS) 13 «Оценка справедливой стоимости» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://allmsfo.ru>. – Дата доступа: 01.03.2018.

2. Международный стандарт бухгалтерского учета (IAS) 41 «Сельское хозяйство» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.base.conculant.ru/cons. – Дата доступа: 01.03.2018.

2. Международный стандарт бухгалтерского учета (IAS) 1 «Представление финансовой отчетности» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.base.conculant.ru/cons. – Дата доступа: 02.03.2018.

*Научный руководитель: А. Г. Сидоренкова,
старший преподаватель*

**А. Л. Тарасенко, магистрант,
УО «Белорусская государственная сельскохозяйственная
академия»**

СРАВНЕНИЕ УЧЕТА НЕМАТЕРИАЛЬНЫХ АКТИВОВ ПО МЕЖДУНАРОДНЫМ СТАНДАРТАМ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

За последние годы специалистами в области бухгалтерского учета было проведено множество исследований относительно характеристики данных отчетности, формируемой по существующим правилам. Результатом явилось формирование идеи о необходимости более полного учета интеллектуальных ресурсов при составлении финансовой отчетности.

Поскольку одна из основных задач бухгалтерского учета - формирование полной и достоверной информации о деятельности, имущественном положении и финансовых результатах организации, а финансовая (бухгалтерская) отчетность призвана донести эту информацию пользователям, вопрос полноты отражения ресурсов является одним из важнейших при оценке релевантности бухгалтерской отчетности. В этой связи особую значимость приобретают проблемы учета нематериальных активов, условия их признания организациями и порядок отражения в составе бухгалтерской отчетности.

В настоящее время основным нормативным документом, утвержденным постановлением Министерства Финансов Республики Беларусь: Инструкция по бухгалтерскому учёту нематериальных активов, от 30.04.2012г. №25 (далее Инструкция №25) (в ред.

постановления Министерства Финансов от 31.05.2013 №35) регулирующим учет нематериальных активов.

Международный Стандарт Финансового Учета МСФО (IAS) 38 «Нематериальные активы» предназначен для учета нематериальных активов, их определения, признания, оценки и анализа срока амортизации и метода начисления амортизации.

Под нематериальными активами согласно МСБУ (IAS) 38 «Нематериальные активы» понимаются идентифицируемый немонетарный актив, не имеющий физической формы. В свою очередь эта группа активов должна удовлетворять трем основным критериям: идентифицируемость, контроль и будущая экономическая выгода.

Актив удовлетворяет критерию идентифицируемости, если он:

- является отделяемым, т. е. может быть отсоединен или отделен от предприятия и продан, передан, защищен лицензией, предоставлен в аренду или обменян индивидуально или вместе с относящимся к нему договором, активом или обязательством, независимо от того, намеревается ли предприятие так поступить;

- является результатом договорных или других юридических прав, независимо от того, можно ли эти права передавать или отделять от предприятия или от других прав и обязательств.

К примеру, лицензии, различные разрешения, предоставляемые государством, не могут быть переданы другому предприятию, за исключением случаев продажи бизнеса в целом, но поскольку соответствующие права вытекают из положений законодательства, требование идентифицируемости в таком случае выполняется.

Контроль нематериальных активов, заключается в предоставлении права на получение будущих экономических выгод, проистекающих от лежащего в его основе ресурса, а также на ограничение доступа других лиц к этим выгодам. Способность предприятия контролировать будущие экономические выгоды от нематериального актива обычно вытекает из юридических прав.

Сущность принципа будущих экономических выгод заключается в том, **что** нематериальный актив может быть отражен в отчетности компании, если его использование позволит в будущем получить дополнительную прибыль, снизить расходы, увеличить объем продаж и т. д. Важно отметить, что возможность получения предприятием подобных экономических выгод определяется на основании профессионального суждения, подкрепленного соответствующим обоснованием.

В качестве примера можно привести товарный знак, который позволяет генерировать в будущем денежный поток за счет увеличения объема продаж, а использование программного продукта - уменьшать

расходы организации, которой в противном случае пришлось бы расширять штат сотрудников.

Далее для сравнения проанализируем основные сходства и различия в учете нематериальных активов в Республике Беларусь (далее РБ) и по МСФО.

Таблица 1

Показатели сходства и отличия в учете нематериальных активов по РБ и по МСФО.

Показатели	Учет нематериальных активов в РБ	Учет нематериальных активов по МСФО
Признание	Не имеют материально-вещественной формы	Немонетарный актив, не имеющий физической формы
Идентифицируемость	Обязательно	Обязательно
Получение экономических выгод	Обязательно	Обязательно
Продолжительность использования (свыше 12 месяцев)	Обязательно	Необязательно
Стоимость актива надежно определена	Обязательно	Обязательно
Первоначальная оценка	Первоначальная стоимость	По себестоимости
Методы начисления амортизации	Линейный, нелинейный и производственный способ	Прямолинейный метод, метод уменьшающегося остатка и метод единиц продукции.
Оценка после признания	По первоначальной стоимости или по переоценочной стоимости	По фактическим затратам по переоценочной стоимости ,

Анализируя подходы, сложившиеся в РБ и МСФО по ведению бухгалтерского учета нематериальных активов, можно сделать вывод о постепенном сближении национального законодательства с международным учетом. В частности сходства наблюдаются в экономическом понимании и признании нематериальных активов бухгалтерского учета, кроме продолжительности срока использования, где в национальном законодательстве согласно действующей

Інструкції №25, акцент делается на срок использования нематеріального актива: свыше 12 месяцев. Однак єсть і єще некторіє пробєги, рєшєннє которіх в бущєм бєлєє полно помогут урегуліроватт порядок учєтє нематеріальнїх активов.

Список использованных источников

1. Международнїй стандарт бухгалтерского учєтє (IAS) 38 «Нематеріальнє активы» [Электроннїй ресурс]. - Рєжїм доступа: <http://finotchet.ru/articles/155>. - Датє доступа: 22.05.2018.

2. Об установленнї Інструкції по бухгалтерскому учєту нематеріальнїх активов [Электроннїй ресурс]: постановленнє М-ва фїнансов Рєсп. Бєларусь, 30.04.2012г. №25: в рєд. постановленнїя Мнн-ва Фїнансов Рєсп. Бєларусь от 31.05.2013 №35 // Бїзнєс-інфо : аналїт правовая сїстєма / ООО «Профєссїональнє правовє сїстємы». – Мннск, 2017.

*Научнїй руководїтєль: С. В. Гудков,
кандїдат єкономїческїх наук, доцент.*

О. Д. Трінєєва, гр ОО-16вм
Унїверситєт імєні Альфрєда Нобєля

РОЗРОБКА АЛГОРИТМУ ЗАПОВНЄННЯ АНКЄТ ПРИ ПРОВЄДЄННІ АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Однїєю з найпростїших форм дослїдженнїя рєзултатїв сїстєми внутрішнього аудиту є анкєтї. Вони застосовуютьсє для перевіркї підпрїємств, які передбачають перелїк традиційнїх основнїх питань про суб'єктї і прїйоми аудиту з відповїддю «так» чи «нї».

У практичнїй діяльностї з метєю оцїнки внутрішнього аудиту видїляєтьсє перелїк ключовїх запитань.

Алгоритм складаєтьсє з чотирьох основнїх етапїв:

На першому етапї проводїтьсє анкетуваннє серед експертїв – надаєтьсє експертна оцїнка, тобто експертї відповїдають на запропонованї в анкєтї питання про стан оподаткуваннє на підпрїємствї. Розробленє анкєтє представленє на рїс. 1.

Кожному з нїх має бутї розданє анкєтє та проведєнє детальна інструкція щодо її заповнєннє. Обов'язково має бутї оголошенє метє з якою проводїтьсє данє анкетуваннє.

На другому етапї, колі проставленї бали і відбуваєтьсє оцїнка рєзултатїв можлївї двє варїантї сценарїю. Анкєтє отримала високий рєзултат – максимальну кїлькїсть балїв, оцїнка прїпиняєтьсє,

Рис. 1. Алгоритм проведення оцінки анкетування для ТОВ «Агротек»

результат позитивний.

Якщо анкета отримала середній та незадовільний результат опитування, переходимо до наступного третього етапу.

На третьому етапі відбувається обговорення результатів на зборах та надання пропозицій або висновків аудиторів. При переході до третього етапу має бути зібрана нарада, на якій кожен з опитуваних у анкеті обґрунтує свою точку зору та за допомогою колективного рішення будуть прийняті заходи щодо вдосконалення проведення податкового аудиту.

Четвертий етап – це контроль за виконанням пропозицій аудиторів. На останньому етапі проводиться контроль за дотриманням та виконанням прийнятих рішень на нараді щодо вдосконалення проведення податкового обліку.

Список використаних джерел:

1. Малишкіна О.І. Аудит податків: конструкція на майбутнє [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economics.opu.ua/files/archive/2015/No1/208-213.pdf>.
2. Кругла Н.М. «Податковий аудит» - напрямок аудиторської діяльності чи процесуальні дії контролюючих органів? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:8x47tFm3mOMJ:https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1603/16knmdko.pdf+&cd=4&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>

*Науковий керівник: В.М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

**Ю. А. Ходусенко, ОО-17 вм
Університет ім. Альфреда Нобеля**

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ПРАЦІ ТА РОЗРАХУНКІВ ІЗ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Оплата праці в бюджетних установах являється джерелом грошових доходів, що у грошовій (матеріальній) формі видається працівникові згідно з якістю і кількістю праці, яку він виконав (відпрацьованого робочого часу). Детальне визначення терміну «заробітна плата» зазначено у ст. 1 Закону України «Про оплату праці»: Заробітна плата – це винагорода, яка виражається у грошовому еквіваленті, котру власник підприємства (установи) або уповноважений ним орган виплачує працівнику за виконану ним в повній мірі роботу [1].

В установах України, які відносяться до бюджетних, фінансування та виплата заробітної плати здійснюється за окремою захищеною статтею. У Законі України «Про Державний бюджет України» зазначена інформація, що виплата заробітної плати здійснюється в першу чергу разом із розрахунками з фондами обов'язкових платежів [2].

Проблеми, які можна віднести до питань у сфері заробітної плати в Україні у теоретичному, практичному та інших аспектах є завжди

актуальними. Оскільки поки людина працює їй потрібно платити, це постійне явище. Дослідження цих проблем описано в роботах багатьох українських вчених таких, як С. В. Васильчак, С. В. Голов, А. М. Колот, Ф. Ф. Бутинець та інші. Серед іноземних авторів питаннями праці, її оплати, структури фонду заробітної плати цікавились такі науковці, як А. Сміт, С. Л. Брю, Дж. Кейнс, Ж. Б. Сей та інші.

Основним нормативно-правовим актом в Україні у сфері заробітної плати являється Закон України «Про оплату праці». Це не єдиний документ, який регулює питання пов'язані із заробітною платою, разом із ним виконують це завдання: Конституція України, Кодекс законів про працю, Постанови Кабінету Міністрів України, інструкції та інші закони, які затверджуються Міністерством статистики України.

На сайті для бухгалтерів бюджетних установ сказано, що сьогодні на державних підприємствах розрахунки з персоналом є найважливішим напрямом облікового процесу, тому що до персоналу бюджетних установ можна віднести робітників, зайнятих у галузі освіти, мистецтва, охорони здоров'я. Тарифна та інші системи є в основі організації виплати заробітної плати, що формуються на оцінках складності виконуваних робіт і кваліфікації працівників. Тарифна система оплати праці включає в себе: тарифні ставки, тарифні сітки, схеми посадових окладів і професійні стандарти (кваліфікаційні характеристики) [1].

Фондом оплати праці на державних підприємствах є обсяг коштів, які отримані з бюджету у вигляді фінансування, а також доходи отримані у наслідок господарської діяльності, запланованої відповідно до кошторису доходів та видатків бюджетних установ для використання розрахунків заробітної плати з працівниками [3].

Облік заробітної праці має ряд завдань, наведених нижче:

- контроль за використанням преміального фонду та фонду оплати праці;
- оформлення та контроль робочого часу;
- коректний розподіл нарахованої зарплати, відрахувань, розрахунків з фондами обов'язкових платежів;
- контроль за виконанням завдань із збільшення продуктивності праці;
- здійснення вірних розрахунків по заробітній платі.

Для того, щоб вдосконалити організацію бухгалтерського обліку заробітної плати потрібно не забувати про досконалість аналітичного обліку та синтетичного, це є важливим моментом. Синтетичний облік являє собою основу для складання фінансової звітності та надання узагальнюючої інформації. А дані аналітичного обліку надають

характеристику складу та розміщенню персоналу за місцями його використання, структурі і фонду заробітної плати, динаміці зарплати за категоріями робітників. Тому, проаналізувавши наведену вище інформацію, можна зробити висновок, що для бюджетних установ правильно буде додати уточнений склад аналітичних рахунків до субрахунку 661 «Розрахунки із заробітної плати». Такий склад рахунків зможе забезпечити детальне врахування різних виплат по заробітній платі та дасть змогу формувати бухгалтерські проведення більш детально.

Великий вплив на ефективність діяльності працівників бюджетної установи має організація оплати праці. Хочу зазначити, що за цим процесом потрібен постійний ретельний контроль. Найбільш дієвим способом контролю за станом обліку розрахунків з оплати праці є організація внутрішнього аудиту. Метою проведення такого аудиту розрахунків являється:

- повне та реальне відображення операції по зарплаті в обліку;
- своєчасність виплати зарплати персоналу бюджетної установи;
- правильне нарахування зарплати та правильне нарахування утримань з неї;
- правдиве відображення залишків у фінансовій звітності установи;
- правильне ведення бухгалтерського обліку у сфері оплати праці.

Як зазначено у щомісячному електронному часописі «Незалежний аудитор», для аудиту розрахунків з оплати праці в бюджетних установах використовують наступні джерела інформації: Статут (Положення) установи; первинні документи з обліку праці та її оплати; акти; облікові реєстри, що використовуються для відображення операцій з обліку розрахунків з оплати праці; кошторис доходів та видатків; довідки попередніх перевірок; звітність бюджетної установи. Предметом аудиту є господарські операції, пов'язані з обліком праці та її оплати в бюджетних установах [4].

Перевірка розрахунків з оплати праці являє собою трудомісткий процес, тому аудитор зазвичай проводить лише часткову перевірку найважливіших розрахунків, вибираючи деякі операції, при цьому важливе правильне проведення вибірки.

Список використаних джерел

1. Про оплату праці. Закон України. [Електронний ресурс] // Верховна рада України. // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>. – Редакція від 16.01.2016 р.

2. Про державний бюджет України. Закон України. [Електронний ресурс] // Верховна рада України. // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5515-17>

3. Джерела фонду економії фонду оплати праці бюджетних установ. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.profosvitamk.org/index.php>

4. https://n-auditor.com.ua/uk/component/na_archive/471?view=material

5. <https://buhgalter.com.ua/articles/buhgalterskiy-oblik/>

*Науковий керівник: Т. М. Болгар,
доктор економічних наук, доцент*

О. В. Чернецька
кандидат економічних наук, доцент

Т. М. Саванчук
старший викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ВІДПОВІДНО ДО МСФЗ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ

Економічні зміни, що відбуваються останнім часом в Україні, направлені на поступову інтеграцію нашої економіки з економікою Європейського Союзу. Така інтеграція неминуче впливає на зміни в системі бухгалтерського обліку українських підприємств. Так, ще 12 травня 2011 року, Верховною Радою України було внесено зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», відповідно до яких певна категорія суб'єктів господарювання повинна в обов'язковому порядку складати фінансову звітність, у тому числі консолідовану, за міжнародними стандартами фінансової звітності. Всі інші підприємства отримали право добровільного переходу на застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності [2].

Ще більше коло підприємств, що в обов'язковому порядку мають складати фінансову звітність за міжнародними стандартами, розширилося з 2018 року у зв'язку з прийняттям 05.10.2017 року Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень» № 2164-VIII [3]. Цим Законом не лише визначено підприємства, що мають перейти на застосування міжнародних стандартів обліку, а і внесено суттєві зміни в національне

законодавство. Визначені в зазначеному Законі положення, вимагають від суб'єктів господарювання внести відповідні зміни в діючу облікову політику чи перейти на застосування облікової політики, складеної на основі Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Перш за все, варто відмітити, що вказаним Законом конкретизовано визначення облікової політики, зокрема зазначено, що вона застосовується не лише для складання фінансової звітності, а і для ведення бухгалтерського обліку. При чому, якщо звітність складається за міжнародними стандартами, то і ведення обліку має здійснюватися за міжнародними стандартами на основі визначеної облікової політики. На застосування такої облікової політики підприємства, що складають звітність за МСФЗ, повинні перейти після подачі першої звітності, складеної за міжнародними стандартами. Отже, після подачі підприємством першої звітності, складеної відповідно до МСФЗ, вести облік за національними положеннями, а потім здійснювати трансформацію звітності, як це робили деякі підприємства до цього часу, буде заборонено.

В таких умовах, вважаємо за необхідне, визначити основні особливості формування облікової політики, відповідно до МСФЗ. В міжнародних стандартах, на відміну від національних, порядок формування облікової політики визначається окремим стандартом – Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 (МСБО 8) «Облікові політики, зміни в облікових оцінках і помилки» [1]. Положення цього стандарту мають стати основою формування раціональної облікової політики. До вказаного процесу слід підійти відповідально, адже основним принципом при формуванні облікової політики є принцип послідовності, який передбачає необхідність для суб'єкта господарювання вибору та застосування облікової політики послідовно до подібних операцій, іншим подіям і умовам. Принцип послідовності в застосуванні облікової політики являється основним і в національних положеннях обліку. Такі жорсткі вимоги пояснюються тим, що лише послідовне застосування положень визначеної облікової політики, дозволяє порівнювати показники фінансової звітності за різні періоди.

Особливістю формування облікової політики за міжнародними стандартами є, перш за все, те, що МСБО 8 визначає два основних підходи до формування облікової політики:

1. Якщо існує розроблений та затверджений Міжнародний стандарт, який можливо конкретно застосувати до операції, іншої події або умови, облікову політику чи облікові політики, застосовані до такої статті, слід визначити шляхом застосування відповідного МСФЗ.

2. Якщо немає МСФЗ, який конкретно застосовується до операції, іншої події або умови, управлінський персонал (бухгалтер) має сам

розробити облікову політику з врахуванням вимог МСФЗ, які регулюють підходи до обліку подібних чи пов'язаних з цим питань, а також визначень, передбачених Концептуальною основою фінансової звітності. В цьому випадку бухгалтер має застосовувати професійні судження під час розробки та застосування облікової політики.

Поняття професійних суджень бухгалтера в національних стандартах обліку до цього часу було відсутнє, але фактично, в умовах діючого законодавства, працівникам бухгалтерії і раніше, досить часто, доводилося приймати рішення на основі своїх професійних суджень, тому вказаний термін не повинен викликати значних труднощів при формуванні облікової політики.

Важливою особливістю формування облікової політики за міжнародними стандартами є питання внесення змін до визначеної облікової політики. З цього приводу необхідно зазначити, що відповідно до МСФЗ № 8, треба розрізняти зміни в обліковій політиці та обліковій оцінці. Зміни в обліковій оцінці – це коригування балансової вартості активу або зобов'язання чи суми періодичного споживання активу, яке є результатом оцінки теперішнього статусу активів та зобов'язань та пов'язаних з ними очікуваних майбутніх вигід та зобов'язань. Зміни в облікових оцінках не вважаються зміною облікової політики чи виправленням помилок, а тому не вимагають ретроспективного застосування.

В свою чергу, зміни, що вносяться в облікову політику, можуть мати як перспективне, так і ретроспективне застосування. Перспективне застосування змін в обліковій політиці є:

- застосуванням нової облікової політики до операцій, окрім подій та умов, що відбуваються після дати змінювання облікової політики;
- визнання впливу облікової оцінки в поточному та майбутніх періодах, на які впливає зміна.

Ретроспективне застосування, в свою чергу, передбачає застосування нової облікової політики щодо операцій, інших подій та умов так, начебто ця політика застосовувалася завжди. Відповідно ретроспективне застосування вимагає ретроспективного перерахування показників звітності. При такому перерахунку коригується вступне сальдо за рахунком «Нерозподілений прибуток» на початок найбільш раннього періоду з поданих у звітності, складений за Міжнародними стандартами фінансової звітності. Виходячи з цього, для уникнення складних розрахунків, бажано максимально точно сформувати свою облікову політику, щоб не було необхідності вносити в неї часті зміни без законодавчих вимог.

Отже, не дивлячись на певні особливості, все ж сутність та

порядок формування облікової політики за міжнародними та національними стандартами є досить близькими, а тому, вивчивши вимоги МСБО 8, більшість підприємств, при добровільному чи обов'язковому переході на МСФЗ, зможуть сформувати раціональну облікову політику, відповідно до вимог міжнародного законодавства на високому професійному рівні.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках і помилки». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua вільний. Назва з екрану.

2. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»: Закон України № 3332-17 від 12.05.2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3332-17>.

3. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень: Закон України № 2164-VIII від 05.10.2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2164-viii>.

В. Ю. Чібісова, аспірант

ДВНЗ «Університет банківської справи»

ОПЕРАЦІЇ З РЕФІНАНСУВАННЯ ЯК ДІЙОВИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Ліквідність банків як важлива характеристика їх ефективної діяльності в умовах глобалізації фінансових ринків та розвитку системних кризових явищ, потребує особливої уваги та пильності. Після світової фінансової кризи міжнародні регулюючі органи стали все більше уваги та публікацій приділяти питанням важливості ліквідності у банківській діяльності, її оцінці та регулювання.

Регулювання ліквідності банків, яке здійснюється на двох рівнях (мікрорівень - рівень окремого банку та макрорівень - рівень банківської системи в цілому) покликане виявити нестачу ліквідності та забезпечити оптимальну необхідність ліквідних засобів для виконання всіх взятих на себе зобов'язань перед кредиторами та вкладниками.

Одним із найважливіших інструментів регулювання ліквідності на макрорівні як для України, так і для багатьох зарубіжних країн, який історично можна назвати одним із найдавніших, є операції з рефінансування банків.

В загальному операції з рефінансування являють собою механізм кредитування комерційних банків, що пов'язаний із необхідністю підтримання їх ліквідності на встановлений строк (відповідно до виду операції) та за відповідну плату. Як справедливо зазначає Полях С.С. [1, с.24], операції з рефінансування пов'язані із встановленням кредитних відносин між комерційними банками, які звертаються із проханням про надання відповідних кредитних коштів та Національним банком України, який приймає рішення щодо задоволення або відхилення запитів від комерційних банків.

Законом України «Про банки і банківську діяльність» визначено, що Національний банк України може виступати кредитором останньої інстанції для комерційних банків, надаючи їм необхідне фінансування шляхом проведення операцій рефінансування. Тобто, для комерційних банків рефінансування виступає так званою «рятівною шлюпкою», яка дозволяє підтримати їх діяльність на належному рівні та забезпечити своєчасне та повне виконання зобов'язань.

На сьогодні виділяють два види операцій з рефінансування, що представлені на рисунку 1.

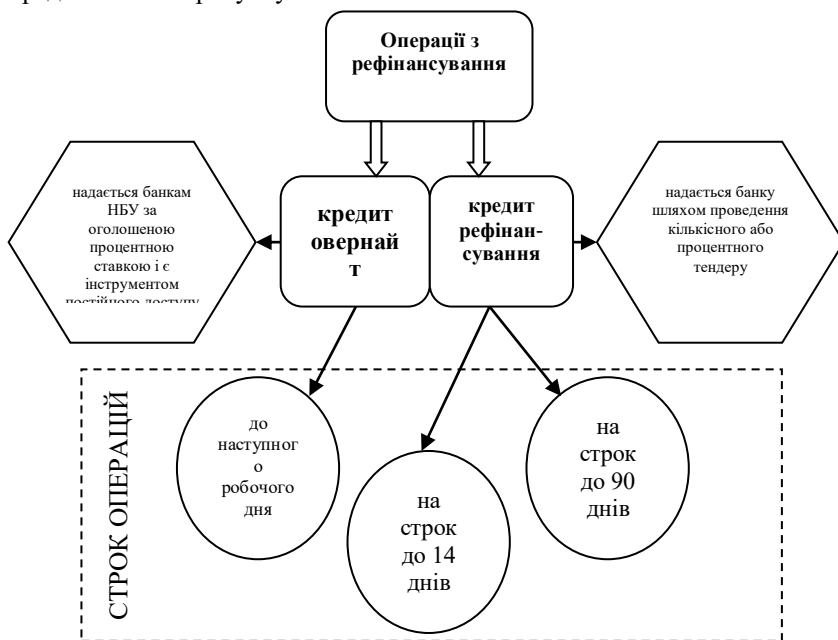

Рис.1. Види операцій з рефінансування банків України.

Примітка. Авторська розробка з використанням [2]

Кредит овернайт призначений для задоволення вимог банків на короткострокове надання ресурсів, що використовується для підтримання миттєвої ліквідності банківських установ. Даний кредит надається комерційним банкам на термін до наступного робочого дня під заставу високоякісних активів (державних облігацій, депозитних сертифікатів, облігацій міжнародних фінансових організацій), вид яких визначає сам Національний банк в залежності від ситуації на грошово-кредитному ринку України.

Кредит рефінансування – інструмент більш широкої дії, який використовується переважно для підтримання поточної ліквідності банківської установи. Кредитні кошти в рамках рефінансування надаються комерційним банкам шляхом проведення кількісного або процентного тендера з підтримання ліквідності, який проводиться НБУ щотижня. Бажання взяти участь у тендері підтверджується шляхом подання заявки від банку з переліком активів, що пропонується в заставу за кредитом рефінансування.

Відповідно до Положення [2] виділяють 5 основних принципів здійснення операцій рефінансування в Україні: договірна основа (операції здійснюються на основі попередньо підписаних генеральних кредитних договорів), строковість, забезпеченість, платність та загальна доступність (можливість банку у будь-який момент подати заявку на необхідне фінансування).

На сучасному етапі розвитку банківської системи України, можна виділити такі основні проблеми рефінансування:

1) відсутність надкоротких механізмів рефінансування, таких як внутрішньоденні кредити. На відміну від операцій овернайт, внутрішньоденні кредити повинні повертатися банками в той же день, у який вони були отримані, таким чином це дозволяє задовольнити надшвидку потребу банків у фінансуванні на мінімальний період часу;

2) недостатність уваги регулятора до визначення платоспроможності потенційного банку, якому планується надати кредит рефінансування. Це призводить до ситуації, коли банк, який потребує кредитування, на час отримання коштів уже є неплатоспроможним, що фактично на 100% означає неможливість повернення наданих коштів. У такій ситуації кредити, які спрямовувалися на підтримання ліквідності у неплатоспроможному банку, не тільки не спроможні впоратися із цим завданням, але й вилучаються з резервів НБУ, який міг би спрямувати їх за більш ефективним напрямком;

3) відсутність достатнього контролю за цільовим спрямуванням кредитних коштів, наданих в рамках операцій рефінансування банків НБУ. Досить часто отримане додаткове

фінансування використовується для кредитування бізнесу, розширення своєї діяльності, а не на підтримання ліквідності та забезпечення виконання взятих на себе зобов'язань перед кредиторами та вкладниками. Для уникнення таких ситуацій, доцільним було б запровадження оперативного моніторингу цільового спрямування кредитів рефінансування, що б дозволило підтвердити коректний шлях використання наданих кредитних коштів.

Операції з рефінансування банків на сьогодні є дієвим інструментом регулювання ліквідності в контексті виконання всіх взятих банківськими установами зобов'язань, забезпечення бездоганного фінансового іміджу та підтримання загальної довіри до банківської системи загалом.

Список використаних джерел

1. Полях С. С. Ефективність механізму рефінансування в умовах кризи банківської системи / С.С. Полях // Фінансовий простір. – 2016. - №2 (22). – С. 24-33.
2. Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи, затверджено Постановою Правління НБУ №615 від 17.09.2015 року.

*Науковий керівник: Г. Т. Карчева,
доктор економічних наук, доцент*

В. В. Шабаров, ОО-16м
Центральноукраїнський національний технічний
університет

ОПТИМАЛЬНІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ

Метою даної роботи є дослідження структури сільського господарства в Німеччині у розрізі організаційно-правових форм та надання рекомендацій стосовно можливого використання зарубіжного досвіду в Україні.

Стрімкий розвиток української економіки у контексті потенційного вступу країни до ЄС потребує все більш нових інструментів, які б дали змогу оптимізувати окремі напрямки виробництва, а отже і покращити конкурентний потенціал вітчизняних виробників. Це ж, очевидно, стосується і сільського господарства. Не зважаючи на всі спроби трансформувати економіку, загалом, на

сьогодні Україна залишається державою у якій переважає промислове виробництво та виробництво сільськогосподарської продукції. В результаті постає питання: яким же саме чином можна зміцнити позиції окремо взятого вітчизняного підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринку? У сільськогосподарському секторі маємо для цього декілька можливостей.

В першу чергу, це підтримка з боку держави. Сюди належать різноманітні дотації, вигідні програми кредитування, лізингу і т.п. Зрозуміло, що в умовах конкурентної ринкової економіки Україна не може постійно виділяти кошти на такі заходи. Протекція не є кінцевим етапом, а є лише кроком до фінансового успіху та незалежності виробника. Отже, необхідно розглянути інші можливості.

Саме тому, говорячи про розвиток, зміцнення підприємства та завоювання лідируючих позицій на ринку, більшість власників фірм звертаються безпосередньо до внутрішніх резервів їх бізнесу. Це, зокрема, інтенсифікація та екстенсифікація виробництва завдяки корінній зміні самої технології виробництва або збільшення розмірів сільськогосподарських угідь та залучення до роботи додаткових висококваліфікованих кадрів. З іншого боку, ефективні стимули можна знайти також у законодавчому полі та у сфері податкового законодавства. Мова йде саме про організаційно-правові форми господарювання.

Ні для кого не секрет, що наразі різні форми господарювання у сільськогосподарському секторі мають свої переваги та недоліки, чим і користуються окремі бізнесмени. Тому, можна зробити висновок, що якщо в окремій сфері переважає конкретна форма ведення бізнесу, то саме вона є найбільш ефективною з точки зору оподаткування та різноманітних законодавчих норм. Для підтвердження цієї думки звернемося до статистичних джерел.

За даними Всесвітнього Банку ВВП Німеччини у 2017 році склав 3478 млрд. доларів, з яких внесок сільськогосподарського сектору становив лише 0,6% (тобто, приблизно 20,87 млрд. доларів) [1, 2]. В Україні ж аналогічні показники становили 93 млрд. доларів та приблизно 12% (11,16 млрд. доларів) відповідно [1, 3]. Різниця очевидна при порівнянні як в абсолютних так і в відносних показниках. Така структура означає, що сільськогосподарські товаровиробники Німеччини намагаються вести свій бізнес найбільш ефективно, адже в надзвичайно конкурентній економіці немає місця для непродуктивних рішень. Як саме стати настільки конкурентоспроможним? Механізм постійної підтримки з боку держави, та програм які вона запроваджує видається нам маловірогідним. Вище вже було зазначено, що одним з можливих виходів є обрання найбільш вигідної форми господарювання

з юридичної та податкової точки зору. На питання, яка форма є найефективнішою, нам допоможе відповісти наступна таблиця (Таблиця 1).

Таблиця 1

Структура сільськогосподарських підприємств Німеччини за організаційно-правовими формами у 2016р.

Форма господарювання	Кількість підприємств
Фізичні особи	269 915
з них:	
- ПП	244 212
- товариств	25 703
з яких:	
- товариств громадянського права (об'єднання декількох підприємств)	21 274
- командитних товариств	2 078
- ТОВ	1 585
- інших	766
Юридичні особи	5 477
з них:	
- зареєстрованих товариств	548
- зареєстрованих кооперативів	1 027
- ТОВ	3 287
- АТ	107
- інших	508

Зауважимо лише, що законодавство Німеччини дає змогу підприємцям створювати організації таких форм, які в Україні наразі неможливі. Це зумовлено шляхом розвитку юридичної сфери держави. За даними таблиці робимо висновок, що суттєвою є лівова частка приватних підприємців у загальній кількості сільськогосподарських фірм. На другому місці маємо товариства громадянського права (або Die Gesellschaft bürgerlichen Rechts). Ця форма господарювання дещо схожа на українські кооперативи та створюється для досягнення тактичних та стратегічних цілей декількома підприємцями. Третє місце посідають ТОВ створені юридичними особами, які майже ідентичні до тих, які ми маємо в Україні.

Отже, законодавча і податкова система, ринок, а також держава всіляко підтримують створення окремих приватних підприємств з їх амбітними проєктами, а також стимулюють різноманітні форми кооперації між окремими виробниками для досягнення максимальної ефективності.

Дослідження закордонного досвіду у сфері організації підприємств сільського господарства і впровадження його в Україні

інших країн видається нам найбільш ефективним і економним варіантом розвитку держави.

Список використаних джерел

1. Показники ВВП за даними Світового банку [Електронний ресурс] : — Режим доступу: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>
2. Структура ВВП Німеччини у 2017 році [Електронний ресурс] : — Режим доступу: https://www.destatis.de/DE/PresseService/Presse/Pressekonferenzen/2017/BIP2016/Pressebrochure_BIP2016.pdf?__blob=publicationFile
3. Структура ВВП України у 2017 році [Електронний ресурс] : — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/imf/arhiv/nr/nr2016_2020_u.htm
4. Організаційно-правові форми у с/г в Німеччині [Електронний ресурс] : — Режим доступу: https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/LandForstwirtschaft/Betriebe/SoziooekonomischeVerhaeltnisse2030215169004.pdf?__blob=publicationFile

*Науковий керівник: В. М. Савченко
кандидат економічних наук, професор*

Ю. В. Шайнога
спеціаліст II категорії
з ведення бухгалтерського обліку
Пронізівська сільська рада

ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

На сьогоднішній день перед Україною стоїть завдання інтеграції в світову економіку та впровадження принципів сталого розвитку. Однак суспільство і економіка перебувають в системній кризі з явними ознаками розбалансованості суспільно-економічних відносин та зменшення економічного потенціалу держави. Технології промислового виробництва залишаються на старому рівні. В нашій країні пріоритети надаються сировинній галузі та галузі первинної обробки, а не високотехнологічній переробній і фондостворюючій галузі.

Інноваційно-ресурсний потенціал, яким володіла Україна і який в сучасних умовах значною мірою визначає перспективи розвитку, конкурентоспроможність економіки та рівень добробуту населення,

значно зменшився. Спостерігається зниження інноваційної активності промислових підприємств.

Актуальність інноваційно-технологічного підходу зумовлюється зростанням впливу нових технологій та науки на економіку держави. Новітні технології стрімко змінили структуру світової економіки. А це означає, що для вдалого розвитку економіки України необхідно переорієнтувати суб'єкти підприємницької діяльності від традиційного до інноваційного високотехнологічного виробництва, яке забезпечувало б ефективне використання ресурсів. Звичайно даний темі приділяється певна увага державних органів, але інноваційна політика є недостатньо ефективною та скоординованою і не відповідає вимогам сучасності. Отже, аналіз основних теоретичних та практичних аспектів вдосконалення інноваційної політики, механізмів регулювання інноваційної діяльності в контексті сталого розвитку є дуже актуальним.

Дослідженнями державної політики в області інновацій займаються багато вчених – В.П. Александрова, Ю.М. Бажал, О.Г. Белорус, Л.К. Безчасний, А.С. Гальчинський, М.В. Гаман, В.М. Геєць, В.Г. Герасимчук, В. Голіков, С.І. Дорогунцов, О.М. Кіндратець, Б.А. Маліцький, І.П. Макаренко та інші, які розглядають різні аспекти інноваційної діяльності в нашій країні [1, 5], в тому числі в умовах сталого розвитку [2, 3, 4, 6, 7]. Роботи цих авторів взято за основу даного дослідження. Аналізуючи інноваційну політику в державі, вченими було відзначено, що її недоліки, вказують на її недосконалість та неефективність. Це і зумовило необхідність подальшого аналізу проблем інноваційної діяльності.

Для досягнення сталого розвитку необхідно узгодити і збалансувати всі складові сталого розвитку: економічну, соціальну, екологічну, податкову. Здійснення цього можливо лише завдяки інноваціям, які за призначенням спрямовані на ефективність виробництва, раціональне використання природних ресурсів, підвищення якості продукції, охорону природного середовища та покращення умов праці.

Інновації – це основа стійкого економічного зростання, радикальних перетворень, які необхідно здійснювати на шляху забезпечення економічного зростання та подолання кризового стану вітчизняної економіки. На даний час, коли наша країна знаходиться в умовах глибокої економічної кризи для неї важливим є ефективне функціонування підприємств, зростання обсягів виробництва та енергоефективності, конкурентоспроможності продукції не лише на внутрішньому, а й на зовнішніх ринках.

Аналіз дослідження вітчизняних підприємств показав:

- близько 70% основних засобів підприємств країни є застарілими;
- рівень спрацювання техніки, обладнання, транспортних засобів та інших активів становить близько 80-90%;
- неспроможність старої техніки до ефективного та інтенсивного виробництва;
- низька частка інноваційної активності підприємств;
- основне джерело фінансування інноваційної діяльності – це власні кошти підприємств.

За даними Державної служби статистики України діяльності підприємств в області інновацій та модернізації виробництва перешкождали численні фактори: відсутність кваліфікованого персоналу, відсутність фінансування (складність отримання кредитів, відсутність стимулювання з боку держави), відсутність власних коштів.

З огляду на це можна сказати, що необхідна зміна державної політики в напрямі формування інноваційної моделі сталого розвитку України. Необхідною умовою інноваційного розвитку економіки є забезпечення засобами державної політики тісного взаємозв'язку між усіма складовими суспільного життя. Інноваційно-технологічний розвиток - це процес розширеного суспільного відтворення, в якому зростання обсягів виробленої продукції та підвищення її конкурентоспроможності досягається переважно за рахунок інтенсивного виробництва. Сутність його полягає у безперервному оновленні спектру товарів та послуг, а також технологій їх виробництва. Інноваційний розвиток економіки забезпечує постійне зменшення енерго- та ресурсоемності одиниці продукції, збільшення продуктивності праці, що й відповідає ідеї сталого розвитку держави.

Загалом можна зробити висновок, що інноваційний розвиток можливий лише на основі поєднання інтересів влади і бізнесу, тому що держава може виділити гроші, держава може організувати наукове співтовариство, але освоєння грошей, вихід на ринок - це справа бізнесу. Саме з розвитком інноваційно-технологічної діяльності фахівці пов'язують подолання кризового стану вітчизняної економіки. Держава має брати на себе функцію підвищення науково-технічного рівня економіки через процеси управління, регулювання та забезпечення науково-технічного прогресу. Швидкий перехід на інноваційну модель сталого розвитку об'єктивно є єдиним шансом уникнути наступних криз і незворотнього відставання від розвинених країн.

Список використаних джерел

1. Белорус О.Г. Глобальное устойчивое развитие / О.Г. Белорус, Ю.М. Мацейко. — К.: Киев. нац. экон. ун-т им. В. Гетьмана, 2006. — 484 с.: табл. — Библиогр.: С. 474–484 и в подстроч. примеч.
2. Галиця І. Механізми вдосконалення управління інноваційною діяльністю в умовах економічної нестабільності / І. Галиця, М. Шевченко, О. Галиця // Вісн. НАН України. – 2010. – № 5. – С.33–41.
3. Гаман М.В. Державне регулювання інноваційного розвитку України / М.В. Гаман. – К.: Нац. акад. держ. Упр. при Президентові України, 2005. – 386 с.
4. Корнійчук Л. Економічне зростання і сталий розвиток / Л. Корнійчук // Економіка України. – 2008. – № 3. – С.84–92.
5. Пирога С.С. Інноваційний шлях розвитку України: правове забезпечення / С. Пирога. — Луцьк: В.П. Іванюк, 2010. — 308 с.: табл. – Бібліогр.: с. 303–308.
6. Сімченко Н.О. Системно-структурні проблеми сталого розвитку в контексті інноваційних перетворень / Н.О. Сімченко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 7. – С.13–18.
7. Богачов О.С. Стратегічні напрями переходу України на засади сталого розвитку в контексті її інтеграції до Європейського співтовариства / О.С. Богачов, М.М. Борисюк, В.О. Ємельянов та ін.; під ред. Е.В. Соботовича. — К.: НАН України. Ін-т геохімії навколиш. середовища, 2005. — 48 с.

*Науковий керівник: Ю. А. Малащенко,
кандидат економічних наук*

Т. М. Болгар*доктор економічних наук, доцент
Університет імені Альфреда Нобеля***НЕОБХІДНІСТЬ КОНТРОЛЮ ДЕРЖАВИ ЗА
ДІЯЛЬНІСТЮ КОЛЕКТОРСЬКИХ КОМПАНІЙ ЗІ СТЯГНЕННЯ
ПРОБЛЕМНОЇ КРЕДИТНОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ**

Економіка країни переживає нелегкі часи і такий стан не може не відбитися на її фінансово-кредитній системі. За останні роки стрімко зменшується кількість банків у банківській системі України і цьому сприяють причини як суб'єктивного, так і об'єктивного характеру. Банки припиняють свою діяльність, а проблемна кредитна заборгованість залишається і частка її зростає з кожним роком.

Повернення проблемних кредитів силами банківських установ останнім часом не дає очікуваних результатів і причина цього полягає у відсутності ефективної та налагодженої системи ризик-менеджменту банків, у недосконалому законодавстві, у ставленні позичальників до запозичених ресурсів. Ці та інші причини сприяли розвитку колекторського бізнесу в Україні та у рості попиту на послуги щодо повернення проблемної кредитної заборгованості. До сьогодні колекторська діяльність в Україні законодавчо не врегульована, тому у такий період вкрай важливим стає питання відповідальності та контролю за здійсненням процесу повернення проблемної заборгованості.

Існують різні шляхи повернення проблемних боргів позичальників-клієнтів банків: силами банківських підрозділів збору та за допомогою компанії, що повертають проблемні борги за кредитними договорами. Перші є структурними підрозділами банку-кредитора. Все більшого поширення набувають компанії, що повертають проблемні борги за кредитними договорами, однак не є структурними підрозділами банку-кредитора, це – колекторські компанії чи колекторські фірми.

Колекторський бізнес зародився у США у 60-х роках минулого

століття, а вже на початку 80-х років одержав поширення у Європі, в Україні перша колекторська компанія з'явилася восени 2006 року і нині кількість колекторських компаній налічується понад 200. За кордоном це явище має досить тривалу історію, законодавче регулювання та власну корпоративну культуру і філософію, в Україні колекторські компанії надають послуги банківським установам щодо стягнення проблемних боргів на підставах договору-доручення, договору-цесії, договору-факторингу та згідно нормативно-правових актів, що стосуються колекторської діяльності, а саме:

- Конституція України;
- Цивільний Кодекс України;
- Закон України «Про банки і банківську діяльність»;
- Закон України «Про інформацію»;
- Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»;
- Закон України «Про захист персональних даних» [1].

За умов придбання колекторською компанією певного обсягу проблемних кредитів, вона може за власним розсудом обирати стратегію збору та застосовувати інструменти стягнення і цей факт задовольняє зовнішнього стягувача, оскільки відтепер він не зобов'язаний представляти ім'я банківської установи та відповідати за репутацію останньої під час процесів повернення проблемної кредитної заборгованості, бо діє на умовах комісійної винагороди, інвестувавши власні кошти при купівлі у власність певного обсягу проблемних кредитів.

Зростання проблемної заборгованості в банках призвело до того, що останнім часом колекторські компанії отримали можливість викуповувати портфелі проблемних кредитів з високим дисконтом (до 90 %). Ціна викупу може становити навіть менше 1 % від залишку заборгованості за кредитним договором, якщо кредит є безнадійним. Тобто, дисконт у такому випадку перевищує 99 %. [2].

Для досягнення стратегічної мети – повернення більшого обсягу боргів з максимальним прибутком, колекторські компанії активно застосовують юридичну практику, але проблема полягає в тому, що колектори діють значно жорсткіше у відношенні до клієнтів, ніж стягувачі внутрішньобанківського колекшену. Отже, зовнішні колектори практично не переймаються питаннями підтримки репутації своєї компанії, застосовуючи до позичальників заходи впливу, що порушують як норми чинного законодавства держави, так і норми моралі, менеджмент компаній концентрує увагу на поведінку боржника і не переймається агресивною поведінкою колекторів, що допускають порушення законодавства держави, прав і свобод людини та

громадянина. Вважаємо, що така практика є неприпустимою та такою, що тягне негативні наслідки для клієнтів, їх психічного та емоційного стану.

Не викликає сумнівів питання щодо необхідності впровадження дієвого контролю держави за подібними проявами з боку колекторських компаній. Це дасть можливість контролювати фірми, що займаються стягненням боргів, вимагати від них дотримання чинного законодавства, усунення виявлених недоліків та впровадження шляхів стягнення у правовому полі держави.

Отже, доходимо висновку, що основна функція колекторів – це стягнення боргів з боржників. Цю функцію також можна визначати як послугу, що надає колектор кредиторам. Колектор в даному випадку виступає в якості посередника між кредитором і боржником. Купуючи право вимоги до боржників у кредиторів, колектор фактично набуває статусу нового кредитора, що дозволяє йому вносити зміни в зобов'язання сторін. Внесення коректив до зобов'язання є одним із найбільш проблемних аспектів, так як колектори можуть на свій розсуд збільшувати розмір заборгованості, застосовуючи неустойки і штрафи. Підставою для виконання колекторською організацією своїх функцій є договір, що укладається з кредитором.

Встановлені у статті 1082 ЦК України вимоги про повернення боржником боргу новому кредитору (фактору) кореспондуються із загальним вимогами ЦК України про заміну кредитора у зобов'язанні (глава 47) [3].

Таким чином, діяльність колекторів, що укладають договори про відступлення права вимоги, можна вважати діяльністю фінансової установи на ринку фінансових послуг, що полягає у проведенні операцій факторингу, це зобов'язує колекторську організацію, як суб'єкта первинного фінансового моніторингу, дотримуватися вимог чинного законодавства у сфері запобігання легалізації незаконних доходів. Хоча діяльність фінансових установ (колекторських організацій), що стягують борги з фізичних осіб і підлягає ліцензуванню, однак відсутній механізм реалізації вказаної вимоги на підзаконному рівні. Отже, відсутні підстави для притягнення колекторських організацій до відповідальності за проведення вказаних фінансових операцій без належного дозволу (ліцензії). Так, ланцюг взаємовідносин «фактор – клієнт – боржник» перетворюється у «колектор – кредитор – боржник».

Банк, що високо цінує свою репутацію надійної та прозорої фінансової установи, повинен працювати у відповідності з кращими міжнародними стандартами і створювати корпоративну культуру нетерпимості до корупції, завжди прагнути дотримуватися як духу, так і

букви закону. Адже довіра клієнтів, інвесторів, компаньйонів ґрунтується на впевненості в тому, що всі послуги надаються з дотриманням основ професійної етики і виконуються згідно з найвищими стандартами якості.

Список використаних джерел

1. Діяльність колекторських фірм. Наскільки законні методи їх роботи? [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://femida.ua/anons/anons/full/v-zaporozhskoi-oblasti-iz-bolnicy-sbezhal-podozrevaemy.html>
2. Колекторів пропонують знищити. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.epravda.com.ua/publications/2011/11/14/305459/>
3. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

В. М. Вареник

**кандидат економічних наук, доцент
Університет імені Альфреда Нобеля**

ОЦІНКА РЕЙТИНГУ ПРОФЕСІЙ ФІНАНСИСТА І БУХГАЛТЕРА: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД

На сьогоднішній день в умовах постійних змін, коли ринок праці не стоїть на місці, з'являються все нові і нові професії, про які раніше ми і не чули. Багато професій, які були популярні раніше йдуть на задній план, а нові з'являються на сайтах роботодавців, зміст яких складно зрозуміти. Тому актуальним постає питання дослідження та оцінки рейтингу професій фінансиста та бухгалтера, які завжди були популярними і був присутній попит зі сторони роботодавців.

Проведемо дослідження рейтингу зазначених професій в Україні та світі.

Якщо аналізувати рейтинг зазначених професій в світі, то професія фінансиста і бухгалтера в Європі завжди була популярною. На сьогодні вона такою і залишається.

За даними кадрових порталів країн СНД і зарубіжжя професія фінансист стоїть у рейтингу на четвертому місці, після ІТ-фахівця, лікаря і інженера.

Розглянемо рейтинги найбільш оплачуваних професій в країнах світу. Так, наприклад, у Німеччині (рис. 1) професія фінансист займає 3, 4 і 7 місця за рівнями заробітних плат.

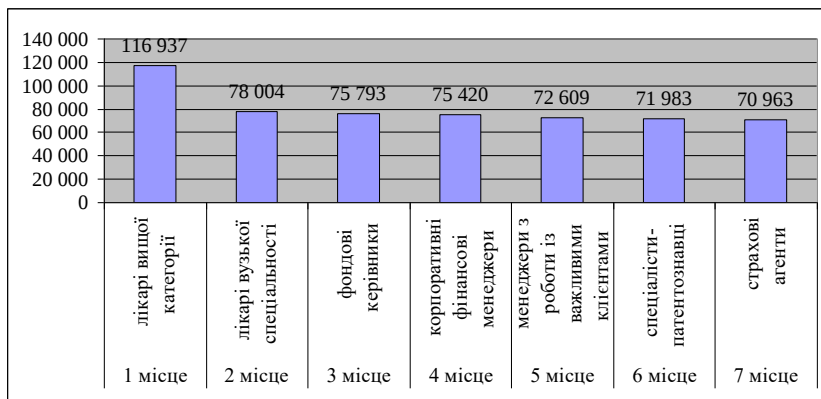

Рис. 1. Дослідження галузей, у яких можна отримати високу зарплатню у Німеччині, євро (2017 рік) [1]

У Польщі, в рейтингу 15 найбільш високооплачуваних професій [2]- професія фінансист займає 5 позицію - старший фінансовий аналітик, який аналізує та проводить перевірки фінансових операцій. Винагорода - 5980 злотих в місяць. За рейтингом 10 спеціальностей, які гарантують високооплачувану роботу в Польщі [3] - фінансова освіта займає першу позицію. Кожна польська компанія потребує фінансистів, це вважається дуже перспективним напрямком. Випускник з економічною освітою може розраховувати на стартову зарплатню у 3000 злотих (690€).

У США згідно звіту, складеного «US News & World Report» [4] на підставі попиту на ринку вакансій, рівня заробітної плати і ряду інших критеріїв у топ-20 професій фінансовий менеджер займає 18 позицію (заробітна плата \$ 117 990).

Згідно даних сайту glassdoor.com, що щороку публікує рейтинг професій США у професійній сфері «Бухгалтерія/Фінанси підприємства» професії розподілені наступним чином: 4 місце - податковий менеджер (Tax manager) (середня заробітна плата на рік 110 000 долл. США), 5 місце - менеджер з аналітики (Analytics manager) (середня заробітна плата на рік 112 000 долл. США), 13 місце - Менеджер з аудиту (Audit manager) (середня заробітна плата на рік 98 000 долл. США), 19 місце - фінансовий менеджер (Finance manager) (середня заробітна плата на рік 116 000 долл. США), бухгалтер (Accounting Manager) (середня заробітна плата на рік 82 000 долл. США) [5].

У Державній службі статистики надали інформацію про найбільш потрібні професії в Україні, а також про галузі, де українці отримують найвищу зарплату. Так, аналіз середніх заробітних плат у 2016 році

показав, що на високому місці за рівнем заробітної плати в Україні йдуть працівники сфери фармакології, де середній розмір заробітної плати сягає майже 11 тисяч гривень, на третьому місці з доходом в 10,5 тисяч гривень розташувалися страховики та фінансисти [6].

Зарплати фінансистів і страховиків у 2016 році піднялися до 10 507 гривень, в той час як ІТ-шники в Україні в середньому заробляли 9636 гривень.

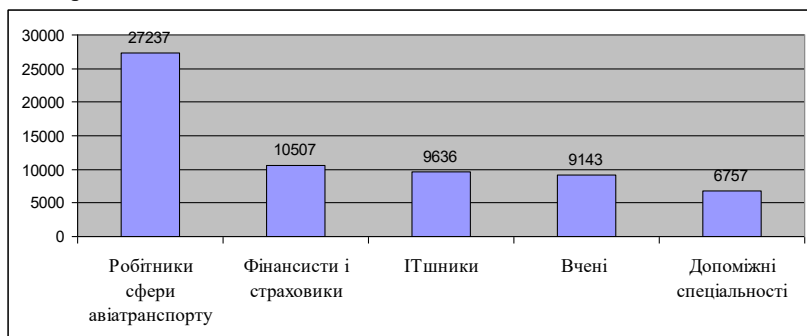

Рис. 2. Середня заробітна плата у 2016 році, грн. [7]

Згідно зі звітом OECD за 2016 рік фінансисти/страховики займали 4 позицію у рейтингу середніх зарплат в Україні за видами діяльності з розміром 10085 грн.

За рейтингом топ-5 перспективних професій [8] другу позицію займають фінансові аналітики та фінансисти, які включають в себе аудиторів, бухгалтерів, податківців, інвестиційних чи страхових радників.

Що стосується професії бухгалтер, то вона вважається затребуваною завжди.

Таким чином, згідно аналізу спостерігається, що професія фінансиста і бухгалтера користується попитом. Можливо попит зменшується з роками, але популярність залишається. І як зазначають рейтингові агентства серед 20 професій майбутнього 2030 за версією EdCamp 2017 [10] професія фінансиста залишиться актуальною, але з іншою назвою - консультант з цифрової валюти (19 позиція рейтингу) - навчити людей, як управляти своїми заощадженнями та заробітком за допомогою правильного балансу систем, що складаються з різних видів цифрової валюти (наприклад, біткоїн). Серед рейтингу 10 найбільш затребуваних професій в Україні в найближчому майбутньому бухгалтери, аудитори і фінансисти (спеціалізація "банківська справа") зберігають свої позиції затребуваності.

Список використаних джерел

1. 10 найбільш оплачуваних професій у Німеччині [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://svitua.com.ua/news/201710/5283-10-naybilsh-oplachuvanyh-profesiy-nimechchyni>.
2. 15 найбільш високооплачуваних професій в Польщі [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://ura.ua/uk/node/1942>.
3. 10 спеціальностей, які гарантують високооплачувану роботу в Польщі [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.osvitapol.info/news.php?news/74/group/15>.
4. Топ-20 найбільш високооплачуваних професій у США у 2017 році [Електронний ресурс] Режим доступу: http://vgolos.com.ua/news/top20_naybilsh_vysokooplachuvanyh_profesiy_u_sshi_v_2017_rotsi_245983.html.
5. Ткачук І. М. Оцінка сучасного ринку праці спеціалістів у сфері «Бухгалтерія/фінанси підприємства» [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/8_2017/66.pdf.
6. Які професії в Україні є найбільш оплачуваними та популярними [Електронний ресурс] Режим доступу: https://24tv.ua/ukrayina_tag1119.
7. Хто заробив більше всіх: найбільш високооплачувані професії в Україні [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://ukr.segodayna.ua/economics/enews/kto-zarabotal-bolshe-vseh-samyevysokooplachivaemye-professii-v-ukraine--782181.html>.
8. Топ-5 перспективних професій [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.osvitapol.info/news.php?news/91/group/15>.
9. 10 найбільш затребуваних професій в Україні в найближчому майбутньому [Електронний ресурс] Режим доступу: http://ipress.ua/ljlive/10_naybilsh_zatrebuvanyh_profesiy_v_ukraini_v_naybl_yzhchomu_maybutnomu_7916.html.
10. 20 професії майбутнього 2030 за версією EdCamp 2017 [Електронний ресурс] Режим доступу: [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://osvitanova.com.ua/posts/205-20-profesii-maibutnoho-2030-za-versiieiu-edcamp-2017>.

РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТУ У ФОРМУВАННІ ЛІДЕРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУСПІЛЬСТВА: АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ДУМКИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

На сьогоднішній день, основоположним завданням університетів є формування лідерських якостей у майбутніх спеціалістів, зокрема можливість отримання студентами навичок та досвіду, які б допомогли йому розкрити свої найкращі здібності у освоєнні майбутньої професії.

Проблема популяризації ролі університетів, як рушійної сили соціального прогресу, яка виконується через надання освітніх послуг і реалізацію освітніх програм для розвитку лідерів та організацій у різних сферах суспільства, є однією із найважливіших проблем суспільства. Ефективність виконання зазначеної ролі базується на процесах інституційного розвитку самих університетів та розбудові їх лідерського потенціалу.

Університет імені Альфреда Нобеля є тим вищим навчальним закладом, який має усі необхідні можливості для навчання потенційних майбутніх лідерів, отримання ними освіти європейського рівня, можливості міжнародної співпраці та інше.

Сьогодні, в умовах швидкої зміни факторів навколишнього середовища, університети стають своєрідною основою, базою для формування свідомості фінансової думки громадян України. Тож, роль закладів вищої освіти у формуванні сучасної фінансової думки є основоположною [1].

Прискорення світових глобалізаційних економічних процесів, дедалі більша трансформація вітчизняного господарства у фінансову економіку ставлять перед українською фінансовою наукою нові складні завдання. Вона має здійснити якісний ривок углиб, сформулювати наукові засади структурних та інституційних перетворень у фінансовій сфері, які відповідатимуть новітнім вимогам соціально-економічного розвитку країни та викликам європейського середовища. Водночас, треба підняти рівень фінансової грамотності суспільства, розуміння вихідних позицій функціонування фінансів повинне стати, як підкреслював відомий український учений-фінансист І. Янжул: «безумовною необхідністю для кожної освіченої людини» [2].

Розвиток фінансової думки сучасної молоді – це можливість самостійного осмислення тих подій, що відбуваються в економіці держави та прийняття власних виважених стратегічних управлінських рішень.

Україна наразі знаходиться на шляху реформ, впровадження яких займе не один рік, тому те, що започаткували зараз, потрібно буде реалізовувати протягом ще багатьох років. З досліджень GfK Ukraine та Gallup International [3], можна побачити збільшення прояву громадської активності серед молоді. Отже, нове покоління хоче впроваджувати нові реформи та готове втілювати їх в життя вже сьогодні. А тому активна позиція молоді в контексті вивчення та поглиблення знань з формування фінансової думки є нагальною проблемою суспільства.

Список використаних джерел

1. Дослідження “Молодь України, 2017”/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.gfk.com/uk-ua/insights/news/doslidzhennja-molod-ukrajini-2015/>
2. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.idss.org.ua/index.html>
3. Міграційний рух населення/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

*Науковий керівник: М. М. Вакулич,
кандидат економічних наук, доцент*

О. С. Каліцева, ФБС-16
Університет імені Альфреда Нобеля

МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКАХ

Протягом останніх років економіка України перебуває в надзвичайно гострому становищі, яка потребує фінансової підтримки. Насамперед, з одного боку – це велика потреба в фінансових інвестиціях, з іншого боку – це забезпечення оптимальних умов для погашення боргу. Дуже важливе значення для розвинутих країн є провідні міжнародні фінансові організації, серед яких є: Міжнародний валютний фонд, Світовий Банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Міжнародна фінансова корпорація.

За останні роки, найбільшим кредитом для України виступає Міжнародний валютний фонд (МВФ). Міжнародний валютний фонд – це фінансова організація міжурядового співробітництва, яка регулює валютно-кредитні відносини між різними державами і надає фінансову допомогу країнам в яких виникають ускладнення в фінансовій сфері, що викликаються дефіцитом шляхом надання кредитів в іноземній валюті. За роки співробітництва з 1994-2014 роки України з МВФ було

отримано близько 16 млрд. дол. США. Основним напрямком використання цих кредитів від МВФ було надання кредитів Міністерству фінансів України для погашення зовнішнього боргу. Завдяки позикам, які було надано МВФ, дозволило підтримати стабільність національної валюти та успішно провести грошову реформу.

Можна сказати, що впродовж останніх років МВФ допомагали подолати макроекономічну нестабільність та забезпечували зростання країни, забезпечення ринку необхідними товарами, підтримували банківську сферу. Окрім цього, кредити МВФ допомагали налагодити взаємовідносини між країнами та міжнародними фінансовими організаціями. Але, з іншої сторони, існують негативні результати у співпраці з МВФ, а саме: значне зростання зовнішнього та внутрішнього боргу, неспроможність до конкурентоспроможної національної економіки, загроза суверенітету держави, бо умови МВФ часто підривають національні суверенітети. Лише ефективне проведення економічних реформ в державі призведе до обґрунтуванню доцільності цих залучених кредитних коштів та ризики, які виникали.

Світовий банк – це ще один потужний кредитор для України, співробітництво яке здійснювалось на основі прийнятої у лютому 2012 року «Стратегії партнерства з Україною» на 2012-2016 роки. Ця стратегія спрямована на допомогу українському Уряду для досягнення ефективного розвитку країни, зменшення бідності і підвищення рівня життя країни, включаючи економічне зростання конкурентоспроможність національної економіки.

За роки 1994-2014 загальний обсяг позик Світовим банком для України становив 6399,85 млрд. дол. США. Найбільшою філією в групі Світового банку є Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР). Він є основною позиковою організацією. Ця організація надає позики на розвиток країні за середнім рівнем доходів. Кредити надаються на 15 – 20 років, включаючи п'ятирічний термін відстрочення платежів. Так, у 2012 році Україна планувала позичити у МБРР – 1641,3 млрд. дол. США, у 2013 році – 174,5 млрд. дол. США, у 2014 році – 2480,0 млрд. дол. США. Але, МБРР не затвердив у 2012 – 2013 роках жодного кредитного проекту для України. А затверджена сума кредитів у 2014 році становила 1082 млн. дол. США, що насамперед, є меншою за очікувану. Щодо політичного розвитку держави було надано 750 млн. дол. США. А 332 млн. дол. США було відведено на підвищення енергоефективності у секторі централізованого теплопостачання у 10 містах країни. Ця фінансова допомога повинна була сприяти проведенню економічних реформ та подолання економічної кризи в Україні. Серед основних проблем

співробітництва з МБРР часто наголошують на непрозорості системи відбору кредитних проектів та відсутності реальної оцінки ефективності реалізації проектів. Тому, кредити МБРР надаються під гарантії державного бюджету, тому позичальники повинні повернути надані кредити. Загалом, кредити надані Світовим банком є досить привабливим джерелом для зовнішнього фінансування.

13 серпня 1992 року Україна набула статусу країни-члена Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР). Головна особливість ЄБРР, яка відрізняє його від інших банків, є підтримка приватної підприємницької діяльності. На кінець 2014 року кредитний портфель ЄБРР в Україні склав загальний обсяг фінансування більше 9,158 млрд. євро. Основними недоліками роботи України з ЄБРР є тривалий термін затвердження банком кредиту.

Основною проблемою оцінки розвитку міжнародного кредитування в країні є те, що немає достовірної інформації від фінансових органів щодо надання кредитів. Також, відсутня інформація про стан реалізації проектів та обсяг заборгованості по них та обсяги виплати. Ще, однією проблемою є те, що відсутня система оцінки ефективності використання міжнародних кредитів.

Отже, можна сказати, що незважаючи на деякі недоліки, міжнародний кредит для України має велике значення, бо по-перше, це сприяє покращенню економічного становища країни та її макроекономічного показника, стабільність національної грошової одиниці, розвиток підприємств, оновлення інвестиційного процесу, проведення нових економічних реформ, щодо покращення стабілізації економіки в країні. Для того, щоб стабілізувати економіку країни, треба переглянути законодавчу базу країни, потрібно навести порядок у внутрішній фінансовій системі країни, бо недоречно виходити співпрацювати на міжнародний ринок з нестійким політичним та економічним становищем в країні. Також, інформація про отримання міжнародних кредитів повинна бути доступна для громадян, бо отриманні кредити від фінансових організацій перетворюються на борг держави, який погашається за рахунок кожного громадянина.

*Науковий керівник: З. С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Жодне діюче підприємство не може обійтися без заборгованості, тим більше поточної (короткострокової). Але, як відомо, заборгованість може бути різна і, природно, вона по-різному відображається в обліку і звітності підприємства. Проблемам розвитку теорії і практики обліку дебіторської заборгованості присвячено ряд праць зарубіжних і вітчизняних вчених: А. Бланка, С. Голова, С. Шевченко [1], О. Горбачової [2], В. Терещенко [3] та ін. Як здійснюється облік поточної дебіторської заборгованості, і як вона відображається у фінансовій звітності, визначає П(С)БО 10.

Активом у вигляді заборгованості, звичайно ж, може бути визнана тільки дебіторська заборгованість і тільки в тому випадку, якщо:

- 1) існує ймовірність того, що підприємство отримає майбутні економічні вигоди від такої дебіторської заборгованості;
- 2) сума дебіторської заборгованості може бути достовірно оцінена. [4]

Про те, як здійснюється облік такої заборгованості, і як вона відображається у фінансовій звітності відповідно до вимог П(С)БО 10, а також основні проблем цього обліку розглянуті в даній роботі.

До появи в 1999 році П(С)БО із здійсненням обліку та відображенням у звітності дебіторської заборгованості особливих проблем у бухгалтерів не виникало. А з прийняттям П(С)БО і запозичених з МСФЗ таких понять, як "вартість грошей у часі" і "безнадійна заборгованість", такі проблеми з'явилися. В основному вони пов'язані з визначенням дебіторської заборгованості на певну дату.

Відповідно до П(С)БО 10 дебіторська заборгованість ділиться на:

- а) поточну - сума заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу; б) довгострокову - сума заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу і буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу [4].

Необхідно відзначити, що під датою балансу мається на увазі не дата балансу, який подається разом з іншою квартальною або річною фінансовою звітністю, а дата балансу, який щомісяця складається підприємством. Простіше кажучи, короткостроковою вважається заборгованість, яка повинна бути погашена протягом найближчих

дванадцяти місяців, наступних за місяцем виникнення такої заборгованості, але з плином часу статус заборгованості може змінюватися. Наприклад, поточна заборгованість повинна бути переведена у довгострокову, якщо по даній заборгованості проведено відстрочення дати погашення і в зв'язку з цим вона настає після закінчення терміну, що перевищує дванадцять місяців. За довгострокової заборгованості з плином часу відбувається природний процес переходу в короткострокову, оскільки рано чи пізно термін погашення такої заборгованості (в повному обсязі або частково) стає меншим дванадцяти місяців з дати балансу [5]. Основна проблема полягає в тому, що в бухгалтерському обліку, як правило, такі переведення дебіторської заборгованості з довгострокової у короткострокову або навпаки не завжди відображаються.

Щодо оцінки довгострокової дебіторської заборгованості та відображення її в балансі підприємства в П(С)БО 10 сказано небагато: довгострокова дебіторська заборгованість, на яку нараховуються проценти, відображається в балансі за її теперішньою вартістю. Визначення теперішньої вартості залежить від виду заборгованості та умов її погашення. Проблемним є те, як все-таки визначати теперішню вартість такої заборгованості.

Таким чином, для вирішення проблем обліку дебіторської заборгованості необхідно, в першу чергу, внести зміни в П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», де чітко розділити поняття довгострокової і короткострокової дебіторської заборгованості та вказати, як відображати в бухгалтерському обліку дебіторську заборгованість за термінами погашення.

Список використаних джерел

1. Шевченко С.С., Шевченко Л.С. Проблеми оптимізації стану дебіторської заборгованості в умовах антикризового управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org>.
2. Горбачова О.М., Лахай Л.В. Облік та аналіз дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [// www.nbuv.gov.ua](http://www.nbuv.gov.ua)
3. Терещенко В.С., Сударікова К.Г. Облік дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи вирішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [// www.rusnauka.com](http://www.rusnauka.com).
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 10 жовтня 1999 р. № 237 зі змінами та доповненням.

5. Дородня О.О. Облік та аналіз дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.rusnauka.com.

*Науковий керівник: П. Й. Атамас,
кандидат економічних наук, професор*

Д. М. Кочерга, ЕК-16
Університет імені Альфреда Нобеля

ІСЛАМСЬКИЙ БАНКІНГ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

Новий етап у розвитку економіки почався у середині ХХ ст. Основною характеристикою даного етапу є формування економічної теорії ісламу. В зв'язку з протиріччями між мусульманськими та західною культурами, зростанням самосвідомості у країнах мусульман, становлення у владі ісламських лідерів та партій, колосальні прибутки у нафтогазовій промисловості а також можна відокремити падіння колоніальної системи – все це стало рушійною силою утворення нових фінансово-економічних інститутів країн Сходу

Опираючись на трактування вчених економістів і фінансистів, ісламська економіка являється наукою, що здатна вивчати ефективне використання й так обмежених ресурсів для виробництва досить великої кількості благ які б задовольнили потреби індивідуальностей відповідно до положень шаріату.

Ісламський банкінг є не лише грошовими операціями з банками країн ісламу, до котрих відносяться ОАЕ, Іран, Судан, Пакистан, Малайзія та інші країни. Сутність такого банкінгу говорить сама за себе, тобто це така сфера банкінгу, яка б задовольнила норми та заборони ісламу. Особливості ділових відносин звичайних банків – це видача кредитів під відсоток, що прямо заборонена Кораном, бо розцінюється як лихварство. Але також мусульманам заборонено йти на будь який ризик, тож і в наслідок грати в азартні ігри та займатися спекуляцією на біржі.

Свій початок ісламські банки беруть наприкінці 60-х років у ХХ столітті. Рушійним важелем була так звана «Ісламська конференція». Проте попри всі доводи, ця коференція була більше піар-акцією ніж спробою досягти мети. Заснування першого ісламського банку з принципом участі у прибутках відбулося у 1963-му році. Країна, де відбулось перше заснування – Єгипет.

Азартні ігри заборонені Кораном, тож банки ісламу не мають права займатися спекуляціями на біржі, інвестувати кошти в такі інструменти, прибутковість яких має певний ризик. Прикладом цього може слугувати купівля акцій венчурних компаній. Активи усіх ісламських банків є довгостроковими інвестиціями а також так званими «довгими» паперами (приклад: облигації з великим терміном погашення). Банк ісламу користується вкладами, що їх вкладає у діяльність підприємництва третіх осіб. Мудараба – так називається договір такого вкладу. Кошти надаються банку вкладником для використання їх у вкладення в певний проект чи інший вид діяльності. Також обумовлюється пропорція розділення прибутку у випадку реалізації проекту. Тобто ми маємо систему розподілення прибутків, де банк виступає інвестором (не кредитором) та вкладає гроші в підприємництво, підприємство отримує прибуток та «ділиться» ним з банком і тільки тоді банк розподіляє їх вкладникам.

Відсотки у банківському кредитуванні ісламського банку відсутні як такі. Аналогами традиційного кредиту банку слід вважати два види – мурабаха та мудараба. Вище вже був приведений приклад мудараби, тож слідує вид банківського кредиту ісламу – мурабаха. Банк визначає товар, який придбаває (тут також автотранспорт, об'єкти нерухомості, та ін.) з метою наступного продажу майна клієнтам. Часто банк купує товар для перепродажу його зацікавленому клієнтові, який шукає даний товар. Ця дія не суперечить шариату, саме тому що прикладених банком зусиль вистачає для того, щоб така діяльність не була розцінена як спекуляція

Наприклад, коли банк купує будинок, то перепродає його клієнтові дорожче, ніж при прямій купівлі у власника. Саме різниця в ціні і є прибутком банку, в той же час клієнт має можливість виплачувати вартість нерухомості поступово. Тобто мається на увазі, що клієнт отримує лише право користування придбаним об'єктом а повну владу над ним отримує тільки після виплати всієї вартості. У традиційних же банках клієнт запозичає кошти для повної купівлі товару, що є ризикованим для фінансової установи. Також якщо клієнт ісламського банку захоче придбати машину, то об'єкт буде власністю банку до моменту погашення виплати.

Позичальник зобов'язаний вказувати цільову потребу у наданні коштів ісламським банком, адже така фінансова установа не має кредитів що звуться «на невідкладні потреби». Мурабаха фактично являється аналогом традиційного лізингу – можливістю передачі однієї сторони в користування об'єктом (нерухомості, устаткування) іншій стороні за певну плату. Можна відокремити також специфічний борговий документ – сукук. На думку науковців сукук є чимось схожим

на акції. Хоча комітет шариату AAOIFI (Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions) стверджує, що такий сукук є правами власності на активи емітента. Вартість сукук змінюється в залежності від коливання вартості активів.

Відокремлені заборони, що необхідні для функціонування ісламського банкінгу:

- відсотки на позики;
- спекуляція та використання чиїх-небудь ускладнень у своїх інтересах;

- азартні ігри.

Соціальні та етичні норми відбору економічних зусиль є заборонаю інвестицій у:

- споживання та виробництво алкогольних напоїв та тютюнових виробів;

- проституція;

- чаклунство;

- переробка м'яса тварин, що були забиті не з ім'ям Аллаха.

На нашу думку ісламський банкінг є дійсно частиною більшого, ніж звичайні фінансові відносини. Створити структуру, що задовольняла б інтереси чітко визначеної групи людей, одночасно не суперечила їх моральним принципам було не легкою справою. Проте основною ідеологією стандартного банкінгу являється отримання прибутку за рахунок нагромадження грошей і їх мультиплікатора, видача позик та отримання депозитів.

Ісламський банкінг обрав зовсім іншу нішу в плані отримання прибутку, що є гідною заміною звичайної системи роботи банків. Безпосередня участь у прибутковому процесі при цьому дотримання морально-етичного середовища є наслідком об'єднання фінансової справи та традицій ісламу. Також ми можемо сказати, що ісламський банкінг набирає своєї популярності і вже існує в багатьох країнах світу. Тож можливо і західному банківському бізнесу необхідно замислитись про те, що не все потрібно надавати у відсотках а отримувати прибуток шляхом чогось більшого, ніж звичайне лихварство.

Список використаних джерел

1. В Україні зростає зацікавленість Ісламськими фінансовими установами [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <http://islam.in.ua/ua/tochka-zoru/v-ukrayini-zrostaie-zacikavlenist-islamskimi-finansovimi-ustanovami>.

2. Ісламський банкінг: специфіка і перспективи [Електронний ресурс]. – 2008. – Режим доступу до ресурсу:

<https://news.finance.ua/ua/news/-/124416/islamskyj-banking-spetsyfika-i-perspektyvy>.

3. Секрети ісламського банкінгу та його сьогодення [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/drn/087.htm.

*Науковий керівник: Т. М. Болгар,
доктор економічних наук, доцент*

**Г. А. Крамаренко,
доктор економічних наук, професор
Університет імені Альфреда Нобеля**

ЦИФРОВЫЕ ПЛАТФОРМЫ – ТЕХНОЛОГИЧЕСКАЯ ОСНОВА НОВОЙ ЭКОНОМИКИ

Начало XXI века обусловлено активным внедрением процессов цифровизации в современную экономику на основе информационной и промышленной революции, а также процессов глобализации экономики. В настоящее время продолжается внедрение в экономику глобально конкурентоспособных цифровых технологий, в том числе передовых производственных, информационных, телекоммуникационных, а также систем искусственного интеллекта, виртуальной реальности, интернета вещей и, соответственно, трансформации экономики в цифровой формат или, иными словами, формирование цифровой экономики.

В этой связи хотелось бы отметить, что Кабинет министров Украины утвердил концепцию развития цифровой экономики на 2018-2020 годы. Соответствующее решение было принято на заседании правительства 17 января 2018 года. В частности, министры утвердили «Концепцию развития цифровой экономики и общества Украины на 2018-2020 годы и план мероприятий по ее реализации». Этот документ определяет ключевые политики, первоочередные сферы, инициативы и проекты "цифровизации" Украины на ближайшие три года. Отмечается, что в Украине цифровая сфера может формировать более 300-400 тыс. новых рабочих мест по всей стране, города станут более удобными, перейдя на цифровые платформы управления инфраструктурой и сервисом.

Информационные и коммуникационные технологии играют весомую роль в глобализационных процессах. Они: характеризуют производительность и основные производственные факторы; изменяют рыночные факторы и ставят в прямую зависимость от технологий

получаемые прибыли; преобразуют конкурентную борьбу, сводя ее к единой площадке, на которой конкурентоспособность продукции определяет практически единый технологический процесс. При этом происходит повышение эффективности производства, за счет расширения деловых возможностей, улучшения контроля за работой предприятия, увеличения экономической безопасности предпринимательства, совершенствования каналов связи, ускорения передачи информации между подразделениями, появления возможности управления подразделениями на расстоянии, контроля за издержками и их снижение, завоевания конкурентных преимуществ и уменьшения вероятности вхождения на рынок конкурентов.

Во многих странах проблеме формирования цифрового общества уделяют значительное внимание, что подтверждается принятыми стратегиями / программами развития цифровой экономики, в том числе[5-6]: 2000 г. – Дания, 2005 – Сингапур, 2008 – Австралия, Гонконг, Великобритания, Новая Зеландия, 2009 – в целом Евросоюз, 2010 – Канада, 2012 – Малайзия, 2013 – Южная Корея, 2015 – Индия, Казахстан. Однако, в Украине лишь 17% производств используют инновации, тогда как в ЕС этот показатель составляет 49%. Мы теряем или тратим свой потенциал из-за низкой эффективности производства.

Основными компонентами цифровой экономики для Украины сегодня являются потребление / электронная торговля, инвестиции на развитие, государственное управление, экспортно-импортная деятельность. Наибольшую долю в совокупном объеме цифровой экономики составляет потребление как форма виртуальной коммерции. За последние годы доля электронной торговли выросла на 35-40%, в общем объеме розничных продаж это около 5%. Наибольшее распространение виртуальная коммерция получила в сегментах бытовой техники и электроники, одежды и обуви, мебели и товаров для дома. На эти категории приходится 80 % рынка электронной коммерции в Украине. Рынок виртуальных продовольственных товаров в стране также активно развивается, особенно в крупных городах.

Электронные платежные инструменты выступают новейшей разновидностью платежных инструментов, в основном порождены научно-техническим прогрессом, а не эволюцией финансовых и денежных отношений. Важнейшим инструментом экономической системы, в том числе и цифровой экономики, являются денежные средства, которые претерпели значительную эволюцию в своем развитии. Электронные деньги появились относительно недавно и могут представлять возможную альтернативу существующим платежным средствам. Безусловно, это волнует не только экономистов, но и рядовых граждан – активных пользователей современных финансовых

услуг в условиях функционирования глобальной сети Интернет и развития цифровой экономики [1, 2, 3,4].

Новый вид денег имеет ряд преимуществ: увеличение скорости передачи платежных документов; упрощение обработки банковской корреспонденции; снижение стоимости обработки платежных документов. Причем теоретическая значимость электронных денег и их органичная встраиваемость в денежную структуру заставляет обращаться к положениям теории денег и сущности денег.

Трактовка электронных денег многоаспектна и определяется, на наш взгляд, двумя моментами: во-первых, сущностное наполнение явления находится в постоянном развитии, динамике, проявляясь в различных формах, что зачастую не позволяет дать ему категоричное обоснование и перманентные объективные оценки; во-вторых, при использовании традиционного функционального подхода становится очевидным неполное соответствие электронных платежных инструментов природе денег.

Основными принципами новых экономических технологий являются: разработка принципиально новых бизнес-моделей; оптимальное объединение различных информационных технологий и методов их использования в организационно-технологических процессах реального сектора экономики; минимизация транзакционных издержек и применяемых в производстве материальных ресурсов.

Основой экономического роста становится цифровая платформа, которая представляет собой информационную систему, позволяющую координировать взаимоотношения участников производства и агентов рынка в едином информационном пространстве, объединяя производственные и организационные технологии под единым управлением.

Сравнительный анализ уровня развития цифровой экономики и развития институтов, которые позволяют стране использовать новые информационные технологии для увеличения конкурентоспособности экономики и уровня жизни населения свидетельствует о том, что Украина может остаться в отстающей позиции по уровню развития цифровой экономики и общему объёму производства продукции и услуг, производящейся в ней. В течение следующих 3 лет Украина будет иметь низкие шансы для сокращения разрыва от стран - лидеров.

Список использованных источников

1. Бабкин А.В., Буркальцева Д.Д., Костень Д.Г., Воробьев Ю.Н. Формирование цифровой экономики в России: сущность, особенности, техническая нормализация, проблемы развития // Научно-технические

ведомости СПбГПУ. Экономические науки. 2017. Т. 10, № 3. С. 9-25.
DOI: 10.18721/JE.10301

2. Введение в «Цифровую» экономику. / А.В. Кешелава, В.Г. Буданов, В.Ю. Румянцев и др.; под общей редакцией Кешелава А.В., Москва: 2017. URL: <http://qps.ru/HzJbE>

3. Тенденции развития экономики и промышленности в условиях цифровизации / под ред. д-ра экон. наук, проф. А. В. Бабкина. – СПб. : Изд-во Политехн. ун-та, 2017. – 658 с.

4. 26. Shorrocks Anthony, Davies James, and Lluberar Rodrigo. Credit Suisse Global Wealth Databook 2013. URL: <https://publications.creditsuisse.com/tasks/render/file/?fileID=1949208D-E59A-F2D9-6D0361266E44A2F8>

5. Кривошапка И. Облачный бизнес: сегодняшнее завтра экономики // Эффективное антикризисное управление. – 2016. – №. 6 (99).

6. Лебедев О. Т., Родионов Д. Г., Мокеева Т. В. Комплексное влияние технологии как системного фактора на развитие всеобщих форм производства и разделение труда // Экономика и предпринимательство. – 2016. – №. 12-2. – С. 53-59.

В. Г. Кучер, гр. ФК 15
Університет імені Альфреда Нобеля

ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ВРАХУВАННЯ МОРАЛЬНОГО РИЗИКУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКАМИ

У сучасних економічних умовах, коли вітчизняна економіка потерпає від наслідків світової фінансово-економічної кризи, проблема формування ресурсів для банків набуває першочергового значення. Сьогодні для успішного функціонування та розширення діяльності банківської установи важливим питанням є здійснення депозитних операцій: залучення коштів юридичних та фізичних осіб для формування ресурсів, щоб забезпечити у подальшому можливість здійснення банком активних операцій.

Проблеми розвитку депозитних операцій для формування ресурсної бази комерційного банку аналізували у своїх працях як вітчизняні так і зарубіжні науковці: Т. М. Болгар, О. М. Дмитрієва, Г. Т. Карчева, А. М. Мороз, І. В. Сало, Р. Каплан, Д. Нортон, Р. Миллер та інші.

У Законі України «Про банки та банківські діяльність» дано наступне визначення: вклад (депозит) – це кошти в готівковій або у

безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору [1].

Перевага депозиту перед готівкою в тому, що депозит приносить дохід у формі процента, а недолік у тому, що процент депозиту нижчий порівняно з тим, який виплатять на капітал, якщо його позичити. Тому саме при депозитних операціях дуже виразно виступає сутність комерційної діяльності банків – платити за депозит дешевше, а розміщувати його за вищу плату.

Суб'єктами відносин щодо обслуговування депозитів виступають:

- комерційні банки як позичальники;
- підприємства (фірми, організації), банки та інші кредитні установи, фізичні особи – власники коштів як кредитори.

Власник депозиту є депонентом.

Залучення депозитів (вкладів) юридичних і фізичних осіб оформляється банком шляхом відкриття депозитного рахунка з укладенням договору банківського вкладу (видачею ощадної книжки) або видачі ощадного (депозитного) сертифіката. За договором банківського депозиту комерційний банк, який прийняв кошти від вкладника, зобов'язується виплатити вкладникові суму депозиту та нараховані відсотки на умовах та у порядку, що передбачені договором [2].

Ситуації, в яких працюють сьогодні фінансові установи в тому числі і банки досить не прості. Особливо це відчутно в умовах фінансової нестабільності країни. Виникає безліч зовнішніх та внутрішніх ризиків, які в умовах стабільного функціонування фінансових установ більш стримані та менш впливові безпосередньо на результати їх діяльності

Актуальною проблемою, що є особливо характерною для сучасної банківської діяльності є присутність морального ризику, який виникає при здійсненні депозитних операцій. Ситуації, в яких виникає моральний ризик, характеризуються поєднанням певних умов:

- 1.інтереси виконавця і замовника не збігаються, виконавець переслідує свої власні інтереси у збиток інтересам замовника;
- 2.виконавці застраховані від несприятливих наслідків своїх дій;
- 3.замовник не в змозі здійснювати повний контроль.

Отже, моральний ризик – це дії економічних агентів з максимізації їх власної корисності в збиток іншим внаслідок нерівності інформації та відмінності інтересів, що проявляються в зміні поведінки однієї із сторін контракту [3].

Всі моральні ризики в банківській діяльності можна поділити на дві великі групи:

1. моральні ризики, що виникають усередині банку;
2. моральні ризики, що генеруються зовнішнім середовищем банку.

Кожна з цих груп включає набір конкретних ситуацій, що містять у собі ризикову складову, яка є проявом моральних ризиків.

Прикладом моральних ризиків, пов'язаних із зовнішнім оточенням банків, є наявність фонду гарантування вкладів населення і збільшення мінімальної суми внеску, що гарантовано відшкодовується.

Депоненти банку можуть сприяти виникненню морального ризику, якщо страхування депозитів означатиме, що вони більше не вважають за свій обов'язок оцінювати кредитний ризик, пов'язаний з депонуванням грошей у конкретний банк. У подібній ситуації депоненти можуть вибирати банк без урахування його фінансового становища. Це означає, що вони, очевидно, вибиратимуть банки, керуючись тільки розміром пропонованих ними процентних ставок. Відповідно, нормальна дія ринкових сил, що забезпечують розумну економічну поведінку, скорочується, і банки невисокої надійності можуть залучити додаткові депозити [4].

Як свідчать результати проведеного аналізу за 2015 – 2017 роки в Україні намітилася тенденція збільшення середнього розміру внеску в банківській системі. А при визначенні суми Фонд гарантування орієнтується саме на цей показник. Водночас завищена сума компенсацій підвищує моральний ризик. Вкладник стає менш розбірливим при виборі банку. Для нього питання надійності банку вже не є першочерговими, а основним критерієм для відкриття депозиту стає розмір процентних ставок, тоді як в ринковій економіці ризики мають бути розділені між всіма учасниками ринку.

Сума компенсації за останні 19 років зросла у 300 разів. Фактично, за аналізований період часу величина моральних ризиків значно зросла. А з урахуванням того, що в розвинутих країнах світу величина компенсації обчислюється сотнями тисяч доларів, очевидно, межа зростання компенсації, а значить, і величини моральних ризиків ще не досягнута.

Таким чином, врахування даного виду моральних ризиків клієнтами банків, НБУ і самими банками є надзвичайно актуальним на сьогоднішній день з погляду фінансової безпеки як окремо взятих банків, так і банківської системи у цілому.

Важливим методом боротьби з моральними ризиками є страхування ліквідності. Договори про депозити, як і кредитні угоди, гарантують клієнту банку повернення його коштів. Банківський депозит

є абсолютно ліквідним активом. Надаючи можливість списання навіть невеликих сум, депозит служить загальноприйнятим інструментом платежу, тим більше перекази коштів з використанням чека або банківської картки здійснюються на основі договору про депозит. Системи взаємних розрахунків забезпечують розширення масштабу переказу коштів з депозитів з однієї установи в іншу. Нарешті, номінальна сума депозиту фіксована і не зменшується при скороченні банківського капіталу, за винятком випадку банкрутства банку.

Але за наявності системи гарантування внесків, що регламентується державою, банківський депозит може розглядатись як менш ризикований актив, ніж цінні папери, випущені приватними позичальниками. Щодо кредитної угоди, то вона забезпечує позичальника ліквідними коштами, які дозволяють йому здійснити невідкладні витрати [5].

Як ми вже відзначали вище, що одним із найбільш серйозних видів моральних ризиків є ризик, пов'язаний з наявністю Фонду гарантування внесків населення. Перспективним методом його нейтралізації є імпліцитний захист депозитів.

Страховання депозитів, як правило, здійснюється на підставі закону, який обумовлює серед інших обставин, при яких підлягає виплаті компенсація (як правило, це примусове закриття банку), максимальну суму компенсації, що може бути виплачена одному депоненту, типи депозитів або депонентів, яким виплачується компенсація, заходи фінансування компенсаційних платежів і управління проектом.

Таким чином, реалізація проекту страхування депозитів значною мірою має зумовлений характер; у ряді випадків, коли керівний орган може володіти повноваженнями або може бути зобов'язаним діяти на свій розсуд, межі, в яких він може ухвалити своє рішення, бувають чітко встановленими.

На відміну від цього імпліцитний захист депозитів припускає, що уряд повинен ухвалювати рішення у кожному конкретному випадку як про форму захисту, так і про способи його фінансування. Захист такого роду може привести до того, що уряд виплачуватиме компенсацію безпосередньо депонентам. Як альтернатива, уряд може захистити депонентів, здійснивши заходи щодо переведення їх депозитів у життєздатний банк, сприяючи злиттю банку-банкрота з життєздатним банком або надаючи допомогу банку-банкротові за рахунок державних коштів, можливо, шляхом ін'єкції нового капіталу або через купівлю активів за їх початковою обліковою ціною [5].

Одним з методів боротьби з моральними ризиками, які пов'язані з гарантуванням внесків населення, а також необачною діяльністю вищого керівництва банку, є виключення старших керівників,

директорів і основних акціонерів (а також їх близьких родичів і колег) з осіб, внески яких страхуються. Застосування таких заходів може сприяти боротьбі з нерозсудливою банківською діяльністю.

Список використаних джерел

1. Про банки та банківську діяльність: закон України із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 20 вересня 2001 року N 2740-III

2. Банківська система: у схемах і таблицях [Текст] : навчальний посібник / [уклад. С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська]; Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля – Дніпропетровськ : ДУ ім.А.Нобеля, 2012. – 320 с.

3. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. редакцією д-ра економ. наук А. О. Єпіфанова [А. О. Єпіфанов, Л. О. Пластун, В. С. Домбровський, Т. М. Болгар]. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295с.

4. Фінансова безпека банківської діяльності [Текст] : навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни «Безпека банків» / [уклад. С. М. Побережний, О. Л. Пластун, Т. М. Болгар]; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 180 с.

5. Болгар Т.М. Необходимость учета моральных рисков при оценке уровня финансовой безопасности банков / Т. М. Болгар // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. пр. Т. 23. – Суми : УАБС НБУ, 2008. – С. 277–281.

*Науковий керівник: Т. М. Болгар,
доктор економічних наук, доцент*

Ю. О. Ліманенко, ФБСкр-17вм
Університет імені Альфреда Нобеля

СУЧАСНИЙ ФІНАНСОВИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ

Сталий розвиток як процес раціонального управління ресурсами ґрунтується на оптимальному поєднанні інституціональних, інвестиційних, технологічних засобів, які забезпечують економне використання природних ресурсів при одночасному збереженні позитивних тенденцій соціально-економічного розвитку на основі

новітніх екологічно чистих технологій, що, у свою чергу, має сприяти відновленню ресурсної бази для потреб наступних поколінь. Велике значення у цьому напрямку відіграє інвестиційний клімат країни.

До проблем інвестиційного клімату звертається багато зарубіжних та вітчизняних вчених і дослідників. При цьому, майже завжди його роль і значення пов'язується із залученням іноземних інвестицій. Але слід звернути увагу на те, що не менше значення необхідно надавати йому і у відношенні до внутрішніх власників капіталу, адже, з одного боку – це прагнення поповнити внутрішні ресурси через різні механізми сприяння іноземним інвесторам, а з іншого – втрата власних потенційних можливостей, і, як наслідок: вітчизняний капітал знаходить собі більш вигідне застосування за кордоном.

На сучасному етапі економічних перетворень важливим є визначення шляхів і ступеня впливу фінансових інвестицій на економічний розвиток країни, забезпечення необхідних умов для позитивного ефекту від інвестування, розробка відповідних заходів щодо ефективного залучення і використання фінансових інвестицій як вагомого інструменту економічного регулювання. Формування державної політики в сфері управління інвестиційними ресурсами має базуватися на науково обґрунтованих положеннях, що сприятиме розвитку вітчизняного фінансового ринку, захисту прав інвесторів, посилення інтегрованості економічної системи країни до якісно вищих міжнародних стандартів, що в свою чергу забезпечить підвищення рівня управління розвитком національної економіки.

Фінансові інвестиції є сукупністю господарських операцій щодо отримання корпоративних прав, пайових і боргових цінних паперів, деривативів, в яких однією зі сторін виступають резиденти країни. Фінансові інвестиції можуть супроводжуватися передачею прав на управління підприємством – об'єктом інвестування.

Відповідно до типу взаємозв'язків між суб'єктом і об'єктом інвестування можна виділити шість категорій фінансових інвестицій:

- прямі іноземні інвестиції: нерезидент інвестує у вітчизняне підприємство;
- прямі інвестиції за кордон: вітчизняний інвестор вкладає кошти в іноземне підприємство;
- прямі внутрішні інвестиції: вітчизняний інвестор вкладає кошти у вітчизняні підприємства;
- портфельні іноземні інвестиції: нерезидент інвестує в цінні папери вітчизняного походження на зовнішніх ринках;
- портфельні інвестиції за кордон: купівля іноземних цінних паперів резидентами;

– внутрішні, портфельні інвестиції – купівля цінних паперів вітчизняного походження резидентами.

На даному етапі розвитку національної економіки пріоритетним є залучення прямих іноземних інвестицій, які є ваговою складовою фінансових інвестицій і одним з найбільш важливих джерел оновлення основних фондів підприємств. Крім того, прямі іноземні інвестиції є важливим джерелом покриття імпорту товарів і послуг.

Слід відмітити, що сьогодні головним джерелом фінансування капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств та організацій, але не слід забувати, що збройний конфлікт, політична криза призвели до відтоку інвестицій з України.

Існує чотири типи інвесторів відповідно до їх мотиваційних факторів – пошук природних ресурсів, пошук нових ринків, пошук шляхів підвищення ефективності, пошук стратегічних активів. На практиці інвестори прагнуть до реалізації декількох цілей одночасно. Основним мотивом міжнародних фінансових інвестицій є максимізація прибутку в рамках глобальних виробничих і науково-технічних комплексів транснаціональних корпорацій [1].

Організацією економічного співробітництва та розвитку встановлено галузеві особливості факторів здійснення фінансових інвестицій. Так, масштаби місцевого ринку, темпи зростання ринку важливі для інвесторів у всіх галузях; наявність природних ресурсів і стабільність бізнес-середовища є вагомим для інвесторів у добувній промисловості і сільському господарстві; наявність місцевих постачальників і партнерів, доступ на міжнародні ринки є значущим для інвесторів в обробній промисловості та сфері послуг [2].

З метою збільшення обсягів залучення фінансових інвестицій за доцільне є використання інструментів підтримки інвестицій, у тому числі регуляторних, фінансових і фіскальних. Регуляторні інструменти передбачають впровадження більш сприятливих правил для іноземних інвесторів, ніж для витрат і організації виробництва. Фіскальні інструменти передбачають надання пільг у сфері оподаткування підприємств з іноземними інвестиціями. Міжнародний досвід свідчить, що застосовуючи інструменти державної підтримки інвестицій необхідно одночасно підвищувати дієздатність управління ризиками економічної неефективності, без результативністю і безповоротністю втрат [3].

Реалізація зазначеного вимагає проведення попереднього аналізу окремого інвестиційного проекту або групи однотипних проектів, розробку стратегії залучення фінансових інвестицій і проведення контрольних заходів, що буде сприяти стимулюванню економічного розвитку країни та її регіонів і галузей. Важливим завданням є

виявлення напрямів впливу фінансових інвестицій на економічний розвиток країни з метою регулювання обсягу їх надходжень в галузевому і регіональному аспектах.

Ми пропонуємо механізм впливу фінансових інвестицій на економічний розвиток шляхом застосування прямих і непрямих напрямів. Прямі напрями характеризують вплив безпосередньо на підприємство з іноземними інвестиціями: залучення технологій і передового досвіду; фінансування капітальних інвестицій; створення робочих місць, надходження валютних коштів. Непрямі напрями характеризують вплив фінансових інвестицій на підприємства, які взаємодіють з іноземними інвестиціями.

Зазначимо, що фінансові інвестиції можуть призводити до негативних результатів внаслідок наступних механізмів: витіснення місцевих виробників з ринку підприємств з іноземними інвестиціями; ослаблення економічних зв'язків між місцевими виробниками і підприємствами з інвестиціями; низький рівень технологічної підготовки місцевих підприємств і недостатній рівень розвитку людського капіталу в країні [4]. Таким чином, для оцінки впливу фінансових інвестицій на економічний розвиток країни необхідно враховувати сумарну дію всіх факторів і механізмів.

Список використаних джерел

1. Буковинський С. А., Комаров В. А. Бюджет розвитку та пріоритети бюджетних інвестицій / С. А. Буковинський, В. А. Комаров // Фінанси України – 2014 – №9 – с. 3-19.
2. Захарін С. В. Інвестиційне забезпечення економічного розвитку / С.В. Захарін // Фінанси України – 2015 – №10 – с. 72-81.
3. Подвисоцький Ю. А. Визначення та аналіз фінансових інвестицій як особливої економічної категорії // Ю. А. Подвисоцький // Економічний простір – 2011. – Вип. 9(54). – с. 10-14.
4. Гулинюк Д. О. Участь держави у формуванні інноваційно-інвестиційного потенціалу / Д. О. Гулинюк // Фінанси України – 2005 – №10 – с. 51-59.

*Науковий керівник: Т. М. Болгар,
доктор економічних наук, доцент*

МАЙБУТНЄ ФІНАНСОВОЇ ОСВІТИ

Ми знаємо, що принцип комерційного розрахунку заснований на чистій раціональності - адже підприємства і підприємці прагнуть максимізувати доходи при мінімальних витратах. Крім того, основою фінансової науки довгий час були математичні розрахунки, в той час як інші напрямки економіки ґрунтувалися й на психологічних факторах: економіка праці досліджує, як люди вибирають, де працювати і яку освіту отримувати; в сфері бюджетної та фінансової політики вивчають, яким чином платники податків відреагують на зміни в податковому законодавстві; макроекономіка починає аналіз споживання і накопичення саме з людей, які здійснюють вибір. Але зараз під впливом розвитку суміжних наук відбуваються масштабні зміни парадигми фінансів завдяки міжнародній інтеграції в науці і появі нестандартних підходів до традиційних наукових проблем.

В області фінансів, як і в інших видах діяльності, люди діють під впливом стереотипів мислення, ілюзій сприйняття, упереджених думок, помилкового аналізу інформації та інших суб'єктивних факторів поведінки, які в сукупності відчутно впливають на процес прийняття рішень фінансово-інвестиційного характеру [1].

У цьому році на Всесвітньому економічному форумі в Давосі традиційно обговорювалися базові знання та вміння, які будуть необхідними в майбутньому [2], головними з яких названі комплексність, критичність та креативність. Пропонуємо власну логіку і послідовність застосування цих якостей і навичок до фінансової сфери.

1. Формування власної думки та прийняття рішень. Коли людина знаходиться в стані невизначеності, що вимагає ухвалення рішення, то змушена, оперуючи обмеженим обсягом наявної інформації, прогнозувати ймовірність певної події в майбутньому або, наприклад, передбачати значення невідомих величин. Можна скористатися теорією ймовірності, але це вимагає застосування складних математичних формул, наявності великого обсягу даних і певних знань, аналітичних навичок, а також обчислювальних засобів. Тому люди користуються набором евристичних методів, що простіше. В результаті, люди виносять певні судження про якусь подію, виходячи з наявної обмеженої інформації, власної інтуїції, досвіду і стереотипів [3]. Доцільним також, на наш погляд, буде додати до загального списку вміння шукати і знаходити необхідну інформацію.

2. Критичне мислення: вміння піддавати сумнівам будь-яку інформацію, що надходить, включаючи власні переконання, ставити собі питання і шукати на них відповіді в різних джерелах.

Необхідно знати основні особливості сприйняття людиною інформації, в т. ч. статистичних даних; психологічні аспекти людської особистості, що впливають на прийняття управлінських рішень; способи оцінки фінансової стійкості компанії з урахуванням психологічних аспектів; ідентифікувати різні поведінкові фактори, які систематично впливають на фінансові ринки і компанії; виявляти властивості і характеристики емпіричних даних, що вказують на наявність і вплив поведінкових факторів.

3. Емоційний інтелект - це здатність правильно тлумачити обстановку, тобто розуміти емоції, наміри і мотивацію інших людей та свої власні, а також уміння управляти своїми емоціями й емоціями інших людей, використовуючи ситуацію на благо собі та іншим.

4. Уміння взаємодіяти з людьми, оскільки люди, використовуючи месенджери і соцмережі, все рідше просто розмовляють. Необхідно враховувати поведінкові фактори в різних аспектах аналізу ринків і роботи компаній, а це неможливо без власного досвіду спілкування. Сюди ж віднесемо клієнтоорієнтованість, вміння вести переговори, вміння управляти людьми - приймати важливі рішення і нести за них відповідальність, мотивувати співробітників, приймати на роботу дійсно кваліфікованих працівників, підвищувати тільки найефективніших, уникати конфліктів всередині команди.

5. Когнітивна гнучкість - це здатність розуму швидко перемикається з однієї думки на іншу, а також обмірковувати кілька речей одночасно.

В області фінансів люди приймають рішення і діють під впливом стереотипів, упереджень, помилок в аналізі інформації і звичайних емоцій. Причинами виникнення когнітивних викривлень можуть бути моральний або емоційний стан, обмежені можливості аналізу інформації, порушення сприйняття вихідних даних та ін.

Основні когнітивні спотворення можна пояснити ефектом прийняття бажаного за дійсне і обмеженої здатності людини переробляти інформацію при обставинах, що склалися. Крім того, люди скоріше схильні зважувати втрати від визнання своєї неправоти, ніж оцінювати ситуацію в нейтральному, аргументованому стилі.

6. Креативність - це вміння знаходити нестандартні, принципово нові рішення, тобто здатність бачити те, чого ще немає. Зараз самою креативною роботою є діяльність трабл-шутерів, яким доводиться вирішувати, наприклад, такі проблеми: У співробітників погасли очі, що

робити? Потрібен абсолютно новий продукт. Частку ринку належить подвоїти. Конкуренти душать, немає сил. Розкрути без бюджету [4].

7. Уміння вирішувати проблеми комплексно і багаторівнево - вміння бачити суть проблеми і розбиратися з її причинами, а не з наслідками, розуміння, на що слід звернути увагу, крім найочевиднішого.

Тут мало звичайної фінансової грамотності, необхідні знання в різних сферах фінансової науки і практики - адже фінансова поведінка людей пов'язана з фінансовими знаннями, що мають два різних аспекти: об'єктивний і суб'єктивний. Об'єктивне знання - це отримання фінансової інформації за допомогою ефективного обговорення з використанням набутих знань, а суб'єктивне знання залежить від того, що інвестори вважають, що вони знають. Другий вид, оскільки він представляє упереджено оцінену інтерпретацію першого, відповідає рівню самовпевненості інвесторів, який стає очевидним в процесі прийняття рішення [5].

Як бачимо, більшість навичок майбутнього пов'язані зі спілкуванням, тобто необхідністю зустрічатися з людьми, вивчати людей, їх емоції, поведінку, потреби. А це означає, що дистанційна освіта, вебінари, різні онлайн навчальні програми хоч і економлять наш час, але не можуть повністю замінити живе спілкування, відповіді на питання, активні методи навчання, спільний пошук рішень, мозкові штурми, дослідження практичних ситуацій, командні ігри та змагання, де саме й напрацьовуються необхідні навички взаємодії з іншими людьми.

Список використаних джерел

1. Коваленко Е.А. Теория поведенческих финансов и ее применение к прогнозированию доходности финансовых активов. Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://ismme.esrae.ru/pdf/2012/5/326.pdf>.

2. 3 навика, которые потребуются для работы в будущем. Электронный ресурс. – Режим доступа: <https://kp.ua/economics/601040-10-navykov-kotorye-pomohut-ustroystsia-na-rabotu>.

3. Шершитский А.А. Поведенческие финансы и их роль в условиях экономической неопределенности и финансового риска. Электронный ресурс. – Режим доступа: http://buk.irk.ru/library/sbornik_14/shershitski.pdf.

4. Траблшутер раскрывает карты. Живи как Джеймс Бонд начиная с сегодняшнего дня. Электронный ресурс. – Режим доступа: <https://lifehacker.ru/2015/10/22/trouble-shooter/>.

5. Гришина Н.П. Теория поведенческих финансов как существенный фактор оценки инвестиционных условий при принятии

решений на рынке ценных бумаг. Электронный ресурс. – Режим доступа:
https://ninagrishina.ru/files/scince/presentation/teoriya_povedencheskih_fina_nsov.pdf.

М. В. Чёрный, ОО-17
Университет имени Альфреда Нобеля

СОВРЕМЕННЫЙ БУХГАЛТЕР: НЮАНСЫ ПРОФЕССИИ

Профессия бухгалтер очень востребована. Бухгалтер – это не просто сотрудник финансового отдела предприятия, но и важнейший элемент контролирования правильности и материальной устойчивости всего механизма бизнеса. Это своеобразный контролёр финансовой деятельности предприятия. Бухгалтер – это вторая по величине фигура на предприятии, от него зависит многое: правильное отражение зарплат, правильный расчет себестоимости, которое позволит предприятию не только сэкономить денежные средства, но и существенно увеличить прибыль.

Главная задача бухгалтера - вести бухгалтерский учет. В больших компаниях где бухгалтерия состоит из нескольких человек, работа разделяется как правило по секторам: один считает зарплату сотрудников, другой ведет учёт материалов, третий работает с поставщиками, четвёртый с покупателями и чем больше фирма, тем больше список служащих дней бухгалтеров.

Со стороны может показаться, что работа бухгалтера связана лишь с перекладыванием документации с места на место, проведением расчётов и прочее. Но это совершенно не так, ведь данная профессия имеет много плюсов. Благодаря своей специальности бухгалтера развивают логическое мышление, эта работа многогранна и требует большого спектра умений, постоянного совершенства и роста.

Для работы главным бухгалтером естественно необходимо высшее образование и постоянно производить переподготовку кадров, потому что постоянно меняется законодательство и нужно повышать квалификацию либо переходить на самостоятельное изучение законодательства. Бухгалтер может работать как непосредственно находясь на фирме, так и удалённо, например, в консалтинговой компании занимающейся предоставлением услуг или вовсе у себя дома. Такие бухгалтера пользуются популярностью, ведь небольшой фирме часто выгоднее заказать работу, чем обеспечивать рабочим место своего сотрудника.

Место работы зависит от желания и характера бухгалтера, кто-то радуется за успех любимой фирмы и рад трудиться в её стенах, а кто-то просто хочет в спокойной обстановке заниматься любимым делом. Ведь ответственность за точность бухгалтер несёт не только перед своей компанией, а также перед государством, в частности перед налоговой инспекцией, пенсионным фондом и фондом социального страхования куда регулярно сдаются отчёты и уплачиваются налоги.

Если к единому мнению прийти не удалось, то дело может перейти в суд и может привести к самым печальным для фирмы и самого бухгалтера последствиям.

В этой работе очень важна стрессоустойчивость, ведь когда цифры не сходятся, а все сроки поджимают, бухгалтеру понадобится железное терпение, чтобы не впасть в панику. В результате их работы появляются сводки, отчёты и один из главных документов бухгалтерский баланс – таблица, где в денежном выражении представлены все активы и пассивы компании, зафиксированы все доходы и расходы. Дебет непременно должен равняться кредиту, приход средств расходу, левая колонка баланса правой, если этого в итоге не происходит то документ составлен неверно. Собрать все цифры в гармоничную сводку далеко не просто, но даже закопавшись в куче цифр и бумаг, бухгалтер любит шутить: «Что если баланс не сошелся в нём есть ошибка, а если баланс сошелся значит ошибок две».

Таким образом, бухгалтеру необходимо иметь ряд основных качеств: усидчивость, стрессоустойчивость и любовь к цифрам. Ведь когда бухгалтер любит свое дело и работа будет идти лучше и быстрее.

Список использованных источников

1 Моя будущая профессия бухгалтер [Электронный ресурс] Режим доступа: rpp.nashaucheba.ru/docs/index-94990.html

2 Профессия Бухгалтер [Электронный ресурс] Режим доступа: infourok.ru/prezentaciya-po-proizvodstvennomu-obuc...hgalter-1807382.html

3. Роль главного бухгалтера для предприятия [Электронный ресурс] Режим доступа: www.TNU.in.ua/study/refs/d11/file52980.html

4. Нестерова И.А. Почему выбирают профессию бухгалтера [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://odiplom.ru/lab/pochemu-ya-vybira-professiyu-buhgalter.html>

*Научный руководитель: В. Н. Вареник,
кандидат экономических наук, доцент*

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ

Інвентаризація є одним із перших прийомів бухгалтерського обліку й має свою давню історію. В країнах Стародавнього світу (Стародавньому Єгипті, Китаї, Стародавній Греції, Стародавньому Римі) саме інвентаризація була основним обліковим прийомом.

Еволюція господарських відносин, сполучена з появою грошей, розширила функції інвентаризації, зробивши її основою для побудови звітного балансу (інвентарного балансу) і вирахування фінансового результату господарської діяльності.

Інвентарні баланси використовувались у всіх сферах підприємництва аж до повсюдного поширення й використання подвійного запису (діграфічний облік) при відображенні господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Зокрема, у XV-XVI століттях з метою здійснення торговельної діяльності венеціанські торговці-мореплавці йшли в плавання на тривалий період часу. Зароблений за період плавання виторг розподілявся тільки по завершенні плавання після погашення боргових зобов'язань перед кредиторами. Для цього торговці складали «ліквідаційний» баланс, що являв собою спрощений інвентарний опис. На підставі результату, отриманого шляхом формування балансу фіктивної ліквідації, власник робив висновок про стабільність і благополуччя у веденні своєї господарської діяльності або ж навпаки. Перевищення кредиторської заборгованості над вартістю активів було ознакою майбутнього банкрутства.

На початку XX століття (у період формування бухгалтерського обліку як науки), облікова практика XIII-XIX сторіч, у рамках якої інвентаризація була основним обліковим прийомом, одержала назву статичного бухгалтерського обліку [1, с.44]. Бухгалтерський баланс, який було сформовано на підставі інвентаризації, прихильники статичної концепції називали не інакше як «перетворений інвентар» [2, с. 113].

Статичний бухгалтерський облік являв собою систему поглядів, що бачила основною метою бухгалтерського обліку достовірне відбиття фінансового стану господарюючого суб'єкта з метою виявлення достатності ресурсів (активів) для погашення наявної кредиторської заборгованості.

Перший ідеолог і теоретик аудиту Л. Р. Діксі, визначаючи аудит як роботу, пов'язану з підтвердженням правильності й об'єктивності

бухгалтерського балансу, вважав, що вирішується це завдання шляхом перевірки документів і інвентаризації цінностей [3].

У Російській імперії вперше систематична інвентаризація була затверджена 21 травня 1847 р. Миколою І і називалася «Правила для управління маєтками за затвердженими для них інвентар».

Основні положення з інвентаризації 1947 року стали першим систематизованим документом, який розкривав необхідність, періодичність та порядок проведення інвентаризації у вітчизняній практиці.

В подальшому затверджувались нові Положення з інвентаризації (квітень 1952 р., листопад 1955 р., вересень 1968 р. і т.д.), які були покликані забезпечити підвищення ефективності інвентаризаційного процесу на підприємствах [4].

На сьогодні інвентаризація виконує три основні функції: економічну (як елемент обліку та контролю); соціальну (як форма участі в організації обліку та контролю); виховну (як засіб виховання дбайливого ставлення до майна).

Отже, багатовіковий досвід проведення інвентаризації, різноманітність поглядів на відображення її результатів в обліку призвело до наявності в практиці обліку достатньо повної її класифікації та методики проведення.

Оскільки інвентаризація є елементом методу бухгалтерського обліку, її здебільшого розуміють значно ширше - як засіб, за допомогою якого виявляють все те, що не підлягає щоденному обліку, тобто як засіб приведення у відповідність даних поточного обліку з фактичною наявністю майна, коштів та фінансових зобов'язань.

Список використаних джерел

1. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь [Текст] / Б.А. Райзберг Б.А., Л.Ш.Лозовский, Е.Б.Стародубцева. — [2-е изд.]. — М. : ИНФРА-М, 1999. — 479 с.
2. Бухгалтерский учет — веселая наука : сборник статей / Я.В.Соколов. — М. : ООО «ІС-Паблішинг», 2011. — 638 с. : ил.
3. Инвентаризация : история и современность [Электронный ресурс]. — Режим доступа : www.buh.ru (дата звернення : 07.05.2017). — Назва з екрана.
4. Кузьмін, Д.Л. Класифікація інвентаризацій для цілей обліку і контролю [Електронний ресурс] / Д.Л.Кузьмін. — Режим доступа : <http://eiztur.ztu.edu.ua/4078/1/68.pdf> (дата звернення : 07.05.2017). — Назва з екрана.

*Науковий керівник: П. Й. Атамас,
кандидат економічних наук, професор*

ПОПИТ НА СПЕЦІАЛЬНІСТЬ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ» В УКРАЇНІ

Одною головною рисою фінансових відносин є розвинута і ефективно організована бухгалтерська справа. Облік і оподаткування є сукупністю професій, яка дає перспективу спеціалісту працювати відразу в декількох галузях: бухгалтерський облік та оподаткування. Крім того робітники даної сфери є креативні. Нинішній спеціаліст починає займатися не тільки прорахунками, але й робить велику активність, що містить в собі планування і розв'язання складних питань, характеристику про господарсько-фінансову активність.

Спеціалісти вчаться як правильно поводити себе в складних ситуаціях. Фахівці вважають, що вибір навчального закладу залежить від мети, яку ви перед собою ставите. Більшість випускників розглядають свою освіту як перший крок у своєму житті, шлях до омріяної професії. Беззаперечно, кожен випускник хоче бути спеціалістом в своїй справі. Багато що залежить від кваліфікації, займаної посади, компанії і ступеня відповідальності фахівця.

Кожен із випускників бажає обрати свою спеціальність, якою він буде займатися протягом свого життя. Спеціальність бухгалтер, є універсальна і перспективна професія в наш час. Жодне підприємство не може обійтися без висококваліфікованого спеціаліста з цієї спеціальності. Теперішній ринок праці вимагає витриманих спеціалістів, які навчені вести облік та бухгалтерську звітність та можуть і вміють удосконалювати свої навички в умовах постійних перетворень в економіці. Обслуговування спеціалістів з бухгалтерської справи надзвичайно необхідні для нової системи обліку, перевірок.

Якщо розглядати розвиток кар'єри бухгалтера, то перспектив тут чимало. Можна залишатися в рамках своєї спеціальності. Самий же очевидний шлях розвитку - це "дорости" до позиції головного бухгалтера. Крім того, можна і зовсім вийти за рамки професії і зайняти позицію аудитора або фінансового директора.

Експерти прогнозують, що в найближчому майбутньому попит на фахівців з бухгалтерського обліку залишиться високим, так як в даний час процентне співвідношення торгових і виробничих компаній змінюється на користь останніх.

Розглянемо кількість абітурієнтів на спеціальність «Облік і оподаткування» у 2015-2017 рр. Університету ім. Альфреда Нобеля (рис. 1).

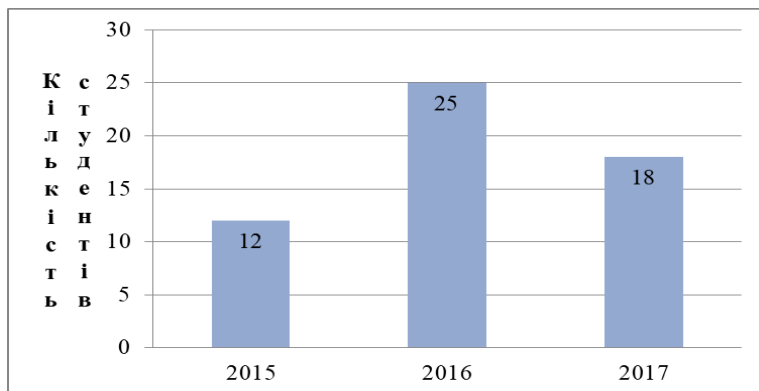

Рис. 1. Кількість абітурієнтів на спеціальність «Облік і оподаткування» у 2015-2017 рр. Університету ім. Альфреда Нобеля

Ми можемо спостерігати не рівномірну тенденцію у 2015-2017 рр., а отже, можемо зробити висновки, що в нашому університеті, не великий попит на спеціальність «Облік і оподаткування».

З конкретною галузю пов'язаний і попит на бухгалтерів: одним фірмам потрібен спеціаліст, який попрацював на виробництві, іншим - в фінансових структурах, третім в державних органах. Кожному потрібен такий спеціаліст, який дійсно любить свою справу, і ставиться до неї як до "маленької дитини". Вам можуть сказати, що бухгалтери, вони не потрібні, що це важко бути спеціалістом своєї справи. Але, як там не було, бухгалтери потрібні всім.

Список використаних джерел

1. Спеціальність «облік і оподаткування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.college-chnu.cv.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=10&Itemid=24

*Науковий керівник: В. М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

Нотатки

Нотатки

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ
ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

I Міжнародна науково-практична конференція

Матеріали конференції

19 березня 2018 р.

(українською, російською, польською та англійською мовами)

За зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.

Комп'ютерна верстка Г.М. Хомич

Підписано до друку 22.03.2018. Формат 60×84/16.

Ум. друк. арк. 23,24. Тираж 200 пр. Зам. № .

ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля».
49000, м. Дніпро, вул. Січеславська Набережна, 18.
Тел. (056) 778-58-66, e-mail: gio@duan.edu.ua
Свідоцтво ДК № 5309 від 20.03.2017 р.

Віддруковано у ТОВ «Роял Принт».
49052, м. Дніпро, вул. В. Ларіонова, 145.
Тел. (056) 794-61-05, 04
Свідоцтво ДК № 4765 від 04.09.2014 р.